

8815

భారతి

సాహిత్య మాసపత్రిక

పంపాదకుడు

శివలెంక శంకుప్రసాద్

అక్టోబరు 1958

సంపుటము 35 :

: సంచిక 10

విడివత్రిక వెం ఒక రూపాయి

విషయానుక్రమణిక

అక్టోబరు 1958

నిర్వేదము	శ్రీ బొడ్డువల్లి పురహితం	...	1
సుదిత ప్రణయం	శ్రీ డి బాలగంగాధరతిలక్	..	8
మర్యాదలు	శ్రీ జానాకల వేంకటరామయ్యార్	...	17
వార్షిక్షము - రంగులు			
తయారుచేయుట	శ్రీ అయ్యగారి సోమయాజి	.	25
జ్యోతిరవతరణము	శ్రీ బి రామరాజు	...	31
అంతర్వాహిని	'హితశ్రీ'	..	33
వరాహాదిహారాచార్యుని			
సంఘ సంస్కరణము	శ్రీ గొల్లాపిన్ని వామదేవశాస్త్రి	...	47
అత్మపాత్య	శ్రీ మంథా వెంకటరమణారావు	...	51
సముద్రపు మొక్కలు			
వాని ఉపయోగములు	డాక్టర్ ఆర్. ఎల్. ఎన్. శాస్త్రి	...	68
సాంబయ్య చావలేడు	శ్రీ బలివాడ కాంతారావు	...	70
వసుచరిత్ర-ప్రకృతిదర్శనము	శ్రీ బొడ్డపాటి కుటుంబరాయశర్మ	..	74
ఇల్లు కూలింది	శ్రీ ఆంగర సూర్యారావు	...	78
కలగూరగంప		...	94
గ్రంథ విమర్శనము		...	97

వైజయంతిమాల పద్మిని వీరిని
అత్యున్నత స్థాయిలో చూడండి

జెమినీ చిత్రం

విజయకోట

తెలుగు

వీరుడు

ఆక్టోబర్ 2 మొదలు ఆంధ్ర దేశ మంతటా...

అమృతాంజనము

ఎంత భయంకరమైన
కారి నొప్పి నైనా ఉడంలో ఉపశమింప
జేస్తుంది

ఒకలాది ప్రజలు 1983 మంది
దేశమంతటా అమృతాంజనాన్ని వాడు
కున్నారు అమృతాంజనము నొయ్యిలు,
బావులు, శంకాపిప్పి, వక్కరొట్టెలు, తియ్యబియ్యం,
దగ్గులు మొదలైన వాటిని ఉపశమింపజేస్తుంది
అమృతాంజనము
అన్ని నొప్పులకు
దివ్యమృతము

అమృతాంజన్
రిమిడెర్
మద్రాసు-1.

దొంగాయి-1. కంకరా?

ప్రతి ఆదివారం రాత్రి 8-80 గంటల వద్ద 41 మాట్లాడుతూ రేడియో సిల్వెన్లో ఉన్న భారతభాష
ఓన్లైన్లో నియంతృత్వ కోర్సును కొరకు ప్రోగ్రామ్, అమృతాంజలి విశేషం.

నిర్వేదము

శ్రీ బొడ్డుపల్లి పురుషోత్తం

ఎచ్చట నుంటివయ్య పరమేశ్వర! ఏనిని కావ్యలోక మం
దిచ్చకువచ్చినట్లు విహరింపగ నియక నేవకత్తమే
పుచ్చుకొనంగ నాజ్ఞ నిడబూన, రసాబ్ధులు నీవదమ్ములగా
విచ్చిన నన్నఁజాయరవిందములన్ కొలువంగనట్టలొ!

భాగ్యముతోడ నీచరణ పద్మములన్ వతతమ్ము కొల్వగా
యోగ్యతఁగల్గి నిచ్చిన మహోజ్జ్వల నూతన వత్సవిత్వ సా
భాగ్యమునగా ఉదాత్త రసవార్షిధి తేరెదగాని, పట్టిదా
ర్భాగ్య జగమ్మునన్ నిలువ వచ్చునె? యేకనిమేవరక్తి!

ఆశయములే హిమాలయ శిఖ్రములన్ బురుడించుగాని, వన్
ఏ శని పల్లనో మొదటి కేనియు నించుక చేరలేక, నా
యాశల నీటగల్పుకొని యంధుశనై యిట కూలియుంటినో
ఊళి! పరేళి!! నన్ను కరుణించి యొనంగును పూర్వవంస్కులన్!

ఈ యెడ నొక్కమారు పరికింపుము, నాదు దురంత వేదనన్
ప్రాయగజాల పద్యముల స్వామి! అశక్తుడ వంచు తెల్పగా
నా యభిమానమున్ వదలినాడనులే!! యిక శంకలేల, నే
నీ యనురాగ గీతకమనీయసుధారసమానెదన్ ప్రభూ!

ఈ గుడిబండ దాల్చి యిక యెన్ని దినాలని జీవితమ్ము నే
లాగగలాడ తండ్రి? కనులం జలియించుచునుండ ప్రాణమే
లాగుననైన బ్రోవగ తలంపనిచో నిమునమ్ము యేని నే
నాగగ జాలనట్టి చలితాత్ముడ నైతివయా! పరాత్పరా!

ఆశరదెందు చంద్రునికల ఆసీకతాతలవేది శేరి నా
ఆశల నెల్ల నీకు తెలియంగ కవిత్వమునల్లి, అల్ల ఆ
కాశమునందు తారకల గానముతో శ్రుతిగల్గునట్టి భా
గ్యాశయ ముప్పునయ్య పరమాత్మ!! నిమేషపు జీవితమ్ములోగా!

భారతి

ఆశయహీన జీవితమే హాయిగ నున్నటు తోచు, పెట్టియా
వేళము పెచ్చుమీర వినువీధిని సౌధము వైన సౌధములే
కొకల మొప్పగట్టితి సుఖముగ నుండమటంచు, నింతలో
రాశిగఁ జేసి యన్నిటి పరాత్పర!! రంజితుఁడు వాత్సలలోన!

నీవే నేనయి నేనె నీవయగుచున్ నిత్యపబోధస్మృతో
భావావేశ రహిత జీవిత నముత్యన్న ప్రపంచముతో
నీ విశ్వమున నుండు భాగ్య మది లేనేలేక యల్లాడు నే
నీ వాత్సల్యరసము నానుటకు తండ్రి! ఎంతో కొట్టాడనన్॥

జీవిత ముగ్ధలం బగుట జీవితయంత్రమునందు జిక్కి, నా
నా విధమైన యాతనల పల్లి కృశించితి తండ్రి! నూత్న వం
జీవిని నిచ్చి పంపకృతి విశేష వమంచిత దివ్యమార్గ వం
భావితుఁ జేయనేడెద కృపారస వీక్షణ! సాధురక్షణ॥

నాదు జీవిత మనది విహద గీతి
నీవు రచించి నా కిడినావు గాని
శిథిల మౌట ఆలాపన నేయజాల
దీ హృదయవీణ, నీవు ప్రేమించువటుల॥

ఎన్నటికినైన విడిచింతు నీ యెడండ
మొగ్గయని తలంచితగిగాని మోసపోతి
అమిత కఠిన కర్మశాస్త్రమునొడ
తొడియవలకును దీనిని శ్రుంచినావు॥

ఏమి మూటగట్టెదవు? కానిమ్ము పామి!
ఆగిపోవను మౌనమాత్రమైన జన్మ—
ఈ విహదాశ్రువులను జీవించువాడ
నతలమును నీదు నామనంబైరణితోడ॥

సుచిత్ర ప్రణయం

శ్రీ డి. బాలగంగాధరతిలక్

పాత్రలు: శేఖరం, రంగనాథం,
రామనాథం, పంతులు,
సోమయాజులు, సుచిత్ర.

రంగము - 1

* * ఒక బాటలో ఒక విశాలమైన రోడ్డు
బహుళా అట్టువైపు మూడు నాలుగిళ్ల
కన్న ఎక్కువ లేనందువలన కాబోలు
ఆరోడ్డు మీద జననందారం చాలా
తక్కువగా ఉంది రోడ్డున ప్రక్కగా
శేఖరం నింబడి, సిగరెట్ కాలుస్తూ
ఎవరికోసమో నిరీక్షిస్తోంటాడు ఖరీ
దైన పాంటూ వర్క్స్ ట్రాన్స్‌లో
ఉంటాడు శేఖరం స్పృహపై ఆర
నిలో ఆడంబరమూ, చొరవా
తెగింపూ వ్యక్తమౌతుంటాయి ఎంత
అణచినా అణగని ఉత్సాహమూ,
ఎన్ని కష్టాలు వచ్చినా నశించని ఆశా
వాదమూ (Optimism) అతని తీరుకీ
ప్రవర్తనకీ ఒక అకర్షణని కలిగిస్తాయి
అతను అలాగ ఎవరికోసమో యాస్తూ
నిల్చుంటే, వెనుకనుంచి అతని
మిత్రుడు రంగనాథం వస్తాడు పాంటూ
జాజూ ధరిస్తాడు శేఖరం కన్న ఒకటి
రెండు సంవత్సరాలు పెద్ద
కాలం ఉదయం ఎనిమిది తొమ్మిది
గంటలకీ మధ్య:

రంగ. (వీధిమీద చలనం) హలో శేఖర. ఇక్కడ
విలబద్ధాశం తొడ్డున

శేఖరం (అరిగిపో) హరి సువ్యక్తా రాత్రిలో
ఇంతో యింటాను నీచా అడుగున్నాను అదే
కోసం రంజితున్నాడు రాత్రికిగానా అంగు
వల్ల యాడుకోకలనుంచి మామగి నైరీ చాచు
కోలేకన్నాను

రంగ అలాగా! అయితే ప్రస్తుత మకాం ఎక్కడి.

శేఖరం పగలంతా వాతావరణపురస్కారం తోడు,
వాతావరణ గాత్రపు క్షయము నీలాంటి
మిత్రుల లాడిలు. 'విరాగా'నం పృథ్వీ
అన్నాడు కనకాశి ఆశి (ఫెంజిరి శేఖరం)

రంగ (ఎగా దిగా మానీ) దూచి ఒక బాటగా
ఉత్సాహం ఎక్కువగా ఉద్యోగం దొరికిందేమిట!

శేఖరం ఎంతోపాడుం నువ్వీ ఉద్యోగం తలవొంది
క్రిమిపతీ పనిచేసి కాపతంటావా నేను ఇంతా
క్రిమిపతీ నీలకీ ఓ ముప్పి వందయోపాయం
చేయి!

రంగ ముప్పి వందయోపాయం నీవీ వార్యభూత!

శేఖరం అంగులోడు యావంతో, అవందంతో, ఆశ
లతో మిమలతే ఈ జీవితాన్ని సుహృద్గీరి
బలియివ్వడం మహాపాపంరా రంగదూ! ఒకయి!
మన బెక్కప్రకారం వలభిస్తున్న వచ్చేబంజూ
మావల్తుడు కష్టపడకూడదుగా! ఆ పై మన దీని
చారం ప్రకారం వ్యక్తమౌతాడు కాంట్
ఎలాగూ కష్టపడలేదు కాబట్టి జీవితార్థి విరం
తనకు ప్రపంచం నెరుకొనాలనే ధియెనీ మనం కది
పెట్టిందే!

రంగ హరి నిన్ను అంతే గుర్తి! పూట జీతానాలేదు.
ది ఎ వ్యాపై విధులన్నీ గాడినలా తిగుతు
తున్నావు మరీ నీకీ తిండి పూ ఎంతో సపయ
చేస్తున్నాడం మరీ

శేఖరం (వీరెక్కడ ముక్కు గట్టిగా లాగి) ఒకయి
రంగదూ నా జీవితమిత్రం నీవు వివేచిత్రి చేస్తా

లంటే ఒకరోజు, అది నీకు అర్థంకావాలంటే ఒక సంవత్సరం, కాస్తా ముప్పై అయిదు సంవత్సరాలంటే ఒక శతాబ్దం పడుతుందిరా మే దియారీ! కాబట్టి మూడుముక్కల్లో చెబుతాను నీకు. జీవించడమనేది ఒక కళ అలాగే ఆధారం చేసుకుని మూడు ఉపకళలున్నాయి. ఒకటి అపవ్యయత, రెండో అపరాధాదీపం, మూడో వేదభావలు ప్రకృతి కా నిత్యత్యక్త నిర్వాస నిరాశోభాదితలో ఈ మూడింటిలోనూ గొప్ప ఎక్స్ పర్ట్ బైపోయావమకా!

రంగ : నిజం!

శేఖరం : నిజం. (విమేదంగా) యేం చెయ్యమరా బ్రహ్మ చెప్పినానే అమకామ మనలాంటి మృత్యు తిరగతి యంతకుంటే యంతోన్న ఆస్కారం ఏమంటే గౌరవంగా వ్యర్థంగా జీవించేందుకు మార్గాలలేవు అలాగ అవి సర్వత్రా తోన్న మృతి యాస్తే వంశభాగం, అకాయశ్చి అకర్మ, బ్రహ్మ పైకు కాలంలో పారిన జీవం దెబ్బలకోసం బ్రహ్మ దెబ్బపడిన మే గాడితే మూడింటివేమరా

రంగ : అవునుగాని నీకు అపవ్యయత ఎంతవైచింటి? మాట యాత్రేయాపాతల నికరమైన మౌనీక సంపాదన వుంటే కాకే వుంటుంది

శేఖరం : అందుకే అపవ్యయతం కూడా ఒక కళ అన్నామరా మిసరి మాటవరసకే మన ప్రాంతం గమనించి ఎదుగుతున్నావా?

రంగ : తెలియకే—అర అండే అర ధరమలో పని చేస్తున్నానుగా.

శేఖరం : వాడికి మర్యాదంటే ఎంత నీటి, ఎంత గౌరవమూ, ఎంత ఎక్స్ పనెన్సూ ప్రయోజనపడినవో తెలివైనవాడినన

రంగ : అవునవును పాపం వాడికి శేషంంటే అమిత అభిమానం.

శేఖరం : అవునా! మొన్న శే.శేం చేరానో తెలుసుకా. అంటుంటు అనవరం వచ్చింది ఒక్క పాతకపుంటే యివ్వకా బ్రహ్మ, మన రంగడు వా కివ్వవలసిన పాతకా నీకు విరియూ వేదమూ, పాపం వాణ్ణి ఈ తెల్లకాని తోగల్గో (పెన్ చెయ్యడం వా కివ్వం లేదురా అని నీ పాతక యాపాతల సంపాదించావన

రంగ : (తెల్లకాని) శేష నీటివాసలా? నీ ముహూర్తా వాని అపవ్యయతే వ్రాసుకున్నావా వుంటా! ఏం నుండాలరా నీరి ఎంత అవధం, పచ్చి వలని అవధం

శేఖరం : అవధం వల్లగా ఉండదురా భాయ్ జర్మనీ నీలర్లోలా తిరిగిమరి మొదలూ నిన్ను లోబరుచు కుంటుంది. సత్యం నిజంగా నీల్లగా ఎక్కడో మూలపడి ఉంటుంది.

రంగ : ఇంత ఘోరంగా ప్రకృతి వనశోలేదురా.

శేఖ : అంకారు వడకురా రంగడూ ఆపదలందు ధైర్య మన్నాడు భర్తృహరి అతే అమృతక వ పామెట్

రంగ : శేష నిర్మి గమనకే నువ్వు చేసిన మోసం చెప్పేస్తాను

శేఖ : చెప్పడూ! చెప్పినంత మాత్రాన కల తీపిస్తావా విమల—ఇంతకీ పేహుమోరా! బ్రహ్మకాని బ్రహ్మ ఒక్క అయిదు యాపాతలంటే (చెయ్యి చావుతాడు.)

రంగ : (కంకాగంగా) ఒరేయ్ వాకి మమ్మి కొట్టు తున్నా వేమిటి

శేఖ : వా కి (సవ్యస్తాడు) అలవాటు వాళ్ళన అడిగే కామ 'నిదిరి యనుమున కైలయ తీయగమ్య, మండలేకొమ్మ సాధింపవచ్చు కానీ కంటివా లచ్చివా రంగవాగునిమంది కొనీ కాలవెల్తుడు' అన్న లోకాల్లో తిరిగి పోతుందా

రంగ : ధాంక్స్ దెబ్బపగర మనకి చాలా గట్టి అను భవమంది మిత్రమా!

శేఖ : (ఇటూ అటూ మానీ) ఒరేయ్ రంగడూ, ఇంక నువ్వుకిలో

రంగ : ఏం యిక్కడి నిలబడకువరా.

శేఖ : ప్లీజ్ ఆ అమ్మాయి కచ్చే చేయించిరా.

రంగ : అమ్మాయ్! ఎవరా అమ్మాయి? ఎంత అమ్మాయి తిడితరి నుగనా తినిపి, పరిస్త రంగా చెప్పన.

శేఖ : ముద్రిత

రంగ : ముద్రిత! అమ్మాయి కానీ కామకాసంగానీ అమ్మాయి!

శేఖ : ఎన్నాగ్నీ

మచిత్ర ప్రణయం

రంగ : అయితే!

శేఖ : ఇంకా నీవు తెలియదురా రంగమా మధ్య లోకంలో ఉంటున్నావో కాదు అర్థంకావడం లేదు. భవదీయము శేఖరంయొక్క జీవిత చరిత్రలాది యీ గొప్ప అర్థాయాన్ని విషయించాలని తెలిస్తే భావి చరిత్రకొరకు నిన్ను మెచ్చదురా

రంగ : అదియ సంగతి ఏదెలా ఏడుస్తా

శేఖ : ఆ అమ్మయిన శేష ప్రేమిత్తున్నాడు. కాలేజీ వదిలిపెట్టినందుననుండి యిదే మన జీవిత కాలేయం నువ్వొక్కడిరితప్ప యీ విషయం తెలియనివాడు మన జీవితంలో లేడు

రంగ : అదేదో ప్రేమించడం అనే తది చేస్తున్నావని తెలుసుకుగాని నీ ప్రేమలో లక్ష్యమైన దురదృష్టవంతురా రెవరో తెలియదు. అయితా, నువ్వం దన్నీ ప్రేమించెయ్యొచ్చును ఖచ్చితమి క్యవహారం.

శేఖ : ఇదా నువ్వు చెప్పేది అసల నీకు ప్రేమంటే ఏమిటో తెలుసుగా! ఆ ప్రేమించే తాపతూ, హృదయతూ నీకు ఉన్నాయో? నువ్వు కిల్లునీ కృష్ణకాస్త్రినీ చదివావా? రాత్రిళ్ళు మల్లె పూలు వాసవమాన్తా ఏడుస్తూ పక్కమీద దొర్లావా! పోనీ ఎవ్వరైనా దండ్రోహాలంభన అయితా చేశావా! కరకుగట్టిన గుండెల నువ్వు కా ప్రేమని నిరసించడం అందుకు మార్గం కావని ఆ ప్రేమించినట్లు ఉంటుంది

రంగ : కా మాటలేకాని, ఏదేనా ఫలితం కనపడు తోందా!

శేఖ : ఆ అమ్మయి చాలా వెంటాడు వుంటోంది. ఎన్నో లక్ష లెటెక్కు బ్రాహ్మ మ కాస్తా! చెబుతాను, మా ప్రీతిపాత్రో! మానీప్రమ అని చెప్పిస్తుంది కాని ఏ ఒక్కటి చెయ్యలేదు. ఆదిదీ మనం అంటే యివ్వమన్నట్లు అదే చాటు అనుకో

రంగ : అవతసరంగా తానుకూడా రచ్చక్కడలనీ వస్తుంది శేఖరియవలన అటు గడ్డిచిగ్గా తీసు దిని వుంటుంది. కా, అది నీ మీద ప్రేమగా

భావితే నీ కామనీకమ్యునిగరించి సందే హించబడినట్లుంది.

శేఖ : స్త్రీ హృదయం కాదు రాగా తెలుసుకురా విసిగ్! అటు సైకి యాచే నిమగ్న, క వం నమక ఎంత ప్రేమవుంటో, అటు ప్రవర్తనా, వ్యభావనూ చెప్పిమీదే ఉన్నాయి ఒరేయ్ బ్రదర్! ఒక్కొక్క అపది ఒక్కొక్క రకం వీణ అనుకో ఎవరినీ ఎలా మీటి పరికించాలో అదొక బ్రహ్మాండమైన కళ అపది మంచి గంధం చెక్కలాంటిది గంధం చెక్కని రాతగా రాతగా గంధాన్ని పుంది. అలాగే అపదాని మట్టా నిరగా తింగా ఓ డెన్ మార్పింతున 'ఏమండోయ్ మిమ్మల్ని శేమూ ప్రేమించేవాడు' అని చటుక్కున అనే గుంది

రంగ : నువ్వు కృష్ణామ్మకేవలరా శేఖరం కథలు వ్రాయడానికి, కాలకాల్లో తేజాన వెయ్యడా నికే పరికాల్తువుగాని లోకాన్ని అంచనా వెయ్యి లేకపోతున్నావురా ఒక కళ ఆ అమ్మయి అంత బుద్ధిలేవదై నీలాంటి లోఫర్ని ప్రేమించిందే అనుకో, వాళ్ళివాన్ని నిన్ను ఓ పెయిర్ ఆఫ్ టాంపు (Pair of tongs) తో ఓ పుగు నుని విరిచటగా ఏరి గోడ అవతలి విడిచి యిద్దూ!

శేఖరం : ఒరేయ్ నువ్వు నుకూదాని నుకూదా ఎవడికీ జీవితంలో రోమాన్ను నిజమాకుందినీ, అన్నీ కేవలాయనా కొన్ని అయినా పలుకరించి అవుతాయనీ నమ్మకం పోతుందిరా వట్టి పిరిగ్ గా అయిపోతాడు చూడు ఈ అమ్మయి రామకాండంగారిపై కైత్రులక అందుగా గార బు వట్టి, అర్థరాత్రినే అటు లేచి ఇప్పుడు కాదు మార్గంకొరి కావని అంటే ఈయన తిమ్మగం గడ్డిమార్గంలోకిపోయి మార్గభగవానజ్ఞీ జన్మ పడుకు తినుకు వచ్చేస్తాడంటే నమ్మకం అటువంటప్పుడు ఈమెని కాదనిలదా . అరెరె! ఆ అమ్మయి యితే వచ్చేస్తోంది. టీకే గ బ్రదర్.

రంగ : ఏదీ అనిదీ ఒక్కసారి చూడవయ్యి.

శేఖరం : టీకే. పోర పోర (కుజం పుచ్చుకుని లాక్కుపోతూ) అబ్బబ్బ! యీ రోడ్డుందిగా

భారతి

కొంచెం ఏకాంతం ఏడవక పోలే ఎలాగరా
(రంగభాగం నిలిచిపోతాను సుచ్చిత ప్రవేశం
వంద్రోమ్మది సంకల్పముల వలనము అందం
అక్షయ, పెంజీరివం, తెలివీ అన్ని అయి
ఉంటాయి ఖరీదైన చీర ధర్మం రంగు అప
లంకంటుంది చెలిలో వాటిటి చేర్చి ఉంటుంది)

శేఖరం : రుద్రాగ్నింగ్ గుర్తితానీ
సుచ్చిత (యూయూమాన్) మార్సింగ్
శేఖరం : ఇలాగ మార్సింగ్ కి బతుకేగారా ఎమిటి
సుచ్చిత : అది మీ కలవం

శేఖరం : నిజమే కాని అవతర విషాదాల్లో జోక్యం
కలిగించుకోవడం వాళ్ళ సందాహించి

సుచ్చిత : (చూపు పక ముంపుకు వెళుతుంది)

శేఖరం : సుచ్చిత కది అన్నట్లు వా నూట దహరక
ప్రేమలేఖ మీకు అందదనిపించుటాను

సుచ్చిత : అగ్నిహోమం కి కందింది

శేఖరం : (బాప్లో) అంజుమాల అపండి శుండెన్న
కాశ్యపిలయిపోతుం

సుచ్చిత : మీమీద ఏమీ గూర్చిన తీసుకోవలగు
సంతాపించింది మీకు కర్మింగ్ యెస్తున్నావ
మీకు వాహ్ ఎమీ సంబంధం లేకు యిక
ఉండవోగు ఇక ముంగు మీ ప్రవర్తన మారక
పోలే నేను తీసుకోదగిన దవ్య తీసుకుంటాను

శేఖరం : మీకు కోపంగాని సుచ్చితా, ఒక పేటక
దగ్గి తీసుకుంటే యీ శేఖరం కిరికిం సవ్యమై
పోతుంది

సుచ్చిత : మీకు అలవాటే ఎన్నిచూట.

శేఖరం : ఏంటి

సుచ్చిత : తాళుకు

శేఖరం : (వచ్చి) మీకు చాలాకోపం ఉందంటే
కోపంలో మీకు మరీ అందంగా ఉంటాను

సుచ్చిత : మేడ

శేఖరం : పోకు మూర్ఖానే అనుకోండి, ఈ కళ్ళు యీ
వలనము యీ ప్రాణం—నీటి సాగండి
మూతుడం అది మీ నెంకొలే పరుగెగులుతాయి
కదా

సుచ్చిత : (విప్పగా వచ్చి) ఈ గొడ్డుకాణడంకెవ్వ
మీకు మరేమీ పదిలేరా ఎమిటి.

శేఖరం : విజయవాసు సుచ్చితాదేవీ ఈ మద్య
పానాశాశ్విలో ఒకటి రెండు ఉద్యోగాలు
వచ్చినా తిగగనోలేదాను చిది, దేవీ పూసె
రెండేళ్ళయినా యీ ఉగరిడిచి వచ్చిలేక
పోతును విద్యుర్బిష్కప మూడేకాకపో
అని మీకు నిశ్చయే యీ నీరు, మూసె
పొగ్గగా బర్లం కాశికి నీలు—యివన్నీ
పుస్తకాలంటే ఎన్నోకీ మీకు వాడు చేరి,
గతం

సుచ్చిత : ఇంక కటితెలుంకి

శేఖరం : మీకు ఏమన్నా అవండి సవరణ (ప్రేమ
యింతి కిత్తీ యింతి కడి ఉంది వాడు యిది
తెలుగు సుమిండి ఒకవారి తగుదగా
రెండు కోజాలు మీకు కలపకపోతే మీకు కవి
పించెటంబోతా ఏమీ నిజమేదనిపించి యిది
నీళ్ళు ఇవతో ఏమీ అవ్వం లేకండా అలా
ఉండిపోతుంటే ఎన్నోకీ పరి, మూడేక
కోజా మీకు కనిపించాను

సుచ్చిత : (చూచి) పాపం అప్పుడేవా పోంచే
రాం

శేఖరం : ఎగ కిరిపించాక యింక పోవడమెందుకు
కగువు విండేపోయింది

సుచ్చిత : మిరి శేఖరంగానూ ఇలాగ ఉదవవాలు
చెయ్యావితే యింకా గొప్ప తిక్కలు మాడిం
దడావితే మీలో ఏదో మాహావ్యం ఉంది
ఉండలి ఇంకా మిది దీకెం మిచ్చుర్చి ఉన్న
దిపోవడం చాలా విచారకరం కాని మీకు
వచ్చు యీగ నెంబడించెమూ యీ అప్పులేవి
వాళమో, మీకు వాహ్ వాదా గొంకపెయ
కొదనీ ఉచితం కొదనీ మీకు తెలియచెయ్యడం
చాలా అకవం ఇంకో మీకు మళ్ళీ చెప్తు
న్నాను మీ క్రిమికి కలిరింలేదు మీ దరం
మీకు ఎంత చెయ్యండి

శేఖరం : (చూచుచే) అంతేవంటారా

సుచ్చిత : అంతే పేజ్ ఇక దయచేయండి (రికు
యినా విప్పిపోతుంది)

శేఖరం : వారి శేఖరం! నీ యీ క్రిమి అంతా
తగ్గంరా! మత్త వీలుపెంచి, నిద్రాగ్ని.

మచిత్ర ప్రణయం

మత్స్య లోనగుచి దామ ప్రియమిదేవి. అంతే
కాని నీ కృపియం నీ ఆకాశం ఎవరికి కావాలి
దనువునన్న అపవిత్రులకి కూడా ఇంకా వాదా
గారడం అంటే ఉన్న మోహ మనుష్యులంటే
లేదు. ఈ సంభాషితుడి, ముగిసింది కాదు
కావలసింది ఈ సంఘం రాక్షసుల సంఘం—
ఇక్కడ కాళాంటివాడి! పొండు లేకురా,
లేకు — అర! నుచ్చిత విశ్మయించే! ఇప్పుడు
వేమటి చెత్తలపం (తీవ్రంగా ఆలోచిస్తాడు
ఒక నిశ్చయంతో వస్తాడు) ఈ శేఖరానికి
పీటలు అవేదలేన ఇదేదో నివారించాలి ఈ నీ
తీరుతాను శేఖరం అంటే ఏమిటి? Hope
forever hope (హోప్, ఫరెవర్ హోప్)

(గాలిలో చెయ్యి తోపుతూ నుచ్చిత వెలిసి
దారిని విశ్లేషిస్తూంటే నువ్వు పోయేదా
కాల్చి ధీమాంటాడు పోయేదాకానికి నిలబడి
ప్రేమించి నిజమన్న బలంతో వారి శిశువుకు,
యిదిరే బానిస చిహ్నాలు)

శేఖరం (అగ్ని) అయ్యో! ఒక్కమాట, ఈ దారిని
ఒక అవ్యయ, ఒక అందమైన అవ్యయ,
రెండునెల అవ్యయ కవచం మోచి
గలరా

పోమ ఎరిగమత్స్య (శిశువుకు సరిగ్గామంటూ
చూస్తాడు)

శేఖ (తిరిగివచ్చి) మత్స్యబయ్యో మహామహా!
శేన్ కదా

పోమ (చెయ్యి పట్టుకుని) ఏమయ్యో శేఖరం
యిప్పటికి దొరికాన కా అద్దెలుల ఏం
చెప్పావు? రెండుకోలాటమంది నీ కోసం
నిశ్చలమై గాల్చివస్తాను

శేఖ నీ కెప్పుడన్నా యిప్పుడన్నా కా పోమ
ఎలాచి ఒక్క సంవత్సరం కదా అయింది!
ఇంకా కొన్నాళ్ళు కనీస పట్టండి.

పోమ ఇంక ఏలేన నీ రియల్లని మాటలకి మోహంతో
యింకా లోబడిన ఇప్పుడు కా యింట్లో
తెలుసుకుంది ఒక్క తెల అద్దె యిచ్చిన పోమ
చూస్తా! వ్యాధి అంతా! బాంబానీ నీ
కన్నకొడు యిచ్చి తీరవ్వండి.

శేఖ : మాకు చెప్పండి నిజమేమిటా! గమనించి
రానిప్పుడు పోయి యింకా ర లేదు తిర్యాక,
మామండే కిక్కిరిస్తూ యింటి అద్దె ఎప్పుడూ
మండే నిమిషం 5 నుకోవాలి లేక పోతే
బాంబానీ తప్పకుండా ప్రపంచంలో కొన్నిటికి
బాంబానీ గురించి అంటుంది చెబుతుంది ఒకటి,
యింకొకటి ఒకటి కోరు దావా ఒకటి

పోమ : ఈ కబుర్లన్నీ పక్కావు కాదు చాలా అతి
సరంగా అంగి తిర్యాక బలం నీ
అయినా చెందింది

శేఖ ఇప్పుడేమో లాభించేను పోమ మత్స్యగారు
ఇప్పుడు ప్రతి విషయం అమాల్మయమైంది.
నుచ్చిత యీ వాటికి లాభించింది వెళ్ళిపోయి
అంటుంది చంపేకాకనా, పాపంలా భుజిక
లాగ అడుగు చిచ్చి (వేగంగా వెళ్ళిపోతాడు)

పోమ నుచ్చిత! నుచ్చిత ఎవరు చెప్పా ఆ జమం
దానికాని అమ్మాయి కోరిక విషయమయ్యే
శేఖరం (వెనకలే వెళ్ళతాడు)

(రెండు విషయాలపాటు క్షేత్ర కాలిగా అం
టుంది మరో చైత్రమంది నుచ్చితా తనకుంది
వెనకలే శేఖరం వస్తాడు)

శేఖ (భయం భయంగా) ఎవ నుచ్చితా దివి!
నుచ్చి (అక్కర్లేగా) మీ రింకా

శేఖ అనుమతిగానే ఉన్నాను. భావ ఎప్పుడూ
వెంటించేదిగా

నుచ్చి (కోపంగా ముందుకు వెళ్ళుతుంది)

శేఖ మీ పేరు చాలా బాగుందండీ

నుచ్చి మీగుకదా ఒకటి కొడుకుంటూరా.

శేఖ (చిరియి మాదా) ఈ ఎండలో మీ పొట్టు
పనిమి బంగారంలాగ మెరిసిపోతోంది

నుచ్చి మీకు మరదాయిందండీ

శేఖ ఎక్కడ కెళ్ళుగా వెళ్ళున్నావా చెబాదు

నుచ్చి భాంబు

శేఖ చూడండి ప్రేమ ఇద్దరి అమ్మాయి కాని అదే
నిజమేలే మాకు కా కల్గి కోలాహలీ మర్రి
ప్రకృతినింకిన ఎలాగ కవచంతో చెప్పండి
అసలు మాకు లేనితొటకాదా మాకు కవచంతో

కదా ఈ కళ్ళికి, ఈ ప్రకృతి అంతా వదిలి
కోర్కె వలననున్నట్లు ఉంటుంది. పచ్చికితా
కలంలాగానా ఇంక ప్రేమ నడిచినా అవు
తుంది. ఆ చెప్పింది యెంతోగా

సుచ్చిత : పచ్చి కలంలాగానే లోకం అంతా వచ్చుగా
కనపడుతుంది.

శేఖరం : మీ రలాగ తీసేస్తే నే నొప్పుకోను ప్రేమ
సృష్టి నాలం అదివింపకులు శివార్థకుల
దగ్గకుండి లైలానాన్నాకోమయోజాలియెట్
సుచ్చిత (వెల్లెల్లో చేతులు పెట్టకొని) మీ నాగ్గోరణి
వివరించగా ఉంది—

(రట్నమైన వెంకీ తిరిగి వచ్చినదారి నే
కోసంగా వెళ్ళుతుంటుంది)

శేఖరం : అలా ఇంటిపై వల్లెలకున్నానె.
సుచ్చిత : మీలాంటి పెండునమ్మలు వాడులు
కాస్తాంటే ఏమిటి చేసినట్లు—నీ, పద్మిని తెలి
యి ఆడు. నే నింటికీ పోతాను.

శేఖరం (తెం దెతుకుతున్న) వర్షి ఇంతిదూరం
వదిలివెళ్ళాలా! పోనీ రిక్తా లిలవనున్నానా

సుచ్చిత (యరుదురు మాట్లాడుతూ)

శేఖరం : కాదుండగా మీ కి ప్రేమ ఏమిటి పర్వం
మీ రలా వచ్చేస్తూంటే నాకు కాళ్ళు వొప్పలు
పెళుకున్నాయి మీరు దివి నాయువరని
ధియోకొని మిమ్మల్ని బుజాలమీద యెత్తుకు
నానుకుపోవాలని వుంది.

సుచ్చిత (వచ్చింది పచ్చి) మీకు నేంటే ధియో
ఉండవచ్చుట.

శేఖరం : లివిధియో సుచ్చితాదేనీ ఈ ప్రపంచంలో
నేనీ ధియోపడను—ధియోపడలేదు కాకుండా
ఒక్కటి తిరిగి దూరంగా ఏకాంతంగా నాకున్న
నడిచిన కోణాని ధియోపడలేదు దిలిచానీ
చావు ధియోపడలేదు కొనివారంటే.

సుచ్చిత : (అక్కర్లేగా) మీకు పంకం ఏమిలేదా.

శేఖరం : లేక సుచ్చితా—ఉన్నాయి వ్రాలో
అప్పుడు.

సుచ్చిత : అంత పెదవికంలో ఉండి కొనీ సంపాదన
లేని వర్షినిలా మీకు పెళ్ళి ఎందుకంటే?

శేఖరం : ఎంత నులున్నావు సుచ్చితా! ప్రేమ
పెచ్చికి ప్రేమించుకోవచ్చు స్వప్నకల్పలకు ఈ
నిరసంపదనా ఈ భోగభోగ్యానా కుచ్చాయి
కావుటంటే మీకు నేనా, నాకు మీనా
ఉండగా మరెంతో కొనానీ ఒకరి వడుంయెట్లా
ఒకరు చెయ్యి వేసి ఒకరి కళ్ళిలోకి ఒకరు చూస్తూ
ఎన్ని యాగాలైతా నడిచినావున్నావు కదండీ.

సుచ్చిత : కొనలేదండీ. మీరు మీ ముఠాపిగ్గర ఒకటి
తెంచూ అప్పు చేస్తాంటే, నేను పాడుకున్న
యినాగమ్యులపిగ్గర కొంచెం లియ్యం, ఉప్పు,
పప్పు రకలు చేస్తాంటే—

శేఖరం : మీ కేం సుచ్చితా. నువ్వు క్రేమంకురాలిని.
సుచ్చిత : అయితే నా పని అంతే వచ్చు చేపట్టాలని
చూస్తున్నా రమ్మమాట

శేఖరం : కాదు కాదు సుచ్చితా! ఇక్కడ మిమ్మల్ని,
అక్కడ అగాథాన్ ధనాన్ని, రాక ఫెలర్
ఖజానాన్ని, పోర్టు విలియమస్, నైజాం ధూగ
ర్యంలో దాని బంగారాడిలనీ పెట్టి నీకేం
కొనాలని అంటే, సుచ్చితా అమెనుమిట్లు గొర్తే
ధనాన్ని యిలాగ కొనకో తప్పిస్తాను. నేను
గజానీ దానట్లయితే, యిన్నాకు యావ్రాలో
అమ్మమ్మలా పడుకుంటా ఉంటానా

సుచ్చిత (యర్థతంగా) మీలో ఎంత క్యాగ్జిలెటూ
సహజమా ఉన్నానుండీ

శేఖరం (నీలయ) నాపరిణామం అయిన కొద్దీ మీకు
క్రమంగా నాలోవున్న యింతి నురుగు సంపద
నూడా తెలియకపోయింది

సుచ్చిత : కొని చూడండి మిగ్గర నా శీతలవిధానం
నేను నాకు నిరంతరం, పొట్టం, భోగం అం
నాటు ఏం కోరినా అది కల్గియంగు పడాలి
మీకున్న ఉత్తమనదాలు నాలో లేవని విచా
రిస్తున్నాను మీరూ, నగలు, కాగ్నూ, వాగ్నూ
—ఇవిన్న నా కనీసపు అవసరాలు కనీసం
నెయ్యిరూపాయలు సంపాదించుకోగలిగినాడైతే,
నా నివాసానికి అంతరదయకు మీకా అర్హ
తలు లేవని తెలుస్తూనే ఉంది మీరు పోతుకుంటూ
వస్తూన్న భోగంలేస్తూ నురుగు నిడదొయ్యే పి
రికం గోగిల్తున్నారంటే. ఇంక మీరు ప్రయత్నం
నిరసించడం నితే మన ప్రతి, నమస్తే. ఇక నన్ను
విడిగించకండి.

నుచిత ప్రణయం

(మద్రాస్ ప్రెస్ బుక్ హౌస్. శేఖరం సంస్థానా
కుడై నోరి లినింగ్ కంపెనీ లిమిటెడ్. శేఖరా
య్యూ ఆటూ లినింగ్ కంపెనీ లిమిటెడ్
లినింగ్ కంపెనీ.)

శ్రీమం: నిజం ఎంగడ కమ్మత్రూ శ్రీమం బాటా
కడగెనీ స్థామర ని ముడచేసి ఎంగడు ని కమ్మ
పడిగిరీ అమోరీ చెప్పత్రూ కా చిరివి శ్రీ శ్రీ
శ్రీమంకామూ కా అలెగి శ్రీ శ్రీ తిరిగిరాడు
చీరరాదు ఎంపవని జరిగిని ఎంపి ముగిస్తూ
శ్రీమంకా తిరిగి పనిని యాపింతునీ ద్వర్వం
చేసిని ఇప్పించెయ్యదు—

శ్రీభరణి నిష్క్రమిస్తాడు మనోరథప్రపంచం
తరిగి సుద్ధితా, నాకాల శ్రీభరణి ప్రసాద
చాడు]

శ్రీభరం నుచ్చి, కాడీ! నుచ్చి, కాడీ!

ముగ్ధ (వెళ్ళి తిరిగిచూస్తుంది)

శేఖరం ఇక్కడ యీ కోడుమీద, యీ భూమిలో
పాద వేసుకొని వెళ్లి పోతున్నా రా !

మర్నాటి (మర్నాటి మామగారిని, చెరిపిందీ తెరచి
మామగారిని) అన్నీ, నేనూ పాంతుకా
రణి!

శ్రీరం వారకలాని దేవి, యాదీయిడి ఉండెకాయని
ని క్షుణ్ణంగా శిశిమెన మీ ప దాలతో
తో క్కె వరిపాడువ్వాని

సుచిత్ర ఇంక విశ్వం కట్టిపెట్టి మాయల్లా దగ
రకు కచ్చేరుంది ప్రిత్ గలవే—

శేఖరం (ఒకటి రెండుంటున్నది) అంటే ముచ్చా
దేని ఒక్క నలనా చెప్పండి ముచ్చాల్ని ఇంక
కాదంటును

శుద్ధి అయితే ఏదంటా చప్పండి

శేఖరం జలం నుంచిదా, ఎక్కడో తీగ నుంచిదా,
విషం నుంచిదా?

సు-చి, త ఎందుకూ

శేఖరం : మనాయాసంగా మరణించడానికే శేఖరం
అనే అర్థాన్ని మద్దతి అనే అంధత్వం దయ
లేని అన్యాయానికి తీరికను పనికి అత్యుపాధి
దేమోదరాచామ

సుచ్చిత (ఎవ్వరూకొని, ఆలోచనగా)నిజమైతే
పేరయినదూర ?

శ్రీభారతి (మీ ఆంధ్ర) ఏమిటి !

సుదీర్ఘ బాటపూసిన నైడెలతో ఒక విషం ఉంది
 తండ్రి అది విజుల్లోలూ ర కాబోలెడి ఒక్క
 ముక్కు బాలికమీద కేసుపంపి కేసుపన్ను
 బాగా గనపించు బాతాగాటండి ముద్రాశాస్త్ర
 మెకిత ప్లాన్సులు దొంగకుంబి మరచి
 పోతారానో పేరు నోట్ చేసుకోండి బాట
 పూసిన నైడె

శ్రీరం (అందరినీ పట్టుకుని) ఎంతమాట అక్కాత
నుంది కా

గుర్తిత ఇదే మాయలు—చుడేలే

శ్రీరం (కామక్షి ఆమెయొక్క పురుషుని) గుర్తింపు

సూచిత (రిడిలింగుకుని) గుంటురు

శ్రవణ చర్చికా మిమ్ముగ్ని వదిలను

(మచ్చిరిని అను రిపాడు తెలి)

రంగము-2

* * రామనాథంగారి యింట్లో ముందరి హాలు, ధనవంతుల యిళ్ళలో ఉండే అలంకరణ అంతా ఉంటుంది. ఒక పెద్ద ద్రామముందు కూర్చుని రామనాథంగారు ఏవో పైలు చూస్తోంటాడు. వంగీతం మేస్తరు 'వంతులు' పక్కాగా నిలబడి ఉంటాడు. రామనాథంగారు పైలుచూసి ముందుకు వస్తాడు.

రాను! నాదొంగి! దిగివ అమ్మయ్యా రావేను, అడ్డంకు
నూలులేని దువ్వెల్లెల్లిన నువ్వువా నూలు
రావేను నీవూదు! ఈ గుండా నీ గుండా
వివా నరగదించేను నువ్వుంటే అదే గుండా
గుండాను అంటే

పంతులు చి. రీతి.

రామ : విజంగా సకలంబో అన్నిపనులూ ౬౦౬
 జూడగో మునుందీ అప్పదు కీరితం యాంత్రి
 కంగా చప్పగా తింటుంది చూడండి.
 మీడిక్సారు అయ్యాయో సంగీతం శైవ్యరామని

భారతి

కర్మాను పుంటి పం కద్యూ? కెప్పిసి
కర్మా బర్హిరాయ, మీ ఆవిరి అమర్చివుంటి
కేటి కేటి భూమిం తి కేటి యెకంగా కతుకొని
పుంగుని ఇప్పుడో అమర్చివుంటి మీ
చిరాగు, కంగారు, అక్కడి మీ అవిరి కెండా
కోపం, కేటి అప్పుం ఇప్పుడిలా అవిరి కెండా
ఆవిరి కేటి కెండా—చూకరా యెంక
రహా కర్మాను అమర్చుకుంటా!

పంతులు: (పరిగించి) చిల్లం!

రామ (ఆలోచనగా) పంతులు, కాదు ప్రహ
రహా ప్రాణతుల్య మైనదో కెప్పిలవా

పంతులు: (హంది ఉత్సాహంగా) దప్పుంది

రామ పట్ల నవ్వుకోక మరొక దెబ్బదా యిలా
అవిరుంటే దీర్ఘిం కేట్లకు నీ అంత రాగా
నీల వాయుం రేవాడూ నీ రేవాడూ యెంకోకడ
యీ ఉల్లో లేదు కాంటి నీకు కీమించ
దరిగాను

పంతులు: (రితంగా) కానీ కేట్లంది నన్ను మీకు
కీమించాలి.

రామ కాదు ప్రహరహాకలా (ప్రాణ సూత్రమైనది
కా ముకుని ముగిసి తిరి బొయ్యివచ్చుంటే
ఈ కేట్లంతా పెంచి కేట్లదాన్ని కేలాను
విద్యామధ్యం గరిహాను ఈ సమయం ఆమె
కలుకోసం, ఈ మేడలు ఆమె వివాహకోసం,
ఈ తోటలు ఆమె నిరంకోసం.

పంతులు అమ్మాయిగారికి యీ కేట్లన్ను వచ్చిందండి
ఇంక వివాహం చేసేయ్యండి.

రామ (చూకగా) నవ్వు చేసుకుంటావా?

పంతులు (కంగారుతో) కేటి కాండీ!

రామ మరొక—మనం వివాహం చేయ్యడ
మేమిటోయ్ పంతులు అమ్మాయీ తగిల్చి
ఎంచుకుని వివాహం చేసుకోవాలి తప్ప
ఏమంటావ్.

పంతులు చిల్లం

రామ: చూడ, రెండువందల సంవత్సరాలకిం అభి
ప్రామాంబులే కాదు అపహ్లాంబులు.

పంతులు: చిల్లం.

రామ ఒకరున్న నులుకు ఎక్కడు తీరిస్తాడంటావ్.

పంతులు: ఒక కలలై కట్టుకొంది.

రామ: ఒక యిలా ఎక్కడున్న కిరిం కానండా
ఉంటుందంటావు?

పంతులు: నూరు మూడున్నై సంవత్సరాల లవకొంది
గట్టిగా కట్టిన యిల్లంలే

రామ: అయితే చూకావు నువ్వీవుండకు, నువ్వీ
కట్టిన యిల్లంలేదు అయితే అబాకాబిడ
అభిప్రామాంబులు, కిం ఎందుకుందా అంటా?

పంతులు: చిల్లం

రామ నీ కర్మమిండా?

పంతులు చిల్లం

రామ నీ కర్మమిండా? యీ ప్రాణో యీ బోడి మేధస్వ
మేస్తా ఎంకమంటావు? ఏ నూడియో అర్హా
లావో చీ ఉంకోలాదిరి. ఇదిగోమాట
(పంతులు దిగ్గరి కర్మాను రామకాథంబుగా)
అమ్మాయి కాదు కెప్పింది కేమనువా

పంతులు: ఏమిటండి

రామ: అమ్మాయి ఒక ఇక్కడి ముద్రవాటి (మేమం
చిందిట. సమయం దిగ్గర్లుకు తీనే ఆవిరి
మేమో ఉయో చెప్పుకండి

పంతులు అంతాంటే కేంర్నిం చేయించండి సుధిద్య
కీమం అమ్మాయి పెట్టిం కిరలా కే ఏర్పల్లు
కొనికేయ్యండి.

రామ అదే చూసుకొన్నాను కర్మలా కే - ఎంకమా
యీ కేలే మహర్షిం పెట్టించేస్తాను అమ్మ
యిరి బాలించి ఆ ముద్రవాడికే కమస్కం
టాను (కేమ గడిచారం చూసి) ఎంకమా
యింక నవ్వుకొని అమ్మాయి యిప్పుడో కచ్చె
బట్టులేదు

పంతులు చిల్లం పెంబిందండి. (నిమ్మిమిస్తాను)

(రామకాథం తిరిగి పైయి చూస్తాంటాను)

పిడికెడిగా ముగిలే కెట్లకే కేమరమా (కేవలం)

మచ్చితి: (కంగారుగా) కాన్మియో! చూడండి

యిల్లం

కేమరం (ముగిసి కాపుకోం యిల్లంబుండా) నను
కూరం మీ అమ్మాయి మచ్చితి కేదిగాదు
మిదగిరి కర్మదిగ్గరిది కాకే గా ఉందరి
మేలే...

మచ్చితి: కాదు కాన్మి కాదు ..

సుచిత్ర ప్రణయం

శేఖరం అనుచూచి మీరొక సందేశం మీరొక అక్క
రైగు సుచిత్రా ఏపక్షానా సరే వస్తుంటా
చేస్తావని.

సుచిత్ర కొగు కాళ్ళూ - నీరు కన్ను చెయ్యివుచ్చు
తుంది

శేఖరం (అక్షుండి వేగంగా) అనికూడా చెప్పాలా
సుచిత్రాదేవి. కాని వేగంగా వస్తాంటే మీ
అమ్మాయిగారు కోర్టు వున్న పరస్పరంగా
ఉండవలసి చెయ్యివుచ్చుతుంది బోయిని యిం
తటికి లాగి రక్షించాలని.

రామ : (అక్కరితో) ఎంత ప్రమాదం తప్పింది (శేఖరం
చేతులపట్టుకుని) నీమేలు గురువలెను నానునా.
సుచిత్ర అంత అబద్ధం, అంత మోసం

శేఖరం (పదంపడు అంత సుచిత్రాదేవి అత్తే
అ దొంగని తాను ప్రియంగా రావలసిందనీ,
వారకా ఎన్నిసార్లు కోట్లనా మీ అమ్మయే
వెంటిరితంకా కోర్టుకి అధికంగా తయారైతంకా
నంతుందనీ అమ్మగారిది కాన్సెల్ అంత
అబద్ధంగా మోసంగా. రామ వారన్ కోట్లనే
లేదు

సుచిత్ర (కీల అయిపోయి తిశీనీట్లు చూస్తుంది
శేఖరాన్ని)

రామ ఈ దొంగలంటే నానునా నువ్వేమిదో నను
యమి అక్కడిలేకపోతే ఏమయ్యేదో తెలు
డంటే-యింట్లోనే నరాణులను తిప్పుకున్నాయి
అయితే నీమేలు

శేఖరం శేఖరం అంది

రామ నిమ్మచూస్తే కాకాక తెల్లటికి ఉండవలె అం
సరం అతే అనినీవొంది త్వరలోనే నుభకార్యం
ఒకటి తలపెట్ట బోతున్నాను. ఈ దుశ్శి
నాకు చాలా యిస్తున్నాయి. కాటి అర్థం
వలూలు చెయదానీ ఒక గురునా ఉన్నాడు
కాని అతివంతి ననుకుతుకొగు. నువ్వేమో
యింతుదీరి కిట్టి నాతుప్పింగలవాదీరి వావా
దీనా నాకు సహాయంగా

శేఖరం నీయింటే అర్థం నుంది నిక్కచ్చిగా
నలూలు చెయదానీ అ దొంగ అంతా నాకు
రాగా తెలుసని.

సుచిత్ర అంత అంసరం నాళ్ళూ నునీ ఒక కార్య
దర్శి

రామ : అది అక్కట్లు అమ్మాయి! అటువంటి ప్రమా
దాలు రామందా చూడదానీ,

శేఖరం (సంతోషంగా) అమ్మాయిగారిమీద యింకా
నూడా నానివ్వండి. అనినీ నామేలు కనిపి
గుతూ ఉంటావని.

రామ : తీరిం ఏమిటింకా కావాలోయ్.

శేఖరం మీ చిత్రిం వచ్చింతి యివ్వండి. నాకు
తీరిం పట్టింపువని. తిను నునీవారి దిగ
కొర్రుదర్శివన్న గౌరవం చూడండి

రామ నెల్లామ్! నామేలి తగ్గ నిం నునూడా ఉంది
ఎంతనూ నాకు నునూళ్ళూ నానునా.

శేఖరం ది.యే నాగివస్తున్నానని.

రామ రానుంది తెలి నునూళ్ళూ యివ్వను.

శేఖరం తిను ఒకటం

సుచిత్ర : (అక్కరితో) నునూ నునూళ్ళూ !

రామ తిన్నునలూవా తిల్లి నిమ్మ రక్షించింకా తాను
నూడా. పోనీ, రెండునంతులు యివ్వను.
ఇట్లంగా ఉంటుంది (సుచిత్ర సన్న పలు పలు
కొగుకుంది. శేఖరం నింతునివ్వంతో అమ్మగారి
చూస్తాను)

రామ ఇదిగో శేఖరం-నాకు తీరింతో రెంజే
రెండు అక్కాయి ఒకటి యి అచ్చి అభివృద్ధి
చేసి అది తిరతరాయిగా నిలిచి ఉండేట్లు ఒట్టు
దిట్టం చెయదానూ, సుచిత్ర నివ్వబడుతు
గంనీ తిని వరుదీరి యిచ్చి నివాసం చెయదానూ,
అయిదీరేతిలో నూతున్నీ, నూతురేతిలో నా
అచ్చి నూనల్లి పెట్టి నీకు రిప్రెయి విశ్రాం
తిగా ఉండవలెనున్నాను

శేఖరం చాలా ఉచితా రిమెం అక్కయింది తిను

రామ నీనింకాకా చెప్పానునూ నుభకార్యమని
నూ అమ్మాయి నివాసం పది పది నూనుకోవాలో
జరుపబోతున్నాను

శేఖరం (మొహంలో రంకులు తూరిపోయి. కంకా
నిగా వచ్చిగా) ని నా. నా నునీ

రామ : నుంది నుభవంగా జరిగింకా అ అరింజిమం
ట్లన్న నువ్వే చెయ్యాలి ఒక దిమ్మరీ, ఒక
నాను, ఒక నూనూ ఒక యింకాభ, ఒక నింత
రెన్న, ఒక సంగీతి కదీసి యింకా

శేఖరం (అనినీ ధూమి నుంతుంకా తినునీంది)
ఎంతదీ నీ ను. ను. నీ

రాము : అదంతా పెట్టి అయిపోయిందిలే అమ్మయి
 ప్సయంగా పట్టినీ ఎంచుకుంది
 శేఖరం : పెట్టి పెట్టి. (కూలబోయి
 కట్టింది అడుగుంటాడు)
 రాము : అదే—అలా అయిపోయా లేమిటి
 శేఖరం : అల్ప కోరికెం కిప్పించండి అంతే—మన
 సుద్ధికాదేని కోరికెం కాదు !
 సుద్ధిక : కాటేశా, మర్నకుకూడా కావాలాపాపం!
 (చేతుకుంది.)
 రాము : కూర్చోబోయే శేఖరం నొడ్డో పది చేయిస్తు
 త్తాను ఒకపాది చూచిపూను (చేత కాదు)
 శేఖరం : (కట్టిలో కూర్చుని వెంటన్న చేతులోకప్పు
 కుంది) మైగాడి.
 సుద్ధిక : (సిగ్గిలో ప్రవేశించి) ఇదిగో మిస్టర్ శేఖ
 రు, కాటేశ (గ్లాసు బద్దించాడు చేతుకుంది)
 శేఖరం : (కోపంగా చూసి గ్లాసుకునీసా గవగదా
 తాగేస్తాడు) హం!
 సుద్ధిక : ఎదురుగా కూర్చోని రాగితం కలం తీసు
 కోంది. కా మార్గరేటి కావలసివ పనువుల నిష్ట
 చెయ్యాలను.
 శేఖరం : (కదిలకు)
 సుద్ధిక : మోశే చెయిమాన్సుడి!
 శేఖరం : (కూట్లాడుకు టిప్పి మరొకపక్కకు (తివ్వ
 కోవి కూర్చుంటాడు)
 సుద్ధిక : మోకు తీరిం ఇచ్చేది ఎంచుకో తెలుసా
 చెప్పిపట్టు చెయ్యదాని!
 శేఖరం : శేమ బ్రాహ్మణ
 సుద్ధిక : ఏం?
 శేఖరం : కా ఇవం
 సుద్ధిక : మోయిచ్చం మోయిందిగర అయితే తివ్వ
 గను కూర్చున్నాండి.
 శేఖరం : కాదు తివ్వగం ఇచ్చింది మోరుకొడుగా.
 సుద్ధిక : ఎవరైతే శేం—ఇక్కడ కా మోలు రాజాజ్ఞ.
 లేకపోతే దిప్పితే చేయిస్తాను
 శేఖరం : విగత ప్రయోగం. మోరు చెప్పిపట్టు వివదా
 ని! శేమోరీమ మొదట్లో కాను. వస్తాడుగా
 ఓ రెండు పదిరోజుల్లో తీసు ధిర్వనంటూ! వాడి
 పురుషాయందు నీ పనులన్నీ.

సుద్ధిక : (కోపంతో) యూ ఓ.కె కాదు కాబోయే
 ధర్మ నివహించే కథ చాలామంది చెబుతుంది
 కా ధర్మ కాదు దైవసహాయము మీ అంతిష్ట
 తెలుసుకోని క్షామ తీగా చూటాడండి
 శేఖరం : ఇక కాదు క్షామ తీరేను కాకాశి తీసు కా
 నుండే మండిపోతోంది శేమ కూపున్న కాను,
 రాక్షసుల్ని విప్లవమొంది సుద్ధికా! ఏ
 చేసివి శేమవర్తవ్యం అని ఆరాధించావో, ఏ
 చేసి వత్సకోపం, కరుణాకూటం కోసం తల్లి
 దిలిబోయావో—అటున్న ఓ ఆశామనశిలా
 పురుషులా నిలిచింది పోలింది కాకాశి మంచి
 చెడ్డా పాపం పుణ్యం వివక్షించేస్తా ఎప్పుటి
 కైనా కా తగ తిక్కుంటాను నిన్ను సిద్ధిచే
 కెటకట్ల గోదావరిలో ముంచేస్తాను.
 సుద్ధిక : (పుష్కరి వత్సకుంది)
 రాము : (తనూ) ఎండుకమ్మ అలాగ వత్సకున్నావు
 సుద్ధిక : తిరస్కరింపబడిన ద్రియము! అశే కాట
 కంలో పోన్ చెయ్యకున్నాను కాన్నా నీను
 నీను కాటకాలో పేమలు కాగా చేస్తానులే
 శేఖరం : అవునండి. మీ అమ్మయి చెప్పిన కాటకం
 పట్టి విమోచనం అయిపోయింది. అందు
 లోని హీరోయన్ చాలా దుర్మార్గుల అంది
 నందకురాలిండి గోముల వాగ్ధిమందు
 సుద్ధిక : హీరో అంతిష్ట దగాకోర్, శాంగ,
 లోఫర్
 రాము : హీరో హీరోయన్లు ఎటువంటి వాగ్ధియితే శేం
 లిట్ ఇంతి కాటకంకా.
 శేఖరం : కాస్తరిక తీవరంలా కూడా ఉంటారండి
 అటువంటి మోసకరైలు
 సుద్ధిక : అటువంటి రేమోనీవ కత్తులున్నా
 రాము : శేమ మీ ఇద్దరినీ నూ ఏలేధిస్తాను. పరేకా.
 (సుద్ధిక కోపంగా కూర్చుంటుంది. శేఖరం
 అంతిష్ట కోపంగా కూర్చుని పేరించినా
 మ్యాన్ పేపరు చదువుకున్నట్లుగా పట్టిస్తాడు.
 కాని అది ముహూర్తాని బాధరి కాచాలని
 ప్రయత్నం ఇదే నిమిషంలో గురూబా పోతు
 యాకాను వస్తాడు పేపరు అవంగా ఉండడం
 వలన శేఖరాన్ని చూడలేదు, శేఖరమూ పోతు
 యాకాన్ని చూడడు)

మచిత్ర ప్రణయం

పోతు నడుస్తూ రహండి. తుకోజాన అయిన వహాన్
మొత్తూ రహిదుబా చిత్తగించండి. (బలమైన
అంతుతాడు)

రాను (రహిదుబా చూసి) ఇంకా ఏమైనా రావల్సి
నని అన్నావా?

పోతు (భయంగా) బాబూ ఒక్కడి నివయ్యులో
మాత్రం చాలాకష్టంగా వుంది అతను తాపిదాడి
నంది అయితే దంధం లేనది కాదు అలాంటి
నంది నుండి పత్రాలేమిదా పోయాడు గొప్ప
శేటుగాడులెండి

రాను శేటుగాడా? అంటే?

పోతు: చిరిం అది మారినంగా మన భావకోశం
లోకి వచ్చిన పదమంది మనగాననీ, అపరైత
గిరికిం మాకు దిగాకోననీ అన్న నుండి

రాను (చిరాగా కోపంగా) ఎంత ఇవ్వాలి
పోతు నెలకి రెండుగంటల పదిపాను యాపాయిలు
చొప్పున పదియేడు నెలలకి మాటలతోందై
అయినదెండి

రాను పెద్ద మొత్తమే యివ్వాలి కుటుంబంలో
అన్నావా?

పోతు: రాను గాను వరమబ్రహ్మచారి గానెండి
రాను: అయితే రెండుగంటలెందుకు.

పోతు: మొదట వాకు ఆ సంవత్సరమే కలిగిందెండి
చాలాకాలం వరకు అర్థం కాలేదెండి చాళిం
వాళ్ళు వని లోపలికినలో వాక్కుంటూవీ
ప్రశ్నకోసం గా రెండవది మాదా తీసుకున్నట్లు
కనబడుతోందెండి

రాను: ఇన్నాన్నా ఏం చేస్తున్నావయ్యో ఎందుకు
వాకు ముందుగా అతిన్ని నుంచి తెప్పలేదు
అతి తెలివితో ఏమయ్యాడో పోలినున్న పీరినెంచి
పట్టించక పోయావా అంట! ఏమయ్యాడయ్
పోయాయావా, సామంత్రం లోపుగా అతి
తెప్పడున్నాడో వరికి పట్టుకుని నిమాయనీ
తీసుకురా లేదనీ నీ జీవంలోంచి నిర్గోహాను

పోతు: బాబూ—అతను అలాంటి ఏం చేయగలడు.
అతను భావ నిలబడినవానిలా వుండేవాడు
అదిగా కళి, తీసి మనీ ఒక్కడి చెయ్యలేక
పోయినాడే, ఎప్పుడోకప్పుడు మహావక్త్యులగా
లియ్యక వచ్చినప్పుడు బాబూ ఇంతకీ వా
భర్త.

రాను అంతే వాడుంటే నిజమేలేదు పోయిందెండి
లోపుగా వహాయనీ యివ్వబోనీ నీకు జీవం
ముడిగి—(కోపంగా లోపలికి వెళ్ళిపోతాడు)

శేఖరం: (వేపగా అప్పంగా అంపగానే) శేషయితే
ముక్కుపిండి వహాయ చేసేవాణ్ణి ఏదాది
మంచి అర్థమయిన చెయ్యలేక పోయాడు.
ఎరిసిందీ అదెవని (వేపగా తీసి పోయేవాణ్ణి
చూసి వెళిగా కళివ్రాడు) ఓహో!

పోతు పోని నిన్ను తిలలేయ్యో మిన్నా (అట్టిగా,
రానువాగంవెలికి వైపునానీ) అయ్యో రాను
వాధంగానూ నీవెండి నీతో—ఇట్లు తేలైతా
యిందాడు నీకి పోగరం!

శేఖరం మిన్నా మహాభావా శేషయితే అయ్యలు
నీ స్వంతం అని చెప్పావే!

పోతు చిరిం గిరికింగానూ, యిలెవరిదైతే శేం అదై
మాట ఏం చెప్పావే

శేఖరం అవల మచ్చివని నన్ను దగదానీ

పోతు శేఖా శేష రానువాగంవారి సుమస్తాని.

శేఖరం: నీజీవం ఎంత?

పోతు అయితే నీకెందకోయ్ నీ ముష్టిబంధుకన్నా
వెయ్యరెట్లు వయం నీకుమర్చి దొంగకుమా
లంబవకుమా కాగు మనది వంద యాపాయిలు
నికరమేనీ జీవంవాకు కచ్చితమీ చెబుటోచ్చి
సంపాదించినది వాడుకా—ఇదేం యాదన
కాగు

శేఖరం: లగలయ్యో పోయాయా! నీ నెకగో
తెలుచా.

పోతు తెలియకేం—మనుష్యాని

శేఖరం: శేష రానువాగంవారి శ్రేణికినీ మనజీవం
నెలకి రెండుగంటల యాపాయిలు నీగోడు
వాగోడు కన్న దగలలో దగల తిక్కున నీ
కునీరియర్ అనీన్నీ కావల్సి రెండు రెండు
వాయింతుకోని మనుష్యాగంవెనీ అలా నిలవకు.
నీదే ఎక్కడకో!

పోతు నీకాకోసం అంత నీకు వాక్కులై అదై
యిస్తావా, కోలు వోరినీ చెయ్యమన్నావా
(తంకే పీరివ్రాడు)

శేఖరం (వొక్కా వెలుల తెలిసిన) ఒక్కయ్
సుమస్తా రాత! నీకును వామనిపిస్తాను,
పోతు (రానువాగం వ తపనమానీ) అయ్యో నీకే
నంది అనీకిం.

శేఖరం నామేన శేఖరం

పోతుఁ యాచిదాది అర్చి ఎగ్గొట్టిత మహావృక్షాదులు
నిరేణుడి బాహు

రానుఁ ఇతఁ (తానోహం)

పోతుఁ దైగా మిద మిదాది వస్తువాడు అయ్యు
నెలొక్కండీ ఒక్క చెప్పితో యితఁగణి
ధూమ్రాది రహిపోతు

సుచ్చితిః (ఇంతవరకు వివేచిం గా చూస్తే మచ్చిత
పరివీరి కాదుతోందని గ్రహించి) నిరేణువాడు
నిరే

శేఖరం రామకథంగయా. నేను విజయ చెప్పేను
వాడు నేను మీ ఆస్థాయని మచ్చితని యీ
రామకథనందీ (చెప్పి) వాడు అమె దియని
సంపాదించాలని అన్న చిదిరేని యీ వ్రాస్తో
ఉండిపోయాడు పరాయించి యీ పోతుకుని
మోసగించి ఏదాదిమంచి అని యిక్కడందా
కాలక్షేపం చేశాడు నేను వియే వ్యాసయాను
నేను దిగ్గజున్నీ, రాసన్నీ విజయే కాది ఒక్క
అరంగంవరకు ముక్తాదిని పోతుకా శరణం
చాలనే అని ఉండేది కాని ఆ అని యిప్పుడు
సమాధానం కావలసింది కాదుపోన్నీ, కా
అప్పుకొన్న మీగు ప్రత్యక్షంగా చూడకుదా
నన్ను తీసుంచి మీ ఆస్థాయని కా చెప్పిస్తో
పెట్టె. ఇప్పుడు నేను పదిత శ్రమ! మీ
ఆస్థాయని వ్యాసయాను మోసగించింది
కొట్టకుదా సంపాదించుకోలేపోయాను
అందింది ప్రావణి అయిలుచుచాడు విధులమెన
యీ ప్రేమ నన్ను దహించి కేస్తోది నేను
తెగించి ముగిసి కాకుచా అంతే భయంలేదు
కాని యీ పోతుకుని నన్ను మచ్చితానని
ముందీ అనకునిరాదు అది మచ్చితం సహించ
లేదు ఈ పోతుకుని ఇంపెనీ మరీ ఇచ్చి
పోతాను నుడిచి మచ్చితానని రాత
పోతుకుని (మిది వివాదు)

పోతుకుని ఏం చెప్తావురా (మిదికొస్తాడు)

సుచ్చితి (కొంగుగా) కావాని నిరు నిరు.

రాను (నిరసించుకొని) ఇది యిలనుకున్నారా నడి
బహుమనున్నారా! (అల నువ్వతడు)

పోతుఁ అగండి బాహు చిదిరేగాని ఒక వ్రాస్తాను
తగ్గించేస్తాను మారు చూస్తూ ఉండండి

(ఇదియొకరియొకరికాదు మచ్చిత తేలియిందాది
యొక్క (గ్రహి) ముందుకువచ్చి పోతుకాబా
చెలియది కొడుకుంది)

రాను అమాన్య ముద్దులారా నీ కంఠాని!

పోతుఁ (చిచ్చుమొహంతో) అమాన్యగారా! అబ్బ!
నన్ను కొట్ట లేదులే తల్లి

సుచ్చితి ఇంకా ఇంకేదును కాగ్రత అయితుల
తెలుసుకా అయితే నాను కొనోయే ధర్మ

రాను: }
పోతు } —ఆఁ!
శేఖరం }

సుచ్చితి (శేఖరం చెయ్యిపట్టని) నేను నీచివరకు
చెప్పించి నిరేణు కావాను.

రాను (చిచ్చులేక) యితఁగా! అమాన్య, మత్త పార
పాటుపడడం లేకుండు!

సుచ్చితిః కావాని నీనివివరించి నీవు పరిగా తెలియదు
నియ్యి ధను కొనుగో వ్యాపకాని కావాను.

రాను (సందేహిస్తూ) పరిగా అలోచించుకున్నావా
అమాన్య

సుచ్చితి (హాని) అయితే చాలా మంచిదా
కావాని కాదులా కొడతే కావాను.

రాను (శేఖరంతో) ఇదిగో చూడు నీ తిండ్రి నేను,
శేఖరం ప్రత్యక్షపడడం అందీ

రాను ప్రత్యక్షపడడం అందోయ్ పరే నీ శరీరా
కేయం ఏమిటి!

శేఖరం ఇంతవరకు మచ్చితానని వివాదం చేసు
కొనడమంది

రాను అతింధుడ!

శేఖరం మచ్చితానని ప్రత్యక్షంగా సంపాదించని
అమె కదిలో కరితొన్నీ కనుచూపుతా

స్వరన్నీ పుష్పించడం
రాను అంటే ఒక ప్రక్క కొనం నీచివరం అంతాకర్మ
పనిచేస్తుంటు

శేఖరం నాను కొనం తెప్పించండి బహుమన
గారూ మచ్చిత పామాని మోసం ప్రేమ అంటే
నేను సహించను.

రాను భేద బాగా చెప్పావు ఇది నీచేతుల నిదర్శనం
అవదానికే సంకేతంలేదు. పరే, నీవు వర్ణనకా
లేమిదా ఉన్నాయో.

శేఖరం! చాలా ఉన్నాయంది.

మచ్చిత ప్రణయం

సుదిత: (తండ్రి భుజంపొడ తల ఆవిరి) ఈ నాన్న చాలా మంచివాడు.

శేఖరం: (అనుష్ఠరిస్తూ) మామా మీ వికార వ్యాధి యానికీ ఆ అశ్వాసం కృత్రిమాని మామగారూ! పోను రొట్టె విరిగి నీలగా నీలిలో పడిందయ్యా శేఖరం బాబూ అరవిమడం కిరిం అనాడు మడివి ఇప్పుడు శ్రీ శ్రీ అయినదాని గారి అబ్బుడిని పిన్‌హోవో అద్భుతం అవుతుంది మార్గము ముఖంగా బతుకు వాడునా

రామ: మామ శేఖరం వారం పదిరోజులో మంచి మనోహరం వుంది నేను వెళ్ళి కిక్కిరించి గారిలో ఆలోచించింది మామ మామనా ఈ సనాతనంలో వుంటే అపవిత్రత్యం వచ్చి ధనిమల దరిగింపు అంతరంగిని తెల్ల చేస్తుంది కాటగరిగింది ఒక్కటే వుంది అది ప్రేమ బాంధవత్యం వర్ధిల్లింది చెప్పి, స్వర్గం చేసింది ప్రేమే కాని ప్రేమని సంతోష నిలువకట్టి కట్నాల దూపంలో మలామంకారం దూపంలో ప్రవేశించే యానాటి పెంపలో నేను ఎవ్వరూ విడిచిందిలేదు నా బతుక్కు ముప్పదిరైతామి ముప్పదైతం పరిపూర్ణం అన్నీ ముందే ఇదగోయీ సామ్యు దిగక ఉంచుకో నీ నుదులకి అవసరం లేక ప్రవేశించి ఖగ్గుపెట్టా రావయ్యా పోయినాకాబూ అలాగ పోయి వచ్చాము

పోను (శేఖరాన్ని సహించి) అమ్మ సుదితా నేనీ, దిగవర్తిలాంటి ముగ్ధుడి సహించుకోవావు. నేను ముందే అనుకున్నాను శేఖరంలాంటి ఈ నీ ఆడరా, అనేది అంత యోగవతికుంది చెప్తూనే వుంది శేఖరంబాబూ, అమ్మయినాను కొటి రేకొట్టాడు కాని ఏదైనా ఉందివివాహం యిప్పుడు నీ పేరు చెప్పుకుంటాను అందులోనూ నీలయ లేని వాణ్ణి, అన్న ఎక్కువ! తనానుకాబూ

రామ: (పోనును బాబుతో వెళ్ళుతూ) అమ్మ శేఖరానికీ ఏం కావాలో అన్నీ కాగి ఉన్నామాను. వచ్చింది (విచ్చగిస్తున్నాడు)

శేఖరం: సుదితా ఈ ప్రేమదాసుడు ధన్యుడు. (ఇంగ్లీష్ ఫ్రాంచైస్ లో ఒక మోకారంపొడ మోగించి పోయిపోయింది)

సుదిత: ఎవరేశామానీ వత్సవతం లేవండి ఇదే మోకారం వచ్చింది అనుకున్నాను.

శేఖరం: నీకే కాదు ఇది స్వర్గం ఇది యమనాసిరికి వత్సవతం, నేను శ్రీ ముగ్ధుడి ఇది ప్రణయంతి మత్తల కిక్కిరింది. నేను నీవం ప్రవేశించి ఇది వత్సవతం వత్సవతం చాలావది, నేను అలాగే

సుదిత: ఇది భూలోకం నేను సుదితని మీద శ్రీ శ్రీ శేఖరం

శేఖరం: ఎంతో ముగ్ధుడు చేరావు సుదితా శేఖరం నీవు ముందే ముందే యింతో యింతో నాదాన

సుదిత: ఇప్పుడే దిగి వెళ్ళింది మామ ప్రేమలేఖలు రాస్తూనే ఉన్నాకానీ నీ దిగింపులందుండి కాని చాలాకాలం మీ ప్రేమ ముగ్ధుని వివాహం తీరి కిరిస్తూ నీకున్నాను ఉన్నీ ముగ్ధుని వ్యామోహానుకూల, లేక వ్యామోహంల ఆలోచి అనుకున్నాను అంగ శ్రీ యశస్సు మీకు కిరి పరిశు (అరివి నాటలో కిక్కిపోనిస్తూ) పాపం ఎన్నిక ముగ్ధులలో

శేఖరం: ప్రేమలేఖలు పెట్టెలు నా శేఖరం ప్రేమ ఫలితం చింది అవస్థలన్నీ ముగ్ధుని పాపం గలిగాను ఎన్ని అనుకూలం కిరినా ప్రణయ బాటిలి కా నిష్పన్నులు చెందలేని ఆకలి వలన నేను. పరిశుభం లోగిపోవడం ప్రవేశించి నాకానీ, నీ విని అంగీకరించడం నీ దిగింపులలో నానీ ప్రవేశించి పాపం యిదే శేఖరం వివాహం

సుదిత: మారిలాగ గంభీరంగా మాట్లాడుతూనే ఎంతో అందంగా అలాంటి

శేఖరం: (ఎన్ని) అది రజతం నీ లక్షణం. సుదిత: అంటే—

శేఖరం: అందం కాని గంభీరత అవస్థలను దండెత్తడం, ఎంతో విశేషం నానిం ఒక్క ముగ్ధునిదా రక్షణం

సుదిత: కొంపనీ మారు ముగ్ధులకునా!

శేఖరం: నీకే ఫలితం ఆక్కరే నీ పన్నుదానా నీ దరహాన దిగివచ్చి విదిలి ఆవేశం కిక్కిరిస్తూ దిగివచ్చింది ప్రణయంతి నా ముగ్ధులనా తెలి. తెలి.

సుదిత: మామయ్యా, ఇంక ఫలితం ఒక్కరేను. శేఖరం: సుదితా, వివాహం అలాగే మామయ్యా మామయ్యా.

సుదిత: మామయ్యా—ఏం యిక్కడ ఉంచే మామయ్యా

శేఖరం: చెంతకే నుండి మామయ్యా యీ రొట్టెనీ, ముగ్ధుని కొట్టండి, నానా మీ నానానీ

మ ర్యా ద లు

శ్రీ జానాతల వేంకటరామమూర్తి

చదువునకుండువా, ఉద్యోగాలు పొందినకుండువా మనం ఒకరికొకరు దాని పాఠం చేస్తే దేశంలో ఇంజనీర్ లాగానే నడువగల ఉత్పన్నం కావాలి! చదువు నులభించా లేదామో!"

‘జూరీమా!’ పరధ్యానంలో ఆ పేరాను

‘శివరాత్రి ముఖ్య దినము తెలుసుకొన్నావో
నీవు అర్చించుకు నీవీలా’ బాలికా శబరి నమ్మి
‘మే కన్నా ఇంకాకోకో పెద్ద! బాబుదా పడు
తూంకే, చాటున కన్నీళ్లు కురుచుకుంటూ ఎంతగా
గిరిల్లాకు తూ, ఎంతగా రేచించిపోతూ మనశాంతి
నిందించినాన్నాకో’ ఎన్నో కాలా తరీందరినెం బరి
నివా? నీకు కందారా యాత్రా!’

‘రెడెంట్’ అంటూ కండు వాడినట్లును తిమ్మన
 పండుగనూరి కండ్లెల్లా అట్టి శరణ - చూడటానికా
 ఉండేనే కనిపించాయి కండు అట్టి శరణతో ఉంటు
 భాగ్యదీప్తమైన వాడు తరచు అనేవాడు మహా
 ముగ్ధుడు మొదలైతాడు, ‘కనిపించు ప్రతియొక్కకు కట్నం
 తీసుకోవని ఎందుకు తీర్మానించుకోరాదు?’

‘ఈ విషయంలో ఒక చట్టం కూడా ఉంది. ఇది
‘చాలా పాఠశాల’ ఇంటికి నీవు తీసుకోవడం - చాలా పాఠశాల’

‘ప్రతిమనా నిశ్చయించాను రేళ్ళ ఇరవై రెండు
కా పెండ్లి!’ అనేది సంవత్సరం, నాలుగైదు రోజు
వరకునానాడు.

శేను పల్లెర్యంలో నుద్దుండి పోయాను!

అతి మామూలుగా వాడి పెండ్లి జుగిబోయింది; కాబట్టి అర్హునిగా నేనూ చెప్పడంలేదు. పుత్రుడు కానులయితే బట్టలే, శిరస్సునుండి విడుపుతారని మాంజే చిదాంశ్వులతో సహాసి కావించివుంటి, ఎలా ఉందిరా? అన్నాడు నంజుకుర.

‘స్వేచ్ఛ’

‘వా బ్రాహ్మణ!’ అది ముఖంలో నవ్వు,
నోచా తలచుకుంటే నవ్వులు తెరుస్తున్నాయి!

‘మీకు సరిపోతుంది!’

ఇంకా వాడే పై చరమరక గురువున
తల్లి ముఖంగా మిమ్ముల అభివృద్ధికి మీ
లాంటి మిత్రులందరిం తింటుంటే సంతకం
లావదా, శ్రీరామ ప్రభుత్వం కలగకుంటాయి
ఇలాంటి పుణ్యక్షేత్రం చూసేవారు కా కను
చెప్పబడుతుంటాయి ఏమీ చేసుకో అభివృద్ధి చేస్తా!

‘చేసిన పుణ్య చాలనూ’ కొరవా, సరవా మీ
చెల్లెలు మామగోగలదు!’ అంటూ పై శివు అవతరించి,

కందుకూర్ అబ్దుల్ హైదర్ అధికారమును
వేరుపండి లాపల వేరుప (వనరించాయి) తనూ అతే
మామూల్ను ఈ కాలికి, మొదలూ తిరుప్పవ్వు తిరిగి
పోయిన వాడి వుందటా కనిపించింది

‘ఈమె చూడండి ఎంతో కన్నడదాం! ఇక
ఒకమోస్తూగా నుంచోగిరాను ఇది సంతోషంగా
ఉంది మా నాన్న మాకోసం ఏమీ మిగిలలే
పోయినా, ఇద్దరి పెండ్లాదొరకే చెల్లిగ్గుతుంది
పోయినా ఇది సంతోషం అలాంటిదింటి! బాటకు,
బట్టకు ఇచ్చుతున్నాను (ప్రయోగించుతుంటే),
ఇంకా నేలకుంటే (ప్రయోగించింది) నామనస్సుకు!
అది అందు ఒక నిమగ్నం నూరూ విరాళం తీసుకో,
‘ఓంబ్రహ్మ’ విరాళమొదలుకు కొనసాగుతున్నా
ఎవరికైనా అనిపించుకుంటే అలాంటిది (ఇంకా
ప్రయోగించి) కృతార్థమైతాడు! అది అంతే బట్టి
పోయినా

అతిథి భోరణి, తిక్కయూ లేదు అప్పుడు కాగా
అరం చేసుకోలేకపోయాను.

‘మంచి బాబమరిది నీ సంపాదించావ్!’

‘అయ్యో! యీ కబుర్లు రామకృష్ణానా,
నెట్టలో లో అంత చీకెవచ్చే ఉద్వేగానా!’

‘ప్రజాన రమ్మడో!’

‘ಶಿವರೈ ವೈಷ್ಣವಾಹು!’

‘అచ్చవస్త్రే! చాల బావుంది!’

‘ఎక్కడ నున్నాం చెప్పరా! భావంతుడు ఎక్కడక్కడో నీది, ముడివస్త్రంబాడో తెలిసే, మన ఆరక్కదా బిళ్ళక్కదా?’

‘బ్రాహ్మ!’

వాడూ వెలిపోయాడు పెండ్లియ చాల పండ దీతో ఉంది, కానీ నీకు ఎన్ను చూస్తూకొన్న మాత్రం అతడవలెగా చాలనీపటిమండి ఎవళ్ళతో మాటాడుకున్నా ఆవేపుకు చూడాలని మాన్పన్నాను.

పంపకూర్ వెలియ ఇటు కనపడింది, ఆమెను

అనీ, ‘మీ వాస్తవ ఎక్కడా?’ అన్నాను.

‘మీను తెలివా? అయిన రాతడు!’

‘ఏం?’

ఉదాసీనంగా నిద్రిస్తూ వెలిపోయింది.

అయిన రాతడా నీకు పెండ్లాడేస్తున్నాడో ఇంత చెప్పి అయిన, కొడుకు ఒక ఇంటివాడు అవు తూంబె ర కపోకపం కొరగం?

మానంకో అక్కపమండి లేచి ఇతనికు వచ్చాడు స్నేహితులంతా ధూమపాక పొరకొంటో, చిరుగొలు పారాచుగంలో మునిగిలేయన్నాగ వల్లెయంగు డ్యోనరి కాగ్గిలెలకురె పెయ్యలు గల గల్లాడుకున్నాయి!

‘ఒరేయి! వాడు తిగ్గకపోయాడురా! వాడిని పట్టించిందిరా! అంటూ కీ వోడు ముద్రవ్యాగ్రం!

‘రా! వాయవా! రా! ఓ నీకు నీకీ, ఓ చేయి కలిపి, కానీ పెయ్యలు ఇచ్చిపోరా తిండి!’ అంటూ వ్యాధిమతి త్రాంప్రకంగా మునుపాదిన ఆవ్యవించాడు.

చిరుశక్తితో వాగ్గిల కదిలిండుకుని గమనా అడుగులు పోగించాడు!

మందువాలో వాగరాకా నీగరెలే తోడుతూ వ్వాడు

‘ఏమోయే! మీ వాస్తవ రాతమా?’

‘అలా’

‘ఎందుకనీ?’

‘ఈ పెండ్లి అయినకు ఇతంలేడు వంశాకు మరో సమ్యుంకం విక్రయం చెయ్యకున్నాడు వాళ్ళు వాలకులేయ ఇచ్చాననీ, సామ్యు పట్టింపులేదని చెప్పాడు. ఆ పెయ్యతో చేతుకు కదిలిండుకోవాలని

నీదం చేకరువీ మాన్పన్నాడు కానీ భూమిగాడు ముందే యో చేకువీ పెళ్ళి! నీదమైవాడు. అంతా అయిపోయాక వాస్తవ తెలిసింది నలుగురిలో ఇవాలి అయిన మొగం ఎరుకోలే పోకున్నాడు. ఎవరికో? ఎవడిమలం వాడిన! అందరినీ పగ చెయ్యమి ఏంపొంగు కాడో కాటం తేల్చకునీడ రహస్యం! అంటూ బంబుకోకుతూ నీగరె, ను నీలనీ కొట్టి బూటు కొరితో రాచి పొడిపొడి చేశాడు!

‘నీత్రా కోపంగా ఉన్నావన్న మాట! మరి నీకు పెండితు కచ్చింపజుకుంటాను నీవు ఆమెను పెండ్లాడి మీ వాస్తవ ప్రాతిపదియనీ తెలుసు పైకెత్తే ప్రయత్నం చెయ్యకూడదు!’

‘ఇప్పుడక్క పెండి చెయ్యకొద్దలెను!’

‘ఏ! పెండి చెయ్యకీ తెలంతుందా?’

‘అలా!’

‘మరి ఎప్పుడయితే నీం? వజున్న నీకు కచ్చే నీంది మాడా! మీ వాస్తవ కోసమూ, చే, కోసమూ, మీ అన్ని చేతులనీ పని నీవంగుకు చెయ్యకూడ దాయ?’

‘దగ్గపు త్రాచి కొవారి!’ అంటూ వాగరాకా మానుపొయాడు

కోపంతో వెకుకున్న వాగరాకా వేపు మాన్పా వందిమరారుకు అచ్చింది తీర్పుం ఎంతో బంధుం అలంబము చిక్కరపాలే ఇంపనీ అనిద్రమయిన పెండి చెయ్యకొడరి అనుకున్నాడు

* * *

స్నేహితులంతా ఒక్కొక్క ఉప్పవృత్తే ఉక్కొగం చేరిన నీల వాలకు చెరగులా ప్రాతిపదియనీ స్నేహి తులనుంది కొంచెం నీయితా అనుకునేంగుకు తీరిక ఈ శరీరంలో చిక్కడంలేదు వజున్న పెంచు కుంటూ, అయ్యపు తిగించుకుంటూ, దిక్కు తెరిక ప్రతికడం కు పొందిపోయే లాగిం యోచించుకునే దైర్యమూ, ఓనీకా లేక ముందుకుపోతూ పండి పోకున్నాడు

వోకాత్తుగ వందిమరారు కచ్చాడు. ఎట్టి ఎంపిలో నీడుకుపడితే ఎంతిల్లెర్యుపోతానూ, అంతే అక్కర్యపోయాను వాడిని మానీ! వాడు మాటలు మాని నీనీ యాత్రల్లో దీక్షింప చిందిస్తూ మాన్పన్నాడు. అంత కావాలి! కలుగుకున్న నేమూ మాటాడుంచి

మ ర్యా ద లు

తేక రాతిబొట్టుల్లా ముచ్చుకొన్నాను. వాడి ముఖంలో
చూస్తూ నేను సంభ్రాంతాతి : గోలబోయాను.

వాడి ముఖంలో ఆరిపో బొటన్న దీపతిక మల్లె
దులిపి కొంతులు వ్యాపించి ఉన్నాయి.

చాలసేపటికి తెప్పరిల్లి, 'ఏమిటి ఇలా అయ్యావు'
అన్నాడు.

'ఎలా అయ్యింది? బాగానే వుందా? ఏం
నీకు బాగా జరుగుతోందా? నేను కీలకంలో ఉండి
పోయాను నాను బంధువులు ఎందుకు తెచ్చుకు
కున్నాడు ఇలా? నాకోకోసం నీచ్చివాడి పల్లె
కున్నాడు.'

'అంతే?'

'ఇంక నేను తిండిది కాలోకున్నాను! అంటే
రెండు కీలకాల గరిష్ట సమ్యం నామీద ఉండవచ్చు
నూ! అప్పుడు, నీవెంత పెండిచేసుకోలేదో?
అవి మూసంగా నవ్వాడు సందకుమార్ !

'చేసుకోవాలిరా?'

'సందకుమార్ గంభీరంగా చూస్తూ అన్నాడు.
'అది కేలం వ్యక్తిగతమైందా? మునుపు నేను
తెచ్చి దీని వ్యక్తిగతమైందే తిలచాను కానీ విజ్ఞ
కాదు నలుగురూ, ముఖ్యంగా మటులూడికంత
సంబంధించి విషయం అది.'

'అంతే?'

'నీ విషయం చూడరాదా? నీళ్ళంత క్షేత్ర
వులుగా ఎంగుకు అయ్యారంటావు? కేలం పెండ్లిది
నా సాంకేతికతగా అనుకుని ప్రతిరించివంగు
వల్ల నేనూ? నాగన నా ఉద్యోగం చేసున్నాడా?
హేను అత్రోరింటికిపోయిందా? అప్పుయ్యి కిల్లాపాప
లతో హండాగా ఉన్నావా, నన్ను ఇష్టంవచ్చి
దగిరి వానిగరిష్ట హాయిగా ఉన్నాడా? ఇంకా
నీళ్ళెందుకు పగ బూసా? మొమ్మిచ్చి నేను అన్ని
విధాలా నవ్వరానాను! అంటూ సందకుమార్ రెండు
చేతుల్లో తిల తీసుకున్నాడు

నాకు ఏమి చెప్పేందుకూ, చేసేందుకూ తోచ
లేదు మూసంతో, నీగల్లు పొగలు చెప్పుకు ముఖాలు
చూస్తూ ముచ్చుకొన్నాను

ఎంత సేపటికి బాగా అలాగించి, 'అయితే
ఇప్పుడు నీకేమియింది సందా? అంటూ అడిగాను.

'ఏమియిందా? ఇంకా ఏం కావాలి? నాకు
వల్ల బాగలేదు. కే కీ కోసాలు వాడెవరు వచ్చాయి
వాళ్ళ అన్న రెండు రెలాలు రావీనా, 'వల్ల బాగ
రిగా నా మనో! బంధు వింతలు నామన! చిత్తది
కేలలో తిగిగేప్పుకు రిష్టక చెప్పలు ఉపయోగించు'
అంటూ ఉచిత సలహాలు కీలకపు ఇచ్చాడు, కానీ
'ఇప్పున్నాను తీసుకోవకను' అంటూ గాయలేనా!
తొలియాలకానా, అపాటికానా ఈబోయింది!
అప్పటి కాపుకు వాడ ఇష్టపడలేదు అందువల్ల
తీసుకోవచ్చు. నాగన నా ముఖం నానీ ముఖలే
బాగుకు నల్లిపోనాను నాన్ని ఇంకా లేకు!
ఎప్పుడు వచ్చాడో తెలియదు.'

'వాడెవరు ఇప్పుడు తీసుకోవచ్చా?'

'ఏమి చేయబంటా? అంకన్నా గరిష్టం
తనం లేకపోయింది నా అంకగ్యం తిప్పిగా ఉంటుంది
లేదు ఎన్నిరావాలో అన్న వచ్చాయి తిండి!
ఇప్పుడు నాకో వారి మాకు!'

'ఎటువేళు?'

'ఇప్పుడునూదా హాస్యాలు పోసిస్తావరా?
ఒడువపట్ల చేలాలిలాలిడుకున్నాను.'

'అయితే ఏం కావలంటావు?'

'నాన్న అన్నిచోట్ల ముత్రాడు, నుగిలం మల్లె
నాగన నాన్నాకు! లిప్పిరి కలయికను ఉపయోగించు
కుంటే నీ భయంగా నంది.'

'ఇదంతా నీ శిక్ష!'

'ఉహూ!'

అ విధంగా నాకు ఉపయోగించేందుకూ ఆధారం
ఉంది నాడినాడు ముఖ్యంగా ముసలాయన అతి
పదాడు నాడి పెండ్లి నా చేతో చేసే ఆ చేతోనే
హేను ఒంటివాన్ని చేయాలని అతిపదాడు

దగువుకున్న దగువులో కొంచెం నామం
వోసకుతుందని నాగనా నానిపోయాడు

వాడెవరు ఏమిలేకుందా పెళ్ళాడ్డంతో అందరి
ఉపయోగం గానీ చెప్పిపోయాయి!

కానీ, నాలుగేళ్ల తిలవ తిలచివ సందకుమార్
వీడ ముసలాయన ఇంకా కొసంగానే ఉంటాడా?
ఇలాగే చిలిపిమెట్లా చుప్పగా అనగింపివ నీడిది
అయిన ముసలాయనా? అందులో అత్యంత

చూపించాల్సింది అవసరంలోనే — అన్నవిషయం
అయినది తెలియూ?

‘నీవు రానాడేమో?’ అంటూ నందమూర్తి
చుట్టి అడిగాడు.

‘పెద్దమనిషిగా నన్నుండుకు నీకు రక్తంబంటాను
అయినా నాకల్ల ఏంజరుకుంది?’

‘పెద్దమనిషిగా నుండోదానీ! అందరూ తయారు
గానే ఉంటారు రిక్టోరాడిమిషనలు అందరూ పెద్దలే-
తను విషయాలు కొనసాగరుకు! పెద్దమనుష్యులకు
చతుర అవుతున్నారో అని నన్ను పి పెద్దమనిషిగా
నందమూర్తి నీటికి చేస్తాడు!’

‘నీరకల్ తొలితొలి ప్రశ్నకు తార్చివేస్తోంది,
చవ్వకం జరిగిపోయింది’

‘ఏలా? నాకు సమాధానం? నాకా ఇంట్లో
కోటులేకుండా పోయింది కనుక కనీసం కొంతకాలం
కోటునూడా వాళ్లు ఇస్తారేమో!’

‘ఎంతఅయినా మీరానా! ఈ విషయం మరచి
చూచుకున్నావు!’

‘అదీ కండ్లారా చూస్తున్నా!’

ఇద్దరూ మాసంగా అడుగులు పోగించారు
గదిలో అడుగుపెడుతోంటే చంద్రశేఖరయ్య
చూపులు వినిపించడంవల్ల అగిపోయాడు.

‘ఏమ్యో! అయితే తొలియాలుకూ తీసుకెళ్లే
దుకు రావలసివచ్చింది! చాలాకాపుండున్నది! తల్లిదండ్రు
లేనివానిని! అమాతం మీ అన్నకు బుద్ధివంతమైనా!
నూరూ పనులు! బాసకూనయ్య! అని అయిన ఎందు
వల్లనీ పి మనం ఆగాడు’

‘నూరూ పనులేనో లేమ్యో! నీకు లేంపల్లా తల్లి!
నీకున్నాగా! నీ పెండ్లికి రాలేక పోయా! ఇంకా
విప్పచేయడంకో నా చుట్టూ తోక్కింది తండ్రికి
కామా! ఈ బంధాన్ని తేంతుకోవాలని అనుకోను,
చెప్పుపోయి పోయినది నీయడం జరిగింది.’

‘నీకు నందమూర్తి నీవు చూశాను వాడియెటు
బట్టగా తాడు మరల అవుతుంది.’

‘నీకు లోపలికి అనుకుంటే నోరు.’

‘ఓర రా నాకునా! రా! అతడెవ్వరేదీ!’
అంటూ అయిన బహువిధంగా.

‘ఉదారమనకు ఏదీ కనపడలేదు? ఇక్కడ కొంత
కోటుకు ఒక్కరైనా తెచ్చి పెరిగి పి కాళ్లు కొడు
కున్నాడా?’

‘ఇక్కడే ఉన్నాడంటే! అంటూ చుట్టూ
చూశాను.

నన్ను చూపి కారణం లోపల పెట్టింది.

నందమూర్తి ఎక్కడా కనపడలేదు. అంటే ఇంట్లో
వాడి చూపులు వినిపిస్తున్నాయి బహుశా కొద్దితే
కుండా వెళ్ళి ఉంటాడు ఈ ఇంట్లోకి వాడి ప్రశ్న
నివారాధారంలాంటి కొత్తమే చూపి!!

‘నే నీకున్నా సమాధానం! నీవు నాకు
కాలంగానీ రాకు! అంటూ కొన్ని చెప్పలేకుండా,
నానందాబ్బూడించి ‘పోయినది నీయడం జరిగిపోయింది!
అయినా నాకు నీ తోడుగా నావుంటుంది కదా!’
అని చెప్పిపోయాడు చంద్రశేఖరయ్య.

ఆ పిల్ల మృత్యువు ఎంత అర్థమైనా, కరుణ
యినా అయినా చెప్పడం అలా ఉంది, తండ్రి
కాబోయే నందమూర్తి చూపించుకోలేక పోయడం
విచిత్రమనిపించింది

నందమూర్తి నవ్వుతూ ఇతరలకు వచ్చాడు. /

‘నీవు రావట్టి అలా అయింది లేకపోతేవా!’
అంటూ నాడు తన పాత దుండ్రునూన్నా పెరిగి పెట్ట
లేదని తెలిపాడు.

‘నీకు రావట్టి ఇలా జరిగిందా? నా నుట
నీకు చూడకందానీ, నీ భార్యకు పిచ్చానీ
ఉదాహరించి నానందాబ్బూడించి అయినానంది
నీకు కనపడలేదు ప్రతి చూపునూ, చేతనూ విమర్శ
త్వికపెట్టితే చూడకూ కాలం మనకంటాను.
బహుశా, విన్నూ చూడకూ తిరుమకున్నానీ నీకొక్క
బాడే అంటూ చెబుతున్నారే నాకున్నావు! అంటూ
నీకు నీ అవశేషం

విల్పంలా వాడి ముఖంలో! చూస్తూ చూస్తు
న్నాడు ‘అయితే మీరానా నాకునందాని కయినా
జరిగిందా?’

‘ఓర తప్పకందా! నానందం తీరిక చిక్కనట!
‘నీభార్యకు తీసుకెళ్లింది తీరిక చిక్కనట!’

‘అయ్యో! ఏయియినా విల్పంలాగా చెప్పడం
కష్టం ఉంటుంది కానీ తెలుసు! అంటూ అసంభాషణ
చూపించడం ఇష్టంలేక నాడు లోపలకు వెళ్ళాడు.

మ ర్కా ద టి

పాతేడు వుండే ఇంకాలో పీఠంకోలో ఎవో పాతాన
తెచ్చి, 'అయ్యం పీఠం ఉండిన ఇల్లారా కాదా!
అయ్యగారి ఇల్లులే కావాలంటా!' అడిగాడు

‘ఎవరు చెప్పారో’ అంటూ నంద మహర్
నీలా చెప్పి ఇక్కా అడిగాడు

‘శివ బాబు పోలెం పోతా చెప్పిండు!’ అనేది
కాడు కృష్ణ పోయాడు

* * * *

పట్టణ తా నేందుకు సజ్జదుమార్ బాబును
కర్నాటు

‘హాద్యజ్ఞం, ఎంత తిరిగి వచ్చినా ఆ
 బాయిని పాపము నుంచి, అంతే వ్యాధి చేతులు
 మర్యాదగా ఉంటుంది. తొలి పాపపు ఇంటికి తిరిగి
 వెళ్ళలేని వ్యాధి ఎందుకు హామ్యంలాడు కాదు!
 అమ్మిటి! ఇల్లా చిన్నబడితే ఉన్నాయి’ అంటూ
 సందేహాల్ నివారించాడు

వాదీ! అవమిల శ్రుతింబి!!

‘మీ కాటకంలోని సకలములనూ విజయం చేశావా?’

‘అయితే నీవు కర్మాదోయ్! అప్పుడు నీ
 నా అని ఇది తిరస్కరణ. అయినా నా నానకం
 నీ రాదు అంటే తిరస్కరణ అంటే నానకం నానకం
 తిరస్కరణ అంటే తిరస్కరణ అంటే తిరస్కరణ
 తిరస్కరణ అంటే తిరస్కరణ అంటే తిరస్కరణ
 తిరస్కరణ అంటే తిరస్కరణ అంటే తిరస్కరణ

‘மதுக! சீரே வாழ்க!’

‘ఆ సీతానామ!’ అంటూ వాడు పట్ట
లంకలో! దూరాడు

శేష కంపనీ వల్ల నష్ట పొందాడు.

కాక మాది పూజల గొడవలూ, మర్యాదలూ
 తెలివు. అయినా ఈ కాలంలో ఉత్తర ప్రాంతాల్లో,
 తిరునాళ్ల ప్రాంతాల్లో ఎంత నిజానల్ని కావాలి కా
 గలనన జరిగినది లేదు. లోకంలో గొంతు ఎక్కి
 చాళికి అయిపోతున్నాయి! అగ్ని లేకప్పుడు
 నితరు కప్పిపెట్టగా ప్రకాశించనివాళ్ళు అర్చన
 అయిపోతున్నారే. కావనిపటా అవస్థాధారు
 లూ, అవస్థాధారులూ వెలలేని గౌరవం ఎవరవు
 తున్నాయి!!

నేను ఇంట్లో ఆడుకున్నాను. ఇల్లంతా నాలో
రంగా ఉంది. ఎక్కడా పరిగి నేనుదండం. బంధు

**ప్రజల్లో కొలాకాలం కావాల్సిన ఈ ఇల్లు చోటిపడేయే
దుకు కారణం?**

[illegible]

అయి రెవ్యూవ తలపెత్తినా నీ నిగ్రహి'జుండొంది

‘കോട്’ നാമം വരുത്തുകയും ചെയ്തു.

‘ఎందుకు? పండా ఎక్కడిను వెళ్ళాడు? ఆరవోరగానా, అదేమి పచ్చడికూ కలిసిస్తోంది కానీ, కొలాహలం ఏమీ వివరానీ!’

అటు పట్నా నది, 'హామ తెరయా!
 నీవ రిగ రింట్ చేయాలని సంకల్పం! ఈ ఇలా చాం
 దని వారి ధయం!' అంది

‘హా అన్నయ్యో సమయం సమయం కా దిచ్చ
కాదు విడిది! వారి దిక్కవం’

‘ఎంగుడు అంతా కలచిపోయాయి’

‘వారికి మీ మీద భాగాలకేమీ ఉండని తెలిసింది. సందాను, బహుశా రాబ్రోలో కెటి చాల పైకి తీసుక వెళ్ళతోతాడని విన్నాను’

‘అవేమే!’ అటు భారంగా వినిపించి ఉ.
వినుచు మూలంతో గడిచి, ‘ఎవరైనా అవ్యూహాన్ని
బోయారో, వాళ్ళు (మేము) ఎంత చిక్కనివో తెలిసే
లేదు. కానీ వీరిని చూచి వీళ్ళ హృదయం ఉగ్రం
య్యే గలవనిపిస్తాను’ అని అటు ముఖం చాటు
చెప్పించి

‘విమ్మ తీసుకొని వెళ్ళింది గోపంత్ బాబా!’

‘కొనించుకొన’ అన్న మనస్థాయి రావచ్చును
ఎక్కడికొచ్చింది ?

అక్కర్థంలో అటు వేళ్ళుండి చూపులు పాఠ
మొదట మరల్చాడు పాప అన్నిటి అతీతంగా ఏదో
లా కంటలో ఉంది.

‘మృత్యునిగా జన్మించితిని నిజం!’

ఏనుటో అడిగాలనుమీరి నోరు తెరచెనని! చంద్ర
శేఖరయ్య రానే వచ్చాడు.

‘ఏం జాయనా? నంబే ఈళ్ళావు! ఏదీ
కాఫీ తెచ్చి ఇవ్వయ్యా!’

‘ఇవ్వలేదు నా! తాగిచ్చాను!’

‘అయినా తాగనూ! తాగి ఉంది చేపింప
జాయనా! చెప్తావా?’

‘ఓల పోయింది.’

‘అయితే కొంచెం బట్టలు కొనుక్కోవోయ్!
దంపతులకు సరిపట్టే బట్టలు! చీరలు, బుట్టలు, డ్రెస్
ల, క్లౌ లు, ఉండాలి, ఉండ గూపాక్షుల, తీసుకో!
నుకో! పంజెల చాత్ర పరిమాణాదుగా బట్టి తెచ్చి
రాలు!’ అంటూ పెట్టు అందించాడు అరిశు

‘కొట్టా తింటారా?’

‘అంత! అంత! ఇంకా తేలం నటం!
ఎంబో ఆ భగవంతుడికి తెలుసు! చేతనో? నా
అవ్వాయం చెబుతోంది లేదని పంతుళ్ళును
తెలుసుకుంటే నిర్భయం! అంటూ ఆయన గజాదా
నల్లి పోయాడు

‘తెల తీసివేయ కొంచెం కొంచెం అంత
అవుతుందా!’ అంటూ కొరిది కాఫీ తెచ్చి అందించింది

‘శుభ్రంగా నాకేం తెలిపం తెలు!’

‘ఓకాలు గంటలు పోయాయి! ఈ మాట మీద
అవలేదు’ అని ఆమె బహిష్కరణ చేసింది.

కప్పు కింద ఉంచి బయటకు పోయాను
పెద్ద బాల్కనీలో ఆయన పెట్టే పరికి ఇల్లు
కొలహలంత నింపకుని ఉండి

దండకీభరియ్య నిన్ను చూపి నిర్భయ, ‘గానం
చాలా మరచాను చెప్పండి!’ అన్నాడు

‘అది తెచ్చాను!’ అంటూ పాకెట్ అందించాడు

‘చీర డ్రెస్ లోనూ! దొరికింది కామా?
పాపం నమోదాయంపోయింది’

‘మీ రెండుకు? ఆమె ధర్మ గూడా
తెచ్చాడాయి!’

నివ్వకూ అరిశు నిర్భయంగా

కామకంఠానికి అంతా నివేదితులన్నాడు,
నందినకుని పిదపలూడే పిదపలవ్వను అరిశుడును
అలాంటిగా అన్నాడు, నిండ్రి హావాలో
తెచ్చాడాయి! అదేంటి హావానూ, నిండ్రి హావా
కరిగిందో నాదా నాకు తెలియదు!!

నందనూర్ తన మామగారే ఎవ్వరూ
అలాంటివని అన్నాడులా ఉంది అంతే
అక్కడి ఎరిమాత్రీమా అవ్వలగారేను నియంత్ర
పశ్చిమంబాడ ఒంటిరాతి ఉంగరంతో రవి, ఆ రవి
తెరిలో మువ్వకా తెప్పి వచ్చి, కామ నందినకుని!

కొరిది మామగారు నామూ మురిసిపోయింది

నందినీ పెద్ద బాటగాడి ప్రక్కనే నేను
మామగారి అన్నాడు ఆయన ఇంట్లోనూ తీసి అంత
మలుసుకుంటూ నాకేం చూపి, ‘ఇలాగే సంతోషం
తెచ్చిరను నందినీ మరచిపోయి కన్నం ఇలాగే
పోవకు చిక్కను’ అన్నాడు

‘నిజమే! అయినా నందనం? మీ అన్నా
నా! నందినీ ఇంకా నివ్వమని ది?’

ఆయన నివ్వబోయి ఎంబోనో అని, ‘అది
యితే మంచి కిందనా! రేపటికాలం మంచి
కామ! నిర్భయంగా నిర్భయంగా నానానం నాకు
తేలు! పిల్లడు మనవాయిదా వదిలవచ్చు మంచి
కామోయ్య!’

‘మీ క్షమించండి నివ్వల వాయి!’

మామగారు ని నివ్వలవేది ఈ అక్కడరావు
కేళి కొడుకాన్నా ముందటికది ‘ఎన్ని కేళి?’
అంటూ అడిగారు!

‘మీకు పాదపూజలు జగత్తుతరల తవ్వారా?
అంటూ ఆయన ప్రశ్నించింది

‘ఓర పాదపూజ! ఎంబోనో ఈ కాలంలోనూ
ఉందా?’ అంటూ ఆయన పరిశోధించి, ‘అయినా
పూజారానాల గొరింది పాటించేనాళ్ళను చూస్తే
మటుకు నాకు సంతోషం కలుగుతుంది!’ అని
తెలిపాడు

‘పాపం మామగారు మునుమును నివ్వలండి ఆమె
నందినీ ఆమెగిరి నివ్వలన్నాడు ఆ ఇదేనూ నిర్భ
లాంటి ఎందుకై ‘హావట్టి’ అవుతున్నాలో నాకు
అంత చిక్కలేదు

రామదాసుకు అని, ‘ఎంబోనో ఇంత ఉరుకు?’
అన్నాడు

‘ఇంకా ఉండకుంటావా? త్రుకుపోయి ఆ
నిర్భకు చీరనిర్భకు రోవలేదా? తొలియాలకు ఇంక
తీసుక నిర్భకు పెట్టుకుని పాదపూజలు! నిర్భకు,

మ ర్యాదలు

ఆ కొద్దంలోకిన్న చుట్టచుట్టు చేతులురామా? పెద్దలం ఇస్తే, “చెట్టరా పిల్ల! పంకవాడూ!” అన్నట్టే.

బహుశా ఇది శిశువారిదే పార్టీ అయిపోయింది ఈ కొలంలో ధర్మరాజు ఒకడైతే, రాజమూల యాగం చేశారన్నదే, భూవాసం ఇవ్వారన్నదే నడుంలా తిప్పడంలా శిశువారిదే అగ్రాసం ఇచ్చి గొల్లన తయ్యకుమనీ పంకవో వత్సరాడు! ఇచ్చిడింటి ద్వితీయ సంఘటనలా ఎన్ని అంశం లేదని?

పంపిణీకరణకు వస్తువ అక్కరలేదు తగ్గి, ‘మూలా! నేను అనుకున్నంతసేం అయింది! బాబూ రామదామా! ఈ ఇలు వాడి! నేరింకో ఉన్నాను వాడివ్వలేదని కోపంతో నిర్భయం భాగ్యమే! వాడి మర్యాదలా మీరు కోరుకునేది? కాదుట నున్నది చూస్తే?” అనేది, ‘హేమ నిర్భయవేదానం పంకవరాడు

ఇంట్లోను విప్లవంబోయి ముందున్నాడు కాదు ఇదంతా ముందులే ప్రాంతం ఒక పిరియోడ్ లోకి వచ్చిందన్నాడు నేటికెట్టట్లు అదిగో వాస్తూ బాపం వచ్చింది మరొకరికోసం అయితే, పాపం ప్రయాణం, మూలగిరియేలా పాపిస్తానని అసలు మరొకరిని ఎంత నిత్యం చెప్పానని? నిర్భయ మరొకరినికే తెలుసా?

‘హేమ నిర్భయవేదానం వచ్చి, ‘పంకవరాడు మర్యాద అక్కరలేదు వస్తువ అయింది! వాడి పెద్దాని! ఎంత చాటిచెప్పాడు కూడా! చేరామా? అయితే వాడికి ముదిలేదు ఏదో రక్తప్రసారం అన్నయ్యగదా అదికాదు చేసింది ఆపివేసుకు ఆ మాత్రం అక్కరలే, అందులో పెద్దాని తగ్గి వాళ్ళకు అక్కరలేదు ముమ్మరించి వేరే అయిపోయింది! అయితే ఇచ్చే చిరకాలం కోరిక అయితేందా? అంది

‘హేమ! నాగసంబాధించుకోలేదు? లోపలకు పోదాంపది! అన్నాడు గంపిణీకరణకు

తగ్గు లోపలకు వచ్చాను
నాగరాజు, ‘మూలా! అభివృద్ధిలో ఎంత విషయమూ, భక్తి మా అన్నయ్య ప్రదర్శిస్తానా? తగ్గు తగ్గు పిడితైతే నిజమేలా? అదికాదు

ఇప్పటికే పెద్దారని కా అనునాం! అంటూ తన ప్రకారం వర్ణించాడు

పాపం అప్పటికే తిరిగిపోయింది భోజనం ప్రసంగం ఎంతో చేశామంటే చేసింది అన్న కోరికం వాయిదా వేయడం అనినామాయ! భోజనం దగ్గర ఎక్కడో అభిప్రాయభేదాలు వచ్చి వట్టు లేకుండా ఉన్నాయి మొదటి దిద్దినాడు!

తంజూరి పేరేంద్రా లక్ష్మణ ప్రసంగమూర్తి తో మాటాడ గుమ్మాన మేమో అయిన మాటలు విన్నవించు చేరామ

పంపిణీకరణ అతి నిజంగా అభివృద్ధి తగ్గు అను భూవాసం అయినాను సభ్యంగా వారి వాడి ప్రకారం అతిగా వర్ణించింది

‘పిరి! నేను నాలు వార్షికం అక్కడ ఒక కంది రావ్వు ఇప్పటికే ఉన్నా చెప్పానుండీ! ఏక కంపే చాల తేలిక అయి ఉండేది అయితే భూవాసం కోరిక! అంటూ లక్ష్మణరావు సన్నగా వచ్చి వాళ్ళకు తిరిగారు

నాగరాజు మాత్రమే నోరు తెరిచాడు ‘హేమ అన్న ఉన్నానుండీ! దీనిలో ఒక కంపే మాదా వచ్చింది అంతటి ఎదుగుతే అయితే నా విషయం కోరికం ముందీ! ఎంత చేసేదామో మీ బాధ మరది తయ్యకే! అభివృద్ధి కంపే మునుమును పోయాయి! పంపిణీకరణ కంపే విచ్చి లయవాయి! నాగరాజు హేళిపాన వర్ణనాగాడు

ఎక్కడవచ్చింది ప్రాంతీకరణ వస్తువ అయినాను వచ్చింది చెప్పడంలేని వాళ్ళ ఇష్టం వీరి వయస్ కోరిక వచ్చింది

ముసలయిన దీపంగా మార్చి ఉన్నాడు కోరికం మూలంలా కారవి పనిపాపంతో, అయితే వేరే మూలంగా మార్చా మార్చి ఉంది అను ముగ్ధతరంగా ఒక యాగం! ఇంకే ఆమెలో ఎక్కడినుండీ వచ్చిపోయి చేసుకుందో మార్చివార్షికం పాపనామకం తోగిరికేలా దుండోంది ఇంత స్పష్టంగా మార్చివార్షికం అయి ఉన్న ఆమె అదాల్కింకా వాకండ్లకు తోచింది పనా అంకా పిలవడం కన్న ప్రేమార్తీ మృదయై పనా తమై, భార్యభావాల అనుభవతాయే కోరిక! ఇలాంటి స్వయానం ఆమెలో మునుగెప్పుయా మాట్లాడే

పోయారు. ప్రియమయ్య! అంటారే, అదికా సత్యమే!
 "మనకు బాధలు! ఈ కలకలం ఎల్లా కాలించారో
 కాదు తోచినవారే! పోయారు భర్త, నువ్వుకావే
 ఉన్నాడు అయినను దొడ్డితో కంట పుర్రాదల బరి
 గావాలి! ఇంత భగ్గురు వారానా వాగరానే అయి
 బిచ్చం కొడుకున్నాడు. ఇంతకు తండ్రయిన కాదు
 మర్యాదలు జరిగలేదు అంతా వాడే! వాణే అదే
 గేదీ! బలవంతుల వాడు జరిగడం ఉచితమే!
 అంటూ దొడ్డితో బరయ్య భారంగా నిటూర్చాడు

మరికావడం ఆసనం అర్థమయింది. తనకు
 మర్యాదలు కొడుకువ్వారా జరిగలేదని అయినను!
 దీనికి తేలే చెయ్యలదు!

కొద్దికొద్ది తెలివితేలి 'వచ్చేరు దొడ్డిపై
 లోకం అలాంటిది కంటిలో తోచినవారు
 తన తోలియాలకు ఇంటికి నిల్వబోయి ఉన్న
 పెద్దలన్న ఇ సత్యమే! తనవారూ మనం ఇవ్వాలి
 జగము ఏమంది! ఎవరినోదించు ప్రట్టింటి నుండి
 మర్యాదలు పొందాలని? నీవు ప్రట్టింటి లేదావే
 అయ్యునుగా!

'ఇప్పుడేం చేయాలంటే? ఇంక పదికావే
 పోయి ఉండను పోయి ఉండాలనుకొన్నాడు అయినను
 కొడకానలా బిచ్చం కొడుకున్నాడు, ఉండదు!
 ఈమె రిషయం ఎంతో మాదాలి! కొంతకాలమేనా
 మరదలును పెద్దపెట్టి విశేషమేనా అయినా అంటు
 నందా రిషయంలేదు!

ఇంతలో నందనమూరి తోడుకవచ్చి, 'ఏమిటి
 అరిగిపోయినా ఉన్నానీ! మానా కొరకా పో
 అన్నయ్యవారు ఇప్పుడే విశేషమే! అన్నాడు.

'ఇది నిజమే!
 'అన్నయ్యవారు అరిగినా!
 'ప్రట్టింటి నుండి తన!

రంగంలో స్వయంగా లక్ష్మణరావుగారే అతని
 రిషయం.

'రాత్రి విశేషం మానుకూడా! అన్నాడు
 లక్ష్మణరావు!

'ఏం కొరకా! నీం విశేషమే! వాల్లు
 వాల్లయినా పర్వంగా నిద్రించుకుంటుంటున్నారే!

ఇప్పుడేం చేయాలంటే? ఇంక పదికావే
 అయినను కాగ్రహించుకున్నాడు అయినను
 అయిన! ఒకవారే మాత్రం రండి నందనమూరి!
 అంటూ అంతలోనే వాణ్ణు అరిగి తీసి 'రాత్రి
 ప్రయాణం చేస్తామంటే! అని తూర్చివేళాడు.

మళ్ళీ వాగరానా అర్థమయింది నందనమూరి
 నందనమూరి కంటిలో

'పదికావే! మనం, మీ పెద్దరికం వారావల్లు
 ఉండాలిదే! రెండు మామూలు లను మీరే నిల్వ
 పోవచ్చు! ఎవరినోదించు అయినను చెయ్యలదు!

లక్ష్మణరావు గంభీరంగా నిట్టూర్చి 'అయినను
 నన్నందరికీ బిచ్చం పెట్టి దివ్యమే! భారం
 దిండుకోవాలని అలాంటి ఉంది! నందనమూరి కంటి
 నందనమూరి కంటి కంటి కంటి కంటి, వాడి కంటి
 చెయ్యలదు! వారి వేళే విశేషంగా మామూలు,
 'అందరికీ మామూలు, అయినను, ఇది స్వకంటి దానా!
 మీ కంటికి అతయో? ఇప్పుడేం ఎంతో మామూలు
 ప్రయాణమే! నిట్టూర్చి తెలుసుకో! అయినను అయినను
 ఉంది! అయినను!

లక్ష్మణరావుగారి భార్య అక్కడను వచ్చి,
 'కొంచెం పెద్దరావే! భోజనాలు తెలుసుకో! మామూలు
 గానే బయటకేదానా! అయినను, 'నందనమూరి
 వారాడు మళ్ళీ మరొకటి పట్టకవచ్చి కంటి
 నందనమూరి మామూలు అయినను! అన్నాడు
 మళ్ళీ నందనమూరి!

ఈ మాటతో అయినను మనమనవి వచ్చి
 పోయింది.

'అయినను ప్రయాణం చేస్తాం!
 'ఎంతో ఉంది!

కొద్దికొద్ది తెలివితేలి 'వచ్చేరు దొడ్డిపై
 తన తోలియాలకు ఇంటికి నిల్వబోయి ఉన్న
 పెద్దలన్న ఇ సత్యమే! తనవారూ మనం ఇవ్వాలి
 జగము ఏమంది! ఎవరినోదించు ప్రట్టింటి నుండి
 మర్యాదలు పొందాలని? నీవు ప్రట్టింటి లేదావే
 అయ్యునుగా!

లక్ష్మణరావు గంభీరంగా నిట్టూర్చి 'అయినను
 నన్నందరికీ బిచ్చం పెట్టి దివ్యమే! భారం
 దిండుకోవాలని అలాంటి ఉంది! నందనమూరి కంటి
 నందనమూరి కంటి కంటి కంటి, వాడి కంటి
 చెయ్యలదు! వారి వేళే విశేషంగా మామూలు,
 'అందరికీ మామూలు, అయినను, ఇది స్వకంటి దానా!
 మీ కంటికి అతయో? ఇప్పుడేం ఎంతో మామూలు
 ప్రయాణమే! నిట్టూర్చి తెలుసుకో! అయినను అయినను
 ఉంది! అయినను!

వార్నిష్లు - రంగులు తయారుచేయుట

శ్రీ ఆయ్యగారి సోమయాజి

అజిల్ డి కలర్స్ (లేడ్స్ అర్స్ వాల్పేస్)
XLVII, నంబర్ 849 నేటి 292 లో శ్రీ శ్రీ జి
ఇంట్ ఓ, తహిందానీయ - ఆ తరువాత దొరకు
అరిమాన, సారాయి, కర్పూరం, లక్ష్మ, అరి
క్షాన తగలగా తయారు కావడం స్పష్టం
వార్నిష్లు, నూనె వార్నిష్లు, రంగు రకముల
వార్నిష్లును తయారు చేయగలరు. అని వాసి వారు.

ఈమాత్రముగా వలదడ చేయడం వల్ల వ్రేలుతుండ
అవసరము. అరిమాన, రంగులు చక్కని పాల్లో
కలిపితో వ్రేలితో వ్రాయటం వీలవడం చక్కగా
నుండును. గాన పల్లవం, 'ధివ్వరు' అవసరము
మరియు చక్కగా కాచితో పెయింటు చక్క
లోనికి యింటుకున్నా ధివ్వరు సహజమునకు
ధివ్వరుచుక్క భాగమునుబట్టి పెయింటును హెచ్చు
లేక తగ్గ తగ్గు గలదిగా చెయ్యవలెను పెయిం
టులో ధివ్వరు హెచ్చుగా ఉన్నచో, పెయింటు
అరిగి తరువాత రంగు హెచ్చుగా వ్రేలుటచేత, అరిగ
తడవారీ పాలు (Flax) గా వ్రేలుతును

పెయింటు పొరను బలపరచి కాపాడుట, రంగు,
ఒకానొకటి నిమ్మలచే రంగు (Pigment) యొక్క
ముఖ్యమైనవి

ఎట్టి రేడ, ముఖ్యముగా ఎట్టిపేసం (గంగ
సింహారం) అరిమాన అట్టుటకు సహజమునకు
మరియు కాటక మన అరిమాన అలవ్యముగా
అడపట్లు చేయును

వార్నిష్లో అరిమానకల్ల యేర్పకు పొర
తెగివచ్చు ముఖ్యముగా కొవలెనె చేర్చుటకల్ల బల
పడును. చెట్టునుండి కాన తయారు చెందు రక
ములు 1. నీటిలో కలదునది. ఉదాహరణ —
కుంభురం. 2. నీటిలో కలగనిది ఉదాహరణ —
కొవలెనె వార్నిష్ గట్టి, తగ్గుకు, యాపు అనుపొరను
యెచ్చును. కొవలెనె, నైలునల్ల వగైరాలు అలంక
రించుటకు వాడుదురు.

అరిమానకు బలముగా వార్నిష్లో తయారు
కావడం పెయింటుకు 'ఎనేమిల్' పెయింటు అని
నేను నేనలం నూనెతో యేర్పకు కొటింగ (పొర)
కంటే ఎనేమిల్ కొటింగ హెచ్చు గట్టడము,
దానికొందును తగ్గుగల పొర నిచ్చును. ఇది విరి
విగా అలంకరణములకు వాడుదురు

11 అజయాయుజ వార్నిష్ (దగ్గరము. రిస్
నీడే అజల్ (అరిమాన)-మరిగిత అరిమాన
వార్నిష్ నూనె తగవారీ చేర్చుటచేసిది కావెస్సం
టుతో తీసిన నూనె పెయింటుకు పరికరాదు.

కొరగా గానకావడం నూనెతో మిశ్రమమును
విలయముచేసి, ఈ మిశ్రమమును విలయము
చేసి అరిమాన చేడినీవతో మరికొంత మిశ్ర
మము వార్నిష్లకు వాడునూనెను కొన్ని పరికర
ములు విలయముచేయు

దానికొందు విలయముచేసి నూనె దాని పడు
లకు పరికరమును తెల్ల పెయింటుకు వాడు నూనెను
కొంతెము సమ్మిరిగ్ (కాకకంతో చీల్చి చేయును.

నోయిలు ఆకల్ 'మరిగించిన నూనె' అన్నంత
మాత్రం నూనెను విలుగా గురిగించు. ప్రస్తుతం
నూనెను 100°C కరకుగాది అరికంటే తగ్గుకు
చేడిగారి కామగల కొంచెను చేడినూనెలోనుంచి
గాలిని పంపుదురు. కామపుడు, "డ్రై" అన్నాను
చేసెను ఇది రోపి నీట్లు డి చేడినూనెట్లు ఆఫ్
రేడ, కుంపిడున్న కొరలు పాల్లు నూనె అచ్చు
పట్టు చేయు డ్రై అర్స్.

మరిగించి మంచిరంగు దెబ్బతోయిలు
అనుకు గలంటలోను, చేర నోయిలు నూనె 10
గంటలలోను అరుదు... మరిగించిన నూనె పచ్చి నూనె
కంటే త్వరలో అరుదు... గట్టిపొర నిచ్చును.

విలయించిన నూనెకంటే ముగిసిన చేడినీయ
కంటియ అచ్చు నూనె శ్రేష్టతరము. కొన్ని నూనెలు

త్వరగా ఆరవు మరికొన్ని త్వరగా ఆరితామని
చాం విశ్వవు

కర్తీ భూమిపట్లగా పచ్చి నూనెలో కర్తీ
వుండెను, మరిసింది నూనెలో తిగుచు కర్తీ ఉండును.
తిక్కిన నూనెలు, చేపనూనె, పెట్రోలియం, అరితూనె
కర్తీలో కర్తీలో ఉండు కర్తీలు.

కర్తీనూనె పెయింట్లకు పనికిరాదు

కర్తీనూనెలో కొంతగానె పెట్రోలు వుండును.
ఇది దొంగిలించు పెయింట్లలో నూనె విడుదలయ్యును.

అరేబియన్ నూనెల లభించు అరేబియన్ నూనె
వైద్యులకొంది పచ్చి నూనె త్వరలో అగును అరితూనె
కర్తీ చేర్చుచు పార పెయింట్లకు పనికిరాదు ఇది విరి
విగా వార్నిష్ లు చేయుటకు నుభువుగా అరేబి
కలో వాడవలెనుకొని ఈ వార్నిష్ లు వీటిని
చొంగియున్న గాని, చాలా కాలం నున్నది

పెయింట్లకు పనికిరాదు పెయింట్లకు పరి
క్రమ, లోగతే గలగును ఇది దొంగిలించు, పనికిరాక
పోయినా, తిరుగుకర్తీ చేయుటకు వాడుదును

పొయిట్లను నూనె, అరితూనె, రేక కల్లు
నూనెలో కర్తీ యీ నూనెలు పెయింట్లు వ్యాపార
రంలో వాడుదును ఇది త్వరగా ఆరదు కర్తీ అరితూ
నూనె చాలా గాఢంగా యెక్కి వుండును కర్తీ
పనికిరదు.

అయినచో—పొంగిండు నూనె ఈ నూనెలు
పెయింట్లలో వాడుటకు నున్నది.

టర్పెంటైన్ - కర్పూర తైలము కర్పూర తైలము
పెయింట్లలో పల్లవచేయుటకు (డిస్కర్) క్రిందను,
వార్నిష్ లలో పార పెయింట్లకు వాడుదును ఇది
ప్రాణవాయువును గ్రహించును (ప్రాణవాయువును
గ్రహించు కర్తీలకు వ్యతిరేకము) (నూనెలగా పెయిం
ట్లలో అరితూనెను) కర్తీలకు మేన, ఆక్సైడ్
లకు విజయంగా పరిచేయును—Out-line of
Organic Chemistry, Page 168 F. J. Moor,
1910)

అరితూనెను కర్తీ (ప్రాణవాయువును గ్రహించు
కర్తీ అనూనెలో, “ప్రెయిన్” ఆవరణకు విశ్వవు
లుండుటకు అరితూనెను. ఈ విధానము నుండి
తింది, మరిసిండుటకు విజయ రంధ్రము నున్నచేతి

విశ్వవును నూనెగా పెయింట్లకు చేర్చి కొంత
ప్రాణవాయువును అరితూనెతో గ్రహించుకొని, ఆ
అరితూనెను వాడుటకు పనికిరదును చేయుట—
తేలికరంత నూనెలు అను (పెన్ సిస్టెంట్)
వార్నిష్ దీనివలన సిద్ధించును.

పై పరిశీలనలకు పెయింట్లలోను, వార్నిష్
లోను కర్పూర తైలము వినియోగము నిర్వహించుటకు
గ్రహించవలెను

(పరిశీలనలో అరేబియన్ కర్పూర తైలము
ప్రసిద్ధి మేనది కర్తీ చాలా మందిరములైన కర్పూర
తైలములు, కేవలం అరేబియన్ కర్పూర తైలమునకు
తేలికరంత చేసి వినియోగపడుచున్నది

మనదేశములో కర్పూర తైలము తొలుత 1895 క
నంతకన్నములో తయారుచేయబడినది—పరకం వారు
లేకు. వానిమీద గ్రంథములు అందుకు రేచర్చి
ప్రయోగ ప్రయోగము తిప్పిక

కొని 1912 లో మొదటిసారి, “కర్పూర
లోని, తొలగి విశ్లేషణయ్యుండునో, వానిలో పోయి
లోని ప్రయోగ ఫలములు, కర్తీ తేలికరంత యొగం లభిం
చింది ఈ యొగం కర్పూర తైలము కర్పూర తైలము
తయారుచేయుటలో అతిశయింపజేసిన లాభమును
చెబుచున్నది.

ఈ అభివృద్ధి లభించి పొంగుటకు పొందుచేవు
కర్పూర తైలము తయారుచేయుటకు ముందించుకొని
ప్రెయిన్ కర్తీ అరితూనె విధానం, 1915 లో లాహోరు
సమావేశ, “కర్తీ, పరిశీలన, పరిశీలన పారపాత
పెయింట్ల ఫలములు పరిచేయుట (పారపాత) చది
వడి.

వాణిజ్యమైన కర్తీలో కర్పూర తైలము,
ప్రెయిన్ అరితూనె తయారుచేయు విధానమును
కర్తీ తేలికరంత పరిశీలన యును. పారపాత పరిశీలన
వాణిజ్య కర్తీ ఫలములు కర్తీ పరిశీలన
పెయింట్లకు వర్తి (గంభీరత) అతిశయింపజేసిన
కర్పూర తైలము ముందు లభించగలదు.

(ప్రయోగించుట—పారపాత తేలికరంత, కం.
26, 1918.)

ఈ విషయమున మరికొన్ని ప్రయోగములకు
తయారుచేసి, ఇండియన్ ప్రెయిన్ ఇండియన్
లోని వార్తల పొందు పొంగుటకు, తయారు

వార్నిష్లు - రంగులు తయారుచేయుట

లోని, Forest Research Institute లోని A J బర్న్స్ (ఇండియన్ ఫార్వెస్ట్ రీసెర్చ్ 1918 వార్షికం 6, భాగం 6) నాణ్యత చేరి.

జాబాలర్పైన్ అశ్శురీయమైనది అన్ని కర్పూరశైలములతోనూ, అది చాలాకాలం నిలబడే యంత్రులచేతన పొడవున (J G Mc Intosh Manufacture of Varnishes Vol III Page 110.) నాణ్యత చేరి నిలబడు తగలనియ్యలచేతన పొడవున

2, 3 క రకాల కర్పూరశైలములలో చాలాగా కొలుకునీ, తయారుచేసి లభింపజేయవచ్చును

కర్పూరశైలపు ప్రతినిధులు కర్పూరశైలపు ప్రతినిధిలో తక్కువ వేడికి మరిగే (Low Boiling point) నూనెలు తప్పిస్తే, అంటుకుపోయే అపాకము గలను త్వరలో అది అయిపోవును. ఎక్కువ వేడికి మరిగే నూనెలు తప్పిస్తే త్వరగా అది అతను

ప్రతినిధులు చాలా అరుదుగా, ప్రాణవాయువును గ్రహించవు కాని నిలబడేయిస్తే పొడుగా కాలపు అది అయిపోయి తిగుబాత విసిరిపోవుట యందున

వెట్రోలియం సెన్సిటివైజరు ప్రతినిధి అది నూనెను కరిగించును వార్నిష్ చేయుటకు పనికివచ్చునట్టి జీవులును తిగుబాత కరిగవు కాని, బాంబిలది ఒక్కటిమాత్రము, పెయింట్లు, వార్నిష్లు, ఎకేమిల్ పెయింట్లులలోను వాడెను దీనిని కర్పూరశైలములో కలిపి ద్రావణము తయారుచేయును.

వార్నిష్ లో హెక్సాథానము పొలెంట్ (Solvent) కొనబడియుండుటచేత, కర్పూరశైలము అది అయిన తిగుబాత మిగులు జీవులునాటి పొడవు వ్యభావము కలిపి అరుదుచేత, కర్పూరశైలములో కొంతభాగము ప్రతినిధిని వాడుట అవసరము

తగలబట్టిలొకదయ్యవగువులు వార్నిష్ లో వాడెదగిన యిది పొలెంట్లు

లోక తగిలిన తీర్మానములలో అదియును వ్యభావముగా వాడుట, వెంజను, ప్రత్యేకపడుట పనికి వచ్చును ఐత్యాలో వెంజను, లోగడనుంచి తయారు చేయుటకునే యున్నది.

రెజను (జీవులు) చెటునుండి కొనుగో: అంత పెయింట్లులో జీవులు వాడెను (దీనిలో కనుగొనబడి జీవులు. ఆ వాహనం - కుమ్మరీలు పొరాయిలో కనుగొనబడి. రెజను తయారుచేసే కోహెల్) కొని వార్నిష్ లులలో ద్రావణము వాడుగుగా కాని ఎకేమిల్ పెయింట్ లులో భాగంగా వుండును

కోహెల్: బాంబిలనుండి వచ్చు కోహెల్ లును ప్రసిద్ధిలను ఫీలిప్సెన్సిటీవును చించు 'మిని ల్ కోహెల్', నూర్జరేంతునుండివచ్చు, 'కోహెల్' అన యోగకరమైన వార్నిష్ లు రెజను కొని అభివృద్ధి కోహెల్ లు పొడవు.

దామర: తెలదామర ప్రచురణవిధిలోనుల బాధ, కేదామరనుండి వచ్చును (దామరను Oleo resins from Hardwickia pinnata by K Sita Rama Ayyar Journal of Indian Institute of Science, Vol 2, Part III, pages 29-35)

కోజన్ (అరేబిక్) బజానలో దొంగు ఇండియన్ కోజన్ అమెరికన్ కోజన్ లె కాగ్నిమెనది. ఇండియన్ కర్పూరశైలము, కోజన్ లు (చీరబ్రాండ్) (Chir Brand) దీనిని (కొనబడ్డ పెయింట్లులలో తయారు చేయుటకును వాగ్నియనుగొని గాగ్నిరేంట్ యచ్చు చున్నాడు

కోజన్ నూనె: కోజన్ నూనెను పెయింట్లులో వాడెను కొని కోజన్ స్పీట్ ద్రావణము కొంత భాగము కర్పూరశైలపు ప్రతినిధి

లక్కు: లక్కు రంగుల అనగా ముతకలక్కు. దీనిని కరిగించి లక్కులైంబులయగును

రంగులు

వేర్వేరు ఇది సహజంగా దొరుకు చేయిం సెన్సిటివై ఇది రంగులను పొడుచేయదు పొడవాస్తవ్య స్థి - రాజవాస్తవ్య స్థి - ఎలక్ట్రావెండి - స్పెక్ట్రా దిండి - బాంబిలలోనిది - పెయింట్లులో నిలిచి వాడెను యున్నది - ఎలక్ట్రావెండి (1) వాక్ (2) యుగం గా మార్చుటకును (3) రంగులను పొడుచేయి - చేరిత్ కలపడము తీర్చుముగా మండును (4) వేన్ స్పెక్ట్రం (5) తక్కువయ్యాతో (8%) నూరబడును.

అరేబిక్ రంగులను కల్పించెయిటను వాడుదురు. తెల్లరంగులను పటావ్రేయ విచ్చును.

తరచుగా పెయింటింగ్స్ పామ్యూరాలనుండి మిక్చరయోగమునకు పామ్యూ ఖరీదు గల రంగులను వాడవలసి ప్రతిపదము వాడుకొనుటకు నిలుపునట్లు చేసియును.

తేరెట్టు పామ్యూరాలము (నూటికి 90 శేక అంకిష్ట పామ్యూరాలం) కలిపినను తయారైన పెయింటింగ్సులనులోడుక్రము విశేషము చూపుచుంది.

వెట్ లెడ్ పెయింటింగ్స్ తేడి, తేడి గల ప్రకృతాలలో ముప్పైరె కంటేకొలది పెరిగిపోవును నీటిని "ఫాంకింగ్" అంటారు కాని పామ్యూరాలము కలిపినచో, పెయింటింగ్సులకు రక్షణకల్గి తగ్గిపోవును గాన మోత దుగా వాడవలెను.

క్లౌక్ ఫిష్ట; ఇది కృత్రిమంగా తయారు చేయబడిన, "పెయింటింగ్ సర్ఫేసు" నీటిరంగుల పెయింటింగ్సులలో వాడుకలది.

కప్పం ఇటీ కలిగియు సర్ఫేసు (చూడు Reg S S XLVI Pages 275-276-1915) మన హిందూదేశంలో నిలవించి తేరెట్టు దొరకును—కానీ కప్పం అవసరము—

తటస్థమైన యంత్రరంగులు క్రెటాక్స్ ఏజ్ టెస్ట్, నూత్రియండ్స్ కృత్రిమమైన ఇంజనీరింగ్ మెకానిక్స్.

తేరుగు (Iron Oxides) రంగులు చాక్, నూత్రియండ్స్ పోవుట, ద్విరంగులను తయారుచేయునట్లు కలిపియును.

రెడ్ అక్సైడ్ కాపీస్ పిందూరం అవగా అన్న భేది వివేచనలేత సరే పూర్తిగా యావదీకరమయ్యెను. పిందూరం దిగువను ఇండియాలో దిరిగిగా వాడుక లేకపోయినను, దిగ్గజాలలో ప్రాముఖ్యతవింపింది.

పద్యరంగు (గోపీదంబు) : గోపీదంబు చాని అంకిటగాని, ముప్పైములోకలిపిగాని కాకిరంగుల వాడుకలది.

ఎలరంగు పద్యరంగు తేపిన ఎరువు తయ్యము.

వెట్ లెడ్ : తేడి, తేడికల ప్రకృతాలలో క్రమేణు పెరిగిపోవును (ఫాంకింగ్) గంభీర సంక్రమణులు నలుపు చేయును తేరెట్టుగాని బంక వైట్టుగాని కలలుట చేరి టేటులెడ—తొలిపదములలో వాడుకలది.

ఇండియన్ ఇన్ పిటూట్ అన్ టైమ్స్ టెంట్ సూచలో వెట్ లెడ్ ను తయారుచేయుటకు ప్రయత్నించుట అనవలయును. చాడిగా వుండు వెట్ లెడ్ ను వాడుట బాధకారి.

బంకవైట్ : నీటిని వైట్ వైట్ అనిపాడ అంగుల ఇది బంకు అక్సైడు. నీటితో చేపిన పెయింటింగ్ పామ్యూరాలము పర్వతాలగులది.

మనువుగడిగల చా మ ఇయ్యము ఈ బంక కాల క్రమేణు పరిశుద్ధభావం గలది గాన ఈ ఒక్కటి ముఖ్య వాడుకలది పరిశుద్ధభావమునా, ముఖ్యములో తగులు యా దింకగా వాడుటయ్యెడి నీటిని వెట్ లెడ్ తో కలిపి అత్యుత్తమంగా కలిపి ఇది నలుపు అతడు గాన లోపలిభాగములో వాడుటకు చాల ఉపయోగ కారి వెట్ ఎ కేమర్ పెయింటింగ్సు ముఖ్యతపరము.

లిత్ ఫామ్ బంక సర్ఫేస్ చేయించి సర్ఫేస్ అను తయ్యపునంపుటి ఇంటియర్ పెయింటింగ్సు చాలా ఉపయోగము కలిగి వైట్టు వాడి. చో నల్ల నరకు పురుగును బంకవైట్ తో కలిపి చాలా వాడుకలది వెట్ లెడ్ తో కలపవలసి.

లిథార్డ్ మునిగియులో తయారు చేయు చున్నది.

రెడ్ రెడ్ రెడ్ రెడ్ నూటికి 20 వంతుల మోతాక్సైడు ఉండును ఇంగ్లీషు కే రెడ్ రెడ్ ను మోతాక్ సూరికతో గట్టి కట్టిపోవును.

అరెంజరెడ్ వెట్ లెడ్ ను కలిపింగ్ ఫర్మెన్ లో తేడిచేయునట్లు ఇంజనీర్ వెట్ లెడ్ చూతాక్సైడు అయి క్రమేణు అరెంజరెడ్ కలిపి వాడును.

వెర్మిలిన్ ఇది ఇంగ్లీషం. లోగడకలెగాక ప్రస్తుతం దిరివాడుక తగ్గిపోయింది.

వెర్మిలిన్ ప్రతిదిగ్గి విక్టోర్, (తేక వేండ్స్ పెయింటింగ్సులకు వాడుకలది రెడ్ రెడ్, అరెంజ రెడ్ ను, అలావిక తేక్స్ తర్ఫీ తయారుచేయుచును.

ప్రవ్యన్ బూ అన్న భేది, పోడియం పెక్టో వైట్ తో కలిపి అక్సైడ్ ను చేయుటగల్గ తయ్యము ప్రవ్యన్ బూ పామ్యూరాలము తేరెట్టుతో కలిపిన బ్రెస్పర్ బూ తయ్యము ప్రవ్యన్ బూ వాడంకిట చే వాడతయ్యును గాని తిరుగు తేరెట్టుతో కలిపి వాడుకలది—బ్రెస్పర్ బూ తిరుగు (గోపీ పెయింటింగ్ తయారుచేయుటకు వాడుకలది.

అల్ బ్రూమిన్ : ఇందు బాదా, ఎల్యూమియా, సిలికా, సోఫర్ గలవు.

క్రొంగులు ఇది రెడ్ క్రైట్ తేక యాక్సి టేట్ ను బాదా తేక బూడిదలకు క్రైట్ టేటుతో

వార్నిష్లు. రంగులు తయారుచేయుట

కలిపి తయారుచేయుటగు. కావలసిన రంగులనుబట్టి పోదా నిల్వలుగాని కాగిత పోదాగాని చేయడగు ఇది వర్నిష్ పెయింటు చేయుటకును, దీనిగా అవ పచ్చరంగులు చేయుటకు వాడుదురు.

క్రొమియం అలైన్లు ఖరీదైన అవపచ్చరంగు స్క్రియోగానుండును. క్రైక్రోమేటు ఖరీదే యానిదే కరిగించి చేయుదురు.

అవపచ్చరంగులలో హెయ్యురేగం (బస్ఫోక్ గ్రీన్స్), ఇది తేలెట్లు, ప్రవర్ణములు, రెడక్రోమేటు కర్పూరము.

బస్ఫోక్ గ్రీన్సును, "క్రోమిన్" అనినూ అందును.

క్రొమియం కాంపొండ్సును మూలభూతమైన క్రైస్టల్ రాయు తయారుచేసి, మైసూరులో వార కును.

ఇల్లరంగులు కాటుక, తరిమకరిం గాలిలో, నూనెలను పెరిగించుట చేతయును ఈ మనవి ఘనీభవించిననీ, మూసింగ్లలో కాల్చుటచే ఎక్కువైనాన్ని నూనెనుండి తీసిచేయుదురు. మంచిరకం కాటుకనుపేరి, "వెజెటబుల్ బ్లౌక్" అను పేరుతో అమ్ముదురు.

కెయోల్ గాఢము అసంపూర్ణగా కాల్చుట చేతయు మనవి ఘనీభవించుచేయుటచే, "కార్బన్" బొటంబును కాటుకకంటే చాల ఇల్లగానుండును. కాటుక మనీకన్ చాలాకెల్లు రంగునియును. పెయింటువ్యాపారము కార్బన్ బొటంబును, కాటుక మనవి ప్రజలను తిరుచువారుదురు.

ఎమలను కాల్చుటచేతచ్చిన బొగ్గునుపేరి, బ్రాన్ బాగు, లే కెంబ్రిజ్, లే బోస్ బ్లౌక్ అందును.

కార్బన్ బ్లౌక్ ను కనీసములో తయారుకావలసి వును.

లేంబ్ బొగ్గు, కార్బన్ బొగ్గులు పెత్తనమునకు, లేబొగ్గు, నూనెలను హెయ్యురేగం నూనెకొనలం, అత్యధికంగా రంగుచ్చుట, ఒకానొకలకు ప్రసన్నమనించును. దీనితో కలిపి పెయింటు చిరకాలం ముక్కుగాని అలవర్ణముగా అడును. గాఢ పెయింటులో "డ్రెయర్స్" హెయ్యుగానుండును.

క్రొమియం నూనె పెయింటుతో వాడుదురు ఇతర రంగులలో కలిపిన వాడుండును. ఉక్కు ముక్క

పట్టునందా వాడు పెయింటుతో దీనిని వాడుదురు. వయగరా తాటర్ ఫ్యాబ్రికేషన్ కృత్రిమంగా, "క్రొమియం" తయారు చేయుదురు ఇండియన్ క్రొమియం వానిరకం.

వార్నిష్ తయారు చేయుట లగ్గును స్పిటిలో కలిపి, "వెల్లూక్" వార్నిష్ అనియు, "ఫెస్" పాలిష్ అనియు అమ్ముదురు. రంగుకలిపి వెల్లూక్ వార్నిష్లును లేర్స్ అందును. వామరను కర్పూర తెలుములో కలిపి "దామర్" వార్నిష్ అందును.

కోపాల్ వార్నిష్ అతి ముఖ్యమైన కోపాల్ వార్నిష్. దీనిని "టెక్", "కెరె", లే "దాన్", వార్నిష్ అని అంటారు. "గ్లోబులైజ్" కూడా ఒకరకం కోపాల్ వార్నిష్.

కోపాల్ వార్నిష్ తయారు చేయుటకు మొదలు జరుగును, "రిమ్మింగ్" చేయుట. అనగా కరిగించుట. దీనిని "వెరింగ్" పూర్తియలో కరిగించును. ఈ పూర్తియ, నిష్పవూడ కెల్లుటకు తయారును నిలవనటు బ్రకములను అడుచును కోపాల్ కరిగించిన కొంత భాగం పొగ ఎత్తివచ్చును. కరిగించి తిరిగివచ్చును అయినను యీ "కరిగించడం" అతి ముఖ్యం. ఇటు కరిగించిపో యీ జరుగు తిర్యాకీచేర్చి లిస్సేడ్ అయితే, బర్నెడ్ లైన్లతో కలుగు కరిగించిన కోపాల్ను నిల్వచేసిన లిస్సేడ్ అయితేను చేర్చుదురు. "ప్రెయర్స్" చేర్చిన బోయలు అయితే కన్న నిల్వయున్న పచ్చిరిస్ సేడ్ అయితే నూనెవర్ణముగా వరుదును కోపాల్ నూనె బాగుగా కరియునట్లు కరిగించి తిరుచుకరిం చుల్లార్చి, బర్నెడ్ లైనుగాని, దీని ప్రతినిధిగాని బాగ్రక్రిగా చేర్చుదురు. తయారైన వార్నిష్ను మగ్గుట (Mature) కు కొంతకాలము నిల్వయుంచి నిద్ర వచానలో పెట్టెదరు. కోపాల్ లో పలు రకములు అందుబడతే, పలురకముల వార్నిష్ అందును ఈ వార్నిష్లను హెయ్యురేగం రెవేర్వారు వాడుదురు. వాక్యమిది రకమును మూక్తిమే తృప్తికముగా పరి చేయును వార్నిష్ చేయుట ముఖ్యముగా కలవడినను, వానముగా తయారుచేయుటకు ప్రత్యేక విధిగత కేవలం చిరకాలముభవించున మూక్తిమే బాంబు నిలవను.

కోపన్ వార్నిష్లు కోపాల్ వార్నిష్లతో పాటు, కోపన్ వార్నిష్లనుకూడా వికేడ్ వార్నిష్

కలదు. గాని అది ఎంతవఱకు, వాచకు తబ్బకొడలేదు. కేవలం కోజన్ కిరెన్ లో కరిగించుటవలన, ఒక కాపీ రకం కోజన్ వార్నిష్ వస్తును

విశేష మేమిటంటే, ఇంకీ గులా కోజన్ వార్నిష్, "కోజల్ వార్నిష్" అను పేరుతో అమ్మ బజారుల్లో

కోజల్ వార్నిష్ కూరిగా కోజన్ వార్నిష్ అయినా చెడిపో, అలాగా నూనెతో సంప్రది పరగిస్తే చీలిక అంటున్న పేరు తిరిపార (Film) నియమ దీని వివరణకు, డైప్ చేస్తే కోజన్ గట్టి పం చెడుగా కోజన్ లోని ఆమ్లము (Acid) రెముతో కలపి కలియించి కోజన్ నీలు అమ్మ గట్టిపరచుటకు ఇతర కష్టపులను కూడా వాడెదరు. కోజన్ నీలు వార్నిష్ నీలు గట్టి, తిరిగివలన ఫీలియస్ నియమ కోజలా వార్నిష్ వలన కలిగియుంటున్న వాడుకకు కోజన్ వార్నిష్ వలన కోజన్ మెరికొపు ముఖ్యంగా నీలని ఎంతమాత్రము పరిచిన లేవు. త్వరలో ఆక పెయింట్ లుగా పేయింగ్ గాండ్ కోజన్ లో కోజన్ నీలు యుండును. మంచిరకం కోజన్ వార్నిష్ లు కోజన్ ఖాగిగాని, పూర్తిగా గాని అధికమైన బహుళంగా లంగ్ ఆయిల్ తో తయారుచేయుటకు ఇట్టి ఇంటియోలు చేయడంలేదు.

తేక వార్నిష్ లు కోజల్ వార్నిష్ లో కోజన్ ఖాగము కోజలాను బహుళంగా, "పన్ పాలం" వాడి తయారుచేసి వార్నిష్ ను, "తేక జాన్" అందుకు బ్రెస్ లో తేక ఇటుకంటిదీగాని ఇందు కోజలా ఉండును ఇంగు ఆహారం, దీనినే ఆహారం, థియోక్సాన్ అయినా

ఒక రకం వార్నిష్ కేవలం ఆహారం పెట్టా రియం దీనినీలులో త్వర వస్తుకు ఇంకో రకం, "పిచ్చి" (Pitch) ని కోజల్ బార్ వార్నిష్ లో కరిగించుటచే త్వర వస్తుకు దీనిని ఆంధ్రమైన పేరుతో ఆహారం నీటిని వ్రాసినపుడు ఆహారం కరిగిపోయి పెయింట్ లుగా

పెయింట్స్ తయారుచేయుట

ముఖ్యమైనవిగా ముడిపదాలను పెయింట్స్ కు పరిశీలించి మేర్పాటు నూనె, స్టిక్ (మిడి) పెయింట్ తయారుచేయు, ఈ మధ్యన బ్రెస్ వాడుకను విలక్షణం, "రెడి (Ready)" చేయును.

స్టిక్ (మిడి) పెయింట్స్ పెయింట్స్ వ్యాక్సిస్ వ్యాక్సిస్ గాండ్ పెయింట్స్ కి తయారుచేయును

ఈ స్టిక్ పెయింట్స్ త్వరగా విలక్షణం కోజన్ వస్తుకు

రెడియేషన్ పెయింట్స్ గా మేక పయిల్ కేరి రంకు ఆహారం పేరుకోవను. కాని విలక్షణం చేయిన పెయింట్స్, అతరంకు వస్తుకు రంకి తగిలినా త్వరగా చేర్చి, "రెడి" చేసేకోజన్ వస్తుకు

కేవలం రంకు, తగిలించి మేక థియోక్సాన్ వల్ల మంచి పెయింట్స్ తయారు కావేరని అనుభవం కల రేలిక విషయంగా, "రెడియేషన్" పెయింట్స్ కూడా తోలు స్టిక్ పెయింట్స్ తయారుచేయుట అతరము

తయారు ఈ స్టిక్ పెయింట్స్ ముక్తి ఆయిల్ తో తయారు చేయుటకు రంకులపై చేర్చుటకు మేక పరిమితి విధిగా మారుచుండును. మారు తలముల చేరెట్టుగాని, వల్లరేడి గాని మారుటకు కి తలముల మేక చాలాను కాని కోజన్ రంకుల మారుటకు మేక మారు తలముల పైగా కోజన్ రెయింట్స్ మేక

పెయింట్స్ మారుటకు బ్రెస్ కోజన్ మిలు ముంగిడి రంకులను, మేకను వ్రాస్తూ కలపుటకు దీని ముఖ్య దీక్షియము

పెన్ పెన్ వ్యాక్సిస్ లో స్టిక్ పెయింట్స్ తగిలించి మేక, థియోక్సాన్, లోపల తగిలి ఆహారం గొట ములలో వేసి, అందుచేసి, "రెడియేషన్ పెయింట్స్" క్రింది తయారు చేయుటకు. ఇందు వాడు మేక తోజుత్ ఆయిల్ బర్నెస్ లో బర్నెస్ లైన్ ప్రతి రధి తల తీరిది కలిపించి "థియోక్సాన్" గా వాడుకును. కోజన్ వల్లలో కేవలం కియూన్ లైపు ప్రతిపది మాత్రమే థియోక్సాన్ వాడుటయు గలదు. ప్రతిపది స్వల్ప పరిమితం చేర్చుట

దీనినే ఆయిల్, బర్నెస్ లో, బర్నెస్ లైన్ ప్రతిపదిలు అమ్మియు వాడుకోవేరకును

పెయింట్స్ తయారు చేయుట, అలాగా రంకుల మేకతో మేక; తగిలించి తగిలించి మేక, థియోక్సాన్ చేర్చి బ్రెస్ తయారు విలక్షణం తయారు చేయుట, తగిలించి మేక, అనుభవం పరివారు ప్రతిపది పై ప్రకారం పెయింట్స్ తయారు చేయుట కష్టమే పరిగారు.

గాని, అయినా గా విలక్షణం మేక తగిలించి, తగిలించి పరివారు, అనుభవం చేయి పెయింట్స్ అతరము.

జ్యోతి రవత రణము

శ్రీ వి. రామరాజు

వెలుగులు విచ్చుకొన్నచి, న పితృ మనోజ్ఞమహూర న ర్తనో
జ్వల రుచిరంబులై, లలితచాలన హేలలు వాస్తరంగ శీ
తల మృదులంబులై, ఇవము తాళని శ్రీజలజాప్త కాంతి రే
ఖల తోలిజాలులై, ఉపసికట్టిన బంగరు టంచుచీరలై.

మాగిన మల్లె మొగ్గలను మాదిరిగా, లలితేంద్ర నీల మా
లా గలిత మృరచ్చికుర రమ్యముగా, తెలిసిటి ముత్యముల్
తూగని పచ్చగడ్డికొన తూగులుగా, వెలుగుల్ వెలార్చి హం
సీగరుదంచలాకలిత చిత్ర సువర్ణ ఘృణీకలాపముల్.

ఒక చదివేల శత్రుధను రుజ్వల కాంతులు మెట్లు మెట్లుగా
శకలితముల్, నభమ్ముచయి సాగిన నీలి మొయ్యి నిండ వి
చ్చుకొనియె—దుఃఖభావ వివశుడగు జీవునియార్చి యద్భుతం
బు కనిపనేళ కచ్చులదీపోవును తగ్గత నూత్న తాత్తమై.

ఈ పెల్లుల్ జడివోలె వచ్చె-నిటులే యేకాంచమోనేపు నా
లో విప్సరును వాననల్, ఎడవ్రవాలు బుద్ధిసోలున్ జలే
జావాప్తంబుల నేత్రచక్రముల వేలంచుల్ తుదల్ కంటి నీ
రై వ్రేలాడును వేదనానుభవ ముగ్ధకార పర్యాప్తముల్.

ఏవో ఊహలు పెల్లగించుకొని యిట్లు పెల్లులోకాల నీ
మా వృత్తింజననో? పురావిదిత సౌఖ్యాస్వాద ముగ్ధంబులౌ
భావంబుల్ మలినంబులైచనెను, నా ప్రాణంబులన్ నూత్న వర్ష
విద్యుల్లలితా ముహుశ్చక్రముల్ రమ్యార్థ సాగంధ్యముల్

లలితేరమృద్ధ ప్రాణవిధికల హేలా జ్యోత్స్నికాకాళ కే
లులు పారావతముల్ కలన్వనరూపీలమ్ములై సాగడిన
సెల యేరై మృదుకాంతి యొక్కడు మన స్పృహవధుల్ చాటికాం
బులకల్ గూర్పుచు బుద్ధి దేశమున క్రమ్ముక జీవనస్వాదులై

కా ర తి

మత్తానేకవ యానలై, సురవరివృంజ ప్రమాన్యగని
ర్యత్తాదుగ్య మధుద్రవ స్పృహలు, చిత్తానంద సీమావధుల్
మెత్తం జాపుల అచ్చరల్ పరచిరా? మీనాళి పుచ్చచ్చపుల్
చిత్తాంభోరుమా నాళ కంపన మృదుస్నిగ్ధంబులొ పైటలన్

చీకటుల్కరించుకొని జీవన మందున మూలమూలలన్
ప్రణాళి, నమస్త భావముల రమ్యతచంపి, శూన్యముతో
క్షక మహానుభావమందించును, జీవునిలోని కాంతిధా
రా కమనీయ మార్గచితరంబుగ నిల్చును యివ్వతల్చులన్

కరగిన చీకటుల్ వెలుగుగా కనిపించును కొందరక్షతా
పరమ నిధానమోహులకు — బంధుర కాంతులుమాసి పోవగా
కరకర చీకటుల్ విరియు, కన్నులు మూతవడంగ చేతన
త్యరధము గోతికూలు తెగవంచిన విల్లుగ ముక్కులై చనున్

అపరోవస్సమయ్యాద్రి సూర్య కిరణ హంకారమున్ వార్ధి పీ
చి పురస్తాడన చిత్రవల్లనములై చెల్వొందు కాంతిచ్చటల్
ఎపుడో జీవితమందు కాననయి నిల్చినిల్చకుండన్ నిమే
ష పదమృందు మనస్సు నవ్యనుచమా స్థానంబుగా దీర్చెడున్

ఈ కాలానుభవకోసమై బ్రతుకు లెన్నో యయ్యె నా జీవిత
ప్రకారమున, చీకటింబారలు కృతానల్పముల్, కాంతి వ
ర్షా కాలంబరుడెంచె, నాయెడద ఈవర్ష మ్మొనిల్చున్ మనో
క్షాళకళంబున తోడి వృక్షవడి వవ్యాంబోధిగా నిల్వగా.

తెలియని సిగ్గుదొంతరలు దివ్యములైన పథాలలోన పా
ముల వలె జారిపోవ నవమోహన గీతము లాలపింతునా?
లలిత పయోధరాంచలమున్ నెలవంకలు దిద్ది తిర్చునా?
మలచి మనస్సులో వెలుగు మార్గములన్ పరగుల్లుపెట్టనా?

అంతర్వాహిని

హితశ్రీ

* గతవచిక తరవాయ *

3

ప్రేక్షాపరికాల వచ్చాయి. నిర్వ్యం ఆడుకన్నట్టుగానే రెండో తరగతిలో ఉత్తీర్ణుడయ్యాడు అతిని! ఉత్సాహంగా ఉండి ఆ ఉత్సాహం ఎరిగిపోతూ సంచుకోవాలని ఉండి కొని తన! అంత ఆవమిత్రు తెవనూలేను రంగారావు ఒక్కతే తన! కొంచెం మిత్రు దేవదాసినాడు ముగతనా కృపించినూ పరిర మునులు ముత్రమే రంగారావు కా మరీ హృదయం పంది ఇవ్వగల మిత్రుకుకొడు నాటినంఘంలో చేరిన తరవాత అరివినాన నిర్వాసించు పదిర్నిరాయం కొంతవరకు తగింది రిహర్షయి! వర్షివకోత తరవాత రంగారావు ఇంటికి పనికొట్టమనిపిల్చి తన తీవ్ర ఆపం కృపి తెలియజేగాడు నిర్వ్యం భోంసే! అతిమ కొంచెం ప్రశ్నించడానా. “ఏదో తిగామ! కలుగుచెప్పకొటమే నాని ఆమెని విజంగా ఆరమించాలని ఎవరికీలేను” అన్నాడు. “అటువంటి రిహర్షయి చెప్పకల బోలేవెంత నిజం ఉంది.” అన్నాడు నిర్వ్యం తా మెవ్వనో అంతలోతుగా అలోచించలేదన్నాడు రంగారావు “అటువంటి స్వభావంలవాళ్లు కళోదానకు లెప్పటికీ కొలేరు నాటకసంఘంపింది రాతనామా ఇప్పు చ్చాడు” అన్నాడు నిర్వ్యం. కొని రంగారావు వచ్చి చెప్పి రాతనామా ఇవ్వకుండా ఆహాడు ఆ రోజువంటి నిర్వ్యం రిహర్షయి! ఇంతవరకు వర్షి లేను

హృదయంబట్టి పెండ్లిమానీవ తరవాని నిర్వాసని ఇంటి కొంపిలకలేయి. తెల్లనిదనింది పి పెద్దలయి తీసేసేట్లుంది అతిని. వ్యవస్థగా నాటమిని రావాలని కింది బయల్లేరాడు ఉత్సాహ మంత లోలోపలే అనుమకొటం కష్టంగా ఉండి ఆర్కిర్యం! ఇచ్చేట్లు ఎంతయిందోకో! తిరిగి ఉదినాడు. ఒక్కయూ తన హృదయంలో దగ్గరగా రాలేనాయాడు. తిప్పి చెప్పా లంటే తన ఎరిగిహృదయాని! దగ్గరగా వర్షి లే

నాయాడు. ఎక్కడుంటా ఈ లోపం! కష్టవస్తులతో, ఉత్సాహంతో కేకలతో హృదయం పహావాని కొని మంచి అది రిహర్షయి! కదలయింది

అలోచించు వడుతున్న నిర్వ్యం మునులో తన మృత్యు వసంతమొరిపింది ఆమె తన! దీపాస్త్రీ ఇచ్చా పంది తన హృదయంతే ఆమె తెలుసు సంతోషం! ఉదయం ఇంటిదగ్గరే ఉండి ఉంటుంది. వదిలే! ఏమితు మంటుందో! మాటవరస అని ఉంటుందేనా!

మనుషులో ఏమీ నిర్వ్యంయెందుకోవడానే నిర్వ్యం వసంత ఇంటివల్ల పడినాడు ఇంటి ముందాని ఒక కుగం తెలుపటాయించాడు లోపల్నింది పన్నగా సంగీతం వినిపిస్తోంది. ఆమె ఇంట్లోనే ఉండవచ్చుట! పాడుకుంటూ ఉండి తన వదిలే ఆమె హృదయ! అడ్డా పాడేనా! సంతోచిస్తూ నిర్వ్యం ఆవరణ చాటి తలెత్త దగ్గర ముందున్నాడు తలెత్త పిరగానే వేసి ఉంది.

“నావీరయన కా జరవాని వసంతోను మావసమముల ముహూరతాళంతు. ” మృదుమధురంగా వినిపిస్తోంది గావం.

“రహిత్రుట్ల జంక్రగాక్రమణల లాల్లరగిండు నితుల గాంధ్యంబు ”

పెద్దగాని పదిర్నిరాయం తలెత్త కొచ్చింది నిర్వాసని.

ఏంత రహిత్రుగివంత ఆ మాటలు అనగరిగాడో ఆమె!

“రావల్లన గ్రాస కేమయకంకలంక భూ కల కాశీర్షయి” మాటలోని ఉత్తమమైన పాదాత్మ్యం మెరుగుకెతుతోంది.

నాటి వినిపించబడిన ఇంట్లోనిది తొగ్గరణ హృదయ కీంక వినిపిస్తోంది. ఆ క్రాటక సంగీతాని తొగ్గయినై వ్యవరదగ్గర అలాగే వినిపియ్యాడు నిర్వ్యం.

కా ర త

పాట పూర్తయింది. పాటకి ప్రతిస్పందనలా వయో
తీవ్రమిది రాగాలాపన సన్నగా విడిచిపోయి దిక్కు
తేనెకొని ధైర్యం గా లోపలికి అడుగు వేళాడు తిలుపు
వచ్చును దివి వసంత తల్లి దిక్కున్న చూసి అక్కర్లే
పది వయిలిన కింక పెట్టి లేచి నుంచుని "కదినారా!"
అంటే.

దిక్కు చిగువపువ్వు వచ్చాడు

"మీ పాటకి అడ్డొచ్చింటా వ్వాను "

"లేదండీ ఆలా వూగోండి" అంది వసంత

"ఇవాళ నూ పటిష్ఠ ఫలితాల వచ్చాయి శేవ
నెకండి క్లౌడలో పొయ్యాయాడు" అన్నాడు. దిక్కు
కర్చిలో వూగింటా

"చాలా సంతోషమండీ" అంది వసంత

"మీ మీ ట్రైపర్ పంక్తిమిటికే" అన్నాడు
దిక్కు కొంచెం చిగువు తీసుకుని"

వసంత ముఖంలో విస్మయం తెలపించింది
"ఏం ట్రైపర్?" అంది అచితార్జునం గా

"వర్చిలోయారవన్నమాట శేవ ప్యాకెట్
మీకు ట్రైపర్ ఇస్తానన్నాడుగా. మరి అందుకోవచ్చాడు "

వసంత ముఖం ఎర్రబుట్టి ఆమెకి తన మాట
జ్ఞానం వచ్చింది ముందే ఆ సంగతి తనకి జ్ఞానం
రావలెను అమెకి కొంచెం అంది తన ఆహారం అన్న
వ్వుకు చాలా ముఠావర్కంగానే అన్నది తన ఇప్పటి
ప్రతిభ తన చూసి విమోచనం వ్వానో అంటే!

దిక్కు ఆమె ముఖం కంఠాల్ని గమనించాడు
ఆమె వాగ్దానం మర్చిపోయి అందుకు విగ్రహకుతో
దని గ్రహించాడు. తన అవసరంగా ఆమె ముందు
కన్యకరిగించాడు.

"తీర్చి అన్నా లేండి. మీకు విజయమవు శేవ
ప్యాకెట్టును చెప్పి పోవాలని వచ్చాడు. అన్నాడు
దిక్కు తన తివ్యం పదిహెక్కులాంటి ప్రతిభను

వసంత చిగువపువ్వు తెచ్చుకుని, "శోభను ఇచ్చి
పోవాలని వచ్చారన్నమాట." అంది.

దిక్కు వచ్చాడు.

"ఇప్పుడే వచ్చానుండీ" అని వసంతలోపలికి
ఇది కొంచెం నీపట్లో కాఫీ కచ్చతో తిరిగివచ్చి బల్ల
మీద పెట్టింది.

"ఇప్పటికీనే ఇప్పుడోగలవండీ. కుమించారా "

దిక్కు మొహమాట పడాడు అప్పుడే ఇవాల్లో
తొగింపున్నావన్నాడు ఆమె చలనంతోనే పడింది.
మరెవని అవసరం కాఫీ తాగేవాడు అతను

"మీకు చాలా నుంచినారండీ ఏవో అన్నా
నని అనుకోకుండా జ్ఞానం అందుకుని వచ్చాడు "

"మరి టిరిక్తవచ్చేవాడని వదులుకోమంటారా ?"

వసంత చిగువపువ్వు వచ్చింది

"మీకు వివర్ధిల్లి రావటం శేవమండీ"

కోలా ముచ్చన్నాడు "

"వాగ్దానమా?"

"అవును "

"ఎందుకూ?"

వసంత తెచ్చింది అతలా అతులతాడని
ఆమె అనుకోలేదు కిరీ తనం అతని ముఖంలోకి
చూసి అంది

"కదినారా కదూ? వాగ్దానాలు ఎలా ఉండా
లోపలలో ఇస్తారని "

తన అవాలోచితమైన ప్రశ్నకి ఆమె ఇచ్చింది
సమాధానం దిక్కుకి వచ్చింది

"వాగు నలుగురించి ఏమీ తెలియదు."

"తెలియకుండానే తెచ్చుకున్నారన్నమాట"

దిక్కుకి విమోచనానికి తోచలేదు ఆలోచించి
తన్నాడు

"మిచ్చుకోవాలికి కొత్త విమోచనాలు తెలి
యాలా?"

"మిచ్చుకోవలెమంటే చాలా."

సంభాషణలో ఆమెకువచ్చినది దిక్కు ఆమెని
ముందులోనే పోగొట్టాడు

"పోయింది మీకేమీ రాదంటాను వరా?"

ఆమె సమాధానం చెప్పకుండా చిన్నగా వచ్చి
పోయింది.

"ఇంతకీ మీకు వివర్ధిల్లి ఎందుకు రావటం
లేవో చెప్పలే లేదు."

"వాగ్దానం లేదు "

"ఏంటి?"

"అ వాగ్దానం వాగు పరిపెను."

అంతర్యామిని

“వాగు మీ కాటకం పాడుచప్పులే మామూ
తుగుంటారా?”

అపరీక్షితములు కావున

“అడవిలోని వాని వచ్చును”

“అయినా నీవో లివ్వకూని! వాటకం విష
జ్వరం! వాడు అనుభవ మేమో లేకూ.”

[illegible]

“నా నాటకం పాడియితే మీకేం నవం?”

తనంత అరిగిన పు ఆలోచన గా చూపింది

“అంటే మీరు అంగులో ఉత్సాహ పేం
లేకా?”

“ **ಶ್ರೇಯಃ** ”

“అయినా బాటక పాదములే మీరు నా
పేర కనుండు.”

“నా కంఠమునకు నుంచి జేయబడినా!”
అన్నాడు విక్రం అప్పుడు

“సామర్థ్యంగా అందరూ నిాకు మలేడించెను”

“మనకుల రూపాలన్నీ ఒక్కరూదిగా ఉండ
నట్లే భావాలూనా”

“నాటకం చెడిపోతే నాటక సంఘానికి నేను ప్రతిష్ఠ లేం ఉంటాయి”

“పావిత్యంబి పాడుసంఘం”

“మీరకుడా అందులో సర్దు, లేకదూకిన

“సమస్తా కి కౌన్య, గం బాల్లో నాన
అధినిదిరం అదికా అంశంబి క్షుంబే
నాన బిరివిను చాళీకి కలసింది నానక
కాదు కైకలూడి ఏవో కను తెయ్యకలం
నాదాది చిక్కటం, అనాకబా చివనబా
న కలం కైకలూడిన బి కిసి పై అమెయ్య
రింబం, నికాళివో కే బిక్విన్ నానకలం,
చిక్విన్ నానకలం, ప నూనా ఎంబంక

తనంతో అంతా విని విశ్వం ముఖంపై పు
చూపింది. విమలదేవి, వీరభద్రాకాం, శోపం అలివి
తదితంలలో ప్రతిబింబిస్తున్నాయి.

“మీరు చెప్పింది నిజమే కాని శక్యమైతే
అలాంటి సంఘానికి వర్తింపజేయగలదా ?”

“వాగు సాపించిందే ఆ సంఘం”

“పెద్దలైతే వాళ్లు వెంకట ఉన్నాడగా మీ
లాంటి వాళ్లు కలగలేదేమోని భావ మెక్కుటాని!
ప్రత్యుపచారిగాని కోపగమ్యమని వొడతే నీ పాతాళ!”

అమె దాటల్లో నిజం ఉందని విస్వసిస్తాను
2010

“ఈ సారి రిహార్సకు చూడరా”ని

అనిలయితే !" ఇంకా వసుకుడూ చేతకాక,

"మీరు వసి నాకు ధైర్యంగా ఉంటుంది"

“దైత్యుడా! పంజీ!” అన్నాడు అర్జునుడు.
 “అపజీత్యుడవు, దైత్యుడా అన్నారే,
 వారి ప్రతిరణ వాకు ఎదురుదండి.”

కాంచీపురము నుండి అన్నాదు
విక్రీం అహ్మీ, కాటకంలో వెళ్ళుట మానెనని
రామాని

“ఎలా?” అంది చివరికి విస్పృహయింపగా

“వలసలతో మేముంది. మీరేం ఉబ్బు తీసుకోటం లేదుగా”

“గదామీ కాని జాతిచివ్వుతునంగ లేమిటి?”

“ఈ కడకంలో నీ ఉంచా నీ ధరి
వ్యరింత?”

ఈ సంస్థకి పెద్దల సహకారం ఉంది ఈ కాల
కంలో బాగా చేస్తే సలబం చేసినోర ధనా చేసుకుందా
మని ఉంది ఆనకారం కూడా దొరకవచ్చు కాదు
పెద్దదనుకులేని ఇంట్లో లింబూ కూర్చోబానిస దివ్యు
లేదు మరి ఇంకే శేషం చెప్పుగలములే

“వీరి సేవ కోరి” అన్నాడు విక్టోరియా
విక్టోరియా అనునది మహాదేవి. వీరి పద్ధతియే
మనకున్నాడు విక్టోరి అనునది కోరికలను పూర్తి
కావలసి మనములో అను మనములో విక్టోరి
విక్టోరి సేవ ప్రమాణంగా కోరింది. విక్టోరి
విక్టోరి సేవ ప్రమాణంగా కోరింది. విక్టోరి

మీరే కలిసింది. తమకులు ఆమెని తప్పక గాని
వరదీ ఉంటాయి. తెలిసి ఉన్నట్లుగా మూలదాడు.
ఆమె ఏదో సలహా ఇచ్చివేలు ఘటంగా అన్నాడు.
అందులో కొంత హాస్యభరితమైనది అన్నా ఆ ఆమెయి
మీరే సలహా ఇవ్వటానికి తగినదానా?

“ఏమిటో? అది. తమకులు అన్నాడు, అన్నాడు
నిన్ను తోడ్కొనివెళ్లుట

తనంతో పాటు వెళ్లుటానికి తెచ్చుకొంది.
కొద్దికాలం మళ్ళి నిన్నుగా గడిచాయి.

“మరి నీకు వెళ్ళిపో” అన్నాడు నిన్ను,
మళ్ళిలోంచి లేచి నుంచు

“మా ఇంట్లో నిండుచేస్తే వస్తారా?” అంది
వనిత.

“నిండా!” అన్నట్లుగా ఆమె ముఖంలో
చూడలేదు.

“అభ్యంతరం ఉంటుందా?”

“అభ్యంతరం? ఎందుకూ?.. అన్నీ ఏమీ
కాదు కాదు. కాదు ఇప్పుడు కాదు అంది. మరీ నా
ఎప్పుడూ” అన్నాడు నిన్ను.

“అంటే ఎప్పుడు?”

నిన్నుని ఏం చెబుటానికి నోచలేదు. “నీకు
చెబుతానా,” అని అనినందుననే భరించలేక అన్నాడు.

తనంతో ఇంకా అనలేదు నిన్ను మరెక్కడికీ
వెళ్ళకుండా సరాసరి ఇంటికి వచ్చాడు. తనంతో
అలాగే మానవుని వాస్తవికతలో నేర్చుకుంటున్న
కాంతి; దురదృష్టవశాత్తూ అలాగే అలాగే
తనకి వారి నేర్పరింది.

ఇంట్లో నిన్ను అడుగుతెట్టగానే వెంట్రా
మయ్యగారి స్వరం వినిపించింది. అప్పుడే తనకు
నిన్నుని మానసిక ఆనందం సంతోషంగా అన్నాడు;
“ఏకాంతం, పరిశుభ్రం కానీ, నీకు మంచి ప్రణాళిక
ఇవ్వాలింటి!”

నిన్ను చింతిస్తున్న లోపలికి ప్రవేశించి,
“ఎప్పుడు వచ్చావు మామయ్య, ఏమిటి నిశ్చయం?”
అని అడిగాడు.

“ఇప్పుడేరా. విజయవాడ నుండి వచ్చాను.
వేదమునాటి మీ రింట్లో కలిసిందా. ఎలాగో ఇంత

మీరే వచ్చానుకా, నీకు కంట్రాబుల్లెవర్స్
వెళ్ళిపోదామని ఇలా వచ్చాను,” అన్నాడు.

అయితే ఆనందం వచ్చిన అసలు విషయం
మర్యాదలైనా భావనా లయంతరవాత కలుగుతో
వంటున్నది.

కానీ తన కిన్నెలని ఆనందం ఉన్నట్లు ఆమెకు
అప్పుడప్పుడు తన చెవిని పడుతూనే ఉంది కానీ
తనకు ఆ ఆనందం ఆనందం ఇంతవరకు.
ఇప్పుడు విషయం తెలుసుకుని మామయ్య అంటున్నాడు.

కానీ!

ఆమె అంటే తన కిన్నెల అనినాడు.

కానీ ఈ దృశ్యంలోంచి ఆమెని ఎప్పుడూ
చూడలేదు.

తన కానీని వెళ్ళిపోతూంటూ ఏదో అసహ
నతనం ఉందింటింది నిన్నుని. తన ఆమెని
చిన్న పరిస్థితిలోంచి ఎరిగినాడు ఆమెతో
మీనాడు కిన్నెలరాదు, ఎంతో చాలా కలిసి
అలగిపోతూ ఆమె తనకి ఆనందంకాదు,
నీవేమీకాదు.

అప్పుడింటి ఇప్పుడేవరకు తనకి ఆమె అంటే
అనే దృశ్య

కానీ ఇప్పుడు మనో సంబంధం ఏర్పడటానికి
సంబంధించి మామయ్య అంటున్నాడు. ఆమెని వివాహం
చేసుకుంటే తన ముఖంకాదు! ఆమె ముఖం
గలదా! కానీ అని ప్రాణం మేమిటో? మామయ్య
కానీని అడిగిందికాదు కొన్నింటి మామయ్య అని
ప్రాణంకాదు తనకి వచ్చు, తన ఇంకా వచ్చుకాదు
వెళ్ళానేగాని సలహానా, అని ప్రాణంకాదు అడగడు.
వచ్చి వెళ్ళుచున్న మామయ్య కొంచెం కొంచెం
వచ్చింది తనకొచ్చింది నాని వెళ్ళు, మరీ కిన్నె
లానికి వాడికెట్లు కాదు కెట్లులేదు.

నిన్ను ఆనందించి “ఉద్యోగమంతరవాత
మామయ్య మామయ్య” అన్నాడు ఆమెకి వచ్చుక
వచ్చా ఆ సమయంలో ఏమీ అని వెళ్ళుతోన్నాడు

9

నిన్ను కనిపించిన కాలికీ ఆ రాత్రి ప్రవర్తిస్తు
న్నాడు. కాలికీ నీకు “మనోరంజన భాగ్యం” త్వర
ప్రముఖం చూడండి నిన్నుకాదు. కానీ

అంక ర్వాహిని

ప్రారంభం కావడమిది సైక్లో ప్రకటించాడు.
అది ప్రారంభంలో రైలు అరిపోయాయి తెలియజేసింది.

దృశ్యం ఒక పల్లెటూరులో సమావేశం అయింది.
మీ ప్రదేశం సైక్లో కేవలం రంగస్థలం ఏర్పాటు
చేయబడింది—సైక్లో ఒక భాగంగా కొట్టబడినది.
తరవాత పట్టణం రెండు పల్లెటూరులైన కర్ర
లకి కట్టబడి వెలుగుతున్నాయి. రంగస్థలంలోని రంగ
స్థలంమీదకి పై మురికొమ్మలు ఎగిరిన వ్యక్తి కచ్చి
అయ్యాడు. ఇప్పుడు ఏదాడతారా ధరతకాటన్
ప్రదర్శక అయినట్లుంది తమ రంగస్థలంమీద విశ్వం
అందాలని కొరతగా ఉన్నామనీ పక్కకి వెళ్లి
పోయాడు. రంగస్థలంమీద తిలకా, వాగ్దేవతలు,
నయోరీస్ వాయిద్యాలని వాటి తొలుతు వాద్యగానం
సరిమానుకొని క్రుత్తిలుపురుంటున్నాడు. ఇంతలో
గజ్జల రంగస్థలంమీదకి విశ్వంలా, వాద్యంలాగే
ప్రారంభమైంది. ఒక ఎలకవైపు రంగస్థలంమీదకి కచ్చి
అందరినీ సమీక్షించింది ప్రారంభమైంది.

గజ్జల ఘన ఘనం అయింది తిలకా
లయకేరినీ తిలకా తిలకా ధరతకాటన్
ప్రారంభమైంది

సేవ్యంలో కొత్తమై కంఠం వినిపిస్తోంది..
మరియు మురియబుధిలో కొచ్చియున్న
హేతువు గుండెయి
విద్యలది కేవలంలాడు విచ్చితిన్ ముప్పగి
తారా! ఇచ్చితిన్ ముప్పగి తారా!
మంద్ర పడింది సర్ది
దప్పలు విరిచాడు ప్రకటనా తూర్పుకంగా
శేవ్యంలో ప్రేమితులు...

మలుగురు నిమి ప్రకృతి సేవగ కలగి మరలు
అధి మధింపగ
కలిసి విరిచి యెలమిలో కొనగి ముగిసిపో
మార్పాడతారా!

మార్పాడతారా మంద్రపడితే తోంది సర్ది.
శేవ్యంలో ఉచ్చస్వరం దర్పంగా వినిపించింది.
రెడ్డొచ్చి మొదలూడు.
రెడ్డొచ్చి రెడ్డొచ్చి మొదలూడు.

ఒక అకాశవాహనిగళం రంగస్థలం మీదకి
కచ్చి కేదెగురుంచి పోయి కేవలం చేతిగ్రహణం.

అనిపోయింది సర్ది. అనిపోయారు వాద్య
గాళ్ళు. అనిపోయింది గావం. ముగించే కేవలం
మళ్ళీ గజ్జల ఘనం అయింది—తిలకా తిలకా
తిలకా తిలకా.

" విద్యలది కేవలంలాడు
ఇచ్చితిన్ ముప్పగి తారా!
నీ విచ్చితిన్ ముప్పగి తారా!
ముప్పగి తారా మంద్ర పడింది సర్ది
దప్పలు మళ్ళీ వినిపించాయి ఆ దప్పలు దప్పలు
లోంచి గంభీర స్వరం వినిపించింది
పంతులొచ్చి మొదలూడు
పంతులొచ్చి మొదలూడు
మరొక వ్యక్తి రంగ స్థలంమీద కొచ్చి రెడ్డి
ప్రకృతి ముందున్నాడు దర్పగా. రెడ్డి ముఖం
చిట్టించాడు.

ధరత కాటన్ మళ్ళీ మొదటి కొచ్చింది .
"ముత్తరమన మురియబుధిలో"
శేవ్యంలోంచి కేవలం అధికారతూర్పుకంగా
మొదలైంది.

చాదలొచ్చి మొదలూడు
చాదలొచ్చి మొదలూడు
సర్ది విప్పహేయంగా ముగిసింది. పట్టణం
మంద్ర అనిపోయింది.

కేదెగురు రంగస్థలంమీద కొచ్చాడు ఒక వ్యక్తి.
పాట మొదటి కొచ్చింది గజ్జలలయ కేవలంలాడు.
" విద్యలది కేవలంలాడు. ఇచ్చితిన్
ముప్పగి తారా! నీ విచ్చితిన్ ముప్పగి తారా!
శేవ్యంలోంచి ముఖం ముగిసింది కేవలం.

వాయు దొచ్చి మొదలూడు
వాయు దొచ్చి మొదలూడు.
రంగస్థలంమీదకి కచ్చి మలుపులు ముగిసి
పోయి మొదటి ముందున్నాడు మరొక వ్యక్తి.

తిలకా ప్రారంభమైంది ధరతకాటన్ తూర్పు
క్రమం సర్ది ముప్పగి తారా మంద్ర పడింది విరళిత
అలాగే విరళి పోయింది. ఇంతలో శేవ్యంలో
ఎవరో అరిచారు సర్ది కేవలంమీదకి.

" శేవ్యం కచ్చి మొదలూడు
శేవ్యం కచ్చి మొదలూడు

ఓలాపుటాటికర్ణి శిలపాగా' నవరేయకొంటూ
రంగంమీది కొచ్చి నిలబడ్డాడు

మొదలూ పాగింది నరకే విడుగ్గా ముద్ద పట్ట
బోతుందిగా రెడ్డి అరిచాడు
"ఇటు ఇటు"

మితావా స్కూలుకోలేదు అందినూ తమకే
అభిషయించాలన్నాడు.

ముద్ర పట్టకండానే కర్ణి కలిగిపోయింది
ఎరిగి అభిషయించారో ఎరిగ గొప్పో ఎరిగ అడ్డాలుకే
ప్రేక్షకుల సహాయం కోరాడు తమని అభిమా
నించేవా రందరూ తమ వెళ్ళ నిలుచాలన్నాడు

ప్రేక్షకులు ఒక్కొక్కరూ ఆలాగే నిలబడి
పాగాలు బాగులు తీర్చి

చిత్ర మేమంటే రూపుకొల్పి, వేషభాషల్లో
ఒకే పోలికలవాడు మాత్రమే తమ తమ తరస్సో
డిన్నాడు

లేవడమి - మొదటి రంగం సమాప్తమైంది
రైలు వెలిగాయ

ప్రేక్షకుల స్థానాల్లో మొదటి తరసహూక్కు
పెట్టో సందలపం కలిగింది నువ నువల ప్రాంధి
మయాయి కానుక ను నువ నువల వాణ్ణిద్రావిగా
నూరాయి పెన పెనగా కేలు వేసుకుంటున్నాడు
ఉద్రిక్తం పెనపాగాయి ఈ మా దా విడివిడిగా
పాగాల్లో వాళ్ళకి కూడాపోయింది హలంతాకేలతో
నూగునూకూ గంధగోళంగా ఉంది ధియేటర్
'జాబమానులే' ధియేటర్ పోలిమి పిలిపించాడు కాళి
జవాన్ని పట్టాడే! ప్రత్యక్షించాడు కాని పోలి
గుర్ని చూడగానే ప్రేక్షక జనసమూహం మరంత
పెచ్చు మీరిపోయింది కొందరు గ్రీన్ రూమ్లవైపు
పరిగెత్తారు

"ఈ వాడకం అపహాసికే వీలేడు" అన్నాడు
ఖండితంగా కొందరు.

"అది తీర తినిందే!" అన్నాడు ముగిసిన
మరింత టువెలతో.

చతురు కలిసేసిరి కచ్చింది పోలిమలు కంగ
చెనుకున్నాడు వాడక ప్రదర్శన అగిపోయింది పోలి
మలు కెనుగలిగిందలా వాడక సంఘంవా రెవరికీ
అపాతం జరక్కండా కొవలా కొడుకులు వాడకం

అగిపోయిందనగానే కొందరు కాంతించి ఇంటిదోక
పటాను, వాణ్ణిద్రావి తిగాయి బాంబే బోపాగాను

ఈ అపాతకానికే రిఫ్టం విశ్వమృదై గ్రీన్
రూమ్లలో తల చెగలో పె నువ నువ గూన్చున్నాడ.
నరకే వేడుకట్టిత తనంత అరిసేపోయి పోలిపోయి
ముఖంకో కర్ణిగా నూలుపెట్టి తల ప్రభుప్రభుత్వం
ఇలా పరీమించిందను నిరాశపడవాడు కాళి
సంఘంలోని సభ్యులు, పౌరసేవకులు రంగస్థలంమీద
పరిసరులు చచ్చిండుకంటూ విప్పబాతో మాన్లు
చెప్పుపాగాను

గ్రీన్ రూమ్లలోఉన్న రిఫ్టం గొడేగాను.

"వాడక సంఘంలో నేను సభ్యుణ్ణిగా చేరి
ఉండకపోలే కాటంజేది కనిపించ నేను వాడకం
రాయలే నువ్వువ్వకు వాళ్ళు నమ్మవోదరినా సరిపో
యేది ఎంత గుండ పం కా సంగతి అలాఉందంటే
పాపం, వాళి క్రమంతా బూడిదలోపానీక పన్నీ
రయింది ఎంత అశ్రవణాని! ఎంత నిష్ఠదానాని!"

"ఇటువంటి వాడకం ఎంగుకుర కాదు?" అంది
తనంత

"బుద్ధి గిట్టింది "

అతిపలా పశ్చాత్తాప పడటంచూసి తనంత
జాలివేసింది. కొంచెం అనుమతు ప్రార్థనగా అంది

"అయినా ఇంగులో అంత కొంపలంటుకునే
విషయ మేమంది? ఆకాలోచితంగా ప్రేక్షకులు
తో ఎవరపడాడు గావి "

"ఉంది లేకపోలేదు కాని ఇలా మూర్ఖంగా

ప్రవర్తించి నే ననుకోలేకు ఇంకా నయం
ప్రార్థన వాటంమాస్త్ర పన్నీ తోళ్ళింది తరిమి
వాళ్ళేమో!"

"వాళ్ళు సరిగా అర్థం చేసుకోలేంలే "

"సమాధి కథకావారి దేవికా 'అరకికా'కు
కవిత్వ వివేచనం కిసిమరిం' అన్నాడు కుల తత్వం
మీద గుర్తింపేది కర్ణిగర్భ వివర్ణనచేస్తే కర్ణులు,
కళాదూ మారితే కేనేకెయ్యకు! కే నెరిగ్ని కొనా
లది తిలలేడు, తిమ్మలేడు. అభిప్రాయ ప్రకటన చేసి
నీవర్ష ఇంకా ముడికానికే కాలేదు

తనంత అరిచెనైపు జాలిగా చూసింది

"అందరూ మీలంటివాళ్ళే ఉంటారా?"

అం త ర్వా హి వి

“ఎవరూ ఎవరిలాగా ఉంటారు ముగ్ధుల సమదీ
తంగా ఆలోచించకూడదు శే శే శే ”

“మీది వికార వ్యాధియగుండీ ”

“అకలుగు చెప్పింది ”

“మీ భార్యవల్ల చెయ్యకున్నాను విషంగా వాటిక
చాలా దానా రాకొందీ వాళ్ళు కేక వాటిక
అంతా కూడా ఎన్నో పాదు చదిరాను వాహిర్యంలో
వాడు ప్రత్యేకతవిహీన విషయం కాని వాటిక చాలా
గొప్పగా ఉంటుంది వాకవిస్తోంది ”

“ధరితం మానీకూడా అలాగే అంటున్నారా ?
ఎప్పుడు తిరదించబడినా ? ”

“శేషమిం చెప్పింటారు ”

“ఇంతటియందు ఎప్పుడూ ఈ విషయం మోత
చెప్పలేదు ”

“మర్నీపోయాను చెప్పాలనే అడుగు నేవొచ్చి
కాని ”

“కాని ? ”

“మీతో మాటాడుకున్నంతసేపూ ఆ విషయం
వాడు గుర్తుకొచ్చేకాదు ఎందుకే తెలియదు తిరుగు
కుంటే ఆశ్చర్యం వస్తుంది. పరిగా మోగు బల్బిపోగా శే
ఆ సంగతి జ్ఞానం వొచ్చింది ఎందుకంటాడు ? ”

“వాడు మనస్తత్వశాస్త్రం తెలియదు ”

“తప్పింది పరిస్థితి ”

“ఈ వాటిక పుస్తకంగా అమ్మ చేయించిందీ ”

“ఎంతా! ఈ పుస్తకం చాలాకా ? ”

“సంతోషాన్ని మంచిపేరు వస్తోందీ ”

“పేరుకోసం శేష అది రాకులేదు ”

“వాదించి అది వొస్తుంటే మీరేం చేసాకా ? ”

“చెప్పేశావే మీరు సంగతి ముందుంటారా ? ”

“తప్పింది నిర్ణయం ముఖంగా ? మూసింది విషయం
యంతో ”

“మంచిపేరునే అంతా మోకాకాలి కదూ
కాసం ? ”

“నిర్ణయం ఆమె ముఖంలోకి తొలగింది ఆశ్చర్యంగా
చూశాడు ”

ఆమె పుస్తకం పులి చూసింది.

“అంతేమిది ? అన్నాడు ఆశ్చర్యం

“విచారిస్తూ చూస్తూ ఉంటున్నాడు ”

“ఎప్పుడు కనిగారు అంటే ? ”

“ఏం, మీరు కేతులేకా ? ”

“కాదు, వాళ్ళ కనికరంలేదు, ఉంటే కాస్తా
చూస్తూ చింతింపండి అంటే ? ”

“మీరు బొమ్మలు వేస్తారా ? ” ఆశ్చర్యపోతూ
అంది తనంత

“ఏమో వేస్తాను ”

“ఎప్పుడూ చెప్పలేదే ? ”

“కాటకం బయటపెట్టలే కదలే ధిరిమిలో
మీ చింతింపే ఇదామిది అడుగున్నాను ”

“అయితే ఇప్పుడే చెప్పకూడదా ? ”

“ఉత్సాహంలేదు ”

“కాటకం పొడవైనది శే వాకరణం ? ఇక
కట్టె అవ్వాలిమండీ ? ”

“మీరని ఎవరన్నాడు ”

“మరి కాటకం బయటపడకపోయింది వా
బొమ్మలే ఏమిటివంటం ? ”

“ఏమిలేదు, ” అన్నాడు నిర్ణయం ఆమె వాదన
లోలోపల ఆమె నిర్ణయించుకుంది

“అయితే మాట నిలబెట్టుకుంటారా ? ”

“చూడండి ”

“అలా అంటేకాదు ”

“బొమ్మలెక్కడ అంటే మాటలకాదు
గంటలెక్కడ మీరు మోత ఇవ్వండి తిరిగి ఉంటే

“ఇప్పుడు తెలిసింది ? ”

“ఇప్పుడు తెలిసింది ”

“అయితేలేదు ”

మాట ఇప్పుడే ప్రకారం నిర్ణయం ఉన్నాడనియం
పరికరాలన్నీ తీసుకుని తనంత ఇంటికివచ్చాడు ఆమె

చింతింపకుండా చెయ్యటానికి అరికరిస్తూ ధిరిమిలో
ఆమె నిలబడింది. తనా ఉదయం నిర్ణయం కార్య

క్రమం అది త్వరలోనే వచ్చిన భూతచేతాడు కాని
రింతలు చెయ్యటం చాలా గొప్పగా వాళ్ళందరి

చింతింపండి తప్పింది ఏమో చెయ్యకుండా ఉంటుంది
నిర్ణయం మాటలనందరితోపాటి బొమ్మలంటి ము

వాళ్ళాడు ఇప్పుడు నిర్ణయం తీసి ‘అంటే’ అని పిలిచి
ఆమె నిర్ణయించుకుంది. ‘విచారిస్తూ’ అంటే నిర్ణయం ఉన్న

కోడు, ఈ రోజులోనే విక్రంబాటిక ఎటో ప్రదు
రిగలవంపబాగు ప్రకటించాను. అనుకోకుండా కాని
బ్రహ్మాండమైన ప్రచారం వచ్చింది. కాని అబాటిక
ప్రదిర్శిత విశేషించబడ్డది.

10

అనుభవం కల్గితిమియ్యనా లేనాంది అలాంటి
 తొలగిలి పరిశోధించి చెప్పండి పరిణామం మళ్ళీ చాలా
 ముఖ్యంగా మరొక వాడుకను పరిశోధించి కనుగొని
 పంపిస్తాను అని చెప్పింది అలాగే అందుకుండానే నీటికాని
 నీనాంది.

కనకాలో ముగ్గురి కూరి కొప్పుతాడు పేను
 కున్నాడు. ముగ్గురు పడకటిదిమ్మల వేగునన్నాడు
 పిరపం కొనాంబి. పదిలేబోయినా కల్పించునని
 ఏకా కయ్యలం కూరి కలవాటు. నాదానగ్గిగా అరిచు
 నునిచ్చెనాంబి తోకపంపుడు పడుకలలే బాగుం
 ముడుచు ముదిల తోకతో కటికన్న నూరికి గర్వం
 అనునన్నాడు కాని అయ్యకు జగ్గిల కొన్ని కొన్ని
 సంఘటనలకు కాళ్ళూరి ఆ అబాక తోలగదేలుతు
 కావడా నూరి అంటి పింపుమై గంపభావం
 కూడా పిర్పిచ్చి ఇటిలలే అరిచిపై గ్రామనా
 పి మేలు అరింది తోకలో కరణగానె రితు నిల్చి
 గారి భూకాపుం నిడివెం అంబోతు నిర్వహిగి
 నందిచ్చా అంబో కలబ/కాయంగా రితు-రెండి
 తాదితూ లాపం రెండుపవ్వుల కూడా పిర్పిచ్చాడు—
 కరణగారి పక్షతూ, ముసపలుగారి పక్షతూ క్రితం
 సంవత్సరం యీ అబోతు కరణగానే పి నిచ్చి
 గలబా అరగలం, కేమేలు రెగలం సంధించాయె
 తో సంవత్సరం వెంకట్రామ తిరుగురి రుమత్తులకు
 తోకొక్క నాడువేసింది అబోతు అచ్చక్కం కూరిన
 పడని. తోలేకు వెంకట్ 'పై' అనునన్నాడు కాని
 కూరి తోందరపడలేదు అయినానే పచ్చిఉప్పు
 పచ్చి దప్పిం యీ అబోతుకు సంపటం జగ్గింది.
 అదిమరి తిరిగిరానెకు తిరివాళి అది చాలాగానె
 పడుతు పడునగ్గిగానే తిరిగి. పిద పదిరింది సంబో
 పిందారగాని కాని అమా! తిమ్మలూరికి ఎరదు
 గాదేగా ప్రత్యునిచ్చలేదు. అది అబ్బడింది
 కొన్నిండాలో పచ్చిదో బోయత్తులంబి అను
 కొన్నాడు కరణగారి అపలుపంబి నిరవాళి బాతు
 పిలూడు. తక్కువదర్పక సంఘం తిమ్మక ఎవరో బోచ్చి

[illegible]

అం త ర్వా మి ని

అందిరి! అక్కడకొక్కడం కలిసింది. ఎవరైనా ఈ ప్రశ్న అరిచియింపు లేదే అదేమా ఘనకార్యం కాదన్నట్లు చూపాడతడు.

ఇలాంటి కే కొన్ని చెప్పకోతగ్గ నున్న చెయ్యటంకల్ల అరిశంపే తురివ క్కే అభిమానం ఏర్పడదీ చ్చిరమేమంటే ఇలా తోలో కనవి అభిమానినన్నార కే నిషణ్ణం అరిచి ఆలోచనలోకి రాదు ఆ నిషణ్ణం అరిచి తెలియదెకాదు ఒక నిషణ్ణం విస్తృత అరిచి ముఖంలో క్షోభకమవుతుంది. వీరొ సమాజంలో మారింది చూస్తే ఈ మార్గం ఎవరొ ప్రశంసా కాకర్ణం పలికితే, వెంటనే రచి అన్నాడు.

“నేనూ తురివారొ ఒకడే ఒకచేత కే కేదెనాచేసే అంశం నీవాపర్యమేలేదు నాకు అవసరమనిపించిన వయరే నేను చేశాను ఇందులో ప్రశంసించబానికేలేదు ”

తురిక వర్ణి కే చూపబంటే మర్యాదకోసం, నమ్రతకోసం అన్నాడని ముఖంగా కే తురివంటే నాకు జనం కాది ఆ చూటలు అన్నవాడు మారి ప్రశ్నకుం గా గానీ, పరశ్నకుం గానీ మెప్పుని నూచించే చూట ఒక్కటి పలికినా ముఖం చిటించు వని చిరాకుపడే ఒకే వర్ణి పొప్ప సమానమూ పని వాళ్ళకోపాలు వాకు వొంది చాకిరిచేసే ఆశమీ అనూయనీ నేనుకో విశుంమీద చేతులు ఆనించి తిప్పలు చూస్తూ నిలబడే కర్ర తెరిచబాడుకాదు మారి.

వయటి ఆకాశం ఎర్రబాటుతోంది ఆ సమయంలో ఓ వర్ణి మారిదగిరికచ్చి ‘ఎమర్సే’ అన్నాడు దగ్గిలో ఉన్న చిరిచాపలాగి “హాస్పండి” అన్నాడు. మారి, ఆ వర్ణిని ఆ పాదమ ప్రశం యనీ

“నేను కరణం గారి దగ్గిర్చించి వస్తున్నానండీ ” మార్చియూ అన్నా డెరితు.

“అలాగా!”

“నా నేను వెంటపతి ఈ సంవత్సరం నేను ని. వి. పాఠ్యసయాను మారి గాదు మీరేయూ?”

“అవువండీ ” అంటూ మారి దగ్గిలో ఉన్న కందు తురిచెయిలోని నీళ్లు పండపాత్రలో పోసి వెంటపతి కిచ్చాడు. ఆ చల్లటి తుందిరిల్లం తాగేడి అతడు రెను వచ్చివని చెప్పాడు.

“కారతలో చదువుతున్నప్పుడు నేను సంఖ్య నేక చేసేవాడినండీ. కారత చాంఫీక నేనామంచి వర్ణుడే. మున్ను ఆమార్గం ఈతూరి మదిలోడుమీద కంకర నేనీక బృందంలో నేనుకూడా ఉన్నాను. ఈ తోలో నాకు చేయవలసినదే కొన్నాళ్ళు సంఖ్యనేక చెయ్యాలని ఉందిండీ ”

“తుందిది ” అన్నాడు మారి

“ఏంచేస్తే చావుంటుందింటానీ?”

“నా కా నిషణ్ణం తెలియక ”

“మీకు తెలియకపోతే ఇంకెంతో తెలుస్తాయా?”

“అతనిం ఓలా అంటానీ?”

“కరణం గాని మీ నిషణ్ణం తుంకా చెప్పాను. మీ సలహా తీసుకుని ఏదైనా చేస్తే చావుంటుంది అయిన చెప్పిన మీదటే మీ దగ్గిర కొచ్చాను మీకు సహాయపడతారని ఆశపడుతున్నాను ”

“నావర్ణ సహాయం జరిగే నియంటే సంతోషంగా చెప్తాను కాని నేనెం చెయ్యగలగో నాకే తెలియదు. మీ కార్యక్రమ నేనులో నెలవివ్వండి ”

“అది తెలుసుకు చెయ్యటానికే మీ సలహా అడుగుతున్నాను ”

మారి ఆలోచించాడు ఆ క్షణంలో అవసరమిది తోచిందెదో చెయ్యటమీగాని తినింత వరకూ ఫలానా ఫలానా వర్ణవహారాలు ఫలానా విధంగా చెయ్యాలని ఆలోచించి ఆ కార్యక్రమం ప్రకారం వదిలటం ఎవరగు

“మీరీ తోలో నే నిరస విహారా?”

“ఎత్తే, లేదండీ ”

“ఎన్నా న్నంటానీ?”

“ని. వి. పాఠ్యసయాను కదండీ ఏదైనా ఉద్యోగంకే నే వెలిచాతాను ఈ లాంటి విశేషం వరకూ నలువరకే పనికొచ్చే వ కేదెనా చెయ్యాలని ఉంటాటం.”

మారి పొడిగా వర్ణాడు

“చెయ్యకయ్య, చానికేం. కాని అర్థంతరంగా వెళ్ళిపోతే ఏంటాని?”

“ఎవరికి?” అన్నాడు వెంటపతి.

“తూరికి, మీకూ నాచూ.”

“జరిగివంత పనే జరుగుతుంది.”

అంతర్వాసాని

“అది అక్కరమిచ్చే ద్వారానీ గీతనీ” గవండి
మరిగొంతులో ఏదో అపహాసం ద్వారించియు
వంటపతి అడుమంటేనీంది. అతడు కూడిగా
కన్నాడు ఇంకా ఈ ప్రణయ ఇలాంటి దురభిమానా
లతో కొట్టమంటున్నాడు. ఈ సంఘటన వాళ్ళిం
టచిరుంది!

“బిళ్ళోచాడు” అతడు వెంట్రోతీతున్నాడు,
తెలుపు చెక్కపక్కన నిలబడి ఈ సంభాషణ
అంత నింటున్న వాడి వెంటపతి కడపకాటగానే
వచ్చి కత్తుకూ కనారాలో కొద్ది అంది

“ఎల్లప్పుడూ నీవరేనో నోళ్ళొచ్చా!”
మరి వాడివెంట్రోమానీ దింపగా కన్నాడు.
“అంతే మరి”
“భావనా ఇందుమిండు అంతే”
మరి ఏదో చిట్టచిట్టగా ముఖం పెట్టాడు.
“ఎలా నెలుగు?”

“కాటలో తెలిశావా? అయితే ఇంత అద్భుత
మైనా అలా అలాంటిది, ఎలాగైనా తెలియకపోతే
కనా?”

మరి మళ్ళీ ఏదో అలాంటిది అతనివెంట్రోమానీ
అన్నాడు “భావనా నీవు అభిమానా వాడి!”
వాడి అతివిస్త్రు కొంచెం దింకిగాయానీ అంది
“నీవుకూతం లేమా?”

కనారామయింది మరి మళ్ళీ అలాడవలా
వచ్చాడు గడుమంటి వాడి కాటలో తేలదు

11

కాంతవాసం కోమలి వచ్చివుట్టింది
వారంతా అలా కలలలాడుతోంది ఈ వాడొంది
మానీ నిర్వం అక్కరమిచ్చాడు. కన్నా ఎక్కడ
కూడా తనవచ్చారానీ నేనీ ఎక్కడ ఇప్పుడీ అ
కన్నా అలా అలాంటిది కొరగా ఏమింటుందో
దానింటే అలాంటిది నిర్వం. అలాంటిది తెలియ
మరిపోయింది. కేవలం, కాటానా, అభి
యల్ల అభిలాషాలో ఇచ్చి వచ్చి అక్కరమిచ్చి
వారికి లేదు. నిర్వం వాళ్ళలో ముఖ్యం నీవు దింపు
మంటుందిగా (కొన్నివర్షాలవ్యాసేమిట) అని వి
నింది తిరచియాళాడు. అలాంటివాడిని నిలబడి
అన్నాడా అగమ్యుడు. ప్రత్యేకించి ఇటువంటి

యావక అంటే నిర్వంనీ ఒక్కంటింటి “ఇంకి”
అన్నాడు ముఖం చిట్టచిట్టగా కొని ఇంతలో వచ్చి
దానినిండా నిర్వం తెచ్చిపెట్టింది. అయితే
“కృష్ణార్యం” అని నోటిలోయాడు.

“ఇవ్వండినీ?” అన్నాడు నిర్వంఎక్కడగా
“ఏం?”
“ఈ కొరార్థం”
“ఇదికాదా కొరార్థమేనా?”
“ఇదితరం నీ అలాంటి లేదులే, అందుకని
అడుగుతున్నాను”

“అలాంటి ఎక్కడూ ఒక్క మాదిరిగానే
ఉంటాయా?”
“కొరార్థా వాగా అర్థివట్టండి?”
“అవును”
“అప్పుడే నీవేనా? ఇంత అక్క
రగా లేదుమీది వచ్చిం ఎలా మిదింటా అని!”
“ఎంత అభిలాషా వాళ్ళని”
“ఒక్కోచోరి ఇంత అభిలాషాతో మిది
కొరాయావా?”

“నీకే ఏమంటావు?”
“అభిలాషావా అలాగే ఇంత అభిలాషా
కనుకగా మిదిపోయింది.”

“మరికే వచ్చేమేమీ కాదా?”
“వచ్చేమేమిటి? మిదివచ్చి మంటలుంటుంది.
అంతే”
“అలాంటివాడికి మిది?”
“ఇప్పుడు వాడినిండుకులే.”

“ఏం? అది నీ కిడుమేనా? కేవలం, అది
యల్ల వాడూ మిది వచ్చింది కొరార్థం. వాళ్ళ
ఏమో అనుకున్నామని ఈ అభిలాషానీ ఇంత
మిది వాగానే అర్థివట్టింది!”

“అలాగే వాళ్ళలోనీ?” అంది కన్నా చిరు
కోమలి.
“దానికాదా వాళ్ళింటే ఎలా మాట్లాడ
వాడినా వాడు వచ్చింకొచ్చిం ఉంది.

“అయితేనీ, అదే ఎక్కడగా మిది
మాట్లాడుకో. కేవలం నిలబడి ఇచ్చింది.”

అది పద్మ భావనీ నవ్యభావనీ. దీనిని వి
వర్తన వర్తనముగాను ఎంతగా నూరిపోయింది పద్మ
భావనీ ఎంతవరకు అనేక అనుభవములు, ఇంద్రియ
ఎంతవరకు వీర తీర్ణముగడుతుంది ఇదివరకు అం
నీర్వచన ఇంద్రియ తీర్ణము ఇప్పుడేమో ప్రతి వాని
తీర్ణమునుబట్టినట్లుగా ఉంటుంది. తనీర్వచ
నము ప్రభుత్వము పద్మభావనీ మార్పులు చేయవలసిందిగా ప్ర
వచించుచో చాక్రీ ఇప్పుడు ఇప్పుడు నూరివచ్చింది
ఇంతగా అనేక తీర్ణములు వచ్చి పోయినట్లుగా
వివర్తన తీర్ణము కన్పించుచుంది. ఈ మార్పులన్నీ
ఎంతవరకు పద్మ భావనీ పద్మభావనీ, ఎంతవరకు
చాక్రీ గారి ప్రభావము ఫలితము తీర్ణము తెలియ
కాదు ఇలా మారటం అంత సమయము కావాలి
తోటాది తీర్ణము పద్మభావనీ ఈ విషయము చాలా
తీర్ణము తీర్ణము తీర్ణము మారలేదని, ఒక తీర్ణ
మీరగా అ విషయము దీనిని చెప్పేచో తీర్ణ
తీర్ణము అంటుంది.

(కాకినాడలోని అయిదుగురు పద్మప్రయోగం
కట్టింది. దిక్కు తీసుకొని వెళుతున్నాడు. ఇక్కడోకా
నోటికి పదియోకాయల నోటిచ్చింది పద్మ)

“వాడి నవ్వులెల్ల పేదబడి!” అన్నారందరూ. “దీని వాడు చిలుక పిల్లనోలు దిక్కులే చేతులో కనుగున్నాడే అప్పడప్పుడు అక్కణ్ణి తిడితీర్చి ప్రజలూ చూసుకుంటుంటే అదో బృహదా చిలుక అని వాడి ఆ సమయంలో అనిపించింది.

విశ్వం "ప్రేమి బిడ్డ స్వర్గం లెదు" అన్నాడు

“అప్పుడు మర్యాదగా అన్నయ్యా, మర్యాదగా
చాది చాదిస్తావు” అంది మమ్మ.

విక్రం మర్కటాచారిగారు. తమ వాదనలకు
గంటులపరమేశ్వరిగారు వీరిని దం. వేదముని ఉక్తోమం
తెప్పించే పద్మకాయా మాటలు అన్నది !

ಹೊಸರಾಯ್ಡ್ ಲೇ ಔಟ್‌ಗಾರಿ ಇಲ್ಲ, ಆದ್ರೂ (1) ಹಾಕಾ ನೂರಂತ್ ಒಕ್ಕೂಟ ಅಸ್ತಿತ್ವವು, (ಪ್ರಯತ್ನ) ಇದ್ದರಿತ್ ಹೆರೈನ್ ಕೂಲಿಡಿ "ವಿಮಲಾಪ್ರಭಾ, ರವಿಶಂಕರ" ಇಲ್ಲಾ ಇಟ್ಟಿಡ್ಲಿವು ಮುಂತೆ? ಅದಿ ರಿಹಾತ್ಕರವೆಂದು ದೃಢ, (ವಿವಾಧಾತ್ಮಕ) ದೃಢ ಇದ್ದುಹೋಯ್ತು.

అ సాక్షింశ్రీం శ్రీనివాసరావు తన దివ్యవృత్తి
చూపించాడు నిశ్చయిం. ఎప్పుంగ్గనోకు నేరకాట

తెండి, ఇదా, దీర్ఘస్వరీ, వర్షింగ్ కలాప అన్నీకలిపి
ఒకచోట పెట్టుకుని మరచో ఇచ్చాడు దాస్యం.

“అలా అయితే చిక్కులున్నాయి” అన్నాడు
 దాకా

“ఏమిటా చిక్కులు?”

“పార్థ సమీక్షా యా రోశురగోదతతో శబ
సతమత మకలమేకాక పద్మమీదా ఆ అవస్థనది?”

విశ్వం అనియతిగతున్ని నిష్పించి అక్షాను.

“శాసన గోడల” అని విమర్శిస్తూ వాడింది
మల్లెం బాళ్ళు కలహాళిని

“ఈ ఎన్ టి పెపరిస్ట్”ని చాక్లర్ చివ
నవ్వు నవ్వుకూ అబ్బాదు.

“అపరాధమును నిర్మించును తానును కలుపజేసి
అపరాధము లభించినందును పంతులుతో ఆ పని
నిర్వహించిన వినుకొట్లల రామరెడ్డిగారి దర్శనము
గారు. అంతో ఇంతో సంఘము చేతులతో
అభిలాష ఉన్న కాలాంటివాడి గా అపరాధమును
పరచినాడు. దొంగల నీలాలిగారి అంతర్భుక్త రామ
రెడ్డిగారి మునుపు చిత్తుపర్తిపల్లి బద్ది ఉద్యోగాలు
దొంగలే ఎంత రాములందును”

காற்றைப் பிடித்துக் கொடுத்தான். அந்த நேரத்தில்
காற்றைப் பிடித்துக் கொடுத்தான். அந்த நேரத்தில்
காற்றைப் பிடித்துக் கொடுத்தான். அந்த நேரத்தில்

“ఒక్కటే అనుభవం చెబుతావా! తను
కోరుండా నిరూపణం చెప్పాలి”

“అదృశ్యం”

ఇట్టి కట్టలలో సంపదంగా ఉన్నా బాగా
వోదిలాడు అప్పటికి దిక్కు.

“నీ జీవితాశ్శయం ఏమిటి?”

“கருணா காசியை கவியது”

గోలకొండ: ఇంటిది తిమ్మిశిట్టు విజయవాడకుగా
యాత్రా డాక్టర్. వెంటనే వచ్చిత ఈ సమాధానానికి
సిద్దిబాయికి గోల కొండలోని ముఖం తెలుసు దిద్దె.

“ఇంకా మళ్ళీ ఈ పరిస్థితి నుండి
చేపడ బద్ధమందొకరి చెప్ప, చూడండి”

தார் அதிபரின்மேல் மிகவும் மிகவும்
மேலாகவே மிகவும் மிகவும்.

అంతర్వాహిని

“చెప్పలేదు. యాకానా, నీ ఇరవై అయ్యేళ్ళు వీరికిం న్యూరంలో నిండిఉండవచ్చుటటు అందుకని, చాక్లెగాయూ, ఈ రిషయం ముగియలో ఉంచుకుని నిాడు కోసులతో ముంబండ్లి”

చాక్లర్ నిర్విం యజంహిది చెయ్యగలిగి వచ్చుటూ “మత్తయ్య సంఘసేవకుడినీ, సంఘాధ్యక్షుడుడినీ నాకింకెవరూ తెలిపి ఒక్కసారైనా చెప్పావు కావాలి?” అన్నాడు

ఆ మాటలు విడగానే నిర్విం ముఖం ముకుళించింది. తన చెవికి సంఘసేవ ఏమిటి? ఇప్పటివరకూ పూజ్యం ‘సంఘసేవరం బాడుగునా సంఘసేవ చేస్తావులే’ అని ఉగాదివాడు మూరీ అన్న మాటలు గేరి చేస్తున్నట్లనిపించింది నిర్వాసిని!

నిర్విం హైదరాబాద్ కచ్చి మూడు నాలుగు రోజులంది తోంబంపుడు దిన్నప్పటికీ, డిస్సింగ్ చాక్లర్ నిర్విం కోసుల్ని పరాదుర్పించి కనుంజేవాడు. ఒకరోజు నాల్గొంతు దిన్నప్పటినుంచి బగలుగా అడుగులు వేసుకుంటూ ఇంటికి వచ్చాడు అతనిదొంగగా ఉండటంచూపి పద్య కౌంఠం ఆడిసింది ఏం లేదన్నాడు ఏకో ఆలోచిస్తూ వాణువర్షిలో పడుకున్నాడు

చాక్లర్ మామూలుగా రాత్రిపూట ఎనిమిది కాగానే ఇంటికి వచ్చాడు ఆ రోజు రాత్రి ఎనిమిది వాటికా ఇంకా రాలేదు.

“మత్తయ్య భోజనానికి రే అన్నయ్యా, నీవు ఆలస్యం మవుతోంది. నాకు తిరవాత భోజనం చేస్తాను.” అంది ఆమె

“ఆకలి లేదులే” అన్నాడతడు.

తోబొబ్బడి వాటింది.

“చాక్లర్ అప్పడప్పడు ఇంటికి ఆలస్యంగా వచ్చేవాడా?”

“అవును. ఒక్కొక్కసారి కన్నెండుకుడా అవుతుంది.”

“అప్పటివరకూ ఎక్కడుంటాడు.”

“కొన్ని ప్రమాదపు కేసులంటే అలాగే అక్కడే ముద్దుంటావా?”

“ఎవరు చెప్పా రా సంగతి?”

“నాకే”

“నిజమే కాదో కౌంసాంబిల్ని అడిగావా?” వచ్చుముఖం ఎర్రబారింది.

“నాకేంబర్నం?” అంది.

“అర్హుడేలే!” అన్నాడతడు.

“ఏమిటి మత్తయ్య బాల్గాడే?”

“చాక్లర్ గారికి ఎద్దియ్యమిద మూలాకలి గిందిలే.”

“అంటే?”

“మత్తయ్యంటే క్రినివాసరావు! నిజంగా ఇదే మనా?”

పద్య కౌంఠం నీరుగా తలతీసింది.

“పక్కా, చాక్లర్ మత్తయ్యన్నంతే మంచివాడు కాదు.”

“చాక్లర్, ఎట్లి అసలు అలాంటివాడు” అంది పద్య కౌంఠం.

“దిన్నెప్పటిలో అందయో అమరు శీతాంటే ఆయనకి పద్యతో సంబంధంఉంది అందుకే ఆలస్యంగా రావడం.”

“ఛీ” అంది పద్య అసహ్యించుకుంటూ.

“వెనకవు కాదు అలాంటిది మత్తయ్యయ్యో?”

“అవును అంటే మంచిదేమి ముద్దుపడకపోతూ అది అవుతూ కావాలి కా నమ్మకం ఆయన పద్యతో కంటిబనవ్వటం కేమయ్యాను”

“ఆయన అందరితో అలా ముమ్మా ర్రిగా వచ్చే మూలే మాట్లాడకాదు తామూ బొంగురెందే మాటలు వాడు చెప్పాడు. నేను నమ్మకం ముమ్మాటికి నమ్మకం నమ్మలేను”

ఆ కేసంగా అంది పద్య కంట కన్నీరుగింది, ఆమెవైపు వారిగాయాళాడు నిర్విం.

“మత్తయ్యవోకంట చాక్లర్ అప్పడం అందంలో గాని, నుంంలోగాని, తెలియలోగాని చాక్లర్ నీవు తీసికట్టు పక్కా చాక్లర్ రావుండవని వాడు తెలుసు, నీవు తెలుసు, అందరికీ.”

పద్యముఖం కేపురించింది. ఆమె నిర్విం నోడు మూసింది.

“నీకేమీ తెలియదు మురిపంటే ముగిసా, మాటా మృదయమూ, అంతింకే నాకేమీ మునిసినిగింది తెలియదు. వారికంటే అందమైనవాడు ఎవయోలే”

ఈ మాటలు తెలుసుకొని అతి సహజంగా ఏకో పక్కాన్ని చాక్లర్ నిర్వాసంతో అంది పద్యం

నిర్విం మురేమీ మాట్లాడలేదు. ఇటువంటి పద్యం తెలియదు. పద్య అనే కల్పిత లింగి కనిపించటం

६४३

తదు. ఏదో యోగి తేజస్సు విరజియ్యకూ సక్రియ,
శరణ, కుండరణ విర్రుచియ్యకూ అనుగూఢి పాఠాదు
విక్రియ.

పరిశీలించి ఉన్నప్పుడు మొత్తములో పోగొన్న వస్తువు
 మరల వస్తుంది. కాత్రి పన్నెండు దాటింది పద్య, విశ్లేషణ
 అలాగే తమ వాక్యాల్లో ఉన్నాను తెలుపు పద్య
 ద్వారాది పరిగె రెండు పద్య తెలుపుతీసింది ఎగురుగా
 తీరిన ముద్రలు దానిని నుండున్నాను

అప్పు ఆ సమస్యను వారిలో కొటిండి వాం
తైలుమూరిం జరివారి సాచ్చిండి సైరీ యాగ్గి
పంగిరీ పద్ధిటి అంబూ లి పరికొచ్చి విశ్వాన్ని
మూకాడు

“అరి, అనమిటోయ్, ఇంకా అలాగే విద
బాగుండా పూర్వోక్తా వేం?”

“பிரதமர்” என்று சொல்லுகிறார்.

“ఇది గొప్ప శక్తి దానిని గోసం తెలుసు
మరి జాగ్రత్త కావాలి”

నిలింపివు కెప్పుకొక్కాడు. చాకిరి బట్టలు
మార్చి పొడిచిలు లేకున్నాడు అనున మామరి
గా నీ మాటలు ముకున్నా నిల్పి మాత్రం ముఖానంగా నీ
తిక్కాడు

“మృత్యువు” పాటల అమోఘ విమలమండో
హారం ధ్వనిం లేమనకుంటాను” అని అనుకున్న
టగా గోటికాదు దాట్లో.

“ఎవరి సహితం?”

“ఎవరో కూలివారు, పాపం ముందు కోసటానికే
కూడా లేనివారు. వాడివివాస మటువంటి అంశ ఆధార
పడి ఉంది - చిన్న పిల్లలు”

విక్రం కొంచెం అపహృతంగా చూడడు
చార్లర్ వైత్ర "చూడరా!" అన్నట్లు పవిత్ర భీమాగా
విక్రంవైత్ర చూసింది.

తెలవారిది. కాళి వాడలో తిమ్మలవలె
వాళ్ళకే కాక తగిలించి అయినా సరకు తెలుగు
దీప్తివారి అనుబంధంలోనున్నాడు ఇంకాలో ఎవరి
కే నేటి దీప్తి వచ్చి, వాళ్ళకే కాళి నిజమైనది నిజమే
భూతాని ప్రయోగ తెలుసుకుంటున్నామని తెలుసుకుంటే
అప్పుడే తిమ్మల వారిని చూసింది అప్పుడు వాళ్ళకే
అలా అనినాలో దీనిని చూసింది మరొక వాళ్ళకే
అలాగే దీనిని చూసింది మరొక వాళ్ళకే
దీనిని చూసింది మరొక వాళ్ళకే

జక్కా! శిష్యులారా! నీవు నుండింది. "అంతా అదృష్టం"
అని జక్కాని అనుభవం నుండింది.

విష్వం ప్రద్యుతం నూనాదు అమె చిరువస్త్ర
సప్తకోంది అమెనూదా వస్త్రాదు "ఏమిటి కథ?"
అన్నాడు దాక్టర్ అది మానీ "శరణాత చెయ్యత లే"
అన్నాడు విష్వం

కాదిలో చాటుకుంటున్న అస్సరం ముఖంగా వాడ
లేనా చాకరి? ఇవే ప్రయోజనాలలోకి దిగింది మద్య
రత్తినిబట్టి నేల చెనోంది. విక్రయం కూడా ముదిరి
దిగిరి తుంది కదాని చెబుతున్నాడు

[illegible]

“మీరు దీనిని చూడండి!” అని నాకు
చెప్పి నాకు చూపాడు.

“కాదు కాదు, చాలీ చాలుగానే ఒంట
పరిశోధించండి. వారిని చెప్పి ఉన్నవారి మాటల్నింటే
చేస్తున్నాను.”

విశ్వం అపరిభవయోగం

“ఏ దాత ? శివబాపరపునారాజా?”

“చివ్వి దరిమిగ నా నూ రివోళ్ళు దిమ్మ
పొడవొసే దొడ ఆయి తరి కడుపు చల్ల గా నూర్చి
బరిమిదారి”

శుభ్రలో కలిసిపోయామనకు చెప్పి కట్టించు
గిరాణు ఒక్క మంచిపని చేయ్యమని దాక్కర్! తమ
సహా ఇర్రాదు!

విష్ణు ఇంటికి వెళ్ళిపోతే చీటి వదలి ఆస్తితో
వచ్చి నిత్యం పాటలు చూస్తూ "అయ్యయ్యయ్య" అంటే,
దానికే ఆ పని వైఖరి చూడవచ్చును. (పేదగా చూడడు.)
ఆ సమయంలోనే విష్ణు ఎడలో ఆసురు
పేదగా ఉన్నప్పుడేమోనూ మురిపెనాయాడు "నిశ్చేతన
మందిరం పోయినది సుపాత అయ్యయ్య అతిపాపం
చిరునవ్వులు చూడక" అన్నాడు విష్ణు.

డాక్టర్ యునీ యునీ గా నివాసం.

పద్మజీవిమా అట్లం కోక విన్నం నైతి అయో
మాయంగా చూసింది.

వరాహమిహిరాచార్యుని సంఘ సంస్థరణము

శ్రీ గొల్లాపిన్ని వాసుదేవకావ్య

త్రైవర్ణ్య శ్రీవరాహమిహిరని సూర్య కా కమ్మకగా తెలియబడుచు అతఁడు రంగుల గ్రంథవ్యయమును చూచి విశదల వాడు గర్భిణ భావనవాహులు వాళ్ళుగల తో గొల్లపిటి నిండు ప్రాయమున్నాడు

“సప్తంతరిక్షిణకౌమరీహ్యం”

కొద్ది శ్లోకములవలన ఈ పండిత ప్రతిభకు విశ్రాంతి సభలంకార ములులలోని యిందరి రత్నముని పండితిలో కష్టపరము శ్రీ విశ్రాంతి వరపాఠాని సూర్య చారిత్రికల భిన్నాభిప్రాయముల లక్షణముల ఆ గోపతి ఇత్ర ద్విలక్ష్మణము. తిజ్యునిని రాజధానిగా గౌరవ కర్తవ్య పాతాపాలంపహిపాఠం దేవ శాస్త్రుని విశ్రాంతి వరప్రతిభలతో యింక వరాహమిహిరని కౌశిల మిచ్చిం వాఁడని కా యభిప్రాయము.

ఇతఁ గీరిని సమకాలికులకు ప్రాథమపండితులకు సూర్య వ్రాయించియుండుచు గ్రంథము పెరుగును

కౌశిల వాఁడనియింది గొల్లపి యులను వ్రాయించింపు గర్భిణి గాది ప్రత్యేకము వనుపఠించుచున్నాడు.

మిహిరఁడు ముగ్ధశిః వ్రాహ్మణుఁడని శ్రీ భట్టాశ్విలాచార్యుఁడు పునాశ్వింహి తాళానుక వ్యాఖ్యలో “వరాహమిహిరాభ్యో నుగర్భిణి” అని నిర్ణయించినాఁడు ఈ విషయము మఱి కెల్ల తెలిసినో యని మనకు సంశయము కలుగును. కౌశిల జన్మకాలము గీరిని కీ విషయము తెలిపియుండును. మూలమునకు తిగిన వ్యాఖ్య వ్యాఖ్యాతకు తిగిన మూలము, పెరూస్ భట్టాశ్విలాచారు మాత్రము వాడుకవ్యాఖ్యానంబెరిగెనది పోలవరహిత వ్యాఖ్యాతృ శ్రీ కలవాఁడనిది పునాశ్వింహిలో 76 వ అధ్యాయములో 65 వ పుటలో.

“ఆచార్యుని శాస్త్రాని అహ్మభిర్నింపం ప్రరభయాన్ని ప్రసంగితాని. యదస్యకలపహితావ్యాభి ర్వాన్యభ్యాకు ముగ్ధా కేవల మక్షిరాదాం శ్యాభ్యాన్య

అయితే వరాహ్యక మగ్ర తథానిం ప్రాచీణ్యం! అని చెప్పకొన్నాడు.

“మణివా కలయం కుయం మణి” ఈ మాదిగ ఇంకను మేలుగులు వారిపట్లున్నది

విహిరని ప్రతిభానిశ్చయములకు సూర్య యు కౌశ్చనినిశ్చయములకు సూర్యయూ వ్రాయిన యు పన్ని అది యొక పునాశ్వింపమే మార్పొనుకొని వాటిని మరొక్కమారి వి ప్రతిపఁడలంది ఈతని ప్రాజ్ఞతకు కేవలజ్ఞతకు లోకజ్ఞతకు మధ్యకులకలన సిగ్గింది శ్లోకములకు సహృదియులండించుచున్నాడు. ఈతని పునాశ్విని పునాశ్విన్యాలని తెండును విజ్ఞానామృతభాంపములు విజ్ఞానినిహితాదు, సిగ్గెను రచించింపు తెలియుచున్నది. కౌశిల వానిని చూచి యాఁడలందు భాగ్య మెప్పుడు గలనో? పునాశ్విని కను కేవలము కౌశ్చునిని అలవరిం పునాశ్విన్యాల అట్లుగాక కౌశ్చునిని దృష్టులకును అగ్రుతాంపి యును గర్భిణినిగా యుండుచు ఈతఁడు విజయము మిహిరతో ఈతఁడు చూచిని దేవియుండును కీ చూడఁడు వాఁడులోకులు ప్రులయంబు అదుభుతముల కై మిహిరఁడు కిందించి లోకమునకు పునాశ్విన్యాల శ్రీప్రకీంపాధ్యాయమున దివ్యోగ దేవమయ్యుచున్నాడో!

ఇదే సరిత్రాః పునాశ్వినిపారం
పునాశ్వినిం సవ్యరిచైః దిశః
త్రైతాపీత గూర్జిత శివరాస్త్రీ
రత్నోజ్జ్వలా రాజ్యములస్య పారం

రాజా సమస్త భూమండలమును విజయించినా వాని కెందులొప్పుర మేవారముగా! ఆ పట్టామున గృహము, ఆ ఇంటిలో శాకాహార ప్రదేశము (అంకితరము) అందులో పర్యంగము వారము. అంగు సర్వోత్తములు మండితియును రత్న భూషణ భూషితియును అగు శ్రీ రత్నము వారమైనది.

2. శ్లో. రక్షాని విభూషయంతియానా
భూష్యంతే కంఠా నరత్నకాంత్యః,
తేహో వివిధానరత్నరత్నా
సో రత్నాని విభాంశాంగ సంకథః.

రత్నములను కంఠ లంకరిం చేసెను రత్నకాం
తులచే యోమలు భూషింపబడెను ఎట్లందులని రత్న
విహీనుర లైవను లలన మనస్సుకు నారించును అంగ
కాంగవంగమును కదలిం రత్నయ ప్రకాశంప
కాలగూఢా

3. శ్లో. ఆకారం వివిధానానాం రిపులంజేతుం సమ
తంత్రం చింతితానాం కృత్యుత కేవలార్చన
మంత్రితానాం వివిధానాం క్షితిభూతా నాం
దుఃఖానాం నిర్ధిశ్తానాం సుఖలభానాం కాంతా
సమాలోగవత్.

కాంతాదులను మన కరికవికారములనుకాచి కేవల
మునుకు జయించుటకు లేదుమా తిలక్రముల కాలో
చించుమా చేసి భయమా చేయుండేయూ పనులను
గూర్చి వాగ్విజయం మంత్రములను జనభుమా
అన్ని యెడల సంయోగపడెనుచు చిరకృతిగలవారై
దుఃఖసముదాయము ముగిసి రాజుల కేహో కొండము
ముఖమున్నది చెప్పకలనీయున్న కంఠ సమాలోగిని
పొల్పకేగదా!

4. శ్లో. కృతంపద్యం స్వప్నం కృతమపిపద్యకాం ద్వాద
శః

5. రత్నం ప్రీత్యోగ్యం కృతవిద్యోగితంక
పరితా
తదానాం నరార్థేనా నుకరిమయ పొఖ్యానిదిశిన్
గృహేలక్ష్యమన్యః పరిత ములూ నూనిధివః
వివిధ మూచియూ కాకంనూ తలం చింజు మనుష్యుల
కాంపియను గలింతుండీ ప్రీ రత్నముని కన్నయూ
విధిస్త రత్నమును విధాతి స్వలం చియుండలేదు. వారి
కొంకె గదా ఏర్పాదములు, వారిజుండేయే గదా నూన
పుడె పుక్కుని పొఖ్యమును పొందికలనీవాడె
కున్నాడే అదీ గృహలక్ష్యులను ప్రీ లవ్వి విధము
లం పొఖ్య విధియులచేతి గంపింపదగినవాడు.

6. శ్లో. ఏవంగనానాం ప్రకపంతి దోహవ
ప్రకాగ్నానాం రేణుకాక విహతా

7. దుర్జనా నే మనసానిరర్కః
సద్భావనాకేవలం తాని రేణుకా!

అంగనానామనందని గుణములను కర్పించి
కొండెరు ప్రకాగ్నతం మలంబించి దోహముల నెత్తి
మానెదను వారు దుర్జనుల యని వానికీయను.
వారిల ములలు సద్భావయుక్తములు కావు (ఏల యని
యంగులేని)

8. శ్లో. ప్రబ్రూత సర్వంకేతకానాం
దోహా వీయూ నా కరిత్ మనుష్యైః
ధార్మిక ఫలైః ప్రమదానింస్త
సనాధికాన్త నును వాగ్వి తోక్తం.

అయ్యలాచా! నిజమును తెల్పుకు, పుణ్యముచే
ఆచరింపబడెని దోహముల సంపద తెన్ని చేయు
మన్నానికి అయ్యది ఏమాటిని ధార్మికులచే పుణ్య
లంగనానామను వివరి వివరులున్నాడు. మనువు
పుణ్యములన్నాడు ప్రీతే సనాధిమలని తెన్ని
యన్నాడను మామెదు

9. శ్లో. సోమ పూసా మదా వ్యాసం గంగర్వర్వక్ష్
కాంగం

అన్ని ప్య సర్వధీర్వ్యం తిన్యాన్నివ్వుసదా
ప్రీ యా!
చంద్రుడు క్రిందమునకు కుచిత్వము నిచ్చెను
గంగర్వర్వక్ష్ ముగ్ధితిమై వాక్కునిచ్చెను. అన్ని సర్వ
ధీర్వ్యము నిచ్చెను. అందుచే ప్రీయమక్తుములచే
పదితమైనవారు.

10. శ్లో. బ్రాహ్మణా సాదత్ సేద్యః గావో నే
ధ్యాన్విర్వర్వక్ష్! అన్యాయుగలో సేద్యః ప్రీయో నే
ధ్యాన్విర్వర్వక్ష్!

బ్రాహ్మణులు. సాదయలు పరితము. ఆత్మల
వృష్టప్రదీక్షులు పదితములు. సేదల సుఖముల
ముఖ్య గమలు పదితములు. ప్రీయ అమ్మింట
పదితము.

11. ప్రీతిః పదితములం నైకాదుగ్యంతి
కర్పిత్! మానీ నానీ రశోహ్యతాం దుష్కర్మకర్మ
పర్వతి!

ప్రీత పదితత అపహానమేది. ఎవ్వరును
ఎవ్వరూ ప్రీ లవరింపరాదు. వారిగల యుతు
ధర్మము ప్రతిగల వారాచరించు సాదయలను పొక
కుమున్నది.

పరాహమిహిరాచార్యుని సంఘ సంస్కరణము

10. బామయో యానిగోదో కపత్యై ప్రతిపాత
తా|| తానికృత్యతానీక నివర్తంతి పనుంతరిః||

గృహిణులే యింటియందు వదిలి మరదండ్ర
బాతుడుతో అటివారిచే తిరస్కరింపఁబడిన కులాలగ
నలు అట్టి గృహపతులకు కేసింతుడు వారి కొడుకుల
పాలకు గృహములు కృత్య ప్రయోగములచే మతిము
లయిపట్లు పూర్తిగా విశేయము అవగా అట్టి కుటుంబ
ములు పూర్తిగా మాలావిభ్రా నమయిపడ్డారు.

11. శ్లో|| బాయో వా స్యజ్జన్మితి వా సంభవ త్ప్రకృతౌ
వృత్తాం హే కృత్యమా ప్రయోగిరేవాం
మర్యతాం తా మతిమృతమ్||

తామ పుణ్యమైతే తా లోకమున జన్మించవలయు
నన్న భార్యయో లేవా తిరియో కారణములచూచు
అత్యుచై ప్రతిపాతానీ ర్యం శేవ కరణాశ్రితిః||

అను కృతివాక్యములకు భార్యనుండు తాచే పుత్ర
కృతిగా మఱపుడు జన్మించుచున్నాడు గదా అట్టి
జన్మకారణముల పరిగ్రహాలకు శ్రీ రత్నమును
నిందించు శో దుర్బలతారా|| దీని కన్నా దీని సౌఖ్యము

12. సంపత్కృత్యుగ్ధ్యుక్తిమే తోషే ప్స మ
కృత్యై ప్రతిపాతః, వరా నతిమతేతంతే తేజాశ్రి తర
మంగనాః||

తాంపత్యసర్వము తెచ్చుకొల్పఁబడినను కృత్య
కారణరహితములకు సహజమైన తోషకుని వదిలి
యిచ్చును పుణ్యధరా మాటలే తిలంపనని వారి
కన్ననూ అర్పింపముల శ్రీలే కావ్రాడుపరగమున
తేలుగా యిచ్చును

13. జహిగ్లోమాను చక్రాసా తాన్తితః ఖర
తర్కతా, తారాత్రిమనే ఖిమో జహిమ్యక్త్యై నిస
కృతిః||

అవ్యక్తినిగ్రేహించిన మనుష్యుఁడు బుజుటికి
కంటకలు కనుపడుటగా నాధిభ వర్షమును సేసింది
అగమనములు ఖిమమైనదా తిరుగఁబరయునని
తారాత్రి ప్రభువులలో ప్రాణుత్పత్తిను విధింపఁగడి
యిచ్చును అలాపరిం దివకా దా పాపమునుండి నిను
మరదలను విశ్రాంతి

14. నశితేవాని తర్కా మనైరి మదనాశియః
త్యైకైకైరిక ప్రంతే తరైర్కైయ యాన్తితి.

పుణ్యమును మాడు నుపకర్షింపఁబడెనను తనయక
క్రతలే కామేర్ష్యను జయింపలేదు. శ్రీయైవతో
దుర్జయతునకట్టి కామేర్ష్యను దైర్ఘ్యముచే దొరుక్కొని
నిశ్శాంతింప గలఁడున్నది.

అనగోధ్యై కుసాహూవాం నిందితా మపహాశ్రియః
మచ్చతా వివ రోగాజాం రివశ్శోరతి జల్యతాం||

అసాగువులకు పుణ్యముల జారవ్యయము శూన్య
యేమింపఁగాను, దొంగ ఇంట దూరి పదార్థములకు
దొంగిలి పఠగలిగి పోవుచు తన్ను విప్పించిండ్లు
గృహపతిని చూచి నుంపుగాలేరిన ప్రజాసయోజనము
వలలోకించి దొంగ|| నిలు నిలు మన్నుటన్నది. తా
దమృతమే లాడువారిని శూన్య నిందించుట చూడగా,
అనగో ఇది ఎంతయో అర్థవర్ణనలనీసిన విషయము.

15. పుణ్యకృతులారా కామిరీవాం
మరులే యాని రహాం జతానిర్యాత్
నుకృతిజ్జరియంగనా గతానా
వతరహాశ్రి ప్రతిపాతీ ప్రవజహ్యం||

పుణ్యములకు రహస్యముగ అంతఃపురములలో శ్రీల
లిపివ కృత్యములను చేసి బాధించియున్నాను వాని
నిప్పించిని విప్పించి చారిత్రములు కృతిజ్జరి గల
తారాబలే వాడు చేసిన మేలుకే నిలంచి తీసు మృత
భర్తని కేరీరములకు కాంగిరించి అగ్నిలో మునుగుచు
న్నాడు

17. శ్రీరత్న భోగోస్తీ నరవ్యయ్యై
నిహ్యేనీ సంపత్కృత్యుగ్ధ్యుక్తిమే తోషే
రాజ్యవ్యై తాతోఽశింతుంగనాశ్చ
తృప్తాశ్చోద్ధిపత తాదు శేవమే

ఎవ్వరికి శ్రీరత్నముతో భోగము కలహో జాఁడు
దరిగఁగడెనదా రాతే యలను ఎట్లందురా? కాజ్య
సారములు గెండు అయ్యరి ఎవ్వ యింపురా? భోజ
నము, అంగన, మిగిలి ధనానికములు తృప్తాశ్చలము నుద్ధి
నింపజేయు కలెలకంటిది.

18. కామిని ప్రభువు యాకవానికృతాం
మందితలు న్నుడు వీడిరి స్వకాం
ఉత్ ప్రసిం పతులంబులు యారరిః
తా నభాత్పరకత్తీ నీ నీ యతిః

సముద్రత యాకవయో ప్రభువు యాకవోకాన్య
నికాంగియు మందితైనట్టియూ మూలసాధ్దావనా మే

కుశోపరమేష్టి స్వరగలఁజేయూ తివ్రత ప్రకటనలే
జాన్పట్టియూ శ్రీరత్న పయన గూఢాశోక్తివల్ల
సౌఖ్యము బ్రహ్మలోకములో నైవ లేవరి కా
యిచ్చిపోయెను.

19. త్రిత లేవ ముగిసిపారవె
మూలకావన ఇల్లి వీర్యవీరకాం,
బ్రూరిదాత్మ భవతే న కం నుఖం?
యైవహస్య ములంబు న స్త్రీయం

అ బ్రహ్మలోకములో వేదములు మునుప నిద్ద
దారికాదులు గలను. మరియు చెప్పలను కేవలము
విషయము విషయం కేవలము చెప్పెను గలను.
నైవ పేర్కొన్న కాంతావర్యులను సౌఖ్యము విధాన్య
ధరియను గలదేమో చెప్పును.

20. అ బ్రహ్మలోకం విమల విమలం
శ్రుంశ్రీ ప్రయోగం అతే పయనం |
అ కాంతా యైవ చతుర్ముఖ్య
మోక్షం లోకం గమ్యం యులంబు

ఈ సమస్త బ్రహ్మలోకం ప్రపంచము
శ్రుంశ్రీ సమాగమములను యున్నది, ఇర్వియమును
కాంతముగా విచారించుటల జరుగె! తివ్రత
సాంధ్యమును విలసింపబడు మహాశక్తియైతే కాలు
ముఖము తెల్లయింది సారాణి గాధలకుం యును
తెల్లయియున్నది. ఇట్లే స్త్రీ ప్రకటనాధ్యాయమును
వర్ణించి అటుపై సౌఖ్యకరకాధ్యాయమును ఇంచు
జటిల కాస్త్రీయ రహస్యములను తెలుసు చేయు
యత్నము.

21. జాత్యం మనోధర్మతం మధ్య మధ్య
మూలకావన ములంబు మనో నియోగాత్.

చిత్రక భావము మూలకావనము శ్రీ
గణేశం ది ధర్మ పురితం ముఖమధ్య తివ్రత.

మనోధర్మతముల జాత్యముల (అవర్ణక) సౌఖ్య
మూలకావన అక్క నివాసిదే ఇతరుల జాత్యములను,
మూలకావనము కాదుని నివ ముఖము శ్రీ ముఖమని
వలంబుతో అట్టి ముఖమింతో సమానము యాత్మతల
కావితే అ విష ప్రపంచమును అనుగా వీర్య మెవ్వరి
చెప్పెను ప్రయోజనము లేననుబాన్మును విలసన
నీతియ "మనోహియాలం మార విషయాలం" అని
పత్రికా మూలకావనలో వర్ణించియున్నాము.
అనుగా మనమందే స్త్రీలయెందులకు ముఖ్యతారము
వలె ముగిసి జాత్యలోకము ప్రధానము గాదును
తెల్లయింది.

"ధర్మకాండం పాదవర్ణన ముగ్యం
విషం రాత్యం కాన్యకా మేలియద్విత
ఏకం శాశ్వతా భావితే స్త్రీయ భూయః
కేవల పర్యం శ్రీయోగావ్యవేదం.

ఒకానొక చెట్లకొద్దుమరిది భూమిలో కాటి
వీధిలోకి వెండి అతే చెట్ల అరుగు అట్లే విత్తము
సూచి ఇట్లు అక్క స్త్రీలయెందులకిని అవిధానము
యిచ్చింది. శ్రీయోగానుబంధి వీర్యమూలము
ఒకానొకలో గలను "అతేవీ పుష్పయోగాత్
భూకామి శ్వరీవీర్యం, ప్రకృతి శాశ్వత మధియ
సంధికావ్యక్తి భూయోగా." అను గీతాలో వివరము
పూర్తిగా అనుబంధము.

అత్యవసారి మునుప ఇంచుమీస |
శాశ్వత పర్యం విమలము శ్రీయ విష కీ ప్రాం.
యోగో య మేల ముఖం కేమలము శ్రీ
యత్తేవ మనోధర్మత త్రితావోయోగాత్.

ఆత్మహత్య.

శ్రీ మంథా వెంకటరమణరావు

పాత్రలు: రామం, కమల,
సరోజ, తల్లి.

రంగం-1

* * ఒక గది - స్టేజీ కాస్త ముందుకి ఒక పెద్ద మంచం చేరబడిండుకు వీలుగా- తలవక్కు, పెడల్పటి పొట్టి స్థూలు - మీద తెల్లటిగుడ్డ, ముందు నీసాలు - మంచముందు మూడు కుర్చీలు, దూర దూరంగా- వెనుక, ఒక టేబులు- దానిమీద పెల్లురిందా పుస్తకాలు- టేబిల్ మీద కాగితాలు వ్రతీతలు.

రామారావ్ మంచమీద వడుక్కుని ఉంటాడు - డాక్టర్ అరెన్ని పరీక్ష చేస్తూ ఉంటాడు వెనుక, రామారావ్ తల్లి, అరెనిగార్వ కమల నిల్చొని ఉంటారు.

తల్లి ఎలా ఉంది కాబో?

డాక్టర్ ఫరవాలేదు .

తల్లి : ఈ వారంరోజులయ (హాం (హాం) రోజు కాదు.

డాక్టర్ : కావ్యలోకి వచ్చింది.. రోజు ఇలాగే ఉంటే కావ్యలోకి వచ్చింది.

తల్లి : మిమ్మల్ని పంపించుకున్నాడు

డాక్టర్ అయ్యో! ఏమిలేదు మరి రెండోరోజుకి అఫీసుకి వెళ్ళిపోయా? ఇది కేసుం పూసంబంబు అయింది - ఏమయ్యా కనిశేఖర ?

రామారావ్ మీ దయ.

రా : ఏమయ్యా చేతులు కడుక్కుంటుంటే నీళ్ళివ్వండి.

తల్లి అమ్మ కడులా డాక్టర్ గారికి నీళ్ళు, పంపు. (డాక్టర్, కమల వెడతారు) ఎలా ఉంది కాబో ఇప్పుడు?

రామం: కడులు

తల్లి : ఆలోచించడం కా కావ్యం అయిపోయింది. కామం: తోడయి.

తల్లి అలాగే అనిపించింది కాబో - ఎప్పుడూ ఆ రాత్రులు ఆ పుస్తకం గొడవ నీవ - ఒక నిమిషం అమ్మా తెలివంటూ ఉండాలా? ఇప్పుడు లండన్ లో ఉంది

రామం అంతేకంటే ఇది కేసు.

తల్లి : కాస్త తెలివైనది ఆ గొడవలో వదిలొచ్చి..

రామం: ఎలాగో పైలా కాలం గడచింది!

తల్లి పోనీ ఇప్పుడున్న ఆ ఆలోచనలు పెట్టొకోవ.

రామం: ప్రపంచం వచ్చేదా?

తల్లి : నిన్న నామం (తం వచ్చిరనేకు సరోజ వూడా వచ్చింది .

రామం: (చిరాకుగా) సరోజా?

తల్లి : ఆ..

రామం: అనిపించింది మరి దయచేసి?

తల్లి అదేమిటి కామం? కాబో తెలుసుకుంటున్నాను.. ఒక అఫీసుకా అని, దూరపోయామని వచ్చింది.

రామం ఉదయించింది.

తల్లి : అమ్మ కాబో - నీ కష్టం గా గొడవలోకి వచ్చిందా? అలా అమ్మా!

[డాక్టర్, కమల వస్తారు]

డాక్టర్ (కావ్యం తీసుకుని) మూడు గంటలలోపాది తెలివైనది తెలుసుకుంటున్నాను ఇప్పుడు, ఇక్కడను నిద్రిస్తున్నా..

తల్లి : తెలుసుకున్నా..

చార్ల : నానకల్లా వస్తాను... నవ్వెట్టుక
అలా చింతకాయల్ని తాను కళ్ళు తూచుక
వసుకో.

రామం : చార్లస్ కొడుకా ఉంది.

చార్ల : ప్రతిత్ని చేత అవుతుంది.

రామం : నానాని పగులకొనాలని అంటుంది.

చార్ల : అలాటి పనులేమీ చెయ్యకు—నుర్రేపైయి,
పసుకోవాలని లేవచ్చు అనికొని అనుకుని
పెంబుకు వస్తా వస్తా!

[చార్లర్ వెనకాడు—కమల దిక్కిరి పేగుస్తుంది.
అరిత నాటి కొనుగోని నూచుంటాడు]

రామం : కమల ఆ ప్రయత్నం కలా అందుకో

తిల్లి : చార్లర్ గారిని చెప్పేస్తే నింలేమా?

రామం : చార్లర్లు నునక చెట్టతాడు! ఇది చెయ్యకండి,
అది చెయ్యకండి అంటూ వారించా అంది.

తిల్లి : చదవడం ముఖ్యం, ఆలోచన ముఖ్యం
కాదు! ఈ వారం రోజులయి ఎంత రోగం పెట్టక
వచ్చేస్తే నీకే తెలుస!

రామం : ఎందుకూ చెం?

తిల్లి : అజీం (రక్తిరా) ఒక్క తెలియకుండా
అర్ధమాయా రాక్షసుల పరివారము అని
వెంట్రుముగూర్చి తిండి అని శత్రువునూ
జూచుంటే.

రామం : (విద్వ) అర్ధం అంది! వస్తుంది—రామా!
అర్ధం, కలరా, మహారోగం, ఇతన్ని రావడం
ఏం వెంటాడి అందిలానే నానా వస్తే
వస్తుంది.

తిల్లి : (కన్నీళ్ళు కురిపిస్తూ) ఎందుకీలా వచ్చేదిస్తావు
రామం అన్నీం పున్నీం ఎరుగనిది అది
వెంటేలు పడిపోతుంది చూడు ఈ వారమయి
తిండి, నివాసేను పరిగా, తిల్లి ఎలాఅయిందో.

రామం : (కమలకేసి చూచి) నా అరింజెనూ తిండి
నివాసా నూకొనిం కావడంలేదు... (చిరునవ్వు
పర్య) ఎందుకూ వెంక ఒక్క ఒక్క అర్ధం.
ప్రేమాయకు కిందికో, మహారోగం కిందికో
మారినా మారివచ్చు. ఈ చార్లర్ మన్నా
అపగలరా (కమలకేసి చూస్తూ) అరికి
ఎందుకో వాడున్నా చేతనూ

[కమల ఏమీ అడదు... ఏ భావనూ కట్టిక
వరదడు]

తిల్లి : (తల తుంచానీ కొట్టుకుని) ఆ మాటలన్నా
వంటే తల తుంచానీ కొట్టక రస్తాను

[కమల వెళ్లి ఆమెను తట్టుకుంటుంది]

కమల : అనియ బ్రతిక్కు ఆమె మోహానికింటూ
ఉంటే మీరు మరీ ఇలా?

రామం : మోహానికింటున్నానా! (చిహ్నంగా
పర్చి) పరే పరే మీ అంబి! మోహానికి
ఉంటుంది.

కమల : (చిరునవ్వుతో) కాక మరేమిటాంటే ఆ రెయ్య
వలా వెనకకొట్టుడం, చిన్న అర్ధం వచ్చింది!

రామం : అయ్యో... చిన్న అర్ధరాత్రి అంత చిన్నదాకా
వెంటుకు నీరిచితి! ఒక్క తెలుసుకో వస్తే నీ
పోతుదా?

తిల్లి : తిరుకో. నీ గడం తట్టుకుంటాను. తట్టుకుంటే
తెలుసుకొనాలోని కొత్తరంపెట్టు— చిన్న పిల్ల
దానికే తెలుసుంది! ఏదో నానానా చూడ
లేక అంది.

రామం : (తెనోందేలో) ఒక్క తెలుసుకోను. పోతుకు?
పోతే తెలుసుంది. అంత ప్రేమాయకులయింది—
అనిన. ప్రాణంపోయింది? పోనీ తుడిచి
పోతే— అంతేనా? పంపాగా వచ్చేస్తా,
మోహానికి తుడిచిపోతాం

తిల్లి : (ఏమిటా) నేను తగలదాకా ఆ మాటలను
బంగారుతిల్లి అనేది తప్పకేసింది! అదంటే
ప్రాణమే నీకు. ఒక్కటాట అది ఎదురుకునా
దాన్ని

కమల : వచ్చేమయినా అంది అరెయ్య వెంటుకే
చిస్తాది?

రామం : నువ్వు ఏమిటా? కొన్నే నే అన్నక
అయితే ఏమిటా అయ్యో? నీకు అందుకా
మోహం కిందియింది కొనా?

తిల్లి : అది ఎంత రోగం పెట్టుకుందో

రామం : తెలుసుకొన్నా— ఆ మహామోహం ఒక్క రోజు
లేకన్నా లేదీ వారం రోజులయి మంచానీ
ఉన్నా— ఎంత రోగం! భగవాన్! నా శత్రు

అ త్మ హ త్మ

శెడదబట్టి తేల్చించు... నన్ను చంపు.. అప్పుడా
నిరాల...అవర్యం...

శర్మ : అయ్యో శంకర్ . (తెగిపోతోంది...
 కానీ నీకు అయ్యో పడుతోంది)

கனம் : உதவித் திரு. வி. வி. வி. .

[అమెరికా లేవదీసి, తీసుకొనివెళ్ళింది]

ಕಾರಣ : ಪಕ್ಕಿ ಅಡ್ಡಿ ಪಕ್ಕಿ ಅಡ್ಡಿ

అత్త కాదబ్బిదను బాటి.

[అంబరిగా ఉన్నాక చిరువేపులపై, హరి
రాగం తీర్చుకు మళ్ళీ అంతలోనే రాగం బదిలీ
తుంది- యథా కంఠధీమ హరిగతుంది- ఇట్లుగా!
నన్నుబారిచ్చి ఆలోచిస్తూ అంబారు కొంతసేపు
ఆలోచించి]

కనుక! కనుక! (అనాదిలేకపోగా కట్టిక)

క యి—బా! (కళ్యాణుడు దిగివచ్చి నాటకమును ముగిసి కిందకొనిపోయి)
 నిర్భయం అతడు నిర్భయమే అంతా! (కళ్యాణుడు దిగివచ్చి నాటకమును ముగిసి కిందకొనిపోయి)

[కమల వెన్నుదిగా కన్నుంది.]

కమల సీతచారిత్ర

రామం : (ప్రకాశంగా నువ్వుపై) ఏమీ అను
కూడం ? దివిసేద రో?

மேலும் விரிவாக விவரிக்க வேண்டியிருக்கிறது.

சாலை (புதுச்சேரி அருகே)

కాదు! చక్కని చదివోద్దన్నాను మా? చదువు
కాదు—దొంగ... నీవు చదివోద్దన్నా లేదు
చదివి బియ్యం తెచ్చుకున్నా నులేదనినా 24 పే
నీవు.

శుభ : అయ్యయ్యా! గ్రామ ముక్తయిందే—నన్ను
 పిలిచింటే ఇచ్చిఉండినా—అక్కడించి
 అందుకోవాలా? గ్రామ ముక్తలదిలేదన్నది
 లాభమేమిది?

రామం : గానీకదా ?

కనుక ఇది చూడండి.
గాయం కదూ ?

[வினாக்கள் 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 84

పేద్రు పడుతున్నట్లు నటించి, తుదకే ప్రక్కనుండి
కూలదేవు మార్చుకు కలుల నుటాడక క్రిందనే
మానూ ఉంటుంది తుదకే క్రిందతోనే పప్పుకు
దేవుడు—అటు మాడకు.]

రామణి : (నిమిషార్థం) సరే తల్లీ.. సరే మిత్రులూ
చెప్పండి నా !

కమలా : (గంభీరంగా చూస్తుంది అరిచిపోతూ.)

కానుం : నవ్వు కాదేం ఓరూపణ చాలరా ?

కమలా ఎనుసుకోవారి విజృంభింపు.

రామం : (వర్షం) తిన్న , తిన్న

1. ముఖ్య అధ్యక్షుడు ఎవరి కా?

ಕಾಣು : ಅದ್ದು ಏನು . ಅದ್ದು ನೀ ಅಪರಾಧಿಗಳಿಗೆ
ಅಪರಾಧಗಳ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಸಾಬೀತು ಪಡಿಸಿ
ಕೊಡು

కమల : పోదు సొప్పి బిచ్చమా...

రామం కోడం తెప్పించి మలాళాగా మలాడు
మంజామకుటం పీఠపు సుర్యప్రకాశం విజయం..

శుభం : విశ్రాంతి తీసుకొండి అన్న మాటలను
మరిచికోన

రామం : ఎవరికి ?

కమల మీశ్రీ—

రామం : జాగ్రదా ? నీకుంటే చచ్చి.

శ్రీమతి (అవతారిక)

రామం (కడుపు చెయ్యి తప చేతిలో! తీవ్రమని)
కోపమా ?

కమల (అనుగ్రహించి.)

రాసుం : పోషకదూ ? మాను   తరతు

కష్టాదానం ఎంత అందం! ఇక్కడ పరిశుభ్రం
 ఆ ముగ్ధుడు, ముగ్ధురాలు పెళ్ళి, మంగళ
 వాయిదీ ఆ గొంతు స్త్రీ ముగ్ధుడు

అం. (అర్చన) బట్టండి నమస్కారము—విన్నయము
 పాపములు తీరవలయు

రామం కొని

మరి పూర్వం.

சுயம் : சூய.

మఱి : ఏం ! అంత చచ్చగా ఉండవచ్చును ?

కామం : ఎవరి గంధమున్నదా ?

మూల : శిశురాజు 1 వా 3

రామం : అదేంటి?

రామం : మీ రచనలంటే ఆమోదం.

రామం : వాని శీలం తెలుసుకో.

కమల : అదేమిటి భక్తులంటే అంత విద్వంసం?

రామం : నయం తెలియలేదుగా భావించాను అలా అనుకుంటున్నాను.

కమల : అంత ప్రమాదం జరగలేదు—విషపోతాంతం కాదు. కానీ కానీ భక్తుల మాటాడే నమ్మించి.

రామం : అతిశయించా.

కమల : అత్యంతంగా మాట్లాడకండి—కానీ కానీ అది అందరినీ నమ్మించేదిగా.

రామం : మీరూ తెలియండి.

కమల : మీరే చెప్పండి.

రామం : భక్తులను అర్థం చేసుకోవడానికి తెలియండి—

కమల : ఎందులో అది తెలియజేయండి?

రామం : మీరూ కానీ?

కమల : మీ దృష్టిలో.

రామం : కానీ నయం తెలియలేదుగా భావించాను. మీరూ తెలియండి. కానీ కానీ అంత విద్వంసం జరగలేదు—విషపోతాంతం కాదు. కానీ కానీ భక్తుల మాటాడే నమ్మించి.

కమల : అది తెలియజేయండి.

రామం : మీరూ తెలియండి. కానీ కానీ అంత విద్వంసం జరగలేదు—విషపోతాంతం కాదు. కానీ కానీ భక్తుల మాటాడే నమ్మించి.

కమల : (కుర్చీలోంచి లేచి ఎడమవైపు వెళ్తుంది)

రామం : ఏమిటి చెప్పండి?

కమల : అంత విద్వంసంగా మాట్లాడకండి—కానీ కానీ అది అందరినీ నమ్మించేదిగా.

రామం : మీరూ తెలియండి.

కమల : కష్టమవుతుంది—అంత విద్వంసం జరగలేదు—

రామం : కానీ కానీ అంత విద్వంసం జరగలేదు—విషపోతాంతం కాదు. కానీ కానీ భక్తుల మాటాడే నమ్మించి.

కమల : (మరలాగా) అంతే కానీ?

రామం : మీరూ తెలియండి.

కమల : (విద్వంసంగా) అంత విద్వంసం జరగలేదు—

రామం : అదేమిటి భక్తులంటే అంత విద్వంసం?

కమల : అదేమిటి భక్తులంటే అంత విద్వంసం?

రామం : నయం తెలియలేదుగా భావించాను అలా అనుకుంటున్నాను.

కమల : అంత ప్రమాదం జరగలేదు—

రామం : ఎక్కడ అంత ప్రమాదం జరగలేదు—

కమల : అంత ప్రమాదం జరగలేదు—

కమల : అంత ప్రమాదం జరగలేదు—

రామం : అంత ప్రమాదం జరగలేదు—

కమల : అంత ప్రమాదం జరగలేదు—

రామం : అంత ప్రమాదం జరగలేదు—

కమల : అంత ప్రమాదం జరగలేదు—

రామం : అంత ప్రమాదం జరగలేదు—

కమల : అంత ప్రమాదం జరగలేదు—

రామం : అంత ప్రమాదం జరగలేదు—

కమల : అంత ప్రమాదం జరగలేదు—

రామం : అంత ప్రమాదం జరగలేదు—

కమల : అంత ప్రమాదం జరగలేదు—

రామం : అంత ప్రమాదం జరగలేదు—

కమల : (మాట్లాడక, మాట్లాడిపోతుంది.)

ఆత్మహత్య

రామం లేదు. ఏకోహావా శివంబే, కాకానంబే
ఎవరికి పాడుకూరిలేదు .

కమల (కమల కలహంబే-మాటచేసి)

రామం! (గొంతు రిచారంగానూ, 'దేవుడికి' గానూ
కెట్టి తెచ్చి . తెచ్చి . అలాగే నిల్చుం
టావ్ . వచ్చి కట్టెవీడలేటి నామక
పోతున్నా. ఏకిపోకెట్టి కొలుపున్నా ఆ
కుంటలు ఆకొక్కంటున్నవ్వకు నూదా
అలాగే నిల్చుంటావ్ (తీగనింటాడు .
ఆమె ఏడుస్తూ అంటుంటేనూవది)

కమల (మాటాడే నిల్చుంటుంది)

రామం (అటుతిగి మళ్ళి మురిసి) దిగిపోయాను
(మాటలాడు) ఇదిన్నీ మాటాడి ఉండకూడదు
అనుకుంటున్నాను అలా 'నీంపథయజంగ' గా
మాడకక్కర్లేదు ఛా!

తల్లి (కర్చి) ఏం కాదు ఏమయింది?

రామం (మాటాడు)

తల్లి ఏమయిందన్నా కమలా!

కమల ఏమయిందో తెలిపిస్తాను . ఇప్పుటికిరదు
మాటాడుకూరే

తల్లి : (ఒంటిపొడ చెయ్యి వేసి) ఒక్క మురిసిపోయాంది..

కమల ఇప్పుటివరకూ మాటాడుకూరే

రామం (చక్రవర్తి) అయితే నీకు నచ్చుకొంటే లేదన్న
మాట!

తల్లి అయ్యా! అశేయంబులు కంటి . మామనా
ఉండకమ్మా . చాక్లర్ గార్ని తోడుకొస్తాను
నిమిషంలో .

రామం ఒప్పేమన్నా వచ్చిలా పడిఉండనీ చాకూ
ఒక్క గీడ్డొచ్చింది.. చాలాటివాడు ఉండి
మాత్రం ఏం చెయ్యాలి నా అందరికీ కష్టం
తప్ప.. పోయినా ఎవరేదీ వారి.. నువ్వే
తప్ప..

తల్లి : నీకు మతికూడా పోయింది . మామనా ఉండు
తల్లి . (నొందేది)

రామం (మూలనూ ఉంటాడు)

కమల (ప్రక్కది మర్చిపో మామంటుంది)

రామం (మూలనీ ఆసీ) ఇదిలా ఎక్కడై మనూచికం
లోలో బిల్లోకోరింది, (పోయి కొత్తా నుడిక
నుంటే ఎవరే కాంటి కొనా?

కమల: ఏమిటామాటలు?

రామం ఇప్పుడిప్పుడు కావడంబది, ఇప్పుడిప్పుడే
అక్కోగా మాటాడుతున్నావని అలా మామ
న్నావ్? అవుతా?

కమల : నీ ఎంతిరావడమోనోందీ ఏమిందోగా!

రామం : అమ్మిరావడా పోతాయి . ఉత్తరమరే అను
కున్నావ్ కామలా. మామ... చెయ్యి
మామ (తన చెయ్యి ఆమె చేక్కిరికొని
పూడు) మదిరితా వచ్చుకొంటే మరీ కాగానను
వ్రుండితే నీ యిగి, ధూరిఅయిపోయిన
వచ్చుకు యిగి ధూరి అయి ఎగిరిపోయినవచ్చుకు.
(కొనపాగి (చేతుట్టిగా) అవ్వదు. అవ్వ
దన్నా ఒక్క కన్నీటియక్క తునిచ్చాకర్చి
కోసం కాలుస్తావా? కాదు వచ్చుకొంటే.

కమల : (యలం చేతుతో కచ్చుకుని, మందాది తల
ఆసి, ఏడుగుంది)

రామం (తప్పిస్తా నవ్వుకుని) ఒక్క ఒక్క కన్నీటి
యక్క ముమా.. ఒడ్డు ఏవని.. అందాల
రానీది ఈ దిగిగ్రుడితో ఏం ముఖపడ్డావ్?
అయిన నీ అందానికీ శోషణచేసాడు కా
కంటే అందగాడ్ని వచ్చుకునాడ్ని తెల్పి
చేసుకో (గొంతు రిగించి) నిజంగా, అప్పు
డే కాటర్లకోరాంటి నీ పోయిన అలా చేస్తా
వని మాటియ్యి .

కమల : (ఒక్క ఒడ్డుకుని లేచి నింకగా మామంటి)

రామం ఆ ఆంధ్రంలో అప్పుడప్పుడు ఈ నిర్భా
నుగిస్తే తియ్యకో (తెంపొడ తవని కరిగి
కారికల్ల గొంతు ముఖతూరిత మామంది)ఒడ్డు .
అంత కోరిక కోరలేదు ఏకేది తీరుమందంత
కోరిక. నీ నేపాటి . (కన్నీడు తుడుతుకుని
చక్కని తిరిగి ముఖంకాదు)

కమల : (నింకగా మామనా) నీమలా అయిపోయేదా!

రామం : (చక్రవర్తి) ఇంకా అందరింబనీ . "ఏం
ఇలా అంటున్నా దిగిపోయాడు.. వీగ్గ
లేయా" అను..

కమల : (నగ్గిరినెప్పి) ఇటుకాడండి .. కా లేకు
మామండి.. కానాడ నచ్చుకొంటుంటే నచ్చుండి.
నేను ఎప్పుడన్నా, మిమ్మగారకు పరచింట
యినా మారకా వచ్చుకొంటే మదిరింటునా నీకు
ఏ కేడికన్నా అనుభవిస్తాను..

భారతి

రామం (మానం)

కమల! ఇవాళకే నీ అమ్మ మాటల్ని వశ్యునిగే రోజూ
చూసి (నొక్కుకుండా) నిన్నారా;

రామం: (మానా నేనుకు (కుంజిల్లుచూడు)

కమల! లేవండి (దిక్కు పోతుంది)

రామం: (చాటి కొడుకుని కమల చేతులు పట్టుకొని)
అర్జునలేమందా వాగి, నిన్ను రాగనెట్టేనువదా.

కమల! నీ నేం రాగవలెదు

రామం (అనుమానంగా మాని) రాగవలెదు? మరి
అంతలో ఏత్తేవ?

కమల! కాకుండా రాగవలెదు ఏవలెదు .

రామం: చురలెనినంది?

కమల! మీ కురింది

రామం: ఓహో! తెలిసింది—నిమిషాని ద్వితీయా వాడు
కున్నాడే అని వారికింది ఏత్తేవ.

అంతేవా?

కమల! మీరన్నీ తెప్పగా

రామం (కోపంగా) నీకే మహా అంజం ఉండునీ అట
లాడినాన్నావ్ కదూ కోరినీ నేనీ?

కమల! నీవా?

రామం: మళ్ళీ! ఎంత గొలు ఎంత గర్వం! ఒక్క
మాట ఉడివడలే నన్ను నేను కంఠవరయ
కుంటూ, నా కర్మకర్తాన్ని దాగి చేసుకుంటే
నా అంజంకా నీదిల్లా అడివోందినీ కిరిగా
నిల్చున్నావ్ ఏదీనా అది నాకోపంబ!
ఎంత అహం!

కమల! ఎందుకిలా నన్ను పరీక్ష చేస్తావు .

రామ! ఒకనిమాటం అంజంకావోయోసరి! ఆ నికనాన్ని
ధరించలేక నీకా ఏదీన్ని మరకట చేస్తూ
చేస్తున్నాడూ అనుకుంటున్నావ్ అమాలు
కంగా అనుకున్నావ్.. ఎంత జరుగుతుందో
నాకు తెలుసు

కమల! మీ కళ్లు పూకుంటాను . నిశ్చయం తీసు
కొండి .

రామం: "ఏదీచేత అనాకంటా చెనామయ నాగిం
చేతు నాదే గెలుపు" అని ముగిసిపోకు
నేను గెలుక నాకను ఈ అర్జునులా ఎక్కు
కయ .. తిరంతా ముగించిం . అదొచ్చి
రాత్రుక నానకు... ఛీ! మళ్ళీ ముందటికే ఒక్కట.

కమల! పలకరిస్తున్నారా ఏమండీ! ఏమిటి మాట
లన్నీ.

(రామం తొలుకుంటాడు. కొంతసేపు)

రామం పరే. మళ్ళీ గెల్చేవ్ నాకంటే నాకంత
మమకారమా నీకు తెలిస్తే ఇంత ఉదాసీనంగా
ఉండవ్

కమల! నీవా? ఎప్పుడు?

రామం ఈవారంలోకాలయం ఒక్క నిమిషమా
దిగ్గర నూచున్నావు? మళ్ళీ దిగ్గరంటే నా
కంత తెప్పిస్తే!

కమల! మీకు అర్థమయ్యే .

రామం: అయితే!

కమల! (ఓరుకొత్తతో) గోరంతిలు కొంచెంతిలు చేసు
కుంటున్నాను.

రామం! నీ అంటే నీ మనసులో నిజంగా

కమల! (వెళ్ళి) ఏమిటా ప్రశ్న?

రామం! ప్రశ్న—

కమల! (నవ్వుచూస్తూ) నీవా?

రామం! నీ అనాన్ని తెల్లవచ్చుచున్నా ఆ అను
మానమూ వస్తుంది

కమల! (వచ్చి) నాకు తెలుసు అంజంగా? నాకెందుకు
తెలుసుదూ అనుమానం?

రామం! నీ నామయా . నీ చలాకీ నీ మెరుకూ
నాకెక్కడిది? నాకూర్చు వ్యతే లేక ఇప్పు
డిలా నీ సమంజసా నా కెక్కడిది ఆ శకుం?
నా మాటలు నా గొంతు నా నీతి నీ సంతో
షాన్ని చిల్చుకుని నీ మనసుకు చేరగలవు

కమల! (తెప్ప తిప్పటలు చేసి అతిమిత్రుల కొంతసేపు
మాని అతిని నాకాలమిడ వడి ఏమిటా) నాకు
తెలిసి. తండ్రి ఎక్కడూ లేకు అన్నీ మీకే
అనుకున్నాను. ఎంతోవారి. మీకు తెప్పించి.

రామం! తెప్పనా తెప్పనా?

కమల! (అతిగా మాడుతుంది)

రామం! ఉహూ! తెప్పను (కొంతసేపు దిక్కు
దొర్లిపోతాడు ఆమె చేతి అక్రింగా అతిని
తండ్రికి మాని, గాఢంగా అతనినకు నకు
కుంది)

ఆత్మహత్య

రంగం: 2

అదే Xది

రామం: కాస్త సాక్షాత్తుకొన్నాను పదిహేను రోజులు.

తల్లి: దాకే గాకాచే తేలియింది రామా..

రామం: ఈ ముందుగా చిత్తముగా ఉంది.

తెల్లగియి

తల్లి: ముగ్ధుల! పోనీ, మెంట్లమనస్సు దిశలకు

చలి పలుకుచున్నది అంతే రామ

రామం: ఇదో సోషలిజం లేదు చలి పలుకు
పదిలే అంతే రామ నీరు ఎందుకు చలికేసా
అది ఏమవుతున్నది లేదు

తల్లి: ఎన్ని పాదు చెప్పినా రామం అటువంటి
పాటలాడ మాడవది.

రామం: ఆహార్యలోకి సాక్షాత్తు చేస్తూ

[లేవ సోకాడు]

తల్లి: ఉంచుకుండు కనులని పిలుస్తాను అమ్మ
గమలా!

రామం: ఒడ్డు దాన్ని పిలువకు. పోనీ ఈ ముందు
మిక్కిలే ఇలా ఏమవుతున్నది

తల్లి: నీకోరికే నాకే అర్థంకావడా ఉంది

[కనుల కన్నులు]

రామం: (ముఖం కన్నులను) ఇప్పుడు నన్ను చూడకు
నాని

తల్లి: ఇలా కాస్త సాక్షాత్తు పలుకుచు ఈ సూర్యులలోకి.

రామం: మిక్కిలే లక్ష పలుకుచు రామ పదికా ఒడ్డు
నన్ను ఒడ్డు మిక్కిలే నాని నామూ ఒక్క
నిమిషం ప్రకారం గా ఉండ నీది

[కనుల, పైటచెగురులో, తెల్లనికే దుఃఖాన్ని
అవుతుంటూ వెళుతుంది]

సాక్షాత్తు! పలుకు చేపురా అది!

తల్లి: నీరు చుట్టొది పొయిందా రామం? ఈ
తెలుగు దాన్ని చదివే అంతా నీరు చానీ
చేసింది!

రామం: నీ వెన్నెముకల్లా కా? చానీచేసి, చలికింది
ఈ నడకలోకి తోడ్కొనిపో ఈ తెలుగు
అ అమ్మకాదు పెట్టిన బాధనా

తల్లి: దాకే గాకాచే నాని పెట్టిన అంతా
నీచ్చి తల్లి. (కన్నులు ముందు)

రామం: నవ్వుచెన్నులేదు!

తల్లి: నీ చలికా చచ్చిపో ఒకే.

రామం: ఇప్పుడే నా చలికింది చచ్చిపో తెలుగు
నాదా..

తల్లి: సరే అను. నారాత. చచ్చిపోనీకింది
రానీ తెలుగు చేపురా

రామం: (లేవ సోకాడు) నీది చుట

తల్లి: అంతా సాక్షాత్తుచేసి పలుకుచు
చేతుకుంది)

రామం: (నన్ను చేపట్టాడు) చచ్చి నన్ను
చుట చలి అందరికి ఈ బాధనా

తల్లి: నిక్షేపంలా ఉండక ఈ పాటలన్నీ ఏమిటి
రామం ఈ తెలుగు (పాటలు నన్ను
తెలుగు నడిచే ఉద్దారం మా అద్వైతంకోసం
నవ్వు చక్కెర ఈ సోషలిజం కాదు
చెప్ప—

రామం: తెల్ల ఆ ప్రశ్న ఎందుక? బాధపడి నా
సోటంబు చేస్తే, ఆ బాధనానీ సంతోషించ
దానికే కా?

తల్లి: చదువుకున్నాదీని తిక్కలపువడిది. నీ బాధనా
నాకెలా ఒప్పుంది నానా కా?

రామం: బాధపడుతున్న ఎదుగుగా కనిపిస్తున్నా
అంతా

తల్లి: (చుట్టూముందు నిలకగా చూస్తూ)

రామం: (తనని చూపుకుంటూ) ఈ అంతా

తల్లి: నిక్షేపంలా ఉన్నాదీని—అంతా నీమిటి
రామం?

రామం: నిలక అంతాచేసి మిక్కిలే, కన్ను అంతా
చేసుక చూసారు “నీకే రామం” చుట
చుట తెలుగు—అప్పుటి నీకుం, చచ్చిపో
చుటాని ఆ ముఖాలవారి చచ్చింది చుట
పదికే పలుకుచేపురా అనుకుంటాను.

తల్లి: అంతా నీకేలా తోస్తోంది కానాను—ఎంతా
అనుకోకు

రామం: చుటానాని కానీ చుటాని చచ్చిపో నీవు
టంది—ఆ చేడిచేడి కానానుచు చచ్చిపో
చుటానుచు—నా ముఖం చూడు నీకు
అప్పుటిరామా నీకు.

భారతి

తల్లి : ఈ బిడ్డ సద్భావముగా నున్నది కాబట్టి గా
రన్నది విడిచివేసి నీవు దీనిని చూడరాదు
నాది కలగలేదు... ఈ బిడ్డను చూడరాదు

రాము : కాళ్ళిద్దరినీ ఏదేమిటానా (నేనా? అది
కాగా నది నాది) దిక్కకు వెళ్ళిపోయింది
ఇదం ఎలా కలుగుతుందన్నది ఎలాగోన్నా?

తల్లి : ఏమీ లేదాన్ని నువ్వు అంతా చూచుకున్నావ్.
నువ్వంటే అందరినీ ఇద్దరు నువ్వంటే అలా
చూడలేదంటే నామీద బిడ్డ
రాము : ఓ ఇద్దరినీ నీవుంటే సరా? నువ్వంటే నీ.
(అనిపోతాడు)

తల్లి : ఏమిటి నువ్వంటే?
(చాక్లర్ కు నాడుకొన్నావ్)
చాక్లర్ : నాల్గో కదిలించా! ఎలావున్నావరా?
తల్లి : చాలా ఇంకా కదిలించి ఇంకా కదిలించి
ఉన్నా

రాము : (కోపంగా) అమ్మా నీవు.
చాక్లర్ : ఏమిటి సంకతి? నాదగ్గరేనా నాదగ్గరేనా
లేదు...

తల్లి : ఏమీ అలా చూడకు నాకు దిక్కు తిడుకున్నా
దిక్కు తిడుకున్నానంటే నువ్వంటే!
చాక్లర్ : నాకు దిక్కు తిడుకున్నా - నీకు నీదేనా
కానీ?

రాము : ఏమీలేదంటే
తల్లి : అది అంటే నిజము. తన మునుపటి నీ సం
టాకు.. అందుకు తింటే ఎలా? ఇప్పుడుండ
దంటాడు

చాక్లర్ : బుర్రాచా అపరాధము... నువ్వు చాలా
అపరాధము చేసింది. ఇదొచ్చి అంగ దిక్కుతో
కానీలేనాకు చాలామంది... నీ దిక్కుతో
నీకులు పదిలేదు. నీ దిక్కుతో నువ్వంటే.
చాక్లర్ : అమ్మాయి... నువ్వంటే లేనా...

రాము : కానీ నువ్వంటేలేదు.
చాక్లర్ : నాకుంటాది నువ్వంటే అంటే లేనా...

రాము : అయితే
చాక్లర్ : నీ అమ్మాయి దిక్కుతు నాకుంటే నా
నాకు. సరా?

రాము : అంతామీదనుం ధిక్కారము, నా (నాకు)
చాక్లర్ : అది పదిలేదు...

తల్లి : (నింతా కొడుకునీ చూడండి)
చాక్లర్ : దిక్కుతో నువ్వంటేలేదు... నీ కులకుతో
నెవ్వరో.

తల్లి : (కోపంగా) దిక్కుతో
చాక్లర్ : అది కదిలించడము నాదగ్గరే.

తల్లి : కనుక! ఇలా చాక్లర్ ఉన్నా...
రాము : (నీకు) నీకుంటాది నీకుంటాది
అంటే...

చాక్లర్ : నీకుంటాది (నీకుంటాది) అంటే నువ్వంటే
కానీ అది ముట్టకుండా నువ్వంటే నువ్వంటే
కానీ అది ముట్టకుండా నువ్వంటే నువ్వంటే
అంటే నువ్వంటే ఎలానా ఉన్నా...

తల్లి : అంతా మీదకు.
చాక్లర్ : సరేనా. నువ్వంటే అంటే నువ్వంటే
కానీ అంటే (లేనాకు)

తల్లి : అంటా చాలా!
చాక్లర్ : నువ్వంటే
(చాక్లర్ నీకుంటాది)

తల్లి : ఇప్పుడు నువ్వంటే నువ్వంటే
రాము : (నీకుంటాది) ఈ సంకతి నీకుంటాది
నెవ్వరో నా కింద నీకుంటాది

తల్లి : నీకుంటాది నీకుంటాది
రాము : నీకుంటాది నీకుంటాది

తల్లి : కానీ, నీకుంటాది నీకుంటాది
రాము : అమ్మ అంతాదితో నెవ్వరో నీకుంటాది
నీకుంటాది... అంతాది నీకుంటాది నీకుంటాది
కానీ.

తల్లి : అమ్మాయి అంతాది నువ్వంటే నీకుంటాది
నీకుంటాది...

రాము : నీకుంటాది...
తల్లి : ఇంకా నీకుంటాది నువ్వంటేలేదు... కానీ
నీకుంటాది (లేనాకు)

రాము : కానీ అంటే నీకుంటాది...
తల్లి : కానీ అంటే నీకుంటాది...

రాము : అమ్మాయి అంటే.
తల్లి : నీకుంటాది... ఇప్పుడే నీకుంటాది...

రాము : నీకుంటాది...
తల్లి : ఇప్పుడే నీకుంటాది...

రాము : అంతాది...
తల్లి : ఇప్పుడే నీకుంటాది...

రాము : అంతాది...
తల్లి : అంతాది...
రాము : అంతాది...
తల్లి : అంతాది...

అ త్మ మా త్మ

(తరి గట్టుంది — రామం కుంజుభు కుం
మామమలూకు—కృష్ణ నిప్ప ములం చెట్లో
రామమలూకు మామరాం తీసి పెళ్ళ
తెచ్చి చూస్తాడు. కాన అది మరుటిమిడ
తెచ్చిలో కొట్టుకుంది..)
రాధించి

(కనుల వరుణి, గామనీ)

రామం: (అరిగిపడి చూసి) నిన్ను కని తెచ్చు
కాదు .

కనుల మీద కొరలకాదు

రామం నీ ముగ్ధత మేల చెతుల క్రమకరిగించి
పాదం ఎదిరి?

కనుల: ఏ పాపమున్నా నాడీ—

రామం ఎంతమాట! పరిత్రాకం లింకొంది. నీవు
పాపమా!

కనుల కొను.

రామం పొరపాటు - ఆ పాదం నాది..

కనుల పొరపాటు మీది...

(గామని ఇస్తుంది)

రామం: (అంగుళిని నిగిరితాయి, తమయింతుని,
చాన్ని మామమిడమిడి) అయితే ఇది
కామమిడ ముక్కాని! ఫలితం.

కనుల: నా పాప ఫలం!

రామం: నీ ఎందుకనుకుంటుంది?

కనుల నా పాపం కొద్దీ.

రామం: ఏమిటో నీ పాపం?

కనుల: నేనై పుట్టడం—

రామం: బంగారు పొక్కురి - మధ్యయి పుట్టడాని
కెంతమృగం చెనుకోవాలి!

కనుల: అదే తురదృష్టం.

రామం: ఏది?

కనుల: మీరన్నట్లు పుట్టడం—

రామం: ఏది తురదృష్టమో తెప్పనా?

కనుల అది కొడు.

రామం: ఏది కొడు.

కనుల: మీరు చెప్పకోయింది—

రామం నీ కలా తెచ్చా?

కనుల: గ్రహించేను...

రామం: అది తెలివంటే! అంత అవ్వడం ఉండీ,
దండెడిలో ముప్పలు .

కనుల: మీరు సంతోషాన్ని వ్యతేక బోతున్నాను..

రామం కొడు కొడు- నన్ను కలుసుకు పరిత్రాకం
అంటానీ, అది పొందలే! బోతున్నాను—

కనుల: (అతి కిక్కిరిస్తూ) మీరు సంతోషం
కరిగించలేక బోతున్నా వాలోపం—అందుకే
మీరన్న పరిత్రాకం కాకెప్పుడూ కాదు—
అందుకు నీ కెవో గొప్ప పాపంలేసి ఉందాది.
రామం లోపం నీదికొడు - తప్పిపొందలేక బోతున్న
అన్నది నాది లోపం -

కనుల: అందుకు కరిగం నేనుకానా?

రామం అంబం, నుగం, తెలిది ఉన్న నీకేం? దీక్ష
కన్నది మనుష్య జన్మకేవ - మరన్నది దుర
దృష్టమిలా నన్ను కట్టకొడం.

కనుల మార్చిపు కాగండి.

రామం: చాలి ఆకాశ్యం - ఎంత సంతోషించాలి
కనుక.

కనుల మేమంతా ఏమయ్యే అనుకున్నాను?

రామం మీరున్నాను నీ ఉన్నానా? నేనానా
అన్నేను ఈ ఒంటిని దాకరిం చాకను, పరి
త్రాకా కేవలమిదేనా ముక్త యిడుదినగ్నించి
మామకొచ్చేరు.. తీరా చూడకునా పొర
పాటుయిపోయింది. నానన్న పుట్టినా ఈ ఒంట
మనుషులో ఏత్తుక మెతుకున్నాను. పోనీ
ఏంకేస్తాం అది తురుకున్నాను

కనుల (ప్రక్కమన్న మర్రిలో కూలండి కృష్ణ కన్న
గుంటుంది)

రామం: అటు చేతులకీ, ఇటు నీకూ చురకయి
పోయెను

కనుల: (తిరెత్తి) చురకనా? ముక్కుకొచ్చేదు నేను
చురకగా చూసేను?

రామం నీ మీది నిజయం పొధిదానుకున్నాను
ఈ జన్మకొచ్చింది అంతిమకా దివులు అనుకు
నానే అటుతిరెత్తాది నన్నుడించి అందరిద్దామి
నాడినీ అరిగించింది నన్ను చంపకునా ఇలా
చేసిందిలేక

కనుల నీ కేం చేసేక .

రామం: ముక్త కాడి! నానుషులూ—కాకరి, పగలు,
తిండి నికామానుకుని కాదు పరిచర్య
మంగలికి నన్ను గెలవమింకా చేసేక,

కమల: ముక్కుల్ని దక్కించుకున్నాను. కాకలే పది
తలు
రాను: నీ ప్రజలకన్నంలా? తెగిపోయినా, జన్మించి
పండుకు నీలం ఆపందం
కమల: మీరు చూచింది కొరకొడం తప్పి?
రాను: దక్కించుకున్నావు? దక్కించుక, ఎగురుగా
పెట్టుకున్నావుగా? ప్రతిక్షణం నీ ఎక్కువ
తనాన్నీ వా తప్పకతనాన్నీ యితా
చెయ్యడంకోసం—అదీ పట్టించుకుంటే .
కమల: (విసుక్త) మీరన్నీ తెలివైనవారే మీరట్లు
కాకేం గొరతనా, వివ్యాసనా, మీరెరుకు
దుకు అట్టి తెలివీ మీరెలా
రాను: పోనీ అయిందో? అయిపోయింది విరా
రిందకు ఇరవైవార్లు మించి పోయింది లేదు
నీ అందం, నుగు, తెలివీ నీకున్నాయి ఏమీ
తిరగలేదు రాను అనేవాడు లేదుకదా
(తెలివీ చూచుకోవ) ఈ కరిరావి అర్థం తెలివీ
లేదు ఈ చేతుల్ని అరవడమంది.
కమల: శివీ?
రాను: అదీ పరితృప్తికి పోరాడంలే రాను
అనేవాడి అర్థమేదా సంతోషమంది
కమల: (అలాగ) మీరే సంతోషంగా ఉండేందుకు
ఏ చెయ్యమన్నా చేస్తాను
రాను: చెప్పావు కద
కమల: అర,
రాను: అదితప్పేదే!
కమల: (పొగున్నా ఇస్తాను .
రాను: అది కొడు-ఇది అందిరి? కృత్రి, సంతోష
మీ సలా .
కమల: తెప్పండి
రాను: అందం, నుగు, తెలివీ, నీవితోడు నమ్మిన్న
ఒకరుంచి కుర్రాన్ని చూసి అతితీ తొల్రం
పెట్టేయి
కమల: (నమ్మితిన్నట్లుయి, సిద్ధివాణ్ణా చూస్తూ ఉంది
పోయింది)
రాను: ఏమీ కష్టం లేదు నమ్మి చూడమన్నావా?
చూసి పెట్టావా ఓ అమ్మాయిని?
కమల: (చూటానోయి, చూటాడలేదు)
రాను: కోటి! పడగల్గిం కాదుకదా నీ అడుగుల
మడుగులావుతాడు, అప్పుడు నీకు పరితృప్తి.

అందరి సంతోషిస్తాం (శబది చూపుకోరి)
ఈ చెవాకుల నావనానా సంతోషిస్తాడు
దీ, అమ్మా! అత్తకు నీ అమ్మకుం బ్రతుక్తా
కాయలా తోడినీ నీ కళ్ళలో మెరుపులు
మెరిసి నీ పెదవులలో తీవం తోడినీ నీ
చుక్కాన పోపించెనీ .
కమల: (తెలివీ (కందకు వారిపోతుంది)
రాను: (చిరువ్రవ్వ వర్ణ) ఎంకులే ఆటల
ఇవం లేదు? నీకుచూ? ఇప్పుడాయె ఎంత
యినా ఏదో ఆపందమాయె ఈ వాగ, ఈ
వరకం, ఎగురుగా ఎప్పుడూ వా ఈ ఆకారం
పోతుందాయె (చిరువ్రవ్వ వర్ణ కలితో
ఆమెకు కదిపి) లే లేవు అంత నీగా?
(కడిగా ముఖం పెట్టి కలిలో గట్టిగా తోస్తాడు
ఆమె కదిలగు. కలితో కంకాడు.. ఆమె
కదిలపోగా ఆతిమఖంపారిపోతుంది, గట్టిగా)
అమ్మా! అమ్మా!
శిల్లి: (వెనుకనుండి) ఏం కాబూ వస్తున్నా .
(చచ్చి కమలకు చూసి) ఇదేమిటి? ఏమయింది
వా శిల్లి? కేసుయింది ఏమయిందే? కమలకు
తల్లి!
రాను: అమ్మా గోల పెట్టకు తేడి చేసి మొహం
తిరిగింది కామను కాస్త నీకు ఆలు
చెయ్యండి (క్రీ, పుగవ కంకాలు, తలుపు కొడుకు
రాను! రాను!
రాను: నీకు తెలుసుకుంటేయో? కాళ్ళువి తిరి
లేయి చూస్తుకు
[కుప్పిలోనుండి లేచి మందం కేత్ర నవనోయి,
బలం చూడ తొగిపడతాడు]
శిల్లి: అమ్మా! నేవుదా! కామారక్షించండి .
రంగం: 3
* * * రెండో రంగంలోలానే. రామారావ్
రానుకుంటూఉంటాడు. శిల్లి వస్తుంది.
శిల్లి: రానుకుంటూన్నావా కాబూ?
రాను: ఆ ఏదో తోడు పోయేందుకు ఇంక లేద
జ్ఞించి అక్కడ గొడవా ఎలానా ఉంది...

ఆత్మహత్య

తల్లి : బాబ్ నీ పాదాలను చూసేందుకొచ్చావా
మనసున్నా చూపించి. . ఏం కాదు
టుంది రాను!

రాను : అన్నీ నువ్వు చూసి అవ్వడం దేవుడే

తల్లి : ప్రజా చేయమన్నాడో?

రాను : కొట్లో కలసి

తల్లి : బాబుంది ధోంలే

రాను : ఏమన్నా పనుండి ఒచ్చేవా అమ్మో!

తల్లి : ఉత్తరీ . ఏం చేస్తున్నావో చూసిపోరాను

రాను : అంతేకదా (రానుకుంటాడు)

తల్లి : (మానం కొందరితో) నుండవచ్చుగారా .

రాను : అయి . ఏదీలేదు ఏ నుండవచ్చుగారా!

తల్లి : బాబుంది! పక్కటి నీర్ని గాదు

రాను : ఓహో! అదిలేదుండి!

తల్లి : నిశ్చయం అంది అదిలేదుండి.

రాను : అదేకా చెప్పామనుకున్నావ్

తల్లి : అదికాదు ఏదో నుంచిసిరూ వచ్చింది.

రాను : ఒచ్చిందా? రానీ . నీరూ రాకదానీ,
నీర్ని గాదు నిశ్చయం అందిదానీ! ఏదైంది
అదికాబోవలసిందే?

తల్లి : అదిదానీ! చెప్పిన్నాను

రాను : అదేకాదు చెప్పినీ కాదుభాగ్యముగాదా.

తల్లి : (మనసు) బావం కనులకి ఈ రెన్నెల్లా
అపరిమితమందుకుందా తీరిక లేకపోయింది.

రాను : సరే బాడీరెప్పుడు ఇప్పుడు నిశ్చయించుకు
బాధించడం?

తల్లి : నీతో ఏమందానీ కాదు భయమే

రాను : అంతియేలేదు అమ్మో!

తల్లి : (కోపంగాచూసి) లేవు—

రాను : (వచ్చి) కనులకి తీరిక లేకపోదానీ! నీర్ని గానీ
నీరూలే ఏదంటుందే?

తల్లి : మన కనులనుబాదా అదిదేదవున్నాదు.

రాను : అమ్మయ్య తెలిసింది .

తల్లి : ఇది చెప్పింది..

రాను : చెప్పింది!

తల్లి : చెప్పింది...

రాను : సరే కథానీబోయ్

తల్లి : నీ చెప్పింది ఒచ్చిచేసేను.

రాను : చెబానీ... అందిచేసేను.

తల్లి : బావి మనసు కొస్తే మనసుకుంటావా అని
అలవరించుకోవచ్చు. నీ కోసం తెచ్చుకుంటే నీ
కాని ఒప్పుకుంటావు.

రాను : ఏమంటే నీం. ఒప్పుకుంటావనిచూస్తున్నా!
అయితే నీ నేరేయ్యమా?

తల్లి : మర్యాద చెప్పింది ఓహోంటే నుండవచ్చు
తుంది చెప్పింది.

రాను : ఓ! కానీ అభ్యంతరంలేదు

తల్లి : విజయం!

రాను : కానీ నీ కనులకుంటావా బోయిందా నీవ!

తల్లి : అందుకొక్కటే అమ్మడి.. సరే (నిలబడి)

[రాను : రాత కట్టిపెట్టి పనేకట్టిలో పడుకుంటాడు
అలాచింతా—కనుల కనులకి వచ్చి
చెబుతున్నా నిలబడింది — రాను అటులేవు
చూడకు]

రాను : (అలాచింతా) నువ్వంటే ఒకరినంగా నాకు
భయంకరమే. అమ్మయ్యకాదా?

కను : (చెబుతున్నా) ఎవరూ!

రాను : ఎప్పుడవున్నావ్ అమ్మయ్య రాను,
రానుగా అమ్మయ్యకు చూసేందుకు రాగా నీ
అంతేకాదీ ఒప్పుకుంటావా బోయింటా!

కను : మీ రెప్పలూ నాకు కాగానీ అంటాడు

రాను : కట్ట, అక్కడ కట్ట — అంతే కానీ
కానీదు .

కను : మీ కోసం నీ ఏమన్నా

రాను : చాలా కాదునీ అలాటి చూడవచ్చు—
అమ్మ తెలిసిపోతుంది—

కను : మీ రెప్పలూ నాకు మనసు మరచు

రాను : నీ మనసు నాకు తెలుసు—చూడకుంటుంది
ప్రతిమీదందరూ!

కను : నిజమే ?

రాను : నిజమే—సరే—అయితే—అమ్మయ్య నాకు
భయం—ఎందుకనీ ప్రశ్న చేస్తావేమో—ఈసారి

నీకే అమ్మయ్య! నీ అంటే నిజంగా ఇవ్వు
లేకా అది. నీనూ ఆ అమ్మయ్యలకి కాగానూ

అమ్మయ్య లేకా అది . నీ అంతిగా ప్రేమ
నున్నానని ఈ అమ్మయ్య తెలుసుకొ
అది.. ఏదో భయం అమ్మయ్య

కను : ఏదంటావో ఈ మాటలు .. నీ ఎప్పుడమ్మ...

రామ : బోనీ . అయిపోయిందో? అయిపోయింది.
ఇప్పుడు వరదాక్షుడి దళాదుల నిర్బంధం కాక
అనుమానాలు, ధనకాలు లేవు. నీ అంటే
ఎక్కడా ఇదవడం, ఇదవడలేదు అన్న విషయం
కానీ పడిపోయి ఉన్నాను అని నీకు తెలియ
ఇదవడం అనువదా అది నాటి నాగవల్లి
అంటే అన్నది కాదు నీకు ఇంకా వినబడినా
విషయం అని తాత్పర్యం లేదు చెప్పడం
మిన్నాను

కమల : (మరిగిపోయి మౌనంగా ఉండి) మీ
రెండులా భావించుకున్నానో నాకప్పుడు
విషయం అర్థమయింది—నీవు

రామ : నరే నరే అన్న ఎంగుడు మనస్సున్నా,
నన్ను మానవత్వం నీకు దిద్దుకొని కాదు
రా నీకు—అరితేమి! అనినప్పుడు మానసం—

కమల : అన్నెందుకీలా పరిశ్రమలే? (గుంపులో
అరితే ఉన్నానో నాగవల్లి అంటే అరితేమి)

రామ : అరితేమిరాదున్నా అన్న విషయం
అంటే నాకప్పుడు—అరితేమి . అయితే నీమనం
వెళ్ళాలి?

కమల : అవును నీకును—

రామ : అవును నీకును—

కమల : (తల అడ్డుగా ఉన్నప్పుడు)

రామ : అలాటి ధనకాలేమీ పెట్టకాదు

కమల : ధనకాలే?

రామ : అరి—ఇంకా నీ అన్నానో, మనస్సు పడితే
నీకు నామీద ఇరుగుంటియినా అపేక్ష లేదు,
నీకు నాధిపత్యం చేయకుంటానని ధనం వెళ్ళి
వచ్చి, ఇంకా ఏదోనా
అవును, నీకును అనినప్పుడు ఉంది.

కమల : నీ ఎంతలా పడుతున్నానో నాకు తెలిసి
మీరు నాకు అని (నీకును అనినప్పుడు)

రామ : అన్నీ అన్నం తీయటం అనలే, నీ
కన్నా ఇలా కొంచెం అని నీకును
అంటే నాటి నామీద నా నామీద నా నామీద.

కమల : మీరే కాదు పర్యం అని మిన్నున్నా
అనినప్పుడు!

రామ : 'నీ లింగ' అంటారు. ఒకప్పుడు—అలా
లేదు అనినప్పుడు నా నీ ఇద్దరుంటే

నీకు నామీద అని నామీద నా నీకును
నామీద, నీకును అని నీకును
అనినప్పుడు.

కమల : నీకును చెప్పుకున్నా చెప్పుకు చెప్పుకు.

రామ : పరిశ్రమ అనినప్పుడు నీకును

కమల : మీకు సంకోచంగా ఉందిదాని?

రామ : నా మనస్సు నీకు నీకు, అన్నాను
అనినప్పుడు, నీకు పరిశ్రమ అనినప్పుడు
ఇంకా నీకును నీకును అనినప్పుడు?

కమల : (అరితేమి చెప్పుకున్నా నానీ, ఏమీ
చెప్పుకు నీకును నీకును అనినప్పుడు)

రామ : విషయం నీకును అనినప్పుడు

కమల : మీ రేమిన్నా అనినప్పుడు నీకును. నీకు
అనుమానం అన్న ఎంగుడు మనస్సున్నా
అనినప్పుడు? నీకు అనినప్పుడు ఏమీ
అనినప్పుడు చెప్పి నీకును చెప్పి.

రామ : అన్నీ అనినప్పుడు అనినప్పుడు తెలిసిపోయింది.

కమల : నీకును అనినప్పుడు అనినప్పుడు తెలిసిపోయింది?

రామ : అరితేమి అనినప్పుడు కాదు?

కమల : ఏం అనినప్పుడు?

రామ : అంటే, నీకును, అనినప్పుడు, నీకును
నానీ అనినప్పుడు అనినప్పుడు, అనినప్పుడు
నీకును నీకును అనినప్పుడు, ఇంకా నీకును
అనినప్పుడు నీకును అనినప్పుడు.

కమల : నా కన్నులు తెలుసు.

రామ : అరితేమి! ఎంగుడు నీకును అనినప్పుడు
అనినప్పుడు అనినప్పుడు అనినప్పుడు

కమల : (నీకును అనినప్పుడు) మీ నామీద
అనినప్పుడు అనినప్పుడు అనినప్పుడు
అనినప్పుడు అనినప్పుడు అనినప్పుడు
అనినప్పుడు అనినప్పుడు అనినప్పుడు

రామ : అనినప్పుడు అనినప్పుడు, అనినప్పుడు
అనినప్పుడు అనినప్పుడు అనినప్పుడు

కమల : కాదు అనినప్పుడు మీరు—

రామ : అనినప్పుడు, అనినప్పుడు అనినప్పుడు
అనినప్పుడు అనినప్పుడు అనినప్పుడు

కమల : మీరే అనినప్పుడు నీకును చెప్పుకు! (అని
అనినప్పుడు అనినప్పుడు.. పది నీకును అనినప్పుడు)

అ త్మ హ త్మ

ಕಾಡು : (ಕಲಬುರಗಿ) ಪಿರ್ಮಿಟ್ . ಈ ಪಾಟಿಕಾರಿ
ಇಂತಿಹಾಢಾ

మర (తెలంగాణ సమస్యలపై చూస్తుంది)
 రామం సమస్యలపై చూడకుండా, సమస్యలను కాగితం
 అక్షరాలపై తెలుసు—

కలుగ : (అనుమానంగా చూస్తూ) నిజమే ? నిజమే ?
 రామం నిజంయిటా . ఉన్నతే నిన్ను బాధిస్తూ
 బలి అబద్ధి అన్నాడు లే కూర్ లే
 అన్నా లే .. (ప్రమేయ లేదనీ క్షురహిద
 కూర్ లేదకాదు.అయినంత మంగాచూస్తుంది)
 ఈ అబద్ధిగారిది నవ్వు నిన్ను బాధ
 పైలేను కదా?

కనుక : ఈ ప్రామాణిక నిర్ణయాల కారణమే—
 విద్య సంస్కారంగా లేదా నామ సంస్కారంగా
 ఉంటుంది.

ராமம் : கற்று விடேன்—ராம !

కనుల మీ ఇవ్వం.....

రాజం (అమెరికా తన భవనాన్ని తీసుకొని, నియం
తరంగా) చిట్టచివరికి బాధపడుతూ . .

[కూటాదుకూ ఆమెజాత్ర ముంపుట, తన నేరి
మొప్పమి, తనలక గట్టిగా లాపకము]

450: (தா:தீ) மய்ய !

రామం : (చిరువ్వువో మురిసి నట్టిగా లాడుతూ)
 ఈ రీతి అనుభవించి ఈ ద్వారాన్ని పాపం
 దూరం!

కనుల ఖడ్గము! నవలంది! (అతని చెయ్యిపట్టుకలనీ
పెనలూతుకూ) అమ్మా! ఏలంటిని! (ని
వీడు కుంటుంది)

కాదు! (చదివే) ఐదు! తోపపిహించండి— (నేను
ఒరిగోతోండి ఇలాగో ఇంకా (నేను!
ఒక్క నిమిష ఇప్పుడే రిడి జూలెట్ తియకపోయే!
ఏదో యెదురు! కా, నలభదురూ యెదురు! కా
చాచి! కా అది ఈ నలునా జరిగినది!

కమల : (ఏమనూ చింతించి)

రామం నిన్ను పో! (గోంతులగిరించి) ముందా—

కమల : ఎందుకలా ఏదో అలోచించక మునుమును పోయి
చేసుకుంటావు ?

రామం : శీశీం ఆలోచించక ఇలా కొత్త
 వస్త్రోన్నతి తెచ్చు... శీ అవసరమని నూతన
 పోస్టు విజం అవినూతనా నీవు తెచ్చు...

కడుల : యిది విరుద్ధంగా నీవు కలహాసక్తుని
వీరాదు అనుకోలేదు ..

రామిం: (అహినిమ్మ) కొకా. కొక అయ్య
 కన్నీళ్ళు పెరిగిపోయి కన్నీరొలిసి అది
 (కన్నీళ్ళొచ్చి) నిమ్మ కట్టపట్టా! కా
 నం గాన తల్లిని ఏదీపించా? (అహి చేతులు
 తన చేతులలో! తీసుకొని) ఏదీ. కత్తి
 నకల్చా! మాదాం.

కేసుల : (అనుమానంగా చూస్తుంది)

రమణ! అమరమయ! నన్ను వశ్యుతూ! నీ దీక్షలను
కను! ఈవారి మనస్సుల్నిగా అంటు
జ్ఞాన వత్స!

కమల మీద సంతోషంగా ఉండింది — అదే
నా కన్నీడు

రామం నీ సంతోషమే కాసంతోషం ఏదీ

உக்துசாரி மயூர

కనుక : (చిరునవ్వువదిల్చి, సంతోషంగా మాట్లాడి)
రామం కేకేట్రోండిలాకుంది వెళ్ళు

కనుక ఈ ప్రకారము వర్తించును—

రామం బాబో ప మొమ్మ

కమల వీరునిది, పెళ్ళి ను

కాదు : కాబరించి మవ్వంగును నీ సరకాలు మామకొ
బారి ?

కనుక మారకాందీ శీ వర్తనం.

రామం నిజమే? నామిరాది, పేమే?

కమల : అనుకో చిక్క—

కాదు ఎక్కా శృంగంకోకా పాపం మన్నిళ్ళి ..

వర్తమా! కాళిసంవాసు రథ

ఎడరెడరెలా వదిలించిందీ చెప్పు—

కనుల : 3 వర్కెలు — అర్చనలు   బలవంతం చేయ
 విముక్తి దీక్షాపాత్రలు..

కామం అంతేకాని నీరు వర్షాలని తెలిపిందా!
 పక్షిలో పరిగెత్తా! (అత్యుత్తమం)

కథలు : వక్రేంద్ర... మీ మాటలు మరిచా—

రామం : (హాసంగా) ఆ కబుర్లు లేవనిది.. ఆ రైతు
అంతగా పెళ్ళియిష్టపడకుండానే నాదా
నంటుంది. పెళ్ళిచాలే నాదానా బలే...

கனம் அங்கு—மலர்ச்சியை வளர்க்கும்—

ಕೂಡು : ಕಾಡುಗ ಕೂಡುಗ ನೆ ಅಂಶೇ...

శమం : (పేరుగా) దర్శకున్నారా ?

రామం : నీ మాటాడింది తెలుగేనా ?

ಕಡುಬ : (ಹದ್ದಿ) ಕಾಲಂಡಿ ಮಿ ಹೆಸ್ಯಾಣ .

రాజుల చూడడానికి ఆ ముఖంలో కనిపించే
పువ్వులా విరాసం . పువ్వు చంద్రగుడిలా
విరాసం

కమల (వర్షాకూడి)

రామం చూడండి మహాశకులారా! అతని ఆ
కళాకాంక్షలు గ్రహించండి పద్మవయస్కు
లారా! ఆ మనుషులకులరానికి అవినీతి
అపవదం—మూఠ్ రేపుక పెచ్చెమీస ఏడా
యే ఇలా పడి ఉండేదని తెలుసుకోండి మీరే
అప్పుడే అవినీతికలకులన్నా ఎందుకు నోయిగా ఉండి
నూడేమా?

కమల అమ్మా! అనేనుంటుంది ఏకండి అలా
చూస్తున్నాను నా బేల్తు?

రామం: సరదాగా, స్వేచ్ఛగా, బోల్తా తిప్పి
 తర్కితవాళ్ళు మీరు. కానీ సత్యం మీరంతా
 కట్టలెంచుకొన్నవారే! కానీ సరి ఎవ్వరూ
 కావడంకీ కాదుకో అది ఏమిట! (పేద
 తెచ్చిపెట్టడం చాటి చెల్లబెట్టడం).

కనుల కన్నీలా వీడినందనం నిాకు న్నానా ?

రామం : బాధలేనిదా బిడ్డలాటి ముసుగు! బాధో
మలాడకా లేని ఆనందం నీకు అనే పరి
పెరిగింది—

కనుక చాకంత్ అయ్యామయంగా ఉంది ఎంత
మరిపోయేదు ఎంతసంతోషంగా, ఎంత
ఉదారంగా ఉండేదాని!

రాజుం ఇప్పుడు ఉదారంగా లేంటావ్ ఎన్ని
నుండెం! అమాట అన్నదానిని నీకేమంటుంది
కామిక్ గారటం?

కమల! మీలో మృగ్యులైనదమ్మను మీ రెల్ల
మరికా, మీమీది గౌరవం కాపుదాదు ఈ
నంది తెల్లమదా

కామం చివ్వు నూట ఇలా నిను

కమల : (ముంగిట తిరుగుతూంది)

రామం : (ఇదిచూచి) అయీ ముందుకు వచ్చిపోయి
 ఎట్లా లాగుతాడు అయీ వదిలించు. అయీ
 కళ్ళుగా! తొంగి చూస్తూ ముందుకు పో
 దీస్తాడు. అయీ ఏ భావనూ వదిలించు)

రామం (పకవకా నవ్వుకాదు)

கனக : (உர்த்தவாடி கை பிடித்து) 'நீயே'.

రామం (వీరుడి, వీరుపై నడుచు కొను తెచ్చుటది గంతు లింది) నామండా! (మేము గా గంతు లిది) వీరాడు చింతి, (తేలు లిది) తన నీ జల్లెటల నుండి కొడుకా కలుచు వచ్చిరిది, మామెచ్చుగా, బంగారు బొమ్మల విశేషము కాలుచు వీరియ నుండి కలుచు. ఇంక ఇంక ఎంత నుండి వీరాడు రమియ బంగారు బొమ్మలయనీ అనుచు, ఆతడును ఆ తండ్రు నొండు మానీ (మీకు మాత్రుది) ఈ వాగ్దానా నానాడు. రామ రామనా రుచ్చి వీరాని రావు వాగదానా బతుకుచు అట్టి!

కమల శేష విశ్వరూపిణి ఎక్కడగా (వేమిస్తవ్వదీ
మీరు తెలుసు.

[illegible]

కనుల మీరేం చెయ్యండి నాకు మీ పాదాలే గతి

రామం అంజీరీ—విన్నూ చాచిస్తామో? మది నీకు
 మురింత గలవు—వాడితో కులుకుతూ నన్ను
 చుట కింది బట్టి ఎప్పుడో నువ్వు ఇక్కడ
 ఉంటా—విన్నూ నీ అంజీరీ, నీ
 గలాచీ, వా కారీంది .

(తెలుగు దర్శకులు—రామం నెలపాటి పద్మ
నంబూతు ముఖ్యులైన కి-ఎం నూజుమాకుడి
(వక్ర-మన్ను త్రు సహ అనుకూల నిర్మి
తనవుతున్నట్లు జరిగింది) ఇంక ఆత్మభాగి—
కన్నుకునుమర! ఇంక ఆ నూజుమ్మి
కా రింపి! నూజుమ్మి కా నూజుమ్మి
నీ-ఎన్నుమ్మి నూజుమ్మి నూజుమ్మి
నీ-ఎన్నుమ్మి నూజుమ్మి నూజుమ్మి ..
నీ-ఎన్నుమ్మి నూజుమ్మి నూజుమ్మి ..
నీ-ఎన్నుమ్మి నూజుమ్మి నూజుమ్మి ..
నీ-ఎన్నుమ్మి నూజుమ్మి నూజుమ్మి ..

ఆత్మ మాత్య

కనుల కల్లోతునుది, తలనున్న రక్తత్ర మరకపీఠ
చెరువుతో ముకుదుమంటుంది—చిరు నెలెంద
తిరవాతి సగోప వస్తుంది

సరోజ (చిరువత్సవో) మోగు నే నేం అంతరాళం
కలిగించలేదు కదో

రామం (త్రుస్తకం నింది) కలిగించేవ్—
కనుల: లే లేకు

సరోజ (చెళ్ళుతోతూ) ముగోహారా— పీఠాది
ఎలా ఉన్నావో మానీపోదామని

రామం మానేవు కద

సరోజ (వల్లదాని (పయ్యిస్తూ) ఏదీ ఇంకో
ఇలా ఒక్కొక్కాడు

రామం నే అరుంటేవేద కదా

సరోజ ఔను

రామం మానీపట్టేదా?

సరోజ ఉం

రామం ఎలా ఉన్నాను?

సరోజ ఏమిటా ప్రశ్న?

రామం ముగ్ధరియానివో కొద్ది మానీపోదామని
చెప్పేవ్—

సరోజ అదేం మాటో స్నేహితులని మాడకు?

రామం మానీ ఒక అభిప్రాయం మనములో ఏర్ప
రయ్యోచి, ఒక చిత్రించు చిత్రించుమని గవధగా
పోదామనుకున్నావా?

సరోజ (ఒచ్చి సూర్యమీస ముగ్ధాది) అనుకున్నా
అనుకోవోయివా ఒక ముగ్ధిమి కొని, దగ్గర
స్నేహితుడ్ని కొని మానీపవ్యమ అభిప్రాయం
ఏప్పుడదా?

రామం దగ్గర స్నేహితుడ్ని మానే కొద్ది అభి
ప్రాయా లెముంటాయి?

సరోజ ములాసగా ఉన్నాదనో చిరాగ్గా ఉన్నా
దనో

[కనులని ఇద్దరూ గమనించును—కమలం లోని
వస్తుంది]

రామం: ఆర్షకంకంగా ఉన్నావనో, వెంటుగా
ఉన్నావనో

సరోజ కొను: పీఠమువలె వెంటుగా అనిపించి
వచ్చి, మరో గంటలో అతీ దెన్న ఒకమాట

వల్లో, బట్టల మాడ్చుకల్లో ఆర్షకంకంగా
కనిపించవచ్చు.

రామం అలానే పీఠాది ఆర్షకంకంగా ఉన్నదను
వెంటుగానూ ఉండొచ్చు—

సరోజ (వర్ణ) కాకది అనుభవం
రామం ఎవరి సంసరి

సరోజ: కొందరిగురించి మనం పెప్ప అభిప్రాయం
ఏర్పరకుంటాం—అత్తియ్యలెవ స్నేహితు
లుంటారు కొన్ని ప్రత్యేక పరిస్థితులని ఎదు
రొక్కచాల్సి వచ్చినప్పుడు వారి బహిష్కరణ,
సంకుచిత్యం, వారన్న ఒక మాట వల్లో,
ముఖంలోని భావం వల్లో ఉండేగా ముఖం
పప్పకొయి దురదృష్టకాస్తూ మనం అక్క
డందడం తలపెట్టే అవస్థలో మనకన్న ఆర్
షకంబోగా, అనవ్యంబూదా కలుగుతుంది.

రామం మాటవరనో నేను—

సరోజ నీకేం మహారాజులా ఉన్నావ్

రామం (ముఖం విడిచిచగా చూచుకొనం గ
మనోబం) ఎలా ఉన్నాను?

సరోజ ఎప్పుటిలానే ఉన్నావ్

[కనుల వస్తుంది—ముఖంలో ఇదివరకటి
పిన్నటి చారలులేవు—తల దువ్వుతుంది]

రామం మువ్వ అన్న పిన్నేక బలహీనుకొని, సంకు
చిత్యంకొని (మలలీపు మానీ) మరదన్నా
కని

సరోజ ఉంటే ఉండొచ్చు బలహీనులు, వారన్న
త్రుప్తిచెవి మాత్రం కేవు

రామం నీకేం తెలుసు వా బహిష్కరణ—

సరోజ: తెలిసంతల వుంటును

రామం అయితేనే ఇంక వార్షికా ఉంచారీ
అంతేకా? మరేం అనిపించలే నన్ను చూడ
గానే?

సరోజ నే రాకవలె ఇవ్వలేదనిపించింది, పోదాం
అనుకున్నాను

రామం ఏదీ కిష్టంలేకపోయివా వచ్చి, వచ్చి
పడంబందికొబట్టి పోదామనుకున్నావ్.

సరోజ ఏమిటాపని ?

భారతి

రామం: నీ ఎలా ఉన్నావో చూడం..

సరోజ (వర్ష) కోడు—

రామం: (చిరాగ్గా) అ—నాకు తెచ్చి! ఎలా ఉన్నావో!

సరోజ: విశేషంలా ఉన్నావు నీవేం. ?

రామం: అర్థంలేదు.

సరోజ: కొస్త నల్లపదార్థం అదీ ఈ జుట్టుకల నడుగుంటావ్. అంతకుమించి ఏమీ చూస్తు లేదు

రామం: ఏమీ!

సరోజ: ఏమీ—

రామం: (వరదాగావర్షం) కాసంతోషంకోసం అనడం లేదుకా?

సరోజ: మర్నీవర్షి (వర్షిలెందుకు వేస్తున్నావో అరంకొలేదు)

రామం: అయ్యో! ఇంక జాగ్రత్తగా చూడాలి— ఏదన్నా బుహిషత్ బయటపడిందంటే !

సరోజ: (కనులవేపు అమాయతోచూసి) నీ నీ ముఖాన్ని నీకు లక్ష్యమా ఏం?

రామం: నీ అభిప్రాయం అంటే నాకు విజృంభి—

సరోజ: (సంతోషం ముగించుచూ) ఎప్పటినుండో!

రామం: ఎప్పుడూనూ—

సరోజ: అదుగో బుహిషత్. కానగలేనీ చాగదు—

రామం: నీ అలా అనడం నీ కివందేదా?

సరోజ: నిన్ను నీ దౌషంవేసుకోవాలి..

రామం: ఏమిది ?

సరోజ: విజయి—

రామం: (కనులవేపుచూసి) ఈక్షణముండి అనకో.

సరోజ: పాతది అబద్ధం ?

రామం: కొరన్నా మత్స్య నమ్మవుగా—

సరోజ: (కనులవేసిచూసి నీగుపడి తల దించుకుంటుంది)

రామం: (రజజగర్వంతో కనులవేసిచూసి) అయ్యో! ఇంతసేమయీ నిలబడిపోయావ్ ఆ జ్వాల ఇలా లాగ్కొని కూతో .

కమలా: ఇలా కాకే ఉంది—

సరోజ: (ఏదో చూడాలేందుకు అనకొకం దూకి) నందుకు సంతోషిస్తా ఇలా కూతో కమలా..

ఆ మూల నీ తెచ్చుకుంటాను..

కమలా: ఒక — నీ వెళ్లితి .. అత్తయ్యి చూస్తూంటాను..

రామం: కొస్త అను . ఇంకో సరోజా కమలయ్య దయ్యంతే ఇలాఅన్నా బయటపడతాను. అయ్యంగా నేను ఎప్పుడూ తిరుగుకోలేదు ..

కమలా: (కొయ్యివారి చూస్తుంది)

రామం: ఏం కమలా అలా చూస్తావ్? నీ అమ్మ చేం అబద్ధమా?

సరోజ: అత్తయ్యి మీ అమ్మగారన్నాకు నీకూడా (టక్కుల అనియ్యం, ధియంతో కనులవేపు చూసి, నీగుపడి, తలదించుకుంటుంది)

రామం: (ఏదో నిశ్చయించుకున్నా వాడిలా) మత్స్య కూడా కమలా తెలింది పరిచర్యచేసి ఉండలే నంటావ్—(ఇద్దరినీ చూస్తాడు)

సరోజ: (గాంధీగా) కొడు కొడు అదికొను నీమూ చేదుకు (అహట అపొందుకు నీగు చిరాకు పడి లేచి) అంటే నా అర్థం అది కొడు మర్నీ ఒకడు

రామం: లేకుండా మత్స్య చెయ్యలేవ్ కనులలా మత్స్య పరిచర్యచెయ్యలేవ్ విన్నావా? (లేచి, కనులవేపులు తన చేతిలోకి తీసుకుని) నీ ఎప్పుడూ నీకు యువతే వుంటాను కమలా అందరియూనూ అహట అనగలకు అప్పటి! నాకు తప్పిలేదు

సరోజ: (కోపంగా) నీ, పరిచర్య, ఎవరికి, ఎందుకు చెయ్యగలగాలో చెప్తూ రామాచానగాయా?

రామం: (కనులతో) ఎలా తిరుగుకోడం నీ యుగం— ఎలా...ఎలా? సరోజా. చెప్ప - నీ ఎలా కనుల యుగం తిరుగుకోడం?

సరోజ: నీ అభివృద్ధి పరిగా లేదు..

రామం: (చెప్పితిన్నట్లు) ఏం అభివృద్ధి?

సరోజ: తెలుస్తూనే ఉంది. అదెక్కడ—

రామం: (కోపంగా) నీదీ అభివృద్ధి .

సరోజ: (అతంగా) ఏం అభివృద్ధి?

రామం: కమలా! నీచాతురత .

సరోజ: కమలా! నాకూర్చిచాతురత ధూరి ఉంది.

అ త్మ హ త్య

రామం అనూయ అంది ..

సరోజ (కోపంగా) ఎవరికి?

రామం నీకు

సరోజ: అనూయ? నాకెందుకనూయ?

రామం మువ్వకొరకే పోయానే అని

సరోజ అంటే అంటే

రామం: (వదిల, మాటలు నొక్కుతూ) అంటే

మవ్వ నన్ను ఇంకా (నేను మూకే

అన్నాడని) వాని భారం

[సవర్యంగా కమలశేషి చూస్తాడు]

సరోజ: (చెప్పితిప్పిట్లు) నిన్ను నిన్ను

రామం ఎన్నే ఎన్నే

సరోజ (అనేకంకో) (బ్రూట్ !

[రామం కనిపించుటకు లాగి ఇందమింద కోడు

కుంది]

రామం (అక్కర్లేపోయి, తేదకుని వత్తుతూ) రామ...

అ నిదిర్చుకొని రామ నిన్ను మళ్ళీ బయట

పెట్టమన్నావ్ .. (కమల ఇయ్యి పట్టుకుని)

కమలా నీకెలా కృతజ్ఞత చెప్పకొను! ఎలా

కమలా: (కరపంగా) కవి? కవి? కృతజ్ఞత? (హాస్తి

రికత గా వదిల మప్పగా మారకుతుంది)

తిరిగొంతు దిగ్గరాతూ!—కమలా నిన్నిగారు నిలు

పైకాడు (తిరిగిచ్చి చూసి)

అయ్యో! కమలమృ

విమయం: మృ నీకు

(కమల దుక్కని మాలబడి అటు కల ఒడిలోకి

తీసుకుంటుంది)

రామం: (వెంటనే గా) కృతజ్ఞత కృతజ్ఞతయింది

సరోజ: (అయ్యో! వదిలి పోతూ మరీలో మాలబడు

కుంది.

[తెర]

స శేషము

సముద్రపుమొక్కలు: వాని ఉపయోగములు

డాక్టర్ ఆర్. ఎల్. ఎన్. శాస్త్రి

నే

లపి నుండు మొక్కలకంటే సముద్రములో నుండు అనేక రకముల వృక్షజాతులు మనకు చాల ఉపయోగకరములను సంగతి సామాన్యుల కంటికి తెలియదు. నూపురిని ఆహారమునకు అత్యవసరమైన పదార్థాలను సముద్రపు మొక్కలు తియ్యగలవు. యిట్టి పదార్థములు యాతిరక్తి కులభ్యముగా లభ్యముగాకాలపు కొడిలికర ఆయిర్ ఆల్గ్యము నియ్యకన్న విషమును ఆంపరిక తెలిసిందే కొన్ని దాని కిస్తే సముద్రపు మొక్కలనుండి తయ్యవిన్న సంగతి అందరికీ తెలియదు. కొడిలిక అను చేపయొక్క లింగరలో కొన్ని రకములు, అయిడిన్ ను నిర్మిచేయుకొకటి కలదు. కొన్ని అది ఈ పదార్థములను సరాసరి సముద్రములో నుండి పొందుటలేక అది కొన్ని చిన్న చిన్న సముద్రపు జంతువులను తినును ఈ చిన్న జంతువులు సముద్రపు మొక్కలకు తిరి బ్రతుకుచున్నవి. సముద్రపు మొక్కలలో అయిడిన్, విటమినులు వివిధంగా నుండును. సముద్రపు నీటిలో చాల అయిడిన్ వుండును. దీనిని సముద్రపు మొక్కలు సేకరించి దానిని చిన్న జంతువుల ద్వారా నూపురికి అందజేయుచున్నవి. జపాను దేశీయులు సముద్రపు మొక్కలను ఆహారముగా నుపయోగించుటలో అగ్రగణ్యులు. వారి ఆల్గ్య సంపద లలికీకలు, సాహిర్మము, విజ్ఞానరంగము లలో వారి నిరుపమాన ప్రాచీన్యత వారి తెలివితేటలు మొదలుగాగల ఉత్తమ భుజ్యులన్నియు వారి ఆహారము వలకే కచ్చితమందులు. అటులనే చైనాదేశీయుల విషయములోనూడ వారి సముద్రపు మొక్కల ఆహారము యొక్క ప్రభావము కనిపడుచున్నది. జపానులో గోయిటరు అను వ్యాధి చాల అరుదు. కొన్ని అనేక విషయములలో భ్రష్టమైన అయిర్ కొంతటి దేశము లలోనూడ ప్రజల పోషకము సరిగాలేదు.

ప్రపంచమున దంతిమ ఆహారముగా మనయొ గింపబడుచున్న సముద్రపు మొక్కలు రెక్కొన్ని మించి నవి. పోర్ పైరా (Porphyra) అను మొక్కను చాల

దేశీయులు వ్రులుగూడా మౌనుట మనయొగింతురు. ఇది యెర్రపొది (Red Algae) అను వర్గమునకు చెందినది. దీనిని ఉత్పత్తిచేసి ఎలకుతి చేయుటలో జపానుదేశము ప్రథమ స్థానము లభింపించింది. సాచివా జపాన్ లో పండించు పోర్ పైరాపంట నిలువ 50,000 లక్షలకుపై వడును. సముద్రపు టలలు తిను ప్రదేశములలో పెంపెన్సె వెగుగనెల మెత్తులను నీటిలో కడలే యుండును. వీనిపై పోర్ పైరా మొక్కలు పెగును. యోగమునకు సాచివా వచ్చువంట నిలువ నుమారు 150 దాలకును.

సముద్రపు మొక్కలనుండి అనేకరకముల గుడి కరమైన వంటిములు చేయుగల వాటికి అలవాటు పడినవారికి అవియ్యోతో (వికారముగా నుండును) పరిచైన పదతిలో తయ్యగచేసి టూషుటో మొదలైన వాటితో కలిపి తినుకొనినచో యెర్రపైస దుర్వా వయోలే గుడిగా నుండును. ఈ లంటిములు "నూయొ మెకో" అనియు యాంగను అనేక వింతకృత్తో కల్పరహింపబడుచున్నవి. ఇంగ్లండు, అమెరికాదేశీయులలో నూడ సముద్రపు మొక్కలను ఆహారముగా అకాడికలమునుంచి ఉపయోగించుట కలదు. ఇటీవల ఈదేశీయులలో యిటువంటి ఆహారములో యాత్థికమైన ఆస్తి కలుగుచున్నది. కొన్ని (రిటిన్, అమెరికన్ బ్యాటరవలెయు సముద్రపు మొక్కలనుండి తయ్యగచేసిన ఆహారపదార్థములను "ఆర్ గానిక్-ఫ్రైడ్" "హీ కెర్వ" అనుకృత్తో అమ్ముచున్నాడు. వీనిలో నూపురి ఆహారమున కత్యవసరమైన అయిడిన్, యినును, కాగర్ కాగ్షియన్, ఛాస్ ఫూస్, సోడియమ్, పొటాషియన్, మెగ్నీషియన్, సో ఫో, హానిసిన్, అబ్యూమియన్, జిప్సమ్, క్లోరైడ్, మొదలైన ఖనిజములు నిలుమన A, B, D, I లు కలవు. వివిధ రకములైన ఆహార పదార్థములను అందచేయుటలో సముద్రపు మొక్కలు సాటిలేనివి.

ఆహారముకొరతగాక సముద్రపు మొక్కలు పరిశ్రమలో నూడ ప్రాముఖ్యత గలవి. కెర్వన్

సముద్రమొక్కలు - వాని ఉపయోగములు

(Kelpae) అను ఒక రకము సముద్రపు మొక్కలు చిర కాలమునుండి అయోదీప్ తీయఁగుచేయుట కుపయోగ పడుచున్నవి. ఇవి "బ్రౌన్ ఆల్ జీ" (Brown Algae) అను తరగతికి చెందినవి. ఈ మొక్కలుగా అగ్లాంటిక, పసిఫిక్ సముద్రతీరములందుండును. వీటిలో కొన్ని 80-50 మీటర్లు పొడవుండి 10-80 మీటర్ల లోతు వరకు పొవును. అయోదీప్ ఖనిజములనుండి తీయఁగు చేయు పనికి వీరి పిట్ట పూర్వము, అది చాలముటుకు కల్పలనుజే అభ్యుదయించుచుండును. ఆహారక కాలములో మానవ యుద్ధసమయము లందును తదితర అత్యవసర సమయము లందును అయోదీప్ కల్ప నుండి తీయఁగు చేయుటలకు ఈ ద్రావణమును వీరి కల్ప లు ఆహారములకు మాత్రముగానికే అనుకూలముగానెందుకనెడికల్ప మొక్కలనుండి "కొంబు" అను ఆహార పదార్థమును తీయఁగుచేయుదురు. ఇహానులో సాల్తా అనేక కల చాల్ల రిలవెంట్ కల్ప మొక్కల పంట పండించుచున్నాడు.

జాన్సుగిడ్ అంబరీకి తెలిపినదే దీనినే "అగర్ అగర్" అని కూడా అందును యిది మాత్ర సముద్రపు మొక్కలనుండి తీయఁగుచేయుటకును, బట్టలు తీయఁగుచేయుట మొదలైన వర్తకములలో ఉపయోగ పడుచున్నది. ముఖ్యముగా యిది ఇహానులో ఉత్పత్తి యుచున్నది. సాల్తా 2, కిలక్షల చాల్ల రిలవెంట్ అగర్ అగర్ ఇహానులో తీయఁగుచును. దీనిని కొంబురకేములలో కిత్ పేష పరిస్థితులు అనువుగా నున్నచోట్ల తీయఁగుచేయుదురు.

దేశమున్న అనుసరి కురియుక సముద్రపు మొక్కలు వీరిలో కొన్నికాకులు మంచినీటిలో మాత్ర పేరును ఇవి మాత్మకేవులు. కొవి ప్యాకొమి కనుగా చాల ప్రాచుర్యం కలది. మాత్మకేవులలో చూచుచోరి అత్యంత బొందరంగులకుగా కను బడును. ప్రాచీన యుగములలో మహాజ్వల చరిత్ర కలది. ప్రస్తుత కాలములో వీరిమొక్క కేళిలములు

ఫాలోల్స్ రూపములో దయ్యం కుడితున్ అర్ (Diatomaceous Earth) అను పేరు అనేక ప్రదేశ ములలో కనుగొనుచున్న కొలిఫోర్నియాలో దిశుట కుడితున్ అర్ అనేక మెక్సికో దిశ్చియు కలిగి 700 అడుగులపైత మంచులు కలిగియున్నది. కాంతా మరీశా (Santa Maria) మాత్మకేవులలో దిశుట కుడితున్ కృత్రిక ధూమి అంతర్జాతము 8000 అడుగుల లోతులకు కలగు. అమెరికాలో సాల్తా 2, కిలక్షల బమ్మల పంటకుడితున్ అర్ ఉత్పత్తి యుచున్నది ఇది డెంబ్రిట్ తీయఁగు చేయు లోను, పందిచారి ఫ్యాక్టరీలోను, లా నాముల కులయోగించు బొరిన్ తీయఁగుచేయుటలోను, టూత్ పేష్ తీయఁగు చేయుటలోను ఉపయోగపడుచున్నది.

మరికేముగా మాత్ర సముద్రపు మొక్కలను దిరిగిగా ఉపయోగించుటకు అవకాశము లున్నది. మన సముద్రతీరములందు దొరకు అనేక జాతుల సముద్రపు మొక్కలు యివ్వకున్నచో అయి పొవుచున్నది. ఉదాహరణకు ఒరిఫ్యాలోని చిల్లా ఉత్పత్తి పరస్పరమునకు గ్రాఫ్ కేరియా అను మొక్కను అగర్ అగర్ తీయఁగుచేయుట కుపయోగించుటకు యిటులనే దిక్షిగ భారత సముద్ర తీరముందు దొరకు చారీ సైరాను ఆహారపదార్థములు తీయఁగుచేయుట కుపయోగించుటకును. ఈ సందర్భ ములో ఒక విషయమును తెలియజేయవలసివున్నది. కొన్ని ప్రదేశములలో సరస్సులందు పొచి మొక్కలను కృత్రికయేయుటకు ప్రయోగములుచేయుచున్నాడు. అట్లు చేసినచో ఆసరస్సులోనుండు చేలకు మంచి ఆహారముదొరకును తిరిగి ఆ చేలకును మానివురికి మంచి పోషకముల ఆహారము లభించును. కాబట్టి మన ప్రదేశములో మాత్ర అట్టి ప్రయోగములు చేయవలసిన ఆవశ్యకతను చూర్చి యిట్లుకగా కృత్రికపరములేదు. కలక్షల చిల్లా ఉత్పత్తి పరస్సులు, ఒరిఫ్యాలోని చిల్లా సరస్సు, మైకానానెట్లపై ఎమ్మర్ ఉత్పత్తి పరస్సు యిట్టి ప్రయోగములకు దిలగా నుండును.

సాంబయ్య చావలేదు

శ్రీ బలివడ కొంతావు

ప్రజలే అదివారం తిలుపులేనుకొని కళ వ్రాసుకొంటున్నాను కళలో దృష్టి త్రోవవోతు అరివి భాద్య సహం దృష్టి కేరీయన్నాను ఇంకలో తిలుపు ధడి సమంటు కే పి బాబూ! అని ఒక దృష్టి ఆర్పకగా నీయన్నాడు లేచి తిలుపులేనాడు చలరానా చారానాన అప్పుమని చేసింది.

"నవ్వు పీకానీ కాదు కా ర " అప్పుకి పడుకున్నాడు మొంట నీకు త్రావడా అని ఆర్పిందే తేలి తానా త్రాగే క్లంతు యింటే అని నేను సాధనంగా యేమిందిన్నాను

"చింత్రతాటి—చచ్చి తీర్చుకెళ్ళ!"

"నిన్ను తనా చంపలేనా వెలిపోయిగానీ!"

ఈ మాటలు వో! నీవున్నాయి కా చెయ్యి పట్టకొని ముంగురు లాగుతూ "ఇదిగో యా ప్రక్క విధిలో నే మాయిలు వాడి తిప్పియిలే కాక వాయు చెప్పి చెప్పి వాయుయ వాడి తిప్పియిలే వాడి! వాయు చెయ్యి"

నే నింకలో అవలోతుంటే అవకాలం యా ను కండా దిండాలు నీటూ, పెప్పగొంతులో బ్రతిమాలుతూ నీవు విధిలో నింట పడినంచాడు ఈ మనిషి సేక కాకులేరి పిం పనిచేస్తున్నాడో అంతకంటే తెలియ. ఏదూ నేను యిదివరకు మూడుసార్లు కలలు వున్నాం కాదు కాగా వ్వాడకంపుండి మూడుసార్లు యిదివరకే నేను విధిలో పండిగా వాయులెరిం జాన్యవి ప్రంగిపోతున్నా వికళ గుని వెలుతురు వస్తూన్న పీడమీద పడ్తుంటే చూస్తున్నాను ఇతర మంది "యావాయి కే" అని అరచగానే నమగకు రిరి గాను అతుకులు తేసి మానిపోయిం బట్టలతో యెత్తైన మనిషి కనిపించాడు పయను నలలై చాటేవుంటాయు. కన్ను తీక్షణంగావున్నాయి క్షియాదని ఆ ముఖమే అద్దంలా కెప్టాంది. విన్నోక అప్ప యెగగొట్టినవాడిలా

మాకి అతుకుతుంటే కొద్దిగా మనసు చిల్చుకుంది. ఆ మనిషివంటం మానిగానే యిస్తే నేనానీ పన్ను కానాతిప్పలు పెన్నాడే సందేహంతో శేమూలో యావాయి తీసి యెచ్చాను వెళ్ళిపోయాడు

కెండోవో మొండి ఆట పి నీమా మాకి యింటికి పోకున్నాను అంతయోంతుంచే "బాబూ. బాబూ" అన్న కీలు విపదయాయి. అందరితోపాటు నేను వెతుకేడు మానాను పలుగతుకొస్తున్నాడు ఆగాను దెబ్బ అడిగితే యావారి లేచి చెప్పామని విధారించుకున్నాను వాదిగగా తచ్చి పమాన గంభీర స్వరంతో "నీకోసం వారంకోకాలై చూస్తున్నాను. కలనీనీకా ఎక్కడా దొరికొచ్చి కాల్ ఇదిగో యింది—కే రో మావాయి బులిచ్చావు కదా " అంటూ వాడేలో అంత చిచ్చిపొడవేసి "వా పెగొం! మందుకొన్నాను అవసరాని! యెచ్చావు నీన్ను దేమిట కాగాచూస్తాడు!" అంటూ వెళ్ళిపోయాడు

తెక్కి తెలకందా కే ఆచిపి ర జేమలో వేనాను మాడోనీ రి కాయంటి అకురమాద పన్ను మాని వెళ్ళి పోతున్నాడు "యిదికా మీయిల్లు" అంటూ అకురు మీద కూర్చున్నాడు. పిగరెట్ పెట్టి కావల్తు చూసించాడు

"కే కాల్యమ "

"నవ్వు నుంచిల్లక ఫుట్టావు అందేక నీకు కెప్ట అలకాటేమీ లేవు, నేను చాలా కెప్టెట్లక ఫుట్టాను "

"నవ్వు నుంచివాడికే "

ఫన్నున పచ్చి లేచిపోతూ "నవ్వుకొట్టికే అన్నావు నేను నుంచాడినా! కాసంత నీకు తెలియ. ఆకు కలవునాద మిటిరీపించి వస్తున్నాడు ఉర్రిడు వాలో నిద్ర తువారి కానీలికానే పిగరెట్టాను."

"అదింటే నీకాడుకా?" అన్నాను.

సాంబయ్య చావలేదు

ఆ మాట అవగానే తివాది అక్కడనుంచి వస్తానని గబగబ నవ్విపోయాడు. “శనింకో బాడి పేయా, వృత్తి యింకో యెన్నో విషయాలు కను బ్రుంకా మునుకున్నాను కానీ నువ్వు అగవలేదు

ఈ కాగోసారి కలయికవరకు నీకు (తాన) బోలెడ అనుకోదానీ ఆహ్లాదం యిచ్చానుకొడు. కాదునులో రెండోసారి కలయికవించి యీ కర్మచాల వ్రుష్టితోగా మెలకుకున్నాడు ఈ అభిమాని. కొంతకాలం వచ్చి చాడినెంట్ల పడినెంచింది.

(వక్రబీధి నికరలో చిన్న పెండుటిల్లు—
‘లేకాయగంకాటిలూ వుంది. తిలుపు దడవని బాకాడు లా నుంచి పాపపురి అనువు. ఈ (తాన) బోలెడ తిలుపు తిమ్మమరి కొడుకును కాకా తిట్టా అరిచాడు తిలుపులు తెలుసుకున్నాడు విద్యల్లాంటి కళ్ళతో చెతులు పొముకాణిలా విముగతా చెయ్యివ్రుజాడు యెగురగాకుకు తిండి అచాడు.

“కాడినికొకటా! పెద్ద మనిషిని తేచ్చాను. మర్యాద యిచ్చాను!”

ఆ తీక్షణమైన కళ్ళు తొలిసారి చాడవచ్చు ఒక మూలనున్న కావల్ల చూడగానే కాంతించియ్య

“మాగ్నోండి” అంటూ రెండు తిలుపులు తెగిది మూలనున్న చొట్టవర్సే యుండును లాగాను నవ్వి మాగ్నోన్నాను తిండి గొంతుక ఒక్కసారిగా “కా ముందు వ్రుజుడు కాడిన! ఈ చెతులతో చక్కం వ్రాపరిచిబాడినే ఆ పిల్లి చూపానా ఆకళ్ళు వ్రులిలాగ—అది రాడివెన్న పోయాడు!”

కొడుకు కళ్ళు యీ మాటలతో మరీ యెగు పెక్కుకున్నాయి. తిండిని ఆగకుని పైచేట్టానే వ్రున్నాడు. అంతలో కొడుకున్నాడు “తాళన్నాడు. మరెం చెప్పినా బాడినే యొక్కడు!”

తిండి కా నోటిలో నోడు (హా) అంటూ వ్రుంది. “తాగాను. పొరపాటుమాట ఒక్కటంటే నీ చెప్ప తీసి పన్ను కొట్టు ఈ వరక కాదానా కళ్ళెరవేస్తాడు? ఎన్నిగుండెలుండాలి?”

కొడుకు ముంగుళామీద “నీ పడుకెంతో నీకుటా అంతేరే నీకు తాళి యివ్వని పనిండుకొడున్నాను.”

“పెద్ద పెద్దోనా తాళుకున్నాను—నీకు తాళుకున్నాను. నివృత్తిగా తాళి వరకలా చూపాడనిరా ”

“విద్యా గుప్పించారు నీతో బాకంపది?” అంటూ కొడుకు చెమట తిరిగాడు.

ఈమాట కాకు పెనది అనినంది “మీకుకూడా మీ తిండిపూర్తితిండున్నాగా?” అన్నాడు కొడుకు ఆమాట విడగానే కావల్ల తిరిగాడు ఆ యెరటి కళ్ళుగా నీకు నీకు తిరిగిపోయాడు కా దగ్గరగా వచ్చా “మీకు తెలిసందీ కాకు బ్రాకంబిచ్చినదాననినీ చూసున్నాను ఒక కిన్నెంకోగు బాకాననిండా ముంపలే పన్ను చెప్పినన్నాన్నా వ్రుడాను కా కళ్ళతో మా అమ్మ ఒకంత పిండి చేసిన్నాను చెప్పిందిరేక పనించాను? ఇంతలో తిండి యెడో అడుపున్నా విడిచిండుకో? “ఇంతివాడ్లెన్నానా? ఇప్పుడు కా యెండుగా మా అమ్మ యెములు వింగొంటే చూస్తూ యో వ్రుగనకోమంటాను?” అంటూనే బోలాబోలా కన్నీగు కొచ్చేస్తూ గబగబ పెండినవ్వి తిల్లి చెయ్యిపట్టుకొని లాగుకొనివచ్చాడు.

కొద్దిగా చాలుగా విన్నప్పుడు కా కంటి కామి కనిపించింది కాలిస్తే పడిపోయేట్లుంది ఆ తండ్రి దుఃఖాన్నితమెండు ముఖం చూపగానే కాకళ్ళలో నీరు చిమ్మింది మానీ పల్లెలలో ఒక విద్యకర్తలా వ్రున్న ఆమెను, ఆ ఆమెను, ఒక్కడు చూసి కా కిరీక మంతా ఒక్కసారి ఆకేళంతో పెనది! ఆమెను ఒకాదాకా ముప్పంకో కోరిక కలిగింది.

కొడుకు కళ్ళు మునుకుంటూ “యింత చంపుకున్నా ఒక మాట యెడురాదెండు గొడుగురాడి పల్లు రాడిలే మా అమ్మ మా కంటి! యింతేకోరిక కనిపిస్తుందిదీ! ఈ వ్రెడుకైకా నీకు నోమనో పదా?”

ఆమె అక్కడనించి వ్రుపోయింది. నవ్విపోతూ ఆమె కళ్ళల్లో నీరు బారిటం చూపాను కా కళ్ళలో (తాళుకు) కొరకయ్యే కా కంటికివచ్చుకు అగడచింది. తులోగా తిండి యెడో పెద్ద గొంతుతో అంటున్నాడుకానీ విడిచిండుకోలేదు. తిండి కా వ్రులింపడ కటిగా కట్టా “పెద్ద తప్పింది?”

భారతి

కానోటి వెంటనే మాట తాళదు నన్ను
 కన్నులూ "నేను తాగి మాటలు అడలేదు తప్పక
 రిద్దీ" అన్నాడు

"అవలు యాదెప్పలాట యెలా వచ్చిందన్నాను.
 ఈ ప్రశ్న నేను యెలా తేడాతో యిందుకు తేడాతో
 కాక తిరిగి.

"ఇంతవీపు చెప్పాను చెముకుగాని వుంచా?
 కా వెళ్ళింది నే నేం చెబుకుంటే వాడికేం కావచ్చు
 వుండవచ్చి"

"నీ వెళ్ళింది వాడికిరి కదా" అన్నాను.

"ఒకే కాగితం చెప్పావులే కా తిరవ తవాదా
 వాడి తరవాతి నేనా వారికి?"

నే నేం సమాధానం చెప్పలేదు మాటాడతేం అని
 చెప్పిందాడు. నేను తిరిగిపోతూ,

"ఇంకా కనుసువచ్చింది కొందరి కోపం తగ్గిం
 చుకో విమర్శించగా అలాంటి మంచి మనిషిని
 హిందీ నీ నీకే జయం" అంటూ తేరాను కా
 చెయ్యిస్తూ కొని 'రాగా నిను' అంటూ నన్ను పట్టి

వర్షిస్తూ వలగోపాను. దుఃఖం వ్రేళ్ళంతో పతి
 మరిపడుతూ యిటూ అటూ వదులుస్తూ కొడుకు వేపు
 తిరిగాను. "ఉత్తరంకో యే పని చెయ్యకండి తిరవాతి
 విచారిస్తే ఈ మాట మా మా తెలియకా లేకపోయింది!"

నేను, తండ్రి కొనిచ్చా దిడిసియకొని వయలు
 తేరాను. కొడుకు కా చివర నువ్వుంటానువచ్చి "యీ
 సలహాకు కృతజ్ఞుడై" అంటూ తిలుపు గడిచు వేసు
 మంటుంటే వజ్రానికి చూపాను. ఆ కళ్ళల్లో యింకా
 తిడిపుంది ఆ ముఖంలో నిజంగా కాకడో పంపూరిం
 అగపడింది నేను కనులుకుంటుంటే తండ్రి కొడుకు
 విడిపిసాంది నేను తిగివచ్చి ఆ ఆవేశంతో నా
 కళ్ళను పూర్తిచేశాను కళ్ళలో త్రాసుకోకు చాల
 హిమమెలావు చెప్పిపోతాను అతిని భార్యకు పట్టిక
 పైకి వులిందిది యిక నుఖపడుతుంది యిదిగూ
 పానానా అనుకుంటాను

కళ్ళ ప్రాసానేగానీ వాతంబుకో అది యే సంది
 కకే వంపడాకే ముసప్పిరించలేను. కళ్ళ ప్రాసించి
 వీపు నేను విడుపుకుడిరి కొలేను. ప్రాసాకే నేను
 విడుర్చుకుడిను. యెంయూ కోరి చెప్పవారకుటం హాస్యా

ప్రమాద రక్షణకు ప్రశస్తమైనది భీమా

ఎవ్వరూ ఏ ప్రమాదం వచ్చేదీ, ఏ క్షణం ఎలా ఉండేదీ తెలియని ఈ దినాలలో

- * అగ్ని * మోటార్ కారు * కార్మిక నష్టపరిహారం * నాక
- * ఫయిడిలిటీ గ్యారంటీ మొదలైన భీమాలకు
- మాతో సంప్రదించండి

యునైటెడ్ ఇండియా ఫైర్ అండ్ జనరల్

ఇన్సూరెన్సు కంపెనీ,

"కాంబేలైజ్ బిల్డింగ్స్"

9, బ్రాడ్వే, మద్రాసు. 1.

Telephone 4241, Telegrams: "UNIGEN"

ప్రాంచీలు:

విజయవాడ - వెంగళూరు - బొంబాయి - కలకత్తా - మ్యాద్రాస్ - పాట్నా
 కొంబో - సింగపూరు - కోయంబత్తూరు - కాకాద్వా.

సాంబయ్య చావలేదు

శ్వదంగా వుంటుంది. అగ్నిగుండముకి తెలిసి యెడనూ అంశులో చూడకు. ఏ పెనుగాలో అందులోని ప్రోసినియ్యది. ఎక్కడిదాని ఆలోచించాను. ఇలా లోకాలు గడచిపోతున్నా వాలో ఆకాలకు గానీ కాదు పచ్చి నుగింపు కట్టలేదు.

ఒక గోత్ర పసివాడు ఆ పిథివంటిది చలిపో తుంటే "యేం బాబూ" అన్న పిలుపు వివరణింది ఆ గోత్రక త్రాగుకోతుడే ముందువెళ్ళా చూచాను. ఎక్కడా కనపడలేదు. కా నుడితేత్ర త్రాగుకోతు యిలు వుంది తెలిచి యింటికి వెళ్ళివచ్చాడు త్రాగు కోతు నుండమీద కూర్చోని పచ్చి పిలకలం గమనిం చాడు పెరిపప్పుతో ఆర్యోనిస్తూ కర్మ చూపించాడు. "నేను కూర్చోకుండానే కడలేది ఆ నుడి పరిస్థితిని చూస్తూ ఏమైందిన్నాను? " "నీ కొడుకున్నాడా?" అన్నాడు

"శిలవైపోయింది పో యాడు" అన్నాడు. వెనుకటి ప్రశ్నకు సమాధానం యివ్వలేదు.

పూరి అర్ధ పూర్వ కేసిక ఆ యెడనుకొలు తేత్ర చూచూ మల్లీ కా మెంజి ప్రశ్న చేశాడు.

"ఇదా? కొలు నిగిపోయింది అంతే!"

"బాగా త్రాగి యిల్లెక్క గంతావా? కాలక లోకి వున్నావా?"

"ఆకున, తిరిగి కాలకలో పడ్డానని చెప్పానులే" తల ప్రక్కకు తిప్పి కేసిక చూసి "అయితే నిజంగా పడలేదా?" అన్నాడు.

కామఖండంలోకి ఒక పూరి చూపాడు. "నివ్వు చాలా మంచివాడివి" అంటూ అక్కడినించే "హా" అంటూ నోరు ఆపలేనిది "నేను త్రాగలే దివ్వకు" అన్నాడు.

"నీ కా లెలా నిగింది" అన్నాడు మల్లీ వాడి గోత్రక గంభీరమైంది. "నేను బ్రతికుండాగా కా కొడుకు పచ్చి కాదంటాడా? పచ్చిం పోషిస్తున్నావా కానిదా తెలియించడానికి! ఉత్తి చెరి కానిదానికి కళ్ళెంచెయ్యటం తప్పించి యింకాదా తెలియ... చూడు బాబు ఏమలాంటివాడు. చివ నున్నేనే పచ్చిపోతావా?"

"ఇంతే నీ కా లెలా నిగింది?"

"నాతో నిగిగొట్టి యిల్లు పదిలిపోయాడు!"

ఈ విషయం నేను విన్నాను "నివ్వు యింత మంచివాడివికా కా గలం చూశేవాడివా!" ఈ త్రాగుతే యాచికావ లంతిటికి కారణమని యా నులో యిచ్చాడు.

"అదా చూశేమంటున్నావ్" అన్నాడు అక్క ర్వంగా

"చూడలేదా?"

"అదే కాదు కష్టంలో రచ్చించింది ఏమవులో నివ్వించింది—వానికి కాదు యేదాతో కుదిరిపో యింది. పాత్ర తిరిగిపోయింది. అదే కాదు ముఖం యిస్తాది!"

"నీకు నిచారం వుందా?"

కా తేత్ర ఒక పూరి వివరించి చూచి తల దించాడు. "తొంది" మల్లీ తిలూ: పూరి ఆడింది "అవును—అందరికంటే వాడి హెచ్చే!"

"నీ కెందుకు నిచారం? ఎవల పోయాంబి?"

వాడు తిలైతాడు. ఆ కళ్ళలో నీరు పడుకో తలం చూశాడు. "నేను ఒకప్పుడు నీలాగే చాలా మంచివాడిని. అందుకే నిన్ను చూస్తే నాకెంతో అధి మానం నీలో చచ్చిపోయిన నేనుకు చూస్తుంటాను "

"అయితే నివ్వించు కిలా అయిపోయావ్ ?

"అంత కాదే అనుకున్నాను అంత అదే అనుకున్నాను అదే నివరిమకున్నాను. వానికే నా పెళ్ళి కుది నీలిరాను."

త్రాగుకోతు ఆ కేరిం అంత కళ్ళలో నీరు కాదు తొంది. మాటలు తిడిపడసాగాయి. గోతుపట్లక పోతోంది భిక్షి కవసంతో కోకస్వరంతో

"అనుకోకుండానే ఆరోజునుంచి వానినిలోనూ చంపుతున్నాను. నీనిలా చంపుతున్నా మల్లీ ఆ కేరిక తిను తేలక! అది యెందుకు అనుభవిస్తూ బలవం తింగా చావకండా వుందో వానికే తెలియాలి!"

ఇవ్వుడు కావశమ నుగింపు తెలిసింది. కా కళ్ళలో అసలు పొంపయ్యి చావలేదు.

వసుచరిత్ర - ప్రకృతిదర్శనము

శ్రీ బౌద్ధపాటి కుటుంబరాధ్యక్షులు

క్షేత్ర కల్పకావళయ కృతిమూర్తయ లావణ్యవత్ ఫల
 వారిరిః బుద్ధురత్నము, లవారిః
 పత్నిని కల్పకా విధూ
 హవహా భార్య కృత్రియతా సావణ
 దీర్ఘ వాతిరత్నయో
 గాత్రవ నిట్టి మిత్రకళగా నొసరింపుము శీఘ్ర
 శంభ్రవన్
 తమ. ఆ ౧-వ 19)

అది సాహిత్యరసబాహుదైవ రామరాజ
 భూమనది తమపరిశ్రమ కృతిపతి సహజమూలముగా
 వారిరించెను. అప్పుడు 'సహదంబిత' రమ్యత్వియ
 కల్పకావళయవర్ణయగా మహాకావ్య నిర్మాణమునకు
 కృతికృత్రియమౌగెను. ఇంతకు, భిల్లూతూర్తి తమ
 కల్పకావళయకృత్రియో భార్యరాజరత్నయోగమును
 సూర్య వసుచరిత్ర కృతి నిర్మించె నను దీర్ఘ
 శ్లేషయ, సుజీర్ణాతిశయగర్భమును, స్వరియ
 సహజనిర్మయై తోడ్పడినది. తూర్తి కది
 తూర్తియై (వసుచా) పాత్రాగ్రహణ ద్వ్యర్థి, రెండెరియముల
 కావ్యము. రెండు భుజుల శీర్షముగా చెప్పినతో
 'జహర్మకావళయ సంగతి' రిప్పిలొవును గాన,
 వసుచరిత్ర వా రెండు కళల నొకటిగా సూర్య
 శ్లేషమునది, ముదిరానా నిర్మరానతో పరిశిష్ట
 ద్వ్యర్థి 'హేతువు కర్మవలననది.

శ్లేషము, ద్వ్యర్థియు ఒక్కటో బహు
 భావముల నూడే శ్లేష. ఒక్క చక్కని భావము
 అనంద మిచ్చుచుండే వశే భావము లోకే వనమున
 ముప్పరిగి యానందమును సూర్యలో అందుచేత
 ద్వ్యర్థికి హందిత్వియ ప్రధానమై యిచ్చుచును
 గొల్పుచు 'వాహ!' అనినందుచుండగా, శ్లేషకు
 ప్రతిభయు సూర్య వాతకళయై యిచ్చుకొనందముల
 రెండినీ సూర్యుడు, 'నాహా!' అనినందుచును

ఇట్టి శ్లేషవిరచనలు బహుప్రయోజనకరము
 మన చతుర్మూలముల గలవి. చతుర్మూలము కల్పము

సామూహికముగగా! అందుచేత శ్లేషార్యము నివ్వ
 లోకమున, ప్రపంచవాక్యములను జెల్లెదనునూడ,
 శ్లేషకు తత్వము ఆంగేయములను శ్రద్ధగా వదులించు
 మన శీఘ్ర యిచ్చునిగియలముల యిటుంటిము. లోక
 మన వశే కారణములచే శీఘ్ర శ్లేషకు చెల్లుచు
 శేషమయిన వది భువనైరదియు మహార్థిభావ ప్ర
 లవమున కదులెందయు వశే తీరదు. ప్రాచ్యలోకములో
 కావ్య కృత్రియములను నానగా, పురాణ మూర్తి
 శేషయగములను జెత విన్నవము కీర్తియందు
 యు, పాత్రావళయలో మహర్షిమను శ్లేష గామిన్యము,
 శ్లేషభావము 'అరిహరి' మన భార్యమునందే 'పది
 చదు' నిచ్చుచిలనను ప్రసిద్ధిశక్తి. ప్రభుకూర్మిభిది
 నొందుటయగు, పరిశీలనగా భావనింతు అలం
 కారము శ్లేష యొక శ్లేషకు ముప్పరిశయముతో
 ముప్పరిశయమును చెప్పటకే కాక కవిలవలను
 ద్వ్యభావనిచ్చుముగా నొందె అచ్చుకావలనందు సహ
 నిందుచును శ్లేషద్వ్యలంకారముల పాఠములు

అసలు పర్యవర్తి భావములనూడ మునుపది కవి
 భావము అందును కవిలవల బహు నిచ్చిలమనది
 నిమిత్తము వారవాహుర్తి చతుర్మూర్తియకల్పము
 శ్లేషయ, శ్లేష చతుర్మూర్తి కల్పయము వరస్పరా
 భార భేషములనది కాగా, భిల్లూతూర్తి చతు
 త్రియకల్పక అందునది? అతని నిలకగమున
 యిచ్చుర్యములో ముప్పది అనుతో, శీఘ్రలోగాని
 చింతగముల? అనినది, వానిని ప్రాథమికావళయము
 వానినియత ననుక, అది సహభావము ఆ ప్రాథమకు
 చక్రియముగా ప్రకృతియందుగల యొక చిచ్చితిని
 వరించునూని, వానిని సహజములనందుగ చిచ్చియన
 ర్వివహించు రామరాజభూమనగ

ఆ చిచ్చితి యేమియుగా గొలచున పర్యవర్తి
 నొకటి కు శ్లేషమునది ప్రసాదించుచున్నది. ఆ ప్రవాహ
 ముందు శ్లేషావళయలో గొలచునది కారణములగ
 కు శ్లేషమునది చిచ్చియొక్కమునూ, అది సహజములనదు

వసుచరిత్ర : ప్రకృతిదర్శనము

పైకి దృక్పథము ఆ మొదలగుటకు, ఈ క్రింది
జూపించిన పర్యవేక్షణ వాదనలకు ముగిసినా కొంచెం
కాదు కదా. ఇట్లు పరిణామాధారిత మునుపటి కా
దృక్పథము సహజ మగుచున్నది. ఇది ఇహా అనేక
మొదలగునా వైదికము, జన్మకృత భావాలపరిమి
యును తదృక్పథమును కలిపి తమ అనుగుణ్య లభ్య
కావచ్చునదృష్టానుసారముగా వైదికము క్రింది అం
శమును భావించినదిగానుండి ఈ క్రింది ప్రయోగము,
నా కోరికలపర్యవేక్షణ ప్రయోగమును పై కోరికల
మొదలగు

[illegible]

దీని లక్షణములను నిరూపించుటకు
 ముఖ్యముగా రెండు ద్రవ్యములు
 ముఖ్యముగా వినియోగించినవి. ఇవి
 కులములకు ముఖ్యముగా వినియోగ
 పరిమితముగా వినియోగించినవి
 ముఖ్యముగా వినియోగించినవి
 ముఖ్యముగా వినియోగించినవి
 ముఖ్యముగా వినియోగించినవి

౧. మృత కామం మరణానికంతకు
 మునుప జల కాలాన ప్రసాద చరిత
 కరిత కలంకము కలకాశి ని
 భామరము నొప్పు మధుమ-న వానరము '

(ఆ 1 ప 125)

నీ జీవరాత్రి కుట్రానికి నీ గొడుగు పడువాడని
 మోక్షమీది వాచాను యువ చివర
 మొకతంకకలంక మన రాంకనును పోష
 లోకశ్రీతి తుదేవయ్యల గీత
 మొకవెంట ముగింపుల రాంక తిరిగి
 మోక్షచారి కుట్రానికి తిరిగి
 లోకమోక్ష కుట్రానికి ముగిసిన
 లోక దండె లిరుగుదల గాన

౧ మొక్క మొగి (బాణం నది) పువ్వు
 కన్నులవలె పువ్వు పరిమళం
 పరిమళం పరిమళం కోలాహలముల వలె
 పరిమళం పరిమళం కోలాహలముల వలె

ఇంకొక దృక్పథమును పరిశీలింపుము. వివరము
రాగానికి విషయ వాయువు ప్రసరించి ప్రోత్తి తీగల
యందు చిత్తుకొని పొలుపుచుండవలె యా తీగల నెల్ల
కలలొకమొట్టగా నొకప్పుడు

ఒకానొకాడు నవోద్భవ క్రాంతిని
 అంటూ పెంపకం చేస్తున్నా, దానిని కలి మూల
 చూడకుండా —

‘ఒకర, హిందూమతంనుండి తెలుగు వచ్చి
భంగములే

సమ, పవిత్రముగాచేసిన మొగిన పశ్చిమ కలకత్తాలోని
 గర్భ ము
 తమ అధికారములను, మహారాజులను జరిగి వానిని
 నేయ్యుట
 మొదట కిచ్చి పరిగమమిరణుల, మోక్షముల కాలి
 లంబును.
 (అ — 128)

పింగళులకు కనగనరాయ శ్రీయుగపూజి
చాదియలకా కుమర మోగి పరిశీలించును. ఒక చాదియ
లకు, కనగనరాయ కుమారాని యాది పైల పరిశీ
లించిని చింతించి నిలబడిన కనగనరాయ కుమారమును
చాదియ యాదులకు కనగనరాయ ఒక నుండుచాది
యనునదిని తన కుమారుని చాదియలకు కనగనరాయ

భారతి

మంతలయలలో కక్షయను గర్భకొన్నట్లున్నది యని
కని విరూపింతుడున్నాడు —

‘పరితలతంబితంబియను చందరకొని వెలంబు
కాఁజి, ప
బుద్ధిత కరొనిలొనయల మీటిక విద్యు ధున
కాగనుల
వెలువడఁగ గర్భెఁ, పల్లెలు కల్లెల నోవడ భూవ
భూమిం
తలయలు విద్యు, కాదెయలతంబితంబి, కృరాలు
వెలంబు’

(ఆ 1—వ. 155)

మనకు కలుగనట్లు నిరీకృతమరాకాల సమా-
శేయము నూచించుచున్న యీ కర్మము, తిమ్మపానం-
చిక రవీంద్రులకు మఱి ప్రకృతి యెట్లు కందిందలెనో
చెప్పక చెప్పదున్నది. కాశాచివ పద్మిణీ ప్రేమలచే
కాంతరంగిక ప్రభోధ మేర్పడి యభూర్వభావ పరిభ్రతి
కలుగుచున్నది. అతడు భౌతిక మానవ ప్రకృతుల
యభేదము భుజిచి యెదియే, దైవిప్రకృతియనును. లేదా
యా రహస్యపాపవియంబు సహజ దైవిప్రకృతియే
భౌతిక మానవప్రకృతులతో సత్వోపమ, సమోక్త
సమోక్తయను, మధుర సమృద్ధి; శ్రేయోర్మయమందులకె
మనంబుజితిమకును దేశాప్రాంతభోధాకృతుల సత్విక
వింబి యాత్మ్యంబు విరుద్ధభావభూమిలో నడు నిడు
ఓతో భిన్న భిన్న ప్రకృతుల మూలకారణ సాక్షాత్ప్రతి
యగు నమలుయే యిది ఇట్టి సమర్థ ప్రకృతివర్ణనము
నియక గా నుచునారంభము.

‘తేజిదలింపఁ, గంబిత వరసత్వజాగ్రహగళగ
శ్రేణి వడింప, లోలశ్రీనిలీపకామకృతంబి ని
కాగను మూ కంపకగళగళంబును మిఱ
నైక
శ్రోణి వివర్తితాబ్దముభోధితయై కడు సంభ
మించినన్.

(ఆ 2 వ 157)

ఇందరి కులభి మందరశ్రీవచన కలియించు ప్రీత్య
మరకానీకరకాండముగ తొలుదొల్ల నాస్తిక
మనుషు. నీడవ కాయాధారముల పృథగ్భావ మేక
సముగా నెత్తును మనోక ముఖయన్నో, యత్రతే
ప్రకృతి రత్నము నూడ నుత్తమ ముఖమచే యక
కానందోపలభి.

తెలుల జలగ్రీవల సందర్శనలో రామరాజ
భూమలుడొక ప్రాభవర్ణుల విలసిల్లుచున్నాడు;
ఆ పవ్యభాగ మిది ఓండొంతుల భుజములపై చేతులెఱుపి
మనవర్ణులమైన నీటిలో వెలుల విద్యుమున్నాడు.
తేమ భుజాలయముచే నేర్పడిన మండలభాగముని
వారి కన్నులదామలల కొంత ప్రసరించుచున్నది.
అత్రు కా కొరిస్తోయను మన్మథునిపని తెప్పరిత
కాళ్ళలో నట్టి సానుభవభావముల, తిమ్మిలాండ్ల
వలయములతో నూడిన భూవలెప్పయే యున్నట్లున్నది.
పరికించుచుది:

‘కరమలమూలభుజాదుకొని కన్నెలు, రమ్మలవంటి
నొంతులు
బలగొని నిల్వ, తత్పరిధి ప్రాంతులగుంతుకావ
భూరితం
తరయలు మోల్చె, భావభగవదైకభావితమే
మంధిసం
ధితికన్యజాగ్రహంబితిపద్యముయొక నమంబ
లంబన్’—(ఆ 3 వ. 158)

భౌతిక, మానవ, మానవాతీత ప్రకృతికృత పర
స్పర సంబంధమును శుద్ధిచివ మహాశివ, ప్రత్యేక
నీరరసమూర్తి యనుకొనుట! అతఁ డెట్లునట్లు సామ
వై నది, మనలోవారమైన యాతని ప్రకృత్యార్థభావ
ధామ కొఁగ, జడయనుచి మానవప్రకృతి ప్రకృ
టించి దైవిప్రకృతిగా మరణింపుటయనుచు, లేదా-
మానవాధార దైవి ప్రకృతిమండి ప్రామాణ్యమైన
విశిష్టతావత్ప్రకృతి, కామరజప్రకృతిలో విలసిల్లు,
స్వస్థితిమండి విరమించి తులదైవిప్రకృతిగా మారాండి,
రమించి మిండులు యనుచు, ఈ విలోమానులోయ
రమణవిరమణలీలలకు విరాడ్రూపము మాత్రము కవిరసి
మిది మనోగతిమై భావభిరహాసముల ప్రకృతించు జన్మ
జన్మాంతర వాసనావిలసితులకు ప్రకృతిబద్ధ భక్తిభావ
మును, ఆరాధనాశీలమును గావడలమా?

అనీతలయలకు కు క్రియతొలకాలయలయలను
యారకొపమాదులచేత, చేతనత్యయ గలిగించి, తత్త్వ
లయలయల నిరీకృతంబి నేనాంశిగల యుపరిచరము
పరితీయను నమరాకామ భిన్నాకార్య, రసధుని
యినదల కృత్యమును విద్యించి కనించుని యిత
సాధనము, ప్రకృతి పరిశీలనావద్భక్తిభావము
తద్రూపనిశ్చయసంభ్రమకరసామర్థ్యమును గలదికా?

వనుచరిత్ర ౧ ప్రకృతిదర్శనము

[illegible]

అరవిందశాస్త్రి కామ దత్త యాత్రాకేం
 యాత్రా సంవత్సరం
 తనదీక్షానుదైవమువల్ల జూలై, సెప్టెంబరు
 మాసములలో
 తనదేవతాకారముల, జాతీయ విశిష్టత
 తానీగముల
 సరిగానియు, సర్వతోముఖ ముగిసిన (ప్రపంచ
 రంజనం) -
 (అ - ౬ - 11)

[illegible]

పింగళి మూరకానియ్యి యభివృద్ధి కల యందును,
కృష్ణరామప్రభుని ప్రభుత్వరక్షణయందును మన కేమేల

పైకి గౌరవమున్నది అయినా క్రైస్తవులను నిజముగా నడు
 ప్పారదు. కాని వాడురాజధానుడును యాంకిత
 శ్రమితివర్తకులలో మారవానిని క్రైస్తవిక
 పాదుర్లమును, క్రైస్తవరాముల వానిరప్రభుత్వర
 దైవ్యమును గూడ పాదకమును రచుకొరమును
 పంపించెను. అయినా కాలగర్భములో శ్రమితి వర్త
 కమును దుప్పట్టుకొన్నట్లుగనుట ప్రతీనింపబడుచో, ము
 చురితరానికి కలిగినపరివర్తనధర్మవిధియు, ఈ క్రై
 స్తవ పాదుర్లమును పనుచుండినకొత్త క్రైస్తవసామ్రా
 యుండుగా నంతి కర్మలనిత కవినిది ఆ క్రైస్తవ కాని
 గను, 'సహజంబితి రచుక్రియ' కల్పనాకల్ప
 ధర్మము'గా శ్రమితి వనస్థితినిఁ జేయించెనెనెని
 కారణమున యాకమును ఈ క్రైస్తయు, నా శ్రమ
 తగ్గవచ్చునాకల్పిరయను పంపెనె ప్రతిక్షణము
 శ్రమితి, ప్రకాశమునశ్రమితిల ద్వంద్వవిధిని
 క్రైస్తవ, ప్రత్యేకముగా నుండునది కలిగియు వాని
 కన్న ది. శ్రమితినియే యాకాకల్పిర కలి
 మునియే యనిండునుండును

ఎల్ల పత్తిపుల ప్రాతి ద్వయముకంటె నతి
దర్శనోపలబ్ధియ యొ రావధూమగతి!

‘మమో, క్షీరామృతాదనింపెద్యజా’నిప్పున, జగ
 త్రయేన నా
 దన కామగ్రాహకైర్బలవితా భారామభారాః సా
 జవిరేత్యపివ ప్రపంపః క్షుణ్ణా వస్యేత్కృతి గ్రంథః
 అక్షర, సంగీతకారకసంస్కరినిః, ‘వెన్నెల దత్త
 రాంధ్రప్రభాతః’

ఇల్లు కూలింది

శ్రీ అంగర సూర్యరావు

పాత్రలు: రామ్మూర్తి, నారాయణ,
శేఖరం, రమణయ్య, వరసయ్య,
వ్రకాశం, కుచేలరావు, విల్లుకలెక్టరు
నీలవేణి.

* * ఒక ఆఫీసులోని పెద్ద హాలు హాలు
మధ్య రికార్డు రూంలో పెళ్లెద్వారం
కనిపిస్తోంది ద్వారాని యిరువైపులా
హాలులో రెండు బల్బులు రెండు
కుర్చీలు ఒకదాని ఒకటి యెదురుగా
వున్నాయి ద్వారాని ఎడమవైపు
వున్న నీటులో శేఖరం కూర్చుని
వున్నాడు వయస్సు 25 సంవత్సరాలు
రాస్తూ మధ్యమధ్య కుడివైపుదూస్తూ
వున్నాడు. హాలుకు ఎడమవైపున ఒక
ద్వారం కనిపిస్తూవుంది వైదొక్క
వస్తే కూర్చునేటందుకు హాలులో
మరో రెండు ఖాళీ కుర్చీలుమూలం
వున్నాయ్ కుడివైపుకుంచిరమణయ్య
వరసయ్య వస్తారు. ఇద్దరూ నలిగిపో
యిన పంచెలు, ఆరుకుల చొక్కాలు
తేసుకొని వున్నారు. తలపాగాలు
చుట్టుకున్నారు. వయస్సు రమారమి
40 సంవత్సరాలు. ఇద్దరి ముఖాలలో
ఆక్రమణ, ద్వేషం, తొందరపాటు కని
పిస్తూ వుంటాయి.

రమణయ్య: (తనతో) అయ్యో పడుక్కోతం.
వరసయ్య పడుక్కోతం కాదా!

శేఖరం ఎవరు మీరు?

రమ : నా పేరు రమణయ్య అంటే

వర : అందినా రమణయ్య పేస్తారు అంటారుంది.

రమ : మీరేమీ విరసయ్యగారు

వర : మీ యిద్దరం బడిపంతులిమంది.

శేఖ : ఎందుకు తర్వాని?

రమ : సాధారణంగా వివాహ తిరుగు, అంతా భూష
కుర్చీలకు మురిచేస్తారు.

వర : మీమ్మగారుంచి యిక్కడిదా కా ఆలోచించు
మంటూనే తర్వాత బోల్లు సంగతులున్నాయి
మురిచేసుకోవాలి!

శేఖ : మీరు కొంతసేపు

రమ : (అహంకారంగా మృదూ అందుకోని)
తాత్పర్యం! అధ్యంతరం తెలుగుకంటే.

వర : మా తండ్రి విడిచి

రమ : మాది తిప్పయిలే దండించండి ఒక్క
పంటం.

[శేఖరాన్ని చూట్టాడనిబ్బకుడా యిద్దరూ
దకలకా తెచ్చేస్తూ వుంటారు.]

రమ : మీరు బలానికి గొప్పరాళ్ళి

వర : అయినా మాటికి వీడవార్తించండి.

రమ : బడిపంతులికంటే తొడ్డుకుదురుకునే కాళ్ళి
కలకు ఎక్కువ చూపులున్నాయండి.

వర : ఈ కుప్పకు విర్యాలకు నోరెత్తిలే చాలు
అక్కర్లే! యీ పాత్రస్తాం. అంటున్నారు.

రమ : మమ్మ చూట్టాడితే మర్యాదకంటే చూపుం
టున్నారు.

శేఖ : ఎవరు ? (యింకా యేదో అంకోతాడు)

వర : (మృదూ అందుకోని) యింకెవరు తానయ్యి
మా పైకాళ్ళు.

రమ : అంటే మానెత్తిమీద వున్న కాళ్ళు.

ఇల్లు కూలింది

సర : రాజకీయాలకు దూరంగా ప్రాంతా
లనుకుంటాం.

రమ : కానీ యీ భారం? పంచాయతీలోను
ఎలక్షనుంచి కూర్చుంటుంటే ఎలక్షనా
కుద్యుల్ని ఉపయోగించుకుంటాను కాబట్టి!

సర : తరవాత పార్టీవల్లూ తీసిపోలేదులే తెలిసి.
రమ : పరీక్షలకు పోతే తప్పు.

సర : ఉపాధ్యాయుడిమీద యెక్కడలేదు ప్రేమా
వోల్తోస్తాను.

రమ : పోతానుదీ ఎక్కడనుంచి గ్రామవాసుకుడి
వరకు ఒకే దిశాదం.

సర : ఉపాధ్యాయుడిమీద యెంతో వాద్యత
వుందిటండి.

రమ : అతనికను సర్దుకు ఉత్తమ భావిస్తానుగా
తీస్తే బాగుంటుంది!

సర : రాజకీయాలకు దూరంగా ప్రాంతాలను
కుంటాం.

రమ : ఆ ఉత్తమానియ్యికి పెట్టకుంటే ఎలక్ష
ప్రయత్నం కూర్చుంటే చెడుకు కట్టకుంటే బాగుంటుంది.

సర : పీఠికాపేరికం పై కట్టకుంటే ..
రమ : తరవాత పోలికలుంటాయి.

సర : ఈ గొడవలతో పచ్చి పోతున్నాం అనుకోండి.
రమ : పోయిన యెలక్షలో (అం తే కను!)
అన్నట్లు వరసయ్య శ్రీనివాసరావు)

సర : అదీ! యెక్కడ ఎలక్షలోనే వదిలి.
రమ : నేను చిన్నప్పటినుండి తిరిగి ప్రచారం చేసా
నుండి.

సర : తెలుగులోనే ఉన్నానుటండి.
రమ : అయితే ఇంకా చాలా ఉపాధులు అనుకు
తున్నానుండి.

సర : తమదగ్గర వాడనం యెంచుకుంటాను! నిజం
తెచ్చుస్తాం (రచనయ్యేటే యేమంటావో?)
అన్నట్లు కూర్చుంటాను.)

రమ : తిచ్చేయండి! తెచ్చేస్తాం.
సర : చిన్నప్పటినుండి ప్రాంతం దూరంగా ఉంటుంది.

రమ : వారిమీదనుంచి పీఠికాపేరికం కూర్చుంటే
యొగ్గుతుంటుంది పంపిస్తానుండి

సర : (తెచ్చుకుని రచనయ్యే తెలుగుకున్నట్లు) తెలుగు

ఒక యాదావరాయలవంశం కూర్చుంటు
ంది.

రమ : అయితే యెంచుకుంటాను! నేను ప్రాంతం
ప్రేక్షకుల మీద ప్రభావం ఉంటుంది.

సర : తినుకోవచ్చుగా ఉంటుంది ప్రభావం
రమ : యేదాదా? నేను అనుకుంటున్నాను ప్రభావం
కాబట్టి!

సర : చిన్నప్పటినుండి కూర్చుంటే ప్రభావం
ఉంటుంది ఎలక్షకు నిలబడగానే కూ
ర్చుంటుంది.

సర : నేను వారికి రోగియ్యాలను.
రమ : వాటిలో వాటిలో తిరుగు.

సర : కూర్చుంటున్నాను పంపిస్తాను.
రమ : కూర్చుంటున్నాను పంపిస్తాను.

సర : కూర్చుంటున్నాను పంపిస్తాను.
రమ : కూర్చుంటున్నాను పంపిస్తాను.

సర : కూర్చుంటున్నాను పంపిస్తాను.
రమ : కూర్చుంటున్నాను పంపిస్తాను.

సర : కూర్చుంటున్నాను పంపిస్తాను.
రమ : కూర్చుంటున్నాను పంపిస్తాను.

సర : కూర్చుంటున్నాను పంపిస్తాను.
రమ : కూర్చుంటున్నాను పంపిస్తాను.

సర : కూర్చుంటున్నాను పంపిస్తాను.
రమ : కూర్చుంటున్నాను పంపిస్తాను.

సర : కూర్చుంటున్నాను పంపిస్తాను.
రమ : కూర్చుంటున్నాను పంపిస్తాను.

సర : కూర్చుంటున్నాను పంపిస్తాను.
రమ : కూర్చుంటున్నాను పంపిస్తాను.

సర : కూర్చుంటున్నాను పంపిస్తాను.
రమ : కూర్చుంటున్నాను పంపిస్తాను.

సర : కూర్చుంటున్నాను పంపిస్తాను.
రమ : కూర్చుంటున్నాను పంపిస్తాను.

సర : కూర్చుంటున్నాను పంపిస్తాను.
రమ : కూర్చుంటున్నాను పంపిస్తాను.

సర : కూర్చుంటున్నాను పంపిస్తాను.
రమ : కూర్చుంటున్నాను పంపిస్తాను.

సర : కూర్చుంటున్నాను పంపిస్తాను.
రమ : కూర్చుంటున్నాను పంపిస్తాను.

సర : కూర్చుంటున్నాను పంపిస్తాను.
రమ : కూర్చుంటున్నాను పంపిస్తాను.

५४३

38 : జాటి వివాద యొక్కదో యచ్చిలోయకాల్
 కలూ కూడా పున్నా అంది.

ಶಹ : ದಿವ್ಯ ಶ್ವಾರಾಸಾಹಿ (ಕಾಳು) ಪೆಕಾರಂದಿ.

ಪರ • ವಾಸ್ತವ ಅಧಿಕಾರ ಕೂಡ ಇಡೀವ್ಯವಾಚಕವೆಂದಿ.

පණ : පොදු භාෂා සහ පරිපාලන.

മക : പ്രായമുണ്ടാകാത്തപ്പോൾ തന്നെ കർമ്മകാണ്ഡം പഠിപ്പിക്കേണ്ടതാണ്.

రచు : బుచ్చయ్యపిఠా శివారావుగారి వారి కవితలకు పోయె-
 రుచి

శర : తన తీర్మాన పరిచేసి పంతుళ్ళను నేనుకొఱాది
అలా అబలాటపడాడు.

రమ రేంబాధం! మేం వాగని నీవా!

వర నిధులు గాఢముగా పరిశీలించి, అందులో
కొంత భాగమును విడుదల చేసి.

రణు : పదియింది రుదీలను చురకాడంది.

వర : కాళ్ళ పట్టునగలే తోనేళ్ళలాగ జూపిమీద వరు
 తొక్కాను కావయ్యో !

రథం మేం ఉభయాలం తనకు యోగ్నో అర్జుణు పెట్టా
మిక్కిలం

தர : உய்யுதமிழ் அநாமதேவ தாயகம் !

ପଣି ବାବୁ ! ମିଆଁ ବା ଶ୍ରୀମତୀଙ୍କର କେଉଁ ଦେଖି
ନାହିଁ ।

పర : టాటాకి మీ చచ్చిపోతాం.

రకు: అసలే పేం కష్టంలో నుండి వచ్చాం
రామయ్య

58. నేను విద్యార్థుల పక్షాదులను ఒక కొంతనా వ్రా
సాకాను.

రతి ! (నిజమంగా) ఆ కోరిక కాస్తా మిన్నటి వద్దా
 అనుకునిపోయింది బాబయ్యా!

புரு: சாஸ்திரம் கையாண்டு, விஷ்ணுவாசரிசுவர
பாசுரம் பாடினார்.

రతు : పట్నంలో నుకాం చేతకారండివాడు.

వర ఆ మహామర్కపురం వుంటే మా స్మిత్తం రా
వంటి.

రచి: బలిశి చెన్నకాశ్, మ. రో. జాళు. యిలా వూరిపోయి
నింజుగి రావయ్యి

සර : බොහෝ කාලයකට පෙර
 ජාති.

కవి : కావీరానా వట్టింకారి.

పర : లేదా లే గేం ఒక మూలనూ చూ తనిచేయ్యలేం
 చూచాడు !

రతు : బాబ్బాయి! మీరు కనిపరించాతి

ಪರ ಬಿಂಬಾಕರಣ-೪೨

రతి : మామట తీరజుల్గండి.

వర . మా ప్రమాద తగ్గించివ్వండి.

[అంతర్గత చర్యలకు సంబంధించి మాత్రమే విలక్షిత
తాళ]

19: (10) കമ്മ്യൂണി, ഓർ ട്രാൻസ്ഫർ,
 ഓർ ട്രാൻസ്ഫർ,

பெரு : (உத்தரத்தோடு) நான் தனியாகவே வாங்கட்டும்!

30. சீர்திருத்தப் பள்ளிகளில் உள்ளூர் மாண்பு
மேம்பாட்டு கமிட்டி உருவாக்கி

శర : ఆమెను నుండి ఇప్పుడు దూరమండి!

శేఖ అవయవ వస్తు సూక్ష్మా ద్వివి కేవా విశాళ!

శర : (నిప్పుకాత్ రమణయ్యకి తిరిగి) మనదండా
అరణ్యంలోదానిమేకా రమణయ్య మీసాయా?

రమ : గాంధీ తీరే ఆగిపోయింది. గాంధీ కార్మికుల
తగినదాం పడండి.

అర చరిత్రదా! ఎరి, కనులు తెలుపురా!

రమ : నిన్ను కలుచుకొని రోజులెనుకా దీనబంధూ!

(యెదురు వదిలి వు నిర్బాకము. శుభం
రెడదలీయబడవున్న యశ్వర తిరుగు
వది యశ్వ గీర్వాణులము. — వదివది
మది రావ్యుర్తి వదాదు. వాకా-
నంకె—వదిగి వదివదల — వదివది వది
వదివదల)

రాజ్యూర్తి (కనాళి) యేనుయ్యా శిఖరం పది
యొంతియకా కచ్చింది?

ఈ సదనంతర్వాదిని ఎకాంట్లు గావించి, అది
చేరితే పది అరగడండి.

రాక్షసి వీర్యంబు దివిదానంబు నత పంజరం
ఎఱుంగు కాలంబు నర్చిపడితాయ

శ్రీ : బెర్బండ్ (కొంకణి జిల్లా)

ரஹ்மான் : (பெரியவனோடு) யார் உன் தந்தை?—
 நீதான் தந்தை. உன் தந்தை என்னைப் பெரியவனாகப் போனான்.

ఇల్లు కూరింది

రాత్రి వెళ్ళాడూ నాకు పడెదో కలలో కని
నిన్నాకి వుంది.

శేఖ తొందరపడితే అవుతుందటండీ!

రాజ్యూ : తొందరపడకుండా అరేడీ పైకప్పుకీ పీక
యాత్రలుయాత్రా కూర్చో పని చాడంకంట అరే
అయిపోతుంది (చిరాగ్గా) అప్పుచ్చు! యీ
కొంపు కుర్రాడు తిట్టగాలను యెందుకు
కచ్చలో తెలియకుండా వుంది

శేఖ ఇప్పుడు పశ్చిం చెబుతుంటావా?

రాజ్యూ ఈ పంకెత్తీరం ఎకాంటన్నీ ముంకు
టోటర్ వెయ్యి యే నిలబెట్టే ఆదిలం పెడ
రేలేగా మానించు. ఆ పని అయితే తరవాత
రికార్డు రూంలో కూర్చుని చెకుకు గతి పంక
త్తీరం ఎకాం రికార్డు రూంలో కూర్చోం
నిను కనిపించుకోతే నేను కూడా కచ్చి తర
లదితాను

రాజ్యూ రి శేఖరాని! యెందుకా వున్న పీటో
కూర్చుంటాను శేఖరం కూర్చో చెబుతరం ముగించి
దుర్భిక్షరే తిరిగి రాజ్యూ రి తెలుసుకొని వెనకాడు.
యెడనూ మానగా కొనతలు మాస్త్రువుంటాడు —
మిడివైపుకుంచి తెచ్చుకుని వెనుకమాత్రులు మాస్త్రా
మచెరాత్రు కప్పాడు చాడకచేతుల కొక్కా, పంకె,
తిలపానా, చంకెనిగోతుకు, ఆటకోళ్ళు — మాటలలో
అతివిడంక నిలిచావుంటుంది రాజ్యూ రి తిప్పిగా
నిలబడి నలుకొక్కరం పెడతాడు రాజ్యూ రి అతినిని
మాడవట్లు నడిస్తాడు. మచెలం వై అలాగే కొన్ని
నిమిషాలపాటు నిలబడి వుంటాడు)

మచెరాత్రు : (చెకుతూ) రాజ్యూ రి బాబూ!

రాజ్యూ (తిల పైకెత్తకుండా) తమ్మ! నాట్లాడకు.
ఈ ఎకాంటు తర్రు పడించంటే చాచా తి.
(అంకెలు కూడతూ) బాబూనా బాబూనా ఎరి
మిడి ఏడూ, పడిచేయూ తోవ్విడి యెరవై
బాబూనా (పెర్చిలతో అంకెలుకూడి తిల
పైకెత్తి) యేం? యెందుకొచ్చావ్?

మచె (అక్కొంతో) నేను మచెరాత్రుకు అప్పుడే
మరిచిపోయానా రాజ్యూ రి బాబూ!

రాజ్యూ : (చూడగా) పీకలో! మచెరాత్రుగాను
కాదు తమకు! పూరికే పిలకతా నూనిక్క

డి? నూనూక కండుల కొద్ది అట్టిల కచ్చి కను
కున్నాయి. చడతలేక ధస్తున్నాం మేం

మచె అదంతా అవ్యాధం బాబూ!

రాజ్యూ (కోపంతో అమాంశంగా పైకెత్తి) యేది
అవ్యాధం? ముంకు పీడనతో పనిచేయ
స్తున్నావ్ అయినారీ! (గంటలు కొట్టి
స్తున్నావ్ నేనా అవ్యాధులు!!—యీ
పప్పుంతా నీ పక్కడికే ఎలా అడకుతుందన్నా?

మచె : బాబూ కా నువని

రాజ్యూ : (అడివి మాట్లాడి నిశ్చయించా రికరగా)
అవలు నీ మాట్లాడు వకునున్నా అంటే ఇత
స్వేదం విజయకు వస్తే మాట్లాడు వుండరా.
ఎందుకు లేదన్నావు అంటే 'వీణకొని తిల'
అంటావు—నేకపోతే 'అమాంశం'గా ఆగితే
పూర్వో ఎరలో (బ్రాంం వొడికేరారంటావ్
మరోమాట్లాలో పిలర్చి తీసుకవచ్చి నీ పూర్వో
యెడపైకేడు పైమకు పరేస్తావ్ ఆ పిక్క
కోనానా ఇతస్వేదంకూ కొస్తా తుందిచేతుకు
కంటావు పంకెత్తీరయంతో తిలపానా గడిచే
స్తావ్ ముప్పానం దిగా

మచె రాజ్యూ రి బాబూ! తమకు, తొందరపడితే
నేను చెప్పలేను—పిక్కచూరి తమకు పైకెత్తి
అంతా విడిదిగా నువని చెనుకుంటాడు

రాజ్యూ యెప్పుడు బాధించేడు తొలికి తిరగకుండా
మనివుంది

మచె ఎంతోసేపు మాట్లాడినానను, ఇప్పుడే రంజు
నిమిషాలలో తిరిగి వచ్చాం.

రాజ్యూ (పైకెత్తి) ఆలస్యం చేస్తే నావని తెలిస్తా
తుంది నువ్వు నది.

[రాజ్యూ రి మచెరాత్రు మిడివైపు వెళ్లి
పోతాను. శేఖరం బాల్లింది కి పిలకచూరి చితి
పప్పుతో చూడి తిరిగి రాజ్యూవుంటాడు. మిడివైపు
నుంచి నిలబడి కచ్చంది. శేఖరం వచ్చెట్ల నీక
మచెరురంకూ బాబో, తెచాలనికేళ్ళిక్ ఎంకెత్త,
ఎత్తు మడమలతోడు, చెతిలో గొడుగు—యని
షిలో పమాన గొంపర్యం తిమ్మక, అలంకర
ణతో అలాటాడు కచ్చుకోదాని! (పంకెత్తి
మచ్చట్లు కనిపిస్తుంది. కనుమచ్చి 30 సెకండ్లు
కాలం.)

६ ४ ३

నీలకణ్ఠ : (తనూ నే) ఎప్పుడో మి శేఖర్ ! నిన్ను దీని
పాయంటో చూచాను

३३ మువ్వ చెప్పివచ్చి ఉపయోగపడిన మువ్వ
 వానిని అప్పటినుంచి మెళుకువోక్తి పట్టే
 వరకూ ఎదుగుతూన్నా మువ్వని

నది : మాన్సిర్ని మాన్సిల్లో చేరుచుంది. విస్తీర్ణం.
అక్షుల నాడు రంగుల పేర్ల మీద పేర్కొనబడిన
కవిరాజు శివ ఉద్వేగం చేసుకొని
తప్పుగానే అనిపించు యోగ్యతను సంతోషం
కల్పించి చాలామంది నాటా దురా మాన్సిల్లో
తెలిసిన అందరి కదిలించుకొని తప్పకుండా యా
త్రుతుయ్యుంది

శ్రీ: హయనా నీతి కాలిపేత్ర మాట పదమూ
కదా అని ఉదాహరణ ఇచ్చాడు శత్రు రాతడు
సరికదా, మర్యాదాం సెనకరిసెన వివాల్లు
ఉదాహరణ ఇచ్చాడు

మీరు అక్షం?

శ్రీః సుప్రసన్నవర్ధమానా ఆది యోగుః సామంతా
 మామృత్యాను జోగదవృత్తం వినివించి అత్ర
 తగా మాతాను నీ సప్తయథానిః బహుల మా
 నాన హేడి తో తేలుముఖం వినివించింది

ನಿರಾಶಾ ಹೋಗಿ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು.

౩౪ వ్రదీ మునిగివట్టు ఉపయోగపే వచ్చి తిరులదాసు
ఎకాంట్ శ్రీకారెవి కానా మంగళా
చేరాదు

సం (మల్లూ మానీ) యేదీ? నివారణం?

శ్రీ రాగానే యెరిగి పునఃపఠాపును దొరికెను.
అరిగి యిప్పుడే బయటకు వచ్చిపోయెను.

நில மென்கிணறுநாறு மத்யாரா?

శని శుక్ర కార్తీకమునల్లి దిబ్బు తీసుకువచ్చారు.
అయితే వచ్చేసరికి చాలా అలసట అవుతుంది.

ಶಿಲೆ ಇವಳು ಒಬ್ಬ ಶೇಷಿಕಮಾ! ಮಗಿ-ವಿವಾಹಮಾ.

శ్రీమతే శ్రీమద్భగవతే నమః

நீல அங்கு,

శేఖ మనసు స్త్రీయతం శోచితే మనశ్చుక్కువవుతుం
దంటారు.

నీ విన్న చూపుతుంటే కాక కనీసం మధ్య
జాతకం విన్నావుంటాడు.

3. ఆర్యమహా నాటక ప్రయోగం?

నీల దూపంలో కాదు & కాబట్టి—మనస్సు
ఎక్కువ,—దిక్కులు చూస్తూవుంటావు—
మొద్దిలిచి కూటం ఎక్కువగా ఉదయోగిస్తూ
ఉంటాను

శ్రీనివాసాచార్యుల వ్యాఖ్యలు

ନିମ୍ନ ପଦ୍ୟ ପଢ଼ି:

శ్రీమ ఇందిరకొండరమానామ్యంబునకు పెళ్ళి చేసుకోలేదు.

నీల : చిన్న కాయక్కుళానే చతురపు నంకమ్మ తన
లింగుకొడుంటాడా ?

శేష అంటే వ్యర్థమే తిరగడానికి నిలబడదా?

నీల (కొప్పం) దేవి టా గాటలు!

శని యేమి అడుకోను నీల వణి! నీ పు

వింశతి వివిధములైన అపరమ జీవితములను, భవిష్యత్తును, మృత్యు కొంతమైనా ఆలోచింపజేయుచు ఉన్నది.

కీల ఇంతివరకు ఆలోచించలేని ఇకముందుకుదా
ఆలోచించను.

ಇದು ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಿದೆ

నీల సంతోషంగా తీరికొండవరకు వేళా ఆశయం.
జుగిరామయవాటినిగా కావి, జుగిరామయ
వాటినిగాచికావి నేను మనసు పాడుచేసుకోను

శేఖ : ఏదో చాలా విషమములు కుట్ర జారి నీల వేణీ!

నీల (తూగిన తీరం అరివి ముఖంలోకి చూస్తూ)

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय

నీల కొంఠటికి నువ్వు కూడా వమ్మ (వేయించా వనవు
కదా?

శ్రీమ. ఇంద్రవర్మ యోగిరాజు అమ్మ, గానీ

ನೀಲ ಅಪರೈ ಯಿತ್ತು ಡಂಕುಡು!

శ్రీ సర, సాయంత్రం యింటి నల్కిపోయే ముందు
నమ్మ పితా యాశ్రయ శరీరి పెదదాం

20 25 28

30 నిమగ్న, దీని, హక్కులు—యొక్కదిగ
నది, యోగించగా మట్టాద్దాని దీనిని
చోటును

ਮੇਰੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਹੋਵਾਂ

శ్రీ : ఈ కారణం చివరలో—(హామ్యుగాల
వంటి వర్తన హద్ద్య తిరగే తోటులో)

విజ్ఞానాంధరి

[చూట దువ్వలో మిడివైపునుంచి రాక్షాస్త్రి
అరిచి వెళుక మరలరావు తంబూలం
వేసుకుంటూ కదలాడు.]

రాక్షా (తనకే) కచ్చావా కత్తి! (శేఖరాన్ని
చూచిస్తూ) అతగాణ్ణి యిదిగదిచివ్వు చచ్చేంత
పరిపురించి ఆ రెండు పేటే మెంటూ కైవచేసి
మా మెహప్పి పారెయ్య
[నీలదేవీ మెహం ముకుందకౌచి ఎదురువైపు
గదిలోకి వెళ్ళిపోతుంది.]

రాక్షా (శేఖరాన్ని సమీపించి) నీ కిదం బోయే
కాణామయే ఆ పరివర్తిం దగ్గనుంచి నీవచ్చి
పని మీది లేనేలేదు

శేఖ లేండ్లే—యిప్పుడే ఆరిపోయి

రాక్షా (నిరాగా) లేమా లేకు కాదు లేకు
లేకు పెద్దవాణ్ణి వెలుగున్నాను విను మిప్పు
కుగాడిరి నీకు ఉత్సాహం లేచానే గుస
గరిపురించు (ఎవరు వైపు గదికేసి చూచిస్తూ)
అరిచిలే మహారాజ్రి! అరిచెను ఉత్సాహం వున్నా
ఒకే బోయవా ఒకే పరిచా దెబ్బపెట్టి
మహారాజును చూసి పెళ్ళాళ్ళుండె కన్న
చచ్చింట్టు వాణ్ణి బాపించుకుంటాడు—
నాయనా! వెళ్లి ఆలోచించుకో బుర్రపాడు
చేతుకోకు లక్షణంగా పనిచేసుకుని బాగుపడు

మన (వెంటనే అంగుళాది) “ఉత్సాహం పుగవ
లక్షణం” అన్నాడు బాబూ!

రాక్షా మీకు నిలబడిపోయాడు మహారాజ్రి,
(భారీ మర్రికిక లేచులు ముందుకు పాడుతాడు
మనెరపు మహిమంటాడు)

మన ఈ నెల వా కెంత గ్రాంటు వస్తుందో కొంచెం
చూస్తాడూ?

రాక్షా కామరూ మీకు అవకాశం లేకు
కాదండమావా? (దీక్షితురీ) చిగురించి
లంకయేకు రూపాయలు ముప్పై అయిదు
సయా పైసలు

మన తిమకు లిలు కేం అందేటటు మాదారి
రాక్షా ఓ! తిప్పకుండా,
మన మామీద వచ్చే అర్జీలనుకుడా తిమకు ఓ కంట
కలిపెనుకూ వుండారి.

రాక్షా కలిపెనుకూనే వున్నాం. ఇకపెళ్ళిస్తూ,
కుమప్పియా అంబయా ఒక కంటకలిపెనుకూనే
వున్నాను లేచానే యేవాడో మా మార్కా
యెచ్చేసి వుండెలిసింది

మన మీ ఉపకారం మరిచిపోను.

రాక్షా అమా! దానికేంలేండి
మన మా వూలో నాకు కిల్లనివాళ్ళ కొంతమంది
వున్నాను

రాక్షా వుంటాను తిప్పకుండా వుండారిమాదా
నాకు లేచానే అసలు గ్రంథమలేకు మీ
లంకే పెద్దల దగ్గింక మాకు నుద్దరిమలుచొయ్య
వుండేది

మన తిమకు వోప్పిచ్చి మును!

రాక్షా యెంతోకట! యెంతోకట! — యింత
వూనింతా బడింతులే కనిపిస్తున్నాను
యేమిటి విశేషం?

మన యింతో యిక్కడ ఉపకారాలుల మహాసభ
యేర్పాటు చేశామంది

రాక్షా ఓహో! అహా! అలా చెప్పండి—
ఉదయం మార్కాకు వెళ్ళివచ్చు మాకాను
యింతిమంది దిగ్గడా రేమిటా అనుకున్నాను.

మన మహా కే లో తిమవర్తవం చేసుకుంటాను
నాకు యి! వెలపు యిప్పిస్తారా?

రాక్షా వెళ్ళిరిండి మామా యితే దీక్షిరి తిరగని
పని వుంది

[మనెరపు కిడివైపు వెలిపోతాడు. రాక్షా రి,
శేఖరం తొందర తొందరగా రాక్షావుంటాడు.]

రాక్షా (గది అగడ్త్యంకం చూసింది) హరి ధిగ
నంకుడా! యిప్పుడు మళ్ళా మారి పైలు ఒకటి
కావారి

శేఖ (తిల పెకల్లి) ఎక్కడ వుంటుందండి?

రాక్షా ఇంకెక్కడో దిక్కగురూంలా
శేఖ నేకు వెళ్ళి తిమకురావా?

రాక్షా కను నీకు తెలియదు నీ పని చూశా
నేమిటోయి తెచ్చుకుంటాను

[రాక్షాస్త్రి దిక్కగురూంలా వెళ్ళిపోతాడు,
శేఖరం తిలవంతుకొని రాక్షావుంటాడు ఎవరు

६४८

2. பழகம்-இ. உ. காரிசம் பட்டாசாமி சிவசாமி
செட்டி.]

ਸਿਰ ਕਾ ਸੁਆਰੀ ਨਾ ਚਲੇ ?

ఇది రికార్డు-అఫ్-ఫ్యాక్స్ ను ఎందుకు ?

200 అయిదు గ్రేటింగ్ వాకు 200 గా వోపవదు.
 (అయిదుమూడది 200 గా వోపవదు) యా
 మాట రేపటి?

ಶ್ರೀ ಶಿವಶಂಕರ ಪಂಚ.

నీల ఇంచాక ఆయన ధనుస్సును లాడుకున్నా
రెండున!

30. ಕೂಡಾ ದಿಬ್ಬರೇವಣಿ ಹಳ್ಳಿಯ ವಿರಹಾ
ಕುಂದಿ. ಇಲ್ಲಿನ ಬಲ್ಲವರೇ

మీ ఇంకా తరలించలేదుగా !

శ్రీమ : రాక్షసునికొరకొరచాలా దింకగా వుంటుంది
రాక్షసుని ముంహాదా చాలా రహస్యపుకా
మేదానది భయంకరమిది.

ನೀರು • ರೋಗ ? ರೋಗ ಜರಗಿದರೆ ?

[illegible]

నీల : బాబిమ్మా ! అటుకుంటే గొడవలకు ముగిసేందుకు ?
(మళ్ళీ అతనిముంగుడులాగి మాట్లాడి) 'పాతన
ఆఫ్ ట్రాయ్' చూశావా ?

ಶ್ರೀ : ಶ್ರೀಮಃ

నీ చాలా బాగుంది నీకు నాకేదాం అనుకోలేదు.
నుందిరం బలవంతం చేసే నాకే

శ్రీమ ఆంధ్ర నీతి సహితరాలా ?

50 (అవ్వలూ) మంజరం అంటే అడవికాదు.
మనాదూ.

శ్రీమ అశ్వమీధు దగరబంధువా ?

పి: కాదు. అరిగిపోయినంత చాలా తమ
 మనా జరిగింది. ఒకానొకటి పట్టుకున్నా. ఇంకా
 తమ అరిగినచోటి నాకు బోలుయిచ్చాడు. అ
 మర్నాటినుంచి నాకు ఇంకా అరిగిన పని వా
 డగర కనిపించలేదు. —మంచి పనిమనిషి.

రైవ మ్రాగి! నా పుట్టినింటిని విధాన దీర
ప్రజల బోధించి మాయలు వాళ్ళింకా శిష్యు-
లను బోధించి నాకు. మనం పట్టించుకు మాయలు
లే బన్న శిష్యుల! యేసుమహాత్మా!

శ్రీ (వీరి మున్ గా) అప్పుడు ము బ్బెంచెకాన్ ?

నీ : అగతి దిశచాయంబే చెన్నైకి వాడు యిద్దం
లేదు. యాక్చువల్ లేరాదు

[రాజ్యశ్రీ వికాస యాత్రా విజ్ఞాపనము
కోవి అచ్చాదు,]

అమ్మ (తల్లిని యిద్దరూమీ) మల్లీ (పాపం
భండారా! నీ పేరే యీ బడెల్ అయి
నట! తెల్లబడ్డా దివారానైనా మోస్త్ర
కరిసింక!

వి రెండో! ఈ పెండ్లియ్య యేమిటా అదా
దాని! కచ్చాను (కొలిం మోపిసుంది)

రాజ్యా (చతుర్థా విభాగా) "దీని దిక్కు" అను
పుట్టి యొక్క స్వరూపం.

నీల నాగం చెమడిమెరుక్కురా! అంత గట్టిగా
ఈ దేవుని

రాజ్యము లేని రాజ్యము! అసలు ఆ పాపమును యెంతో
కొపంతో రక్షించి అలా చదివే కౌమారాని
'యొక్కను' గాను (నీల వేణి నీరియన గా ఎవడు
వల్ల పరిభ్రమించి)

ಇದು ಫಲ ಗಾಂಧೀಯಾ?

రామకృష్ణ (హాక్మితులు వున్న ధూళి గణపతుడు)
 దొంగకృష్ణ యేనాకుండులోయ! దొరికింది అనిపి
 ఆ రికార్డు గాంధీ! వెల్లెదానితో భజనం,
 దుమ్మా ధూళిలో నిండివుంటుంది

శ్రీభ : మరి అదప్పుదూ చురిపించరనుండి?

రాక్షా ఎవని దులభుకాది? కావాలంటే వచ్చా
నేనూ కలిపి దులభారి!

శ్రీ సురీ బంధు హనుమంతం

பாடல்: மலர்ந்த பூக்கள்

కావ్య అధికారము యిట్లా వుంటుంది అని
 ప్రతిబలము చేయడానికి సాక్షాత్తులు కాదు
 మనుషులు పెట్టినామని అచ్చిపోతూ ఉం
 టాదు. అంబోతు చేపవేయడాన్ని గురించి
 గుండె నువ్వు చేయరాని ఏదీ గురించి ఈ
 ఉద్దేశము చేయడం కాదు—నువ్వు తన

ఇల్లు కూలింది

చెత్తగారంటే ముచ్చటకొడవలయ్యే (కాకా తండ్రి మామ) కావయ్య కావ కాకావయ్య, ముచ్చట చెప్పడంతో పనివుంది.

[శేఖరం రాజ్యూరి తొందరగా అంకెలు మాడుతూ వుంటాడు. మరేవల్ల మంచి ప్రకారం వస్తాడు. నయమైనా 30 ఎంబర్లరాల అమెరికన్ బాబ్, ఫుల్ ఫంట్, బూబు, ఛెరిగర్లు వచ్చియుంటాం. ముందుకంటే, ఉత్సాహం కలిగిస్తూ వుంటాయి.]

(ప్రకాశం (రాజ్యూరిని సమీపించి) మామమ్మ గారు లేరా?)

రాజ్యూ (లేరా చెప్పి) మమ్మ కావకా! మామ్మ!

(ప్రకాశం (కర్నీలో మామని) యెక్కడో దొరా?)

[శేఖరం ఒక సారి ప్రకాశంకే మోసి తిరిగి పని చేస్తూ వుంటాడు.]

రాజ్యూ, రాజ్యూకుడు దొర్లు. పది నిమిషాలలో సగాన యేదటి విశేషం?

(ప్రకాశం వున్నకొకానాం. దెబ్బకొసం వచ్చాడు.

రాజ్యూ (చెలిలో కలం పేయిలుమీద పానీ పుర్రీ! కేరవడి) అలా చెప్ప! ఎప్పుడు నిన్ను చూడగానే అనుకున్నాను.

(ప్రకాశం (చెప్పకూ) యేదటి?

రాజ్యూ దెబ్బకొసమే విచ్చివుంటావని

(ప్రకాశం లేదా లే మీ అక్కనుకు రాకంటే ఖర్చు కాకం పట్టించండి?

రాజ్యూ విజయ కావకా, విజయ! ఖర్చు పట్టించానే యెక్కడనుకు వస్తాడు (నీరజున్ గా) యాడు ప్రకాశం తీవ్ర ఒకటాట చెప్పాలనుకుంటున్నాను.

(ప్రకాశం చెప్పండి

రాజ్యూ మీ కామ్మగారు యెంతో కష్టపడి నిన్ను దదిరిస్తూ ఉంటావని?

(ప్రకాశం (లేదాగా) అది అయిన సర్కులకే!

రాజ్యూ సర్కులకే (కోసంతో) నీలాంటిదొడుగు వుండవలసి అయిన ఖర్చు.

(ప్రకాశం (కోసంతో) యేమిటాంటో రాజ్యూరి గారూ! చాలా మారం చెడుతున్నాడు!

రాజ్యూ, నిన్ను బాధచెయ్యాలని అయిన ఉద్దేశం చాలాగ నువ్వునుకుకు అనుకుంటూ అడ్డకట్టా

పడకంటా—నిన్ను మంచిదారిలో పెట్టాలని అయిన అభిప్రాయం నిన్ను దదిరించడంకోసం అయిన చెడని అత్యుపాయం అన్నీ కావు. అయిన యెప్పుడు వూరినా మునిగిపోయి వున్నాను.

(ప్రకాశం చెబుతుంటాడు?

రాజ్యూ మమ్మం చెయ్యడం అనుకున్నా దగువుకో! దెబ్బ చూడరా చెబుతు.

(ప్రకాశం మీ మాటలు కాదు లోపపడవల తగ్గు.

రాజ్యూ (చేలేసగా) యేలా లోపపడవల కావకా! కాపరం దిరిగి తగ్గేలంకా లోప పడెత్త యెప్పుడు మునుకు నీల్లులుట్టి "కామ్మ ముచ్చటకే—వున్నకొకాను దెబ్బ" అని చెప్పించుకు లోపపడెత్త.

(ప్రకాశం వున్నకొకానాం దొరలే దగునలాగ?

రాజ్యూ అదేమీ అడవిందా చెప్పి మత్త ప్రతి నెలా వున్నకొకానాం కొంటావా! మత్త అదిగి అడవిందా?—నీ మీదా చెబుకో. మాకు మాటాడకుండా మీ కామ్మ గారు నీకు చెప్పి చెప్పి వున్నాడు—అ! చేస్తేలేక! (నీరజున్ గా అతిని ముఖంలో మామ) నీకు చెప్పించుకొనాలి? యే వున్నకొకానాం కొంటావు? యీ నీవలూ నా దగరకే ఎదిరావని? వున్నకొకానాం మత్త దిగిరికి చెనుకుడా వస్తాను అనివుండే వాడే!

(ప్రకాశం (లేచి) మావుగంట మామోవస్తాను. (చెప్పి చాలోతాడు)

రాజ్యూ మామ్మగారూ! మామ్మ! రెండు మాటలు చెప్పి మీ కామ్మ గారు యెంతో విజయంతో అయిన ముచ్చట చెప్పినాడుకోవలసిందా తని చెప్తాడు అయినను—రైరయినా యే ఎరుయా విజయంబుటికి మేలేకగా (చామోవన్ కచ్చింది అయిన సంతోషంతో నీలంకే ఖర్చు చెప్పికాను ఎప్పుడు లోకాలు ఒకలాగే వుంటానుకోను ఒక సందర్భంలో అయిన రైర్ అయినా కాదు. అ తిరగతే సంగతి అలాగింది. — చెప్పితిమి చెకా కొంచెం బాగ్రిగా మునుకు! ఒకటక తేడించే పరి యెక్కడనుకు కామోలీవాడిలాగ నీళ్లు ముచ్చట

శేఖ (అంతేనా మాడవం పూరిచేసి తిలపిస్తాతి) యిది పూర్తి అయిపోయింది యీ లాసి యీ ఎక్కంటికి కావాలి

రాజ్యం పదికి గిక్కు గుంజోపడి వెళ్ళుటాం (ప్రకాశించి) మాన్యుకోయి వాడు నా! మాన్యు! మీ వాన్యు గాన మాడా వచ్చే ప్రయత్నం

[రాజ్యం, శేఖం గిక్కు గుంజోపడి వెళ్ళి పోతాడు ప్రకాశం ఒక్కడూ మాన్యుంగాను చూడూ మాన్యుగా యేం జోరూ తేలుగాంచి మాట్ అర్థం? తీసి తెచ్చుకొని గాక అందే జోలో మాన్యులో పూగుతూ వుంటాడు — ప్రేమ నీవే కాగితం చెప్తో పూగుకొని నీలవనీ ఎవ్వని వుంటుంది తగుంది అమెత మాడగానే (ప్రకాశం అమాంతంగా లేచి నిలబడతాడు)]

ప్రకా మాలో! నీలవనీ! యేమిటి? యెక్కడున్నావ్?

నీల ఉత్కలం

ప్రకా యేమి ఉత్కలం? యెప్పుడొచ్చింది? యేమిటి కళ్ళ?

నీల: ప్రేమిస్తున్నా పదిచేస్తున్నాను ఉత్కలంలో చేరి గెంతు తెలుసుకుంది

ప్రకా: అలా చెప్ప అంతా గెంతు తెలుసుకుంది నీ నర్తకం యెక్కడా లేదు — ఒక రోజు మీ యింటకి వెళ్ళాను

నీల మేం యిప్పుడు అక్కడే

ప్రకా అది కాకం తెలుగు? నీకు నిర్భయ తిలుపు జోలేపరికి — ఆ యింటిలో వున్న అక్కటాగా రొక్కవడ చెడితూ వున్న రొక్కలగ్రహో పహ యింతటి వచ్చింది

నీల: (పప్పుతూ) దానో ఒకటి వెళ్ళుతున్నది నిన్ను!

ప్రకా మేం కొత్తగా దిగాం వాడుకా — అది అనివ మర్యాదగా చెప్పింది నిన్ను తప్పరావది యింటకి నిర్భయంగా

నీల కాకు ఉత్కలం దొరికిన వెంటనే యింట్లో మాన్యుగా

ప్రకా పూర్వోక్త కవచం లేదా?

నీల యెక్కడికి వెళ్ళిపోతాడు యెప్పుడూ అట్టమా, యింట్లో

ప్రకా ఎలాంటి లైఫ్, యెప్పుడూ ఖులాసాగా అగ్గి గాని యేం భరించుకున్నావో తెలియకుండా వుంది

నీల ఏం చెబుతున్నా? అంత అలా వచ్చింది. అసలు యీ వుత్కలం మీ వాన్యు గాకే తెలుసుకుంటాడు.

ప్రకా మా వాన్యు గాకే నిన్ను యీ జోడులో పాతలా రప్పించాలి, ఎలా? యీ యెక్కడి నుంచి నీకు కొంతమంది లోటువుంటుంది

నీల యే?

ప్రకా మీ అట్టకు నిద్ర లేవవలసి నీకు రోజూ పనివుంటాను

నీల కొంతమంది అలాంటి పనివుంటుంది వెళ్ళుకు.

ప్రకా అలా కొత్తగా భయపడుకున్నా వెళ్ళుకు?

నీల నా అలవాటు చాలావరకు మాన్యుకున్నాను.

ప్రకా యిదిగో! — మాకు! ఇక్కడే నిలుపుకుంటుంది వెళ్ళుకుంటుంది ఆ కొద్దిలో నిలబడి వుంటాను ఇదిగో కలిసిపోతాం

నీల ఎక్కడికి?

ప్రకా నిలుపుకుంటుంది నీల రెండువారో మాన్యు భయపడుకుంటాను నీల రెండువారో చెయ్యిచేతులు వేస్తాను

నీల ఇక్కడే మాన్యు పాతి ఎక్కడో వాన్యు వున్నా.

ప్రకా నో! నో! మాన్యులా అంత లాభించేదు

నీల: లేదు నీకు ఇక్కడే తగుంటుంటి నిర్భయ

ప్రకా (అమెత పనిపించి) ఈ ఒక్కసారి మా మాటల కొవచం

[అమెత చెయ్యి పనిపించి తాను అమెతించి మంటుంది పనిగా అసమతుల్యం రికార్డుగాం ద్వారం దగ్గర ముందు కామాన్యు రి, అతిపెనుక శేఖం కవిపూర్ణ శేఖరం చేతిలో ఒక నెల వుంటుంది]

రాజ్యం (వచ్చానే) ఏమాయ్! అచ్చాయ్! యిదే నీలా అట్టకు అనుకున్నావా? ప్రేమికి అనుకున్నావా? (నీలవనీతో) యేమిటయ్యా! నీకు యీ పూర్వోక్త వున్నా కుగ్రాంతం పరిచింట్లో లాగా చేసి నివస్తున్నావో!

నీల లేదండీ! యీ కాగితం ప్రేమచేసి తీసుకు వచ్చాను ప్రకాశం కాగితం మాన్యుకుంటుంటాను నీకు ఇవ్వడం లేదు అంతే!

ప్రకటన : అదిగల ఎలా పైకటిసింకో మాత్రముంది

కామ్య అంశ యేలా ఒకచింది చూద్దామి,
 తప్పలు దిద్దామి! మం ఇక్కడ అందము
 మంచి త్రిశూం నీకాంతు క్రిమి!—నల్లి
 ధరిమాను! కామరా! (గౌతం కుడిచేతి
 నెత్తుకొని అతను పోతున్న ప్రయాణం
 ముగిస్తా! కొంచెంలాగా ఆ కామరా (నీ
 వజ్రే!) ఆ కామరా మా ముగింపువారికి
 మిగిలి గౌతం ఒకచేయిగా!

[మీ కనీస పరిమితిని కలిగి ఉన్న కేబులును
పట్టి ఎడమవపు విశ్మయించండి శిఖరిం ఆమె
వైపు చూచుకున్నాడు]

రాజ్యము : ఈ కాలపునుండి నూతనపుటే ఆర్యులగు
 కేసానికి శివుని పూజనా రెండా అదావు
 మగాళ్ళు కాదిటా ఉపహాసపతి తిరగం
 సహారం రెహా-ను సహాగ రెక్కుట!
 ఉడితే అన్నారా పెట్టె!! వాళ్ళు బాగ్య
 నివాసం చేరూ అంటే నిరీతియే చేర
 బలయ్యో! ఇలాంటి అదృష్టం ఉంటే
 వాళ్ళు అదానా! దావు ఎవరగ దానా
 ఎవరగులు నిండుకుండా మూడుమట్టా
 కేసాయుక్తా

శేఖ చక్రవర్తి వాళ్ళంతా బెత్తెన శృంగారా?
ఎంతో కొడుకుంది వుంటాగా

శాస్త్రాన్ని ఏమిటో జన్మించినది గోకానా! ఇంగ్లీషు
 చరిత్ర ఇంగ్లీషు కేవలం ఇంగ్లీషు బుద్ధులూ ఇంగ్లీషు
 ఆలోచనలూ! జిగ్మ కులదాశీ, స్వర్ణాకారా
 చక్రా, స్వర్ణాంబుద్ధి కేవలం! అంతా అవకంఠా!
 పూర్వకా యిటు కేవలం! — అర్థా వాతానా! పరి
 కారాని అవగతి! ఎలవలం కేవలం! కేవలం
 పూర్వకా వినలం! అర్థానా వరికే తెలుసు

[రాజ్యశ్రీ వివాహములోఁ బరివ్రాతడు]

శ్రీనివాస (శ్రీనివాస చింతామణి స్వామి) వీరి పేరే.

నీర : (ప్రవేశించి) యేం? యాంబుళు?

ఇది అలాగే ఏ సమస్య?

నీల (కోపంతో) నిర్భీకా చాట్టాదను అనియ నా
శుభ!—ఈ ప్రశ్న నయ్యదానికొ నయ్య పరి
కలుగు నిరీదాన!

(నగనరా ఓక యాం! నిగ్గోకుండు—
 కేళంకరికి కవి నీటో ముచ్చుది గానా
 యామరంబాదు మదివపు మంది వారాయ
 వచ్చుకు లావుగా వాడువుగా వున్నాడు తెల
 వంగి, వచ్చిపోలు, భువినిది కంపా—
 వచ్చుకు గీ పంకవర్ణంబు చెలింబో చిన్ని
 వోలుచెప్పు వుంది)

காரைநாடு ராஜ்யத்தி னாசிரி:

రామాయ (కాకతలబు రికార్డు గూంజించి
హనుమంతము) యిదిగో! ఈ గుర్రుగ్రామ,
దూ రోనూపది కొనుట ఛమత్కావించి
(చరిత్రాపుక్తు కాకతల తన పేరులును
పెనకాకు)

ಪಾಠ : ಬಡೆಟ್ ಯೋಗಶಿವನು ನಮಿಸಿದಿ

రాష్ట్ర కాలనీయం నుండి విముక్తి

నా రా ద్యూజేట్ లేవే అన్న విషయం మరిచి
పోయావా?

రామ్య శేష. అది భూపకం ప్రందును నీ గింజను
ధృష్ట్యాం

ಕಾರಾ ಕಷ್ಟಾಪ್ತನಾಯಾ! ಯಾ ಗೌಡಾ ದೊಂಟಿ
ಕೃಷಿಯನಾ ಅದಿ ಪ್ತಾ ದಿವೇಶವರಹಾ ಇಂಟಿ
ವಿಳಿಲಿಂ

ర మా, తిస్సనుగానూ మరో అలాగే చేదాం! ఇ టి
నల్మిగూత్రం ఏం నుఖుడి యేదవాలిగా?

నాకా శిఖరిం ప్రాతర్ విభక్తిం అందిదానా
తీసుకున్నావా?

శ్రీమతి అంబేద్కర్ దగ్గర తీసుకున్నాను వారు ఇక
రాష్ట్రాధికారి దగ్గర తీసుకోవాలి

[illegible]

ಕೆಳ (ಕುರಿತು ಯಾವುದೇ) ದಿವಸದ ರಾತ್ರಿ ಸಂಕೇತ
ಮಾಡಿದೆ

కామ్య (రానీ యమి) యిలాంటి వికలా అప
కాయకుల దగ్గర్నుంచి వేరని ని బంధాం
బులు పడుతుంది. కాశీను రాధకుడి శి
వేశ్వో ధూమకు ధూమలా లాగే మృదు
లగు వేల కొద్ది ఆదాయం వచ్చే పది కొట్ల

కున్నాడు—తేగా అతగాడు వచ్చి—యెత్తు
కొదానికి నీవుగా వున్న నువ్వూ ఏమిటా
అట్టి సంపాదించావని యెత్తు తిరిగి అడుగు
కున్నాడు ఒకవారా నవ్వం ఏయ్యో నలుగు
రూడు నీనొచ్చిరా!!

కాదా ముందు పది కొండలెండి ఆహ్వానముల వేసి
యెడటినుండి వున్నావో (రక్షాపాత్రీకి తిప్పగా
వున్న కుప్పిలో కూర్చుని తోలుపెట్టె తెరిచి
వోట కట్టలు కట్టించినా చెబుతూ) శేఖరం,
శీతలలోంచి ఎంత చెప్పు కమలా చెయ్యలో
లిట్టె తియ్యగలదా?

శేఖ: కాదండీ (కొండలెండి దిగువున) ఇన్ స్పెక్టరు
కాయన ఖర్చులు తురిగి విన రూపాయలు—
రంగునాడుగాన నది అయి రాయలవ్యయం
యెచ్చింది పోత ఖర్చు తురిగి రూపాయల
లో అవతరిత కావడం (నోట్) గెటర్ వేటితో
పహి యిందై రూపాయలు వరి మొత్తం యిందై
యేడు రూపాయలు వసూలు చెయ్యబడింది.

రాక్షా (కలి కేటకం) యిందై ఏడు రూపాయలు!

కాదా (రాక్షాపాత్రీ) ముందు శీతల యెచ్చి—
తెరిగి తిప్పి (పానంబియం)

రాక్షా (తేగకొది) అలాగే కొండలెండి

[తెరిగి కట్టలు విరిచి కొంత యెచ్చి ఒక
జూల పల్లెడు కాయలు కొన్ని నిడివోలు
కాయలు ముందు వుంచుతూ రాక్షాపాత్రీ,
కాదా యెచ్చి తెగ పెట్టతూ వుంటా
నదిగా అపమయంలో కడిగి వ్రేలించి ఒక కట్ట
కట్టాడు లాట్టి, పల్లె, చెతిలో ఒక ఖడ్గముంది
—అట్టి కమలాలోవున్నాడు]

కట్టి (తుంగుడు వచ్చి) వార!

రాక్షా (కెటకీ అందుకొది) మాన్లవకండి

కట్టి అయ్యో! శేఖ

రాక్షా: (కొండలెండి) మీరెవరేనా పరే! మాన్ల
తురిగింది చెప్పు తెగ పెట్టకున్నాం అను
నిన్నాచో అడుగుంటున్నాం అడుగున్నాచో
ఒక్క రూపాయ తిరవాడేలాలు మా
ప్రజావారి

కాదా: (తెగ పెట్టతూ) మాన్లండి

[అ కట్టి కిదికె కడిగివెచ్చి ఖాళీ కుప్పిలో
కూర్చుంటాడు]

రాక్షా: శీతల నిడిగ తెచ్చాడు.

కాదా: శేఖరం యా చెప్పు తిరుగివెచ్చి ఎంతకంత
కాళ్ళు యెచ్చయి పిచ్చిపెచ్చుకోత తో

నంతకొలు పెట్టింతు రికలర్డుమాత్రం కాగ్రక్ర.
ప్రతిపదిపడరా యిందై యేడు రూపాయలు
వసూలు చెయ్య

[శేఖరం ఒక కేండుపు నగం కొంత చెప్పు తీసు
కొని ఎవరుచేత్రు కల్పిలోతాడు. కాయలు,
రక్షాపాత్రీ యెచ్చి చెప్పు తెగ పెట్టతూ శీ
వుంటాడు కెండు నిమిషం రివరత్ శేఖరం
తిరిగి వ్రేలం తీసుకొనివచ్చాడు]

శేఖ (శ్రుప్రకం కాయలగు యెచ్చి) అందమా
చెప్పు యెచ్చికొంది రాయబాగాన,
మహారాయలుగాన మాత్రం యా తెలలో
యెచ్చిలేదున్నాంది

కాదా (తెగ పెట్టి) యా తెలలో యెచ్చిలేదాదీ
కచ్చి తెలలో అంతకంటే యెచ్చిలేన యెచ్చి
తలపించెచ్చి రెపటి తెలు రెపటి అచ్చయి—
అకడరంబోడి అచ్చయి చేసాం కాటెల తీర్చి
వరిగి కచ్చివరిగి కాపడతాం అవలు
గోతలలా వున్నాయ—అచ్చయి! శేఖరం!
యెదిగో నీకంటే తీసుకో

శేఖ (తీరం తీసుకొని శ్రుప్రకంగా సంకలంపెట్టి)
చెప్పు యెచ్చి కొంత విరుగుంటుందీ విడిచి
పెట్టిలివార!

కాదా యేం? యేదైతా నీవికా (ప్రకాంతంబా?)

శేఖ లొండి

కాదా శేఖరం! నీవికా మీ కలులం అంత
అధారపడివుండిన విషయం ఇందెందుకోవలి.

శేఖ విషయంబడి

కాదా మీ అప్పగాన పక్షికారితో జూలంది
బోతుడు అంత విగధారం నీ ఒక్కడి
మీదా ఎంతో బాధ్యతవుంది అవునంటా?

శేఖ (అవుంటుంటు తెలరావుతాడు)

కాదా: విజావీ మత్తె చెప్పి నీమిటి శీతల వ్రాస్తా
యెచ్చి యెచ్చిన్నావా?

రాక్షా (తేగ పెట్టి తెగ పెట్టపం వ్రాస్తేనే కలి
కట్టతూ) ఇతగాడుకాదా యామత్తె సంపద
గోతలో పడుకున్నాడు తెలి

కాదా: మాడుకాయతా! మత్తెచెప్పిరాదిరి మాటంటి
కాళ్ళు మాటలమీద గోతం వుంచాలి విన్న
మిచ్చియ్యి మామంటి:వచ్చి అంత చెప్పమని
రచారించాడు. యిదిగా శీతలంత తీసుకువెళ్లి
యెచ్చి యెచ్చి ఎంగుడు చెప్పిపోత!

రాక్షా: కృతగా అన్నాదీ నీ యెంబరకాయ!
చెప్పావుతాం. పక్షికారితాం. అన్న

ఇ య క్తా రి యి

పోతయి (కారయగను చూచి) మన
మేనల్లునిగారికూడా నీలాంటి పుత్రులులే
ఒకడువున్నాడని యంతా చూశావుకదా!—
అయ్యో! కారయగారు! మీకు చెప్పడం
మరిచిపోయాను మీవాడు అప్పుడే ఒకవారి
వచ్చి చెబుడు

కార! వాడూ అంతే, ఎంత చెప్పినా వివకు
రయ్య! అయ్యో, మీ నెమ్మది, మీమంచి తిలకం
వాణి తూరిగా పాడుచున్నా అగ నీనరే
గదిలో పట్టి యాకేర దిగిగలకు కొట్టేవాణి

కార రయ్య! నీకాయ, యక కుంఠం చెప్పకలసింద
దేశాటిపోయింది వల్లంకిలవాళ్ళే చెప్పా
కోవాలి.

రయ్య! ఎంతెంతకోవడమో! నీవేణిగరూ
మీవాడూ తిరిగి యిద్దరినీ వాల్చుంగేసివేయక
పరిచేకాదు

కార నీలవేణి కుటుంబమూడా అంతే, ఆమె తీరిం
మీది తిరి, యింకెంత చెప్పా అధారపడి
వున్నాను వల్లంకిల వాళ్ళ అధారంలేదు

రయ్య! (చిక్కెంతో) అలాగంటే! బిట్టావ కా
రణిగంటా తిరుగుతూ ఉంది కదర చచ్చి
చూసి కేవలవాళ్ళేమన్నాను కనుమి

కార రివంతి ఆ నీకుడా లేదు ఆమె అసలు
కుటుంబం వివకుల పడించుకోగల ఎవ్వరూ
తిలక వీకారు, పేరియలు, పేరియలు—తిలక
గొడవ—చిచ్చిందివచ్చి ఆమె ఆలా తిరుగు
రెండుమో అరిచివుంటుంది కాదు (చెప్పు
రయ్య! రిగి యిద్దరి యింకో, మీ తీరిం
కుడా తీసుకోండి.

శీల (లేచి గయ్య! దివి ఏమిందో) రయ్య! నీ
కాయ, మీ చెప్పుకుడా యిచ్చండి.

రయ్య! (చెప్పు రిగి చెప్పకు) ఎంతయిప్పుడు
టావో యిరవయ్యేమనాలా? (శీల శీల
రావికి యిద్దరి) కాదు వచ్చేమి తీరిం తొంపై
తొమ్మిదిలోను యిరవయ్యేమనాలా? (శీల
యింకెంత చెప్పిరెండుమోనాలు వున్నాయి
కాగ) యీ ముప్పి చెప్పిరెండుమోనాలు
తో రెండుమోనాలు ధోవతం తీసుకొని
యింకెంత చెప్పిరెండుమోనాలు? ఇంటి
నీలకు వాలిచెప్పి కోవకా? చెప్పింకెంత చెప్పి
టావోదాని? బట్టలుకోవకా? యింకెంత చెప్పి
కోవడంవందా వుందిర ధోవతంవందా!

కార రయ్య! నీకాయ, మన కుమారుల బ్రతుకే
కాదు యీవాళ్ళునది పాడువ్వడంవందా అంత

లవ్వి యీవాడుక ముందోనందివున్నాయి. కాగి
అంతా పీడలయ, తొవగిలే ధిగం పరి
కోవా ఒక సముద్రపు కెంబలం విగమకు
మీదపకనోంది పరివరలు కోవాకోవా
దిగవారిపోవచ్చు ముప్పిరాగి (శీల తిరి
తలు పేర మేలవున్నాయి అది యీదిగంలా
నెలా మారిపోవచ్చు

రయ్య! (రాగ) మాచండి కాగ యింకాయా!
మీరే చెప్పండి ఈ చెప్పుకో యీతంత
యిలా సమయం

కార తిప్పుకు ధిగంలా యీ తిరిగిమే నయం
అనిచ్చిపడదా—యీ శీలరం ఉద్యోగం
పోవటమంటే వల్లంకిలయింకెంతమోదా
అలాగిందంటే యీ వ్యవహారంలానోపడి
నీలవేణి ఉద్యోగం కలుగుతుంటే వాళ్ళ
కుటుంబం యీదిగంలాగిందో అలాగిందో
చింది మీయా నీకు యీ ఎంతెంతవుతో
అనిచ్చునీకా వ్రాశాయి విడిచివేడితే మన
సంపార కమలాయో అలాగిందంటే

రయ్య! యేమాతయి? అనిచ్చునీకా మురిగి
వ్రాశాయి అక్షరమిచ్చి చెలిగిందంటే మనం
అక్షర సమాధిందెవరూ పరిచా! కెలిగిందంటే
అప్పుడు సమాధిందెలివుందా

కార ఒకంకుడు కాదు అచ్చింకెంత కలుగుతుంటే
తీరింలాంటి యీ నీవలన, యీ నీవలన
పరివరలన్న యీ కులవల్లం యింకెంత
ఎమిందర అని?

శీల (లేచి రయ్య! దివి ఏమిందో) అయ్యో!
రయ్య! నీకాయ మీరేవా?

రయ్య! (రిగి) యే! నీవే! (కారయ
గతో) ఈ నీవే అనివంతెంతో పనిచేసు
న్నాను మీరే ఉదయంమంచి ఒకానినీకు మన
అనివంతెంతెంతమోనాలు మూధానాలు చెప్పి
రెండు చెప్పిన్నాను

రయ్య! (చిందిలాంటి పుస్తకం తీసి) ఒక ఎమింది
యానాలు యీ యిచ్చిందంటే

రయ్య! (కోవంతో) యేమిరే సంతకరయ్య
మత్త? ఎంకెలిగిందో సన్న చెప్పు అడుగు
కున్నాన!!

శీల: పంతులీ కాదు, పాడుకాదు శీల మురిగి
పలే యిచ్చిరెండు

రయ్య! కాగి ప్రపంచంలో అంతాగే ధూమికా
లేదు ముప్పిదా పోరవారు వచ్చివుంటా!
శీలం పన్నుకట్టకలెదు

అల్లుకర్తెలు : వృత్తిపన్ను వార ! వృత్తిపన్ను
ప్రభువనదాసు

ర మ్యా ఫారిఫోడానుకున్నా బండి! హాపీల
పన్ను తిప్పదన్నాని చిలమి రికాని

అనగా, యిద్దరికీ శిక్షలు చాలానే ప్రమాదకరమైతే, వాటిని వదిలి వేసి యిద్దరినీ గృహిణులుగా యిద్దరినీ (వాగ్ధాతా దగ్గర, శిశువందగ్గర దిబ్బుతీర్చుకొని దీక్షలు తీసికొని) (

రాత్నా (అగ్నిశిల్పం) కృత్తికను ఒక్క పాఠం
ఎనిమిది రూపాయలకే జయ్యిందన్నట్లుకు నవ
మణివా?

విల్లూ శక్తి సంతర్పితం వరూణచెయ్యవం మరచి
 పోయ్యాం వాక్ గెంతు సంతర్పితాల పన్ను
 1 రిపి ఎనిమిది రూపాయలున్నది

కామ్య (చరిత్రానుష్ఠానం) మూలకంగా రెండు
పాత్రలు (యీ పాత్రలు) రెండు రూపాంతరాలు
నిర్వహించి రూపాంతరాలు చేయాలి కాక తమ
కామ్య శిక్షణను ఇచ్చి యావత్తు యావత్తు
చేయాలి శిక్షణను.

దిలు (వీరియన కా) యేయింజోయ్! అగ్గం పరి
రాగు తక్కుం యిచ్చెయ్యవలసిందే!

రామో యన్యరేసు నా యి నా! యన్యరేసు
ప్రధానా న మ్మెంతుకు నా; పెరితావ

రచన (శ్రీ కంఠా) యువకులచే మూల శాస్త్రము
రచన వ్రాయబడింది

చియ్య (కోపంత) కోగ్రుకుకాదాదే సెండ్ల
కెలుకు పోతను! 'వక్కు' వక్రీయ్య
ఇలాంటిది చాలా మాకం

విలువులు ! వుండక-య్య ! వొందరపడదు !

(உலக ரீதியிலேயே முதன்முதலாக)

కాదు! ఈ గురువా ప్రాణి! బ్రహ్మకర్త అంటే
మరణానికి పక్షిరాజు — యింటి యజమానికి
సంజాయిడీ చెప్పకొనరీ వలమిడికి సంజా
యిడీ చెప్పకొనరీ అగ్నిమూల అనాక కానీ
కాని ఆనంద్యయమనమన అధికారికి సంజాయిడీ
చెప్పకొనరీ. అ నవ యా వాగ్మ్యుద్ధి
కరిగి మే సంజాయిడిల ప్రభు !!

నారా యోధ! — మీరు యుద్ధవిద్య వేషిస్తే స్టేట్
మెంట్ మా పరివర్తించి

రాష్ట్ర (బీ కౌన్సిల్ చూపిస్తూ) ఎడ్వర్డ్స్ మెంటు
వరకూ వచ్చింది

కాకా యాం? మీదిటిలో నీ పుక్కిం యిదంతా
యెప్పుటి కపుకుందంటి?

రాజ్యము: యిప్పటినుంచీ నెలకుందా రూపులై
ర (రి) తొమ్మిది గంటలకు అవుతుందంటే.

१० నమ్మ రాష్ట్ర పరిమితులకి విడిదిపెట్టారే
వారే !

రమ్య : (కోపంతో) యాదవి యెలా అవుతుందిరా
 నీవుదా అని మేం కోలుకు ధమ్మం పి మత్స్య
 పాతన ?

నారా బలివ్వండి పాపం! అరిగిం పనివుండో!
రామ్యూ మీన అందిర్ని యీ నర్మకూర్చారండీ.
అరిగి ఎవీ లేదు పాటూ లేదు

[తొందరగా ఒడివేళునుంచి రమణానుగ్ని
నానగిల్గి వలసిన యిద్దరీడుకాలనుంచి సంచుగా
వేలాడునున్న ఇద్దరు రామాయ్యురకీ లిన్నగా
నిలబడతారు]

ರಹು (ರಹುಚಿಹಿ ಚಿಹ್ನವಿ) ವರುಷಾರಂ ಮೇ
ಬರಗಾಗ

ମର ଦୁଃଖ ବାଧା!

రామ్మో (వారాహగణి మాపిస్తూ) వీరూ మేనే
జనగాదు నేను కాదు

రమ్య } (వంట నీ జాగ్రత్తగా కేసి తిరిగి) పమ
నతి } పూరిత బాహుళ్య!

నారా యేం పరివీర వచ్చాడు?
రహస్య చిహ్న పరికరాలు వాడతాడు!

నర చాల పెద్దపరి కాబా!

రమణ కాగు బాబయ్య

విరి చాచలేక బయటకు వెళ్ళింది. బడిపంతులుగారు.
రాత్రికి మామ బచ్చీ అంకితపనివుంది. ప్రారోగ్గ నాన

దివ్యుడు మౌన వచ్చిన తరువాత మౌన
 మాటలూ బూకీగా చెప్పండి

૨૬. અંતરે લેવા સેવ્ય પાત્રાચાર્યશ્રીના નિવૃત્તિ
 કરાવવાના

మర ఆంధ్ర ప్రాంతవచ్చినట్లు తుపాని చేసుకుంటాం
రమ తినుగు క్రిష్ణా వివాది మా ప్రార్థన !

రాష్ట్ర ఇస్కాను మాకు తీరలేదు రవు వయ
పెట్టుండి

రకు (అక్టోబరు) శత్రు మృగ్యరాజుడే!
వర మృగ్యమంది రాగాలం చే విడుదలయ్యాలి

దాని బాబయ్య
కాక మీరు చెప్పేదిలో త్వరగా చెప్పండి

రమణుడు ఈ ప్రాంతంలో పడకలనుంచి ఉనికిలో
వచ్చాడని భావిస్తారు.

సర గామధ్వజులు మేమంటే మనాచెప్ప అభిమానం!
రమ మౌనం బి ఎకసమం ది మారోకాలా మరి

பாய்ஸ் காவியம்

ఇల్లు కూలింది

సర వెంట్రుకొంగారి తరఫున మీ ప్రచారం చేశాల్సివ్వండి
 రమ మీ చెవిని నేరం అడేంది బాబూ!
 సర అయిన మామిద పగసాపించాలని చూస్తున్నా రండి.
 రమ ముక్కుల్ని ఉద్యోగాలలోంచి తీసేయాలని చాలా ప్రయత్నాలు చేశారండి
 సర తోనాకో అర్థిచ్చు రండి
 రమ మరేమీకీ మరేమీని గుప్పించేవారండి
 సర ఒక ముప్పిలో కేటక్కిచేతోనూ, ఎడమచేతోనూ అరచినను కేలియ్యచిలు కేయించేవారండి
 రమ చిలరకు వాగ్దానమే గరిచింది బాబయ్యా
 సర చిన్నప్పాయిగాని దేవుళ్ళు నామిషడ్డాను.
 రమ అనునీ కేసు కొట్టించేవారండి
 నారా ఒక్క మీదం ఆగండి చిన్నప్పాయిగా రెడన్
 రమ అనె! చిన్నప్పాయిగారికి యెరగరా అండి తినుగ!
 సర అయిన నూ ప్రాణాల్ని పెడనాకుబరి అండి
 రమ అయిన సర్దుకూ అని మీ యింకొకలం ఖులూనగా బతికొం బాబయ్యా!
 సర (రమణశ్రుతి) దానవం యెందుకు? నిజం చెప్పేదాం
 రమ తిప్పేయండి చెప్పేదాం,
 సర అయ్యా! అసలు రహస్యం చెప్పేస్తున్నాం తినుమ
 రమ చిన్నప్పాయిగాని తిను పిల్ల తిను బంగువుల పిల్ల మా దారికే బ్రూచకుమ పండిదారండి
 సర తను దగర దాదవమంగుడు నెలకో యాత్రై రూపాయలు యిప్పిస్తాడు
 రామ్మో (అహంకరిగా కుప్పిలాంచి పోలేరేచి) పోరి గా యిలు బంగారం కొను! బ్రూచవస్తే చెబుకున్నాం కి బ్రూచవస్తా!!
 రమ చిత్రిం బాబయ్యా! చిత్రిం!
 రామ్మో యింకొక రితుం రెకుండా "చిత్రిం" అంటున్నావ్ కి యా యిద్దరి మీనా చెప్పండి ముంగు బ్రూచకుమ చెప్పకుండాది మీం అర్ధియి బాదీచేమావుంటే మీరు నెలుకున్నారా?
 సర; చెప్పబోకే ధరానా బాబయ్యా?
 రమ తినుగిచ్చి గాంటువూడ దాదవడికే
 సర; మీ యెకడో అక్షయమౌతి ప్రయ్యోగినిండి బాబయ్యా!
 రామ్మో (ఎదుర) ముంగు మీ పేర్లు చెప్పండి మీ సంగతేమిటో నేలుస్తాం.

నారా రామ్మోరే గారూ! కూర్చోండి నాకు చెప్పండి భారీగా నిల నిలవండి
 రమ (సంతోషిస్తూ) తినుగ నూరేకు వ్రాలి!
 సర అధికార్లు తినుగే నిలబాకే యింనూ ను ని యెవరు నింటాని బాబయ్యా
 రమ మీ ఉభయం కలిపి తినుకు ఒక అర్థి పండించాం బాబయ్యా
 నారా ఎత్తుకు పండించాం?
 సర అయ్యా! యెక్కిండి! నాలుగు నెలలు సుందండి
 రమ; తిను దగరమంచి జవాబు రేడండి
 నారా; మాకు అందికే వెంటనే జవాబు యిచ్చే వాళ్ళుం యెవండి రామ్మో గారూ?
 రామ్మో అంకేండి మనమీ అందరేను
 రమ ఎదిగ అరే బాబాకు కాకిలు తీసుకువచ్చాం బాబయ్యా!
 సర ఒకటి గంధూ కాగు నున్న కాకిలెత్తి అంపడి పండించాం బాబయ్యా!
 రమ (జేబులోంచి కాకిలెత్తి) ఇదివి విడిచిస్తాను తినుగ (కేదగా వివారి
 నారా చాలా పేదరికావుండి!
 సర (తిను జేబులోంచి నూదా కాకిలెత్తి) యెంకో నీవు పడగు బాబయ్యా దగరకా ఇదికేసం రామ్మో! (ఎలం జేబులుమీద పాకేసి) యెక యా బడైట్ యా నీకు తినుదేమిటే!
 రమ (చగ్గుతున్నా) 'అగ్గయ్య, మీయ యా గాను ములో విడకునిధేరులెగో ప వి చేయ నున్నాము. నూ బడితో నోనగు సంఖ్య పెంచి తిను! (తిల పైకెత్తి) యెక్కిడి అక్షరాలు పెరిగి బాయిల నేరి సయ్య గారూ! మీ కానీ మాపండి.
 సర (చగ్గుతున్నా) 'బడివి ధర్మరమల అభివృద్ధి తెలితిను'
 రమ (చగ్గుతున్నా) ఇది యిలుండ వినుదగరమే సంతోషం జరిగింది (గాను పెట్టెలు నూ ఉభయం ను రాజీతు నుడిపించుకొని) (అక్షరాలు వెళుకుటా వ్రుంటాను)
 సర; (నెలనీ అంగుళాని) నెట్టి నూ చిన్న తిలంపె పెట్టే భారమును నెట్టి ఎన్నికలు ముగిసింది. కొంతపములు నెట్టింది నాగుజులు మూల పడిన రాజీతు నెలగిరి
 రమ; (నాదకా చగ్గుతున్నా) 'కేరలు నెట్టి లేచింది. మురలు చిలికింది కొంగులకు రాకే బోకలు నెట్టింది'

జర (చనువుతూ) 'మేము (పాఠశాల) నుండి వెళ్తున్నాం. మీరు కూడా వెళ్తున్నారా?'

రమ (చనువుతూ) 'మేము ఉద్యోగ నిర్వహణకు వెళ్తున్నాం. మీరు కూడా వెళ్తున్నారా?'

[యెనినా కాగితం చూడండి] జర: 'మీరు వెళ్తున్నారా?'

రమ: 'మీరు వెళ్తున్నారా?'

జర: 'మీరు వెళ్తున్నారా?'

రమ: 'మీరు వెళ్తున్నారా?'

జర: 'మీరు వెళ్తున్నారా?'

రమ: 'మీరు వెళ్తున్నారా?'

జర: 'మీరు వెళ్తున్నారా?'

రమ: 'మీరు వెళ్తున్నారా?'

జర: 'మీరు వెళ్తున్నారా?'

రమ: 'మీరు వెళ్తున్నారా?'

జర: 'మీరు వెళ్తున్నారా?'

రమ: 'మీరు వెళ్తున్నారా?'

జర: 'మీరు వెళ్తున్నారా?'

రమ: 'మీరు వెళ్తున్నారా?'

జర: 'మీరు వెళ్తున్నారా?'

రమ: 'మీరు వెళ్తున్నారా?'

జర: 'మీరు వెళ్తున్నారా?'

రమ: 'మీరు వెళ్తున్నారా?'

జర: 'మీరు వెళ్తున్నారా?'

రమ: 'మీరు వెళ్తున్నారా?'

జర: 'మీరు వెళ్తున్నారా?'

రమ: 'మీరు వెళ్తున్నారా?'

జర: 'మీరు వెళ్తున్నారా?'

రమ: 'మీరు వెళ్తున్నారా?'

ఇల్లు కూలింది

<p>గ్రాంటుకు గ్రాంటూ తోటికొన్నాడు దైగా తోల్లంతి కావడే! యంకా తోలు చాలవట రమ తినుకొని బాబయ్య! అలావుంటే ఇద్దరూ త్యాగి!</p> <p>వర (కారయగను చూచినూ) ఆ కువారాను చూపించి ఎంత ఓకా! ఎంత పనానూ!</p> <p>రమ (కారయగనో) మా వూరి న్యవారాలన్నీ తినుట యంకా వికలంగా చెబుతాం బాబయ్య!</p> <p>ర మయ్య (నీటిమీ) బోతగా? బోగా? నుర్రాదిగా చిక్కబోతే బంబ్రాతతో గంటినాను.</p> <p>కారా కూర్చోండి రామ్మయ్యగారు!</p> <p>వర (వంటపే అంగుళి) రామ్మయ్యగారుంటే తినురా బాబయ్య!</p> <p>రమ తినుకీ రీతిలు వ్యాపించింది బాబయ్య!</p> <p>వర తినుకీరంగి మేం తోల్లు పంకెలు విన్నాం రమ దక్షిణ లేండి పదిరెన్నురది</p> <p>వర గొణకు పగు యాపాతులైతా కంటయాస్తేగాని ఇల్లు చెరిగింది</p> <p>రమ పెంకున్న అరీలను చింది పోరేస్తారని</p>	<p>వర: గ్రాంటు కిలులలో తప్ప అంకెలు వేస్తారని రమ టిలించి రప్పిస్తానని</p> <p>వర వైర శుల్కంబి బడిపంక్తిను నిలుపుతా నాడు వంటారని</p> <p>రామ్మయ్య (కోపం ఎట్టరే గుల్లికర తీసి) ఆల! అది యెమలూ కూరిం?</p> <p>[రామ్మయ్య రుల్లికర పట్టకొని వాగ్గేనుమీ పినాడు రిషిగయ్య పరిపాత్య తోందిరగా కడివ్ర బోతూ వుంటాడు]</p> <p>రమ (పరిబోతూ కారయగనో) చెవిట్టింది బాబూ!</p> <p>వర సున్నుర్ని సుచిబోకండి బాబయ్య [ఇయ్యో పిమ్మిమివ్రాడు రామ్మయ్య కోప మనో చూస్తూ వుంటాడు శేఖరం తెలిపించి ర మ్మా వుంటాడు]</p> <p>కారా కూర్చోండి రామ్మయ్యగారు!</p> <p>రామ్మయ్య (కూగ్గంటూ) మీ మంచిపను మారంప తివ్వండి.</p> <p>[తరీగి ముగ్గునూ పడలో నిమగ్నలవుతాడు— తెర]</p>
---	---

పక

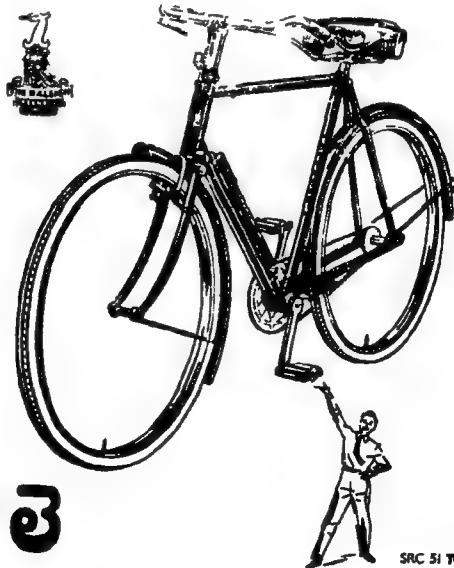
రాలే

మికు వుండడం

గర్వకారణం

రాలే

SAC 51 78

కలగూరగంప

నాగరికత శ్రీ నాగభూషణం

సంఘ జీవనము నమస్త్ర ప్రాణిజీవితో కన్పించే
దేహజలకం లభింపజేసిన అవసరమునా స్వభావో
సంబంధించిన శీర్ష లక్ష్మి ఒక మాటలుగా జీవించడం
మరియు తిరుగుచూస్తూ ఉంటాం కొనుట ఒక మాట
మీగా, భిక్షులలో మాడిగా, ముక్తేభములు మరొక
మాటలుగా ఉంటాయి మనం దృష్టాంతములుగా
పెర్కొనవచ్చును నైవేద్యమైన "స్వభావోద్ధృతి"లో
మానవునిగా మనం ఉండే సహజ లక్షణం ప్రయోజనం
దృష్ట్యా, సంఘజీవన బలంగా కన్పితము, మానవుడు
మరింత కుస్త్రంబాదు పరస్పర సహాను సహకారాలే
మానవ జీవితాలను కుట్రప్రపంచ చేయి వైలక్ష్యం
కుట్రాన్ని కొలలంపే మానవుడు తప్పనిసరిగా కొన్ని
విషయ నిబంధనలు అనుసరించవలసి ఉంటుంది కొల
గమనంతో పాటు మానవజీవిత విషయాలు పెంపొందడా
లంటాయి జీవితావధిగాలను వాటిని ప్రయత్నించుటలో
నాగరికత పుక గమనా ఉంటుంది జీవితం మరింత
కుట్రవంతము చేసుకోవాలనే తీరిక కొంక్ష, కల్పన
నాగరికత పుకర్తవ్వడం ఆధారభూతము

నాగరికత ఒక యాదాన్ని ఆపాదించి, ఆ
ప్రత్యేక రూపమే "నాగరికత" అని ఇవ్వడంగా శీర్ష
చెప్పడం కష్టం జాతి, జాతి, - కళానికీ మృత్యు
నాగరికత స్వరూప స్వభావాలలో వైర్విధ్యం ఉండి
తీరకుండు.

వారి వారి, నైవేద్య నిష్ఠలు కల్పవృక్ష, అవస
రాలు, అభిగమము, నైతిక దృష్టు ప్రభావవరంగా,
నాగరికత స్వరూప స్వభావము ప్రార్థించి ఉంటు
న్నది ఇందువల్లగా ఒక జాతి లేక ఒక దేశ నాగరి
కతే ఉద్భావమనదని నిర్ణయించడం కష్టం ప్రయోజనం

దృష్ట్యా, కల్పదృష్ట్యా, ఒక నాగరికత, ఉత్కృష్టత
నాపేక్షగా మాత్రం, నిర్ణయించవచ్చును ఈ విధంగా
నా ఒక నాగరికత ఉత్కృష్టతను నిర్ణయించే సమ
యములో, వారి వారి నైవేద్య నిష్ఠలు, అవసరాలు,
అభిగమము, నైతిక దృష్టులను, మనం దృష్టిలో ఉంచు
కొనవలసి ఉంటుంది మానవుని "భౌతిక సౌఖ్య, ఆధారాది,
మేధావత్త నాగరికత అని భావించి నిర్ణయించవచ్చును

ప్రకృతం వనం నాగరికతగా పరిగణించే విష
యాన్ని గెంతు భాగాలుగా నిర్ణయించవచ్చును (1)
భౌతిక నాగరికత (2) ఆధారిత నాగరికత

భౌతిక నాగరికత

సంచేదిమనలవాడైనా గమించవలసిన భౌతి
కము మానవ విద్యుత్తు మన భౌతిక సౌఖ్యే "భౌతిక నాగరి
కత" స్వభావలక్షణము, కన్పిస్తోంది, ఆహారాన్ని తి
నిగైతాలను మనం దృష్టాంతములుగా పెర్కొనవచ్చును
మానవాభివృద్ధి గెంతు రికములు (1) మూలాభివృ
ద్ధి (2) శిల్పకావసరములు మూలాభివృద్ధి జీవం
దులకు తప్పనిసరి అయ్యాయి. ఆహారము, నీళ్లు, గాలి
నిగైతాలను మూలాభివృద్ధిగా పెర్కొనవచ్చును
విస్త్రుతారణ, స్వచ్ఛతాసమ నిగైతాలను శిల్పకావసర
ములుగా పెర్కొనవచ్చును శిల్పకావసరములు
లేకున్న మానవుడు జీవించాలను

మానవ ప్రయత్న ప్రయత్నం లేకుండా ప్రకృతి
ప్రసాదితమైన ఆహారముతోనే ఆవిరమవుతు జీవించే
వాడు కొలగమనంతో పాటు ఆహారభౌతిక యొక్తి
విడి ఆహారాన్ని తీర్చుకోవలసి మానవ ప్రయత్నాన్ని
మేకరించి, ప్రకృతిని నిర్ణయించుకొనని వచ్చింది.
ఈ విధంగా మూలాభివృద్ధి సౌఖ్య భౌతిక పుకర్త
వృద్ధి ప్రపంచ సౌఖ్యమైంది. శిల్పకావసర సౌఖ్య
సంచిత్ర నాగరికతను దృష్టికి సౌఖ్యము, జీవితాన్ని

మౌలిక సత్వోపనామము చేయబోవాలని తీసి
కొని, కారాదృష్టి, అభిరుచి, నిర్మల, వాగవిరమ
ద్వైతజ్యుతిని చెనీ మూలరూపులు

ఈ దింకా ప్రోభిల్పి వాంతున్న భోజ
నాగిరికి పరాకాష్ఠ అంటూ చెప్పబోదు

అభౌతిక నాగరికత

అధ్యక్షుడు: వారికిరను మరల రెండు రిభాన్
మరలగా చేయవచ్చును (1) పైకి కాగితం (2)
పేదాత్మిక కాగితం

ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀର ଶିକ୍ଷକ

మావల్లిదేవీ! కొన్ని మూలములు అంత
 దూర్భవములు అని ఆకలి, కామం (క్రాంతి,
 స్వార్థం వగైరాలు అది మావల్లికు నిత్య విభవం
 వదులు కావడా ప్రాజ్ఞులును బావిషణ
 ప్రవరించేవారు. ఆ ప్రభుత్వ ఫలితం అతిదు
 ర్భవ కేవలములను యోగ్యతవలన అర్జించి
 తీసు క్షిపించడా యోగ్యమిది. తీరి ఏకాగ్రముగా
 నిత్య అతిదుర్భవ నిత్యవిభవాలను వదులు
 కావలసివచ్చింది అదిమావల్లికు మూర్ఖుని తిన్న
 కోటలాది, నిరతము పనికి అంటూలే, తోచిన
 మాత్రము తోక్కినాడు కావచ్చును, వానిరహిత
 లేక, ఏమయినను మునులేలే తిన్నునీనాడు
 కేవల మూలకావల్లికు తిన్నుకలను (ద్రాక్షా
 క్షిణిక అదిమావల్లికు ప్రవరించును వైసి కేరీ
 దిను ముగి సహజములు అందువల్లల
 బుద్ధిని ప్రవరించును నెరి కాదితీతి.

మేధాత్మక నాగరికత

ఈ స్పష్ట అవలంబితమైన సమన్వయంతో మనము
 ఉంది కలెక్టర్లు మా క్రొత్త ఎన్నికలను ఉన్న
 నిండడమైన అలమలలో గురించుకొని? ఒక విషయ
 వును పైకివారి క్రింది? యెందుకంటే లాటి
 అనేకానేక సమన్వయములు ఈ విధిని మార్చుకు
 వారి మార్పును వినియోగించి సమన్వయము పరిష్క
 రిస్తూఉంటాము కౌంటి కౌంటి సమన్వయములందే
 మార్పుల కారితో అది విలసిల్లుతుంది

కీ. శే. ఉన్నవ లక్ష్మీనారాయణ
పంతులుగారు

గువపిల్లి శిరోభుజులు, కాచిత్తూరు విక్టోరియా
రహులు, చైత్రానంద ప్రభులను సంఘసభాధ్యక్షులు
శ్రీ ఆర్.ఎస్.ఆర్.కామరాజు వంటివారు ఈ సమై
చర 25 వ తేదీ భూవారం రాత్రి వరమపందిరి
వార్డుల పొరుగును ఆంధ్రజీతానంద వ్యవసాయ
సంఘం దొంగిలించుటవల్లం, కాచిత్తూరు వారిజాత్యుక్తి
సంబంధించి ఆర్.ఎస్.ఎస్.వంటివారి కౌటర్లో ఆంధ్రజీతా
నందంపై మేల చూపార పట్టుకొని ఆంధ్రజీతా
నందంవారు వారివ్యవస్థాపక కార్యకర్తలను మర
లించి ఇప్పటి వరకు 12 సంఖ్యలారెండు

‘వాటర్ల’ రిడెంట్ డ్యూరాక్షన్ గాని
అంగ్రానా నాటివ్ ప్రపంచ నికే ఒక వెనకబాటు
వాసిరాని భావనివక్షంగా అంగ్రా వాక్య
నంలా అది ఒక మహాపుష్పం ‘వాటర్ల’ వనమ
భీమివాక్య వేషమైనది దేశభావం బద్ధిటి
లోకి తిరిగి యెందుకువచ్చి ఈ నెల
నీమి హుతంతో మును దిర్భుమిచ్చే భాగ్యం తిర్
లోకి తగ్గించడమే ఈ వాటికిలోకుడా అయి
లబించడండా నాటివ్ వేషమే వుండల అర్థ
ర్థకమైన సంగతి తీర్చిపె కాదు ఒక మహా
గంధూర్వ రచించి మోకరిస్తూ వున్నది చెల్వ
నుంటానా

ప్రేమ విద్యారంగంలో ప్రేమ పురోగమన రం
గంలో ఆ దివ్యతలు కృషి అజేయమైనది. 'కారణ'

గ్రంథ విమర్శనము

స్వాధ్యక్షాగము

రచన: శ్రీ వెలికింటి శేరిలింగంపల్లి, ఆంధ్రాధ్యక్షుడు, గాంధీ స్మారక విమానార్థిహాళోత్సవ పాఠశాల, నందికొట్కూరు, నెల 0-10-01.

మీరాద రాజాంలలో జోడైద రాజసింహునకు భయపించుచు జనుపించుచు యింద్రుడు కొడుకులు భిక్షుశ్రీమణుల కొక గాను కొంచెము ముంగులనుకలగ నీరు జన్మించిరి భయపించుకు పెద్దపట్టుపాడితి పుద్రికవాడు. అప్పటి రాజాంలలో పట్టుపాడితి ముందుగా భుజ్జీక శివుని పాదమునకు రాజా పోయి కడ పనులు గట్టలు యిడు ఆచార మొకటి యున్నదట. ఆ శివుడ నీమట్టుల రాజులకు ఈ యాచారమునకు భిక్షు ముగా రాజసింహుడు చివ్వు భార్యయందలి ముతకొర ముదే జనుపించుని కొరిక గలదమును గట్టి పచ్చెకు జనుపించుడు రాజాకొత్తొట్టు విరి ప్పునుపాడి రాజా వంతు కచ్చి భయపించుని శ్రేష్ఠతను రాజాగర్హితను నియాపించి రాజాకు గర్వాభిముఖముగ ప్రబోధించెను. రాజా పశ్చాత్తిరైదే భయపించుని నిలిపించి జనుపించుని జంటి రాజ్యమును నీవీకరింపజేసివరి యాచారము రాజు భయపించుకు విరక్తుడై రాజ్యమును తియ్యునకు విడిచి యిచ్చెను. అప్పుడే ఇది యిచ్చెరి వసువు రచన రక్తగా నున్నది తెలిసి—

తక్కువ తొడియల తలఁచుచున్నాడు! మఱి
నిశ్చయము! విక్రమము కాదు మా ప్రముఖ వింతు ముందుకు
భక్తమొక్క శ్రీ
మోక్షుడు రాజ్యహితును నుండుట సంధియొక
యొక శ్రీ
విక్రమ శివస్వరూపి తనవు నందితి ముందలఁ గాన
పొయివెన

పాదముల జంపఁ జావకుని చూచుకు రాజ్యము క క
వింకెన్
కృపితమాను నీరుంకు, కాపక గర్భములో రహ
స్యమున్
గాదికలకు నమ్మి ఘనకల్యణములముందు
ముంచి నిం
పాదిగ నుంచె గోరకు మహాభయమునందయు నమ్మి
చెరకున్.

ఆహ్వానము

రచన: శ్రీ కానూరులై వరదాచార్యులు, దేశోద్ధారక గ్రంథములు ప్రయోగము 28; 2864, ఇహంబానినీధి నిర్మలాచారాదు నెల 1-10-01 నుండి ఇతరులు 1-10

‘ఆహ్వానము’ అనే యీ సంపుటలో అరవై తొమ్మిది పేర్లయినాయి వీరిలో ‘ప్రతాప ప్రకాశ’ ‘కల్పభద్ర’యొక్క ‘కాళోజ్జ్వల’ అనేవి ప్రస్తుతీరి

ప్రముఖత్రైకా, ప్రఖ్యాతపాపానందబా ప్రకాశించిన

శ్రీమద్రామాయణము

- 1 సంప్రదాయం హావ్యం, వ్యంగ్యం నందిన పదికలలు, గర్భిణీలరచన పూర్తి: నెల 0-50వ నై
- 2 పారిజాతం: కథల సంపుటి కథలు రాగంబి దోమయాలాను: రావకొండ విక్రమరత్నాప్రి: పంతుల శ్రీరామ రాప్రి పూజాం ముంబయ్యకర్త: దొమ్మిరెడ్డి పల్లి మారానాప్రి: హాకర్: పూర్తి: అంగరసేపిని కృష్ణారానాప్రి: అర్జునరత్న అగస్త్యకరానాప్రి: తిరుణి వేంకట రానాప్రి: పూరపాది కృష్ణారానా నెల 1-25 వ. నై
- 3 తెరమెరుగలు. (వాణికం సంపుటి) మక్కన్నెల్ల దొరికింది (రావికొండరానాప్రి): దొంగ (దోమయాలా శివాని): తెల్లదొరింది (హాకర్): తెరమెరుగల వీరలు (కొండముది శ్రీరామరంధ్రమాన్): పంతుల ప్రకాశం (అంగర మారానాప్రి): నెల 1-30 వ. నై.

కోలా ప్రయోజనాలు, విజయనగరం పేద.

భారతి

కలం, దునివీడ బట్టి గేయశిల్పి కలం. ఈ గేయశిల్పి కలం
 ముప్పాడు, కాంధీగారి ఉద్దేశించింది. 'నైతు
 రాజా' అనేది గేయజాతికి ఇంగులా పూల
 దున్నటం మొదలుకొని, ధాన్యములకు ఇంటికి తీసి
 కొనిపోవలంబడునట్లు కలం కల్పక శీలతలలోని వివిధ
 దీక్షలు తర్జియించింది ఇది 'పంచకల' 'యద్వితి'
 'పంచకల 1 కలం' 'పంచకల కలం' 'రాజప్రయ
 ఖుడు పైకాం' 'గ్రామోద్యమం' మొదలైన రాజకీయ
 కవుల రచనలు వున్నాయి 'వైష్ణవశిఖ' మనేది 'పిరి
 మేళా' అనే భాగమును పొందినదానికీ అనుబంధం
 ఇది కాంధీగారి పాఠాభివృద్ధిలోనిది కూడా తెలు
 నున్నది అది యిలా మొదలవుతుంది

కావే వైష్ణవుడు, దయకల
 కావే వైష్ణవుడు
 పరమేశ్వరుడు గుర్రులగిరి, కవి, పా
 దులు వైష్ణవుడు

'మనవి' అనే కీర్తనలో స్వరచయం కొంత
 తెలుసున్నది.
 కచ్చిలబలుల శేతు తండ్రి వద్దించింది
 అదియే శివీని తిమ్మకూరిని ముదిరింది
 క్షిరంకిక, గుడిగ, మంచి కష్టించింది
 కొన మేటికీ కంట ముదురేదని యిది

సరస ప్రపంచ సాహిత్య

1 సాహిత్య సంక్షేపం (కవి వి. బెట్ కౌన్సిల్
 నిర్ణయించిన కవితలు 1/16-210 పుటలు)
 అనువాదం: శ్రీ వి. వి. వింగరాధార్యుడు 1.50

2 ప్రపంచ కథావళి (కవి వాన్ వింగర్
 మొదలైన జాతీయ కథలు) (కౌన్సిల్ 1/16-180 పుటలు)
 అనువాదం: శ్రీ వి. వి. వింగరాధార్యుడు 1.25

3 ఎర్రగొర్రువల్లి (విభాగ్ని అమెరికా
 రచయిత) (కౌన్సిల్ 1/16-194 పుటలు)
 అనువాదం: శ్రీ వి. వి. వింగరాధార్యుడు 1.50

పుస్తకాల మాపుల వాటికి 25% కమిషన్.

కళ్యాణ ప్రచురణలు,
 వి. కా. భ. పట్టణం - కి.

కా పాకము మంచి కు పాకము యవను
 ఎవరెవరి గుమరిండు ఎటువంటిదో యేము
 అని, బందలీ దమన కళాపాకము—

అంటూ, తమ కలితాపాక విగ్నానాన్ని చూపు కలి,
 స్వీకృతులు పొందిన వల్లదేదాని. ఈ పంక్తులలో
 వున్న కీర్తనలు వివిధాన్ని పట్టి విష్ణుగదియైన
 జనాన్ని ఆరాధించుటకొనం, కలి చేసిన ప్రయత్నం
 గోవిందానే వున్నది

ఈ కీర్తనలోనే గురుశిష్యుల గూర్చి ప్రస్తా
 విస్తూ, విశా—

పుండ్రై వ్రాతకు పురుషుడే యొకండు
 తీసికొనిన వాని శేషశిష్య యొకండు
 పాలు పియ్య నేమనబడు పంప యొకండు
 మోమోల ముంకున ముంకు మురిపించోడు
 వచ్చు చావైతరి చక్కరిండు నొకండు—

అంటూ, లోకస్వభావాన్ని వివరించాడు విజయై
 కవులు ఈ భావరూపిని పట్టిండు మోగ కనుకనే పిలు—

విలుగు పీఠం వోరై విమలమంగళం పడడు
 విందానకుల కొక్కరి వంద మొక్కరిండు—

అన్నాడు. ఈ విషయాలలో పాలు—
 మురిపించును నడిగి బాలు ముదురు కలరు
 కలి యాదోవచ్చు కలిజానకు పడున్న
 అదివంలొని విషయమా—

కులిపిన్న యిప్పుడు కామలలోని యిష్టాన
 మరణి గోయమునోటి కంచుమందును శేను—

ఈ విషయం—
 వింద విష్ణువుడు వా యొగన్ను నలుకాల

మూహించి వైష్ణవులకు గెల్చిపడు శేను—
 అని చెప్పి గురిగిన ఆత్మప్రకృతియనూ, పుండ్రం

ప్రకాశనీయమైన విషయం! ప్రతిభావంకీ అది వైశ
 విచ్చివంత. పుంటుంది. పైది, కవియూతు తెల్లనూ

అలకలునుకోవడిన సలక్షణాలు, చావైతరి అవును.
 పిరిచి పైత కాలుల తోట శిల్పిని

చిలుకలకుని తెలిసి కిగొచ్చి మర్చితిని
 కనుకుండ పాదచాయ కన్న శిష్యులు! ఈ

కవి గెలిచినాం! విజయం! విజయం! కావై
 మొదలైన పోట కొనస్సర్ప—
 అలకల పిరిలనోరై
 మూలుపుట్టిన ఆవులు తోరై—

గ్రంథ విమర్శనము

...
 తూగు పాపములు నుమ్ములో, నిమి తాడ
 నుమ్ములో దండవృ, నుం దేల, దిగివృ—
 ఈ మొదలైన పోట్ల యివ్వరియ్యక గోచరింపజేయు.
 “ప్రకాశ ప్రకాశ” అనే పేరులో నిమి నయవరించిన
 పేర అభిప్రాయాన్ని యిచ్చుట వరాదుర్యంపడం
 అవసరం.

కల్పల తూర్పును మీ తెలంగాణీకు
 పాడి గుమ్మర మా పుటకలరించి—
 ఆ అన్నవాళ్ళలో తేలియివారై పుంటాన
 ప్రతిధి అనేది దేశకాల నియంతరితం కాదు
 గదా!

నిమి పోతగారి తీరితమును వస్తువుగా స్వీకరించి
 కావ్యమొందించినట్లు, తదవదా ప్రపత్తకల్ప ఆ వయో

ప్రాంతంలో “అభివర్ణిత” విశదాంకితులుగా
 ప్రసన్నులైనట్లు, ఈ సంపుటి పేరికల్ల తెలుస్తుంది.

అది బహుటికవచ్చి వీరి వయస్సు కలిగి అవగాహన
 చేసికొగల అవకాశాన్ని ఆంధ్ర రచనలకు కల్పించు
 వాగయిని ఆకాశం

ర క్తా షీ

శ్రీ పోతులూరి ప్రభులకు రచయిత కళా
 శ్రీ పద్మకేవల్య పాపన్నకొట తూర్పు గోదావరిజిల్లా.
 కల తెలియదు

‘రక్తా’ ఖండకావ్య సంపుటిలో మూడు
 భాగాలున్నాయి మొదటి భాగంలోని పన్నీ ‘అభ్యుదయ’
 కావ్యమొందించినట్లు, తదవదా ప్రపత్తకల్ప ఆ వయో

గ్రంథకర్తలకు, ప్రచురణకర్తలకు విక్రేతలకు ప్రత్యేక సదుపాయములు!

మన దేశంలో గ్రంథప్రచురణ చాలా పెరుకబడివుంది ప్రచురణసంస్థలు
 విరివిగా లేక చాలామంది గ్రంథకర్తలు తమ గ్రంథాలు తామే అచ్చువేసుకుని
 అమ్ముకుంటున్నారు తిన్న కొద్ది ప్రచురణసంస్థలకు కూడా విశేషలాభాలు వుండ
 టంలేదు ప్రచురణవకాశాలు ఇలా వుండటంచేత వైజ్ఞానిక ప్రచారంకూడా
 చాలా పెరుకబడిపోతున్నది

భారతి కేవలం వైజ్ఞానిక ప్రచారానికి యేర్పడిన వ్యవస్థ గ్రంథప్రచుర
 గను ప్రోత్సహించే కలంపుతో, గ్రంథముల ప్రకటనలకు సంబంధించినంతవరకు
 తన ప్రకటన రేట్లు తగ్గించుకుని కొంత వదుపాయం చేస్తున్నది

ఈ అవకాశాన్ని వినియోగించుకోవలసిన గ్రంథకర్తలు, ప్రచురణకర్తలు,
 విక్రేతలు ఈ దిగువ చిరునామాకు వ్రాసి ఈ ప్రత్యేక వదుపాయపురేట్ల వివర
 ములు తెలుసుకొనవచ్చును.

ఆధ్వరైజ్ మెంట్ మానేజర్, భారతి

7, తంబుచెట్టిపేది, మద్రాసు-1

మీదా ఇలాగే సాగిపోతుంది. మూడవభాగం పవిత్ర
కడత్తులూరి గోరినే ఖంబరవ్యవసాయశాల.

మొదట భాగంలోని శిలీకూరలు చాలావరకు 'అభ్యుదయం' రచనలు రెండవభాగం తూపిన భాగం కొంత నూతనమధ్యలో పాగాయి తూపిన భాగంలో కిక్కిరాడుగంగా అక్కడక్కడ అభ్యుదయం ధోరణి కనిపించినా ప్రాచీనాధిపత్య చామలూ, ఆదర్శాలు, ఎడతెన ప్రత్యేక మూసూటాయి.

మొట్టమొదట ఈ భాగంలో రచయిత కొంతకాలం
చలనచిత్రాల వాడి అని చాక చక్కగతో విప్పించాడు.
దీనికి క్రింది రచన తర్వాత ఇది 'నిష్ఠవం' అనే
శీర్షికతో రచన.

శ్రీనివాసముని కౌంచీ మున
 మనములు చిలిచినవి
 జనులు విషాదగరి
 వివిన హృదయముల్
 దలిసిరి శోముని

ഭിന്നിപ്പി ക്കാഗ്ഗയുവ
 നാകു ഭൂമിയിമ്മുത 1"

దీనివల్ల అట్టి పాఠం నిలిచివున్న ప్రతి
 వాగ సత్వ వాదాదుగా నిష్పన్ను ఈ కార్యం
 గూఢం చాలా దురుహంగా ఉన్నది. అన్ని
 తిరుణ, అన్నమలు అయిన పాఠశాల
 దేవు ఈ అన్నమల కారణం ఎంతో సహజం
 వలననే తిప్ప ఈ దిన అంతిం బహుమతి
 కడ

ఈ కార్యం రచయితను ౪౭ ప్రాచీనాధునాథుని
కావాలమీది అభిమానం విశాఖంగా కర్మకం చేస్తు

ఉపయోగమైన సరిక్రొత్త పుస్తకములు

వ్యవసాయము - ఇంజనీరింగు, వాణిజ్యము, అగ్రాములకు గ్రంథములు వేటాటలు తీరితమి ఇంగ్లీషులో వ్రాయండి.

N K Paul & Sons, Post 12202, Calcutta-5.

శ్లో ౩ అయితే ఇది అభ్యుదయదృష్టం అధిపతిని
రచన 'కావ్య'

‘५३’

నాటికా గుచ్ఛము

(1) ని రామకృష్ణరావు, టి.చర్ల, జయహింద్
నగర్, మైసూర్ మిలిటరీ కాలనీల ఒక గూఢాచారి.

దీనిలో 1 అదివి భువ్వం, 2 ప్రాచీన క్రూరం
3 నృపాధిపం, 4 అనుగోవి అవంధం, 5 కాలభిషుకు
అని 5 కాలభిషుకులు

ఈ కోరికల్లో పాఠశాలలో విద్యార్థులు ప్రవ
ర్తించడానికి అనువయన చిన్న చిన్న వాటియ
చాలా ప్రయోగా ఉన్నాయి.

అంతగా వ్యయ ప్రమాదములేమిదా వస్తు
వ్యవధిలో దిండు వ్యయ మంతగా ప్రవర్తించుచోదా
ని అనవయస వాటికి వ్యయ మిది.

పు ర మ ం ది ర ము

శ్రీ వి రామకృష్ణరావు, టిడబిల జయహింద్
"నందీమూర్తి" మచిలీపట్నం నెల ౨౪ రూపాయ.

ఇది హుబ్బళ్ళ విద్యార్థులే కో కో కదిరినట్లుగా
ప్రదర్శించడానికి ముందుకు వాంఛ కో కాటం నిలిచి
రదయికి పదివి స్థలపరంగా పదార్థ కో పాట
కుడాచేర్చు గ్రామమిది, కో కోకుమ
మున్ను వివరాలపై అభిమాని పెంపొందించే
అట్లైతే ఈ చివ్ కాటం రచక పోంది.

బా—పా

శ్రీ గోరేట సత్య నారాయణమూర్తి సంస్థాన
వారికి.

ఇది ప్రాంతీ, ప్రార్థన, ప్రయత్నమును మొదలయిన 18 సంవత్సరాల సంతృప్తి దినోత్సవ కార్యక్రమాలను నిర్వహించినది.

ఈ కౌశ్యబలో అంతిమా ధారాకుద్ధి, సంస్కృత
కాండన పొందితి, సంస్కృతయ విజ్ఞానము అమిత
మార్గముగా నోపరిచుచున్నది.

